

อานิสงส์คัมภีร์ใบลาน
အာနိသံသျှတမ္ဘီရ်ပိလၤ
The Ānisamsa of Palm Leaf Manuscripts

ดิเรก อินจันทร์
(ปริวรรต)

ศูนย์ใบลานศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
กันยายน ๒๕๖๐

อานิสงส์คัมภีร์ใบลาน

အာနိသမ္မာပိလ်လိ

The Ānisamsa of Palm Leaf Manuscripts

ผู้เขียน ดร. ดิเรก อินจันทร์ (Dr. Direk InJan)

ISBN 978-616-7669-50-2

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กันยายน ๒๕๖๐ (September 2017)

จำนวนที่พิมพ์ ๓๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย ศูนย์ใบลานศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

Palm Leaf Study Center, The Office of Arts and Culture

Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai, THAILAND

ที่ปรึกษา - รองศาสตราจารย์ ดร.อนาโตล เป็ลติเยร์ (Assoc. Prof. Dr Anatole Roger PELTIER)
 ที่ปรึกษาศูนย์ใบลานศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุชานาฏ สิตานุรักษ์ (Asst. Prof. Suchanart Sitanurak)
 ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้ประสานงาน นางสาวราภรณ์ โยธาราชบุรี

นายอนุชิต ณ สิงห์ทร

ออกแบบปก นายวีรพิชญ์ หิมารัตน์

พิมพ์ที่ อภิขญาพรินตติ้ง ๑๙/๗ ถ.หัตถิเสวี ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

ข้อมูลบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ดิเรก อินจันทร์.

อานิสงส์คัมภีร์ใบลาน. เชียงใหม่ : สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่,
๒๕๖๐. ๖๘ หน้า.

1.อานิสงส์คัมภีร์ใบลาน – I. ชื่อเรื่อง

การปริวรรตอานิสงส์เขียนธัมม์ อานิสงส์ฟังธัมม์ อานิสงส์ธัมมมาสน์ อานิสงส์ผ้ากัธธัมมมาสน์
ผ้าห่อคัมภีร์ และกาเกะเยีย อานิสงส์หิดธัมม์ อานิสงส์หอธัมม์ และอานิสงส์สัพพทานจากอักษรธัมม์
ล้านนา อักษรไทซิ่น และอักษรธรรมลาว เป็นอักษรไทย

ภาพปกหน้า จิตรกรรมลงรักปิดทอง หีบธรรม วัดช้างค้ำวรวิหาร อ.เมือง จ.น่าน (อภิรักษ์ ตาเสน. ถ่ายภาพ)

ภาพปกหลัง บานประตูไม้แกะสลักนูนต่ำ (ลงรักทาชาดและปิดทอง) วัดบ้านแสน เมืองเชียงตุง รัฐฉาน พม่า

คำนิยม

หนังสืออานิสงส์คัมภีร์ไบลาน เป็นผลงานวิชาการอีกชิ้นหนึ่งในโครงการปริวรรตเอกสารโบราณ ที่ศูนย์ไบลานศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้จัดทำเป็นประจำทุกปี ซึ่งหนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมและเลือกสรรคัมภีร์อานิสงส์ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไบลาน คืออานิสงส์เขียน ธิมม อานิสงส์ฟงธิมม อานิสงส์ธิมมาสน์ อานิสงส์ผ้างังธิมมาสน์ ผ่าห่อคัมภีร์และกากะเยีย อานิสงส์ หิตธิมม อานิสงส์หอธิมม และอานิสงส์สัพพทาน โดยนำต้นฉบับที่บันทึกด้วยอักษรธรรมล้านนา อักษร ไทซิ่นและอักษรธรรมลาว ที่ศูนย์ไบลานศึกษา ได้สำรวจ ทำทะเบียน ถ่ายภาพและจัดเก็บในฐานข้อมูล ของหน่วยงาน รวมถึงเอกสารจากฐานข้อมูลของหน่วยงานอื่นๆ มาปริวรรตเป็นอักษรไทย

เนื้อหาของคัมภีร์อานิสงส์เหล่านี้ล้วนกล่าวถึงผลบุญหรือสิ่งที่จะได้รับจากการสร้าง การใช้งาน และการเก็บรักษาคัมภีร์ไบลานและพับสาของชาวล้านนา ไทซิ่น และลาว ซึ่งผลบุญเหล่านั้นมีทั้งที่จะ ได้รับหรือเกิดขึ้นในชาติปัจจุบัน และจะเกิดขึ้นหลังจากเสียชีวิตไปแล้วหรือเมื่อได้กลับมาเกิดอีกครั้ง ทำให้ผู้ที่ได้อ่านหรือได้ฟังเกิดความศรัทธาแล้วสร้างหรือถวายสิ่งนั้นๆ จึงมีคัมภีร์ไบลานและพับสา จำนวนมากในภูมิภาคนี้ รวมถึงมีสร้างและประดับตกแต่งสิ่งของเครื่องใช้หรืออาคารที่เกี่ยวข้องกับ คัมภีร์ธรรมอย่างสวยงาม ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่ตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุชานาฏ สิตานุรักษ์)

ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

คำนำ

การนำคัมภีร์ไบเบิลและพับสมาปปริวรรตและรวบรวมให้เป็นหนังสืออานิสงส์ไบเบิลครั้งนี้ ผู้จัดทำได้สำรวจและรวบรวมคัมภีร์ธรรมเทศนาเรื่องอานิสงส์ จาก “ฐานข้อมูลคัมภีร์ไบเบิล พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท ของศูนย์ไบเบิลศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ ฐานข้อมูลคัมภีร์ไบเบิลล้านนา และคลังข้อมูลเอกสารไมโครฟิล์ม ของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไบเบิล คือการจารไบเบิล การเทศนา การถวาย ธรรมาสน์ ผ้ากัฐธรรมาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ ค้างธรรม หีบธรรม และหอธรรม

การปริวรรตอักษรธรรมล้านนา อักษรไทจีน และอักษรธรรมลาวเป็นอักษรไทยปัจจุบัน ใช้วิธี ปริวรรตแบบเทียบอักษรแล้วปรับคำและอักขรวิธีบางอย่าง พร้อมทั้งจัดทำเชิงอรรถขยายความคำศัพท์ โบราณ เพื่อให้ผู้อ่านที่เข้าใจได้ง่ายขึ้น ตลอดจนนำตัวอย่างภาพเอกสารต้นฉบับมาไว้ในภาคผนวกด้วย

การนำคัมภีร์ธรรมในหมวดอานิสงส์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไบเบิลครั้งนี้ มุ่งหวังให้เป็นการ เผยแพร่องค์ความรู้ ความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา อานิสงส์ผลบุญที่ผู้สร้างหรือถวายจะได้รับ และภูมิปัญญาของบรรพชน ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา สืบทอด และนำมาประยุกต์ใช้ในปัจจุบัน

(ดร.ดิเรก อินจันทร์)

นักวิชาการศึกษา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

คัมภีร์อานิสงส์ เป็นคัมภีร์ที่กล่าวถึงผลที่จะได้รับจากการกระทำในลักษณะต่างๆ เช่น การถวายสิ่งของสร้างวัตถุหรือเสนาสนะไว้กับพระพุทธศาสนา การรักษาศีลหรือปฏิบัติตนตามประเพณีต่างๆ และการปฏิบัติสมาธิภาวนา เป็นต้น โดยคัมภีร์อานิสงส์จะถูกนำมาเทศนาเมื่อมีการถวายทานหรือกระทำบุญในโอกาสนั้นๆ

หนังสืออานิสงส์คัมภีร์ใบลานนี้ ได้คัดเลือกคัมภีร์อานิสงส์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมใบลาน คือ อานิสงส์เขียนธัมม์ อานิสงส์ฟังธัมม์ อานิสงส์ผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์และกาเกะเยีย อานิสงส์หัดธัมม์ อานิสงส์หอธัมม์ และอานิสงส์สัพพทาน โดยปริวรรตจากอักษรธรรมล้านนา อักษรไทเขิน และอักษรธรรมลาว เป็นอักษรไทยปัจจุบัน เพื่อเผยแพร่ให้ผู้สนใจได้ศึกษาด้านสำนวนภาษา รูปแบบ เนื้อหา แนวคิด ความเชื่อและค่านิยม ตลอดจนถึงหลักธรรมคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์อานิสงส์เหล่านี้

ABSTRACT

The « Gambhira Bai Lān », or texts of the Ānisamsa, enumerate the merits earned in the various offerings to the Sangha, the Religious Community. In accordance with the traditions, the reading of an Ānisamsa comes after a moment of meditation and reflection on the observance of the Buddhist precepts. The donation comes only at the end, in connection with the ceremony organized for the occasion.

The Ānisamsa listed in this publication come from manuscripts in palm leaves (*Corypha umbraculifera*) and Pabsa (*Mulberry Paper*). They relate to the merits gained from replicate the Buddhist manuscripts, from listening to sermons, from giving fabric pieces to wrap manuscripts, from supplying cupboards to preserve manuscripts, or from building pavilions to keep the monastery's manuscripts.

The texts in palm leaves gathered here come from diverse backgrounds and languages, including the Lanna, the Tai Khün and the Lao. Their transliteration into the Thai, the lingua franca of the region, makes it possible to get an insight into content, thoughts and ideas, ancient beliefs and teaching provided through the palm-leaf manuscripts.

Les « Gambhira Bai Lān », ou textes sacrés sur les Ānisamsa, énumèrent les mérites gagnés dans les offrandes diverses au Sangha, la Communauté religieuse. Conformément aux traditions, la lecture d'un Ānisamsa vient après un moment de recueillement et de réflexion sur l'observance des préceptes bouddhiques. La donation n'intervient qu'en dernier lieu, en relation avec la cérémonie organisée pour l'occasion.

Les Ānisamsa réunis dans cette publication viennent des manuscrits en feuille de latanier (*Corypha umbraculifera*). Ils se rapportent aux mérites reçus dans l'écoute des sermons, dans les dons de pièces d'étoffe pour envelopper les manuscrits, dans la fourniture d'armoires pour conserver les manuscrits ou dans la construction de pavillons pour garder les manuscrits du monastère.

Les textes rassemblés ici viennent de divers horizons et de différentes langues, notamment le lanna, le tai khün et le lao. Leur translittération en thai, langue véhiculaire de la région, permet d'avoir un aperçu sur le contenu, les pensées et les idées, les anciennes croyances et l'enseignement dispensé à travers les manuscrits en feuilles de latanier.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนิยม	ก
คำนำ	ข
บทคัดย่อ	ค
สารบัญ	ง
ความนำ	ด
คำชี้แจงในการปริวรรต	๙
ภาคปริวรรต	
๑. อานิสงส์เขียนธัมม	๑๓
๒. อานิสงส์ฟังธัมม	๒๓
๓. อานิสงส์ธัมมมาสน์	๒๗
๔. อานิสงส์ผ้ากัณฐธัมมมาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ แลกากะเยย	๓๑
๕. อานิสงส์หีตธัมม	๓๕
๖. อานิสงส์ห่อธัมม	๔๑
๗. อานิสงส์สัพพทาน	๔๗
ศัพทานุกรม	๕๓
บรรณานุกรม	๕๕
ภาคผนวก	๕๖

ความนำ

คัมภีร์อานิสงส์ที่พบในเขตวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไท คือภาคเหนือของไทย ภาคตะวันออกของพม่า ภาคเหนือของลาว และภาคใต้ของจีน ซึ่งใช้อักษรธรรมในการบันทึกเอกสารทางพระพุทธศาสนาหรือองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งที่จารลงใบลาน เขียนลงพับสา หรือสมุดฝรั่ง โดยคัมภีร์อานิสงส์นี้จะพบแพร่หลายทั่วไป และเนื้อความคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งเกิดจากการคัดลอกและเผยแพร่สืบต่อกันไปมา ด้านรูปแบบการใช้ภาษานั้นส่วนมากจะเป็นแบบนิสสัย คือยกภาษาบาลีมาแล้วแปลเป็นภาษาถิ่นแบบคำต่อคำ และบางส่วนเป็นแบบโวหาร คือยกภาษาบาลีมาขึ้นเป็นปฐมบท แล้วดำเนินเรื่องเป็นโวหารภาษาถิ่น โดยมีอนุภาคหรือเนื้อความในลักษณะเดียวกัน คือการปรารภเหตุก่อนที่พระพุทธเจ้าจะแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยเรื่องอานิสงส์ และการสโมธาน คือสรุปว่าบุคคลในอดีตชาตินั้นได้กลับมาเกิดเป็นใครในสมัยพุทธกาล พบว่าในการคัดลอกหรือสร้างคัมภีร์อานิสงส์นั้นจะข้อผิดพลาดหรือตกหล่น โดยเฉพาะข้อความที่เป็นภาษาบาลีจะมีความคลาดเคลื่อนกันมาก ซึ่งในที่นี้จะพยายามคงไว้ตามต้นฉบับ เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญได้วิเคราะห์หรือชำระข้อมูลในโอกาสต่อไป

คัมภีร์อานิสงส์ที่เกี่ยวกับคัมภีร์ใบลานซึ่งเป็นวัฒนธรรมหลักและดั้งเดิมของการบันทึกเอกสารในกลุ่มชาติพันธุ์ไทก่อนที่จะมีการนำกระดาษหรือวัสดุอื่นมาใช้ดังที่เห็นในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการสร้างคัมภีร์ใบลานไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเก็บรักษาไว้ตามวัดหรือสถานที่ต่างๆ เพื่อใช้ในการศึกษา ถวายทอดและเผยแพร่พุทธศาสนาหรือองค์ความรู้ต่างๆ นอกจากนั้นผู้สร้างยังจะได้รับอานิสงส์ผลบุญด้วยก่อให้เกิดศิลปะและภูมิปัญญาในการประดับตกแต่ง ตลอดจนถึงวิธีการเก็บรักษาคัมภีร์ใบลานให้อยู่คงทนด้วย

อานิสงส์คัมภีร์ใบลานที่คัดเลือกมาปริวรรตในครั้งนี้ มีดังนี้

- ๑) อานิสงส์เขียนธัมม์
- ๒) อานิสงส์พิมพ์ธัมม์
- ๓) อานิสงส์ธัมมასน์
- ๔) อานิสงส์ผ้ากัณฑ์ธัมมასน์ ผ้าคัมภีร์ และกาทะเยีย
- ๕) อานิสงส์หีตธัมม์
- ๖) อานิสงส์หอธัมม์
- ๗) อานิสงส์สัพพทาน

คัมภีร์อานิสงส์โบลาน

๑) อานิสงส์เขียนธัมม คือผลที่ได้จากการสร้างคัมภีร์ธรรม อันเป็นหลักคำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งหมายรวมทั้งการจารโบลาน การเขียนพับสา และการบันทึกลงในวัสดุอื่นๆ ด้วย มีข้อความอ้างว่าอานิสงส์เขียนธรรมนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโบราณกับปิลชาดก ที่พระอานนท์ได้ สาธยายในการทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกหลังพุทธปรินิพพาน

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร ซึ่งสร้างโดยนายอนาถปิณฑิกัส สมหาเศรษฐีนั้น พระมหาสารีบุตรได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและทูลถามว่า บุคคลผู้สร้างหรือเขียนธรรมคำ สอนที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้แล้วนั้นจะได้รับอานิสงส์ผลบุญอย่างไรบ้าง

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า บุคคลผู้สร้างหรือเขียนธรรมคำสอนของพระองค์นั้นจะได้รับอานิสงส์ มากจนหาที่สุดไม่ได้ จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช ๘๔,๐๐๐ กัปป์ เป็นพระญาเจ้าเมืองประเทศราช ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นพระญาอินทร์ ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นพระญาพรหม ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นมหาเศรษฐี ๙ ล้านอสงชัยกัปป์ เป็นภุมเทวดา ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นเทวดาในวิมานทิพย์ ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นหัวหน้า เทวดาในชั้นฟ้าจตุรุมหาราชิกา ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมานรดี อย่างละ ๙ อสงชัยกัปป์

เมื่อเกิดเป็นมนุษย์จะได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติมาก ปราศจากทุกข์ มี รูปลักษณะอันดีงามทุกประการ

ผู้ใดจะสร้างหรือเขียนแม้อักขระเดียว ได้จ้างให้ผู้อื่นสร้างหรือเขียนแทนตน ก็จะได้เสวยสุข นาน ๘๔,๐๐๐ กัปป์ ดังในสมัยอดีตกาลนานโพ้นครั้งที่พระพุทธเจ้าโบราณโคตมะ พระตถาคตยังเป็น พระโพธิสัตว์นั้นได้จ้างวานให้คนสร้างเขียนคัมภีร์ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยค่าจ้างที่แพงยิ่ง ทำ ให้ได้เป็นพระญาจักรพรรดิราช และอานิสงส์นั้นได้ส่งผลให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในปัจจุบัน

พระพุทธเจ้าได้ยกเอาอดีตชาติมาแสดงอีกว่า ในอดีตกาลอันล่วงไปนานแล้ว พระพุทธเจ้าพระ นามว่าโบราณโคตมะ พระบิดา พระมารดา มเหสี และพระโอรส มีชื่อเหมือนกับในพระชาตินี้ทุก ประการ โดยพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นอำมาตย์ผู้หนึ่ง ได้จ้างให้คนเขียนพระไตรปิฎก แล้วตั้งความ ปราศรัยว่าขอให้ได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ขอให้เกิดมาเหมือนกับพระพุทธเจ้าโคตมะ ทุกประการ จึงได้รับการพยากรณ์ว่าจะเป็นดังนั้นในอนาคต ครั้นอำมาตย์ผู้นั้นสิ้นชีวิตไปก็ได้เกิดใน สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วมาปฏิสนธิเป็นโอรสของพระเจ้าอสินทราชา เมืองโบราณกับปิลราชธานี ซึ่งพระ มหาพรหม พระญาอินทร์ เทวดา รุกขเทวดา ภุมเทวดา พระญานาค ราชสีห์ ล้วนเอาของทิพย์ ทรัพย์ สมบัติหรือของวิเศษมาถวายพระโพธิสัตว์เป็นจำนวนมาก เป็นเพราะอานิสงส์ที่เกิดจากการจ้างให้ผู้อื่น สร้างเขียนคัมภีร์ธรรมคำสอนแล้วถวายไว้กับพระพุทธศาสนา

ในตอนท้ายของเรื่อง พระพุทธได้ตรัสสอนว่าบุคคลในอดีตชาตินั้นล้วนได้กลับมาเกิดร่วม พระชาติในปัจจุบันด้วย

๒) อานิสงส์ฟังธัมม์

คัมภีร์อานิสงส์ฟังธัมม์ หรือการสดับพระธรรมเทศนาที่นำมาปริวรรตนี้ ต้นฉบับเก็บรักษาไว้ที่ วัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ รวมอยู่ในผูกเดียวกับอานิสงส์เขียนธัมม์ (ฉบับวัดสูงเม่น) จารด้วยอักษรธรรมล้านนา โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัสเอกสาร PNTMP 070120111_02

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตวันมหาวิหาร มีเทวดามาเฝ้าและกราบทูลถาม พระพุทธเจ้าถึงอานิสงส์ของการที่ชาวบ้านได้สละเวลามาฟังพระธรรมเทศนาว่าจะได้รับอานิสงส์อย่างไร พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าบุคคลผู้มาสดับพระธรรมเทศนานั้นจะรู้จักบุญและบาป เมื่อตายไป จะไม่ตกนรก แต่จะได้ขึ้นไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วได้ไปอยู่ในสวรรค์ชั้นยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรินิมมานรดี ตามลำดับไปจนถึงอกนิษฐาพรหมโลก แล้วกลับมาเกิดในตระกูลอัน ประเสริฐคือราชตระกูลและพราหมณ์ตระกูล ได้เป็นพระจักรพรรดิราชผู้เป็นใหญ่ในทวีปทั้งสี่ มีปราสาท แก้วอันวิจิตรงดงาม มีต้นกัลปพฤกษ์อันเต็มไปด้วยแก้วแหวนเงินทอง เครื่องประดับและอาภรณ์ต่างๆ และเกิดฝนท่าแก้วตกมาในพระนคร มีจตุรงค์เสนา คือเสนารถ เสนาม้า เสนาช้าง และเสนาเดินเท้า รวมทั้งมีช้างมั่งคั่ง ม้ามั่งคั่ง และเสนาอามาตย์ที่ประดับตกแต่งอย่างสวยงามเป็นบริวาร สิ่งเหล่านี้ เกิดขึ้นได้เพราะอานิสงส์ของการได้ฟังพระธรรมเทศนาอันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้านั่นเอง

เมื่อเทวดาได้ฟังพระพุทธเจ้าเทศนาพรรณนาอานิสงส์ของการฟังพระธรรมเทศนาแล้ว ก็ได้ บรรลุโสดาบันตามบุญสมพาราที่ตนได้บำเพ็ญมา โดยพระธรรมเทศนานี้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย

๓) อานิสงส์ธัมมาสน์

อานิสงส์การสร้างและถวายธรรมาสน์ที่นำมาปริวรรตนี้ ต้นฉบับเป็นของวัดศรีหมวดเกล้า ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๓ หน้าลาน จารด้วยอักษรธรรมล้านนา จารเมื่อ พ.ศ.๒๔๓๒ จากคลังข้อมูลไมโครฟิล์มเอกสารโบราณ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัส 81.065.011. 044-044

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เวฬุวันมหาวิหาร ทรงปรารภเหตุที่พระเจ้าพิมพิสาร ได้ สร้างมณฑปหลังหนึ่ง จึงนำบุพชาติของพระองค์มาแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยอานิสงส์ของการ สร้างมณฑปเพื่อให้พุทธบริษัททั้งหลายได้รับทราบ

ในสมัยที่พระพุทธเจ้าพระนามว่าเรวตะ ณ เมืองไทยวัดดินคร มีกษัตริย์พระนามว่าวิมลราช พระโพธิสัตว์ได้เสวยพระชาติเป็นพระโอรส พระนามว่าอติเทโว พระโพธิสัตว์ได้สร้างธรรมาสน์หลังหนึ่ง ด้วยไม้จันทน์แดง ประดับตกแต่งด้วยแก้วแหวนเงินทองและของมีค่าต่างๆ แล้วได้ถวายพร้อมกับ

ภัตตาคารอันประณีต แล้วตั้งปณิธานปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าเรวตะได้ตรัสพยากรณ์ว่าอติเทโวจักได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ครั้นเมื่ออติเทโวสิ้นอายุขัย ได้ไปเสวยทิพย์สมบัติบนสวรรค์ชั้นฟ้า แล้วกลับลงมาปฏิสนธิในพระครรภ์ของอัครมเหสีของพระเจ้าอโศกราช แห่งเมืองอโศกคันธินคร ต่อมาจึงได้ครองสิริราชสมบัติแทนพระบิดา ครั้นนั้นปราสาททิพย์อันประดับประดาอย่างสวยงาม พร้อมด้วยช้างแก้ว ม้าแก้ว จักรแก้ว เสนาแก้ว นางแก้ว ลูกชายแก้ว ขุนทรัพย์ ฝนห่าแก้ว และกำแพงแก้วอันงดงามได้เกิดขึ้น ด้วยอานิสงส์ของการถวายธรรมาสน์ในอดีตชาติ

พระเจ้าอติเทโวเสด็จไปที่ใด กษัตริย์ที่ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ก็มาต้อนรับและเข้ามาอยู่ใต้พระบรมโพธิสมภาร เทวดา อินทร์ พรหมและเทพทั้งหลายนำของมงคลและมีคำมาน้อมถวายไม่ขาดสาย ด้านการปกครองนั้นทรงปกครองด้วยทศพิธราชธรรม โปรดให้สร้างโรงพยาบาลประจำเมืองเพื่อสงเคราะห์ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ไม่ให้เดือดร้อน เมื่อสิ้นอายุขัยก็ได้เสวยสุขบนสวรรค์ชั้นอีกครั้ง จากอานิสงส์ที่ได้ถวายธรรมาสน์นั่นเอง

พุทธบริษัททั้งหลายที่ได้สดับพระธรรมเทศนาในครั้งนั้น ต่างก็ได้บรรลุธรรมเป็นโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และอรหันต์ ตามบุญสมภารที่ตนได้กระทำมา แล้วพระพุทธเจ้าได้แสดงสโมธานคือการกล่าวว่าคุณคนในอดีตชาตินั้นได้มาเกิดเป็นใครในชาติปัจจุบัน

๔) อานิสงส์ผ้ากัมมัสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ และกาละเยีย

คัมภีร์อานิสงส์ฉบับนี้ปรากฏชื่อตามปกใบลานว่า “สองผ้ากัมมัสน์ กัมพิร์ แลขาเยีย” เป็นคัมภีร์ใบลานขนาดยาว จำนวน ๗ หน้าลาน จารด้วยอักษรธรรมลาว อยู่ในผูกที่ ๙ ของอานิสงส์รวม โดยในผูกเดียวกันนี้ประกอบด้วยอานิสงส์เข้าปริวาสกัมม์ และอานิสงส์ศีล (สองเข้าปริวาสกัมม์, สองศีล) ต้นฉบับเป็นของวัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ สืบค้นจากจากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP 070106001_00

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันวิหาร แสดงธรรมโดยปรารภเหตุที่พระมหาโมคคัลลานเถระได้เหาะไปยังสวรรค์ชั้นดุสิต แล้วพบเห็นวิมานปราสาทหลังหนึ่ง สูง ๑๒ โยชน์ ประดับตกแต่งด้วยแก้วและทองคำ มีนางฟ้าคอยปรนนิบัติ ฟ้อนรำและเล่นดนตรีขับกล่อมตลอดเวลา จึงได้เข้าไปสอบถามกับเทวบุตรผู้เสวยสุขในปราสาทนั้น ทำให้ทราบว่ายักษ์ผู้หนึ่งเคยทำบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ในสมัยที่พระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ขณะที่เดินทางไปในป่าแล้วเกิดฝนตก จึงเข้าไปหลบฝนในวัดร้างแห่งหนึ่ง เห็นพระพุทธรูปเก่าคร่ำคร่า ในวิหารที่สกปรกและรกรุงรัง จึงทำความสะอาดแล้วได้ถวายผ้าห่มพระพุทธรูป ผ้าห่อคัมภีร์ แล้วบูชาด้วยดอกไม้และของหอมทั้งหลาย เมื่อตายแล้วจึงได้ขึ้นมาเสวยสุขในวิมานปราสาทบนสวรรค์ชั้นดุสิต

พระพุทธเจ้าได้แสดงพระธรรมเทศนาแก่เมื่อพระมหาโมคคัลลานเถระผู้มีฤทธิ์ ว่าด้วยเรื่อง อานิสงส์ของการถวายผ้าห่มพระพุทธรูป ผ้ากัฐณนาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ธรรม กากะเยีย และบันไดแก้ว ว่า ผู้ทำบุญหรือถวายสิ่งเหล่านี้เกิดมาชาติใดๆ ล้วนมีรูปอันงาม มีผิวพรรณวรรณะผ่องใส เป็นที่รักแก่คน และเทวดาทั้งหลาย มีทรัพย์สมบัติ ข้าทาสบริวาร และช้างม้าวัวควายเป็นจำนวนมาก จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช เป็นกษัตริย์ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ หรือเป็นมหาเศรษฐีมีทรัพย์และบริวารมากมาย เมื่อตายไปก็จะได้เป็นพระอินทร์ปกครองสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาและชั้นดาวดึงส์ พร้อมทั้งเสวยสมบัติทิพย์เป็นเวลายาวนาน เมื่อใดที่พระศรีอริยเมตไตรยลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าก็จะได้ฟังพระธรรมเทศนาและบรรลุมรรคอันวิเศษ ได้เป็นพระอรหันต์ ด้วยอานิสงส์จากการสร้างผ้ากัฐณนาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์และกากะเยีย

๕) อานิสงส์หีตธัมม

อานิสงส์หีตธัมม (หีบธรรม) หรือที่ปรากฏในหน้าทับลานว่า “อานิสงส์หีต” ที่นำมาปริวรรตในครั้งนี้ ต้นฉบับเป็นของวัดสะต๋องหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสาและเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัสเอกสาร CMRU-LP-01-A-022 จารด้วยอักษรธรรมล้านนา ไม่ระบุชื่อผู้จารและปีที่จาร

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งขณะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร พระสารีบุตรได้ทูลถามว่า บุคคลที่สร้างหีบหรือตู้คัมภีร์ถวายนั่นจะได้รับอานิสงส์อย่างไร พระพุทธองค์ตรัสตอบว่าบุคคลผู้ที่ได้สร้างหีบพระธรรมด้วยตนเอง หรือจ้างให้ผู้อื่นสร้างแล้วประดับตกแต่งให้สวยงาม นำไปถวายไว้ในพระพุทธศาสนาเพื่อเก็บรักษาคัมภีร์ธรรมนั้นจะได้รับอานิสงส์มากที่สุดไม่ได้ จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช ๘๔,๐๐๐ ปี เป็นกษัตริย์ในประเทศราช ๙ อสงไขยกัป เมื่อจุติตายไปจักได้เกิดเป็นพระอินทร์ และพระมหาพรหม นาน ๘๔,๐๐๐ ปี เมื่อกลับลงมาเกิดในมนุษยโลกก็จักได้เกิดในตระกูลพรหมณคหบดี มีทรัพย์สมบัติและปัญญาามาก

ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร อุบาสก และอุบาสิกาที่ได้สร้างหีบคัมภีร์ธรรมเพื่อเก็บรักษาคัมภีร์ธรรมนั้นสามารถปิดกันไม่ให้ไปสู่อบายภูมิได้ เกิดมาในตระกูลอันประเสริฐ มีร่างกายและผิวพรรณวรรณะดีงาม เป็นที่รักของคนและเทวดาทั้งหลาย แม้ญาติพี่น้องที่ทำบาปกรรมไว้ หรือตกนรก ก็จะไปพลเปลื้องและหลุดพ้นจากอบายได้

พระพุทธเจ้าทรงยกอดีตชาติอันไกลโพ้นมาเป็นพระธรรมเทศนาว่า ในสมัยที่พระโปรถโคตมะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า มีชายหนุ่มคนหนึ่งได้ไปเที่ยวเล่นในป่า เมื่อฝนตกจึงเข้าไปพักในวัดร้างแห่งหนึ่ง เห็นหนังสือหรือคัมภีร์ธรรมถูกปล่อยทิ้งไว้ มีหนูและปลวกกัดทำลายเสียหายไปมาก จึงนำแผ่นไม้มาสร้างเป็นหีบใส่พระคัมภีร์เพราะทราบว่าจะได้รับอานิสงส์มาก เมื่อกลับถึงบ้านจึงได้เล่าให้บิดามารดา

ของตนฟัง ซึ่งทั้งสองได้อนุโมทนายินดีด้วย ภายหลังบิดามารดาสิ้นชีวิตไป ได้ไปเกิดเป็นเทวบุตรเทวดาบนสวรรค์ชั้นดุสิตเพราะอานิสงส์ที่บุตรได้สร้างหีบพระธรรมถวายแล้วตนได้กล่าวอนุโมทนา ภายหลังกุลบุตรนั้นได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ก็ได้เป็นผู้ทรงพระไตรปิฎก และบรรลุเป็นพระอรหันต์ในที่สุด

บุคคลผู้ที่ได้สร้างหีบพระธรรมถวายไว้ในพระพุทธศาสนา เกิดมาในชาติใดๆ ล้วนเกิดในตระกูลอันประเสริฐ เจริญด้วยโภคทรัพย์ จะได้เป็นใหญ่กว่าคนทั้งหลาย เมื่อตายไปก็จะไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นฟ้า พบกับความสุข ๓ ประการ คือสุขในเมืองคน สุขในเมืองฟ้า และสุขในพระนิพพาน เพราะได้สร้างที่เก็บรักษาคัมภีร์ธรรมซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้

๖. อานิสงส์หอธรรม

อานิสงส์หอธรรม ที่นำมาปริวรรตครั้งนี้ต้นฉบับเป็นของวัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน จารด้วยอักษรธรรมล้านนา จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๕ หน้าลาน จารหน้าลานละ ๕ บรรทัด ไม่ระบุชื่อผู้จารเจ้าภาพ หรือวันเวลาที่จารเสร็จ จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส DELMN-0793 เนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คืออานิสงส์เขียนธรรม และอานิสงส์หอธรรม

เรื่องย่อ

พระพุทธเจ้าได้แสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยอานิสงส์ของการสร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกแก่พระสารีบุตรว่า บุคคลผู้ที่ได้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจะได้รับอานิสงส์มาก คือได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติมาก หากตายไปจะได้ไปเสวยสุขบนสวรรค์ชั้นฟ้า ส่วนผู้ที่ไม่ได้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกด้วยตนเอง หรือไม่ได้จ้างให้ผู้อื่นเขียนให้ตน และไม่เคารพเลื่อมใสในพระไตรปิฎก เกิดมาชาติใดก็จะยากจนลำบาก ไม่มีมิตรสหาย มีภริยาและบุตรที่ไม่ได้ตั้งใจ

บุคคลผู้ใดที่แม้จะไม่ได้เขียนด้วยตนเอง แต่จ้างให้ผู้อื่นเขียนแทนตน เกิดมาชาติใดจะมีข้าวของเงินทอง มีข้าทาสบริวารและครอบครัวที่ดี ร่างกายและผิวพรรณงาม พร้อมทั้งเป็นที่รักของคนทั่วไปปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อตายไปจะไม่ไปสู่อบายภูมิ

สมัยหนึ่งเจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าพระโปรภณโคตมะ พระโพธิสัตว์ได้เสวยพระชาติเป็นอำมาตย์ของพระเจ้าสุทโธทนะแห่งเมืองกบิลวัตถุ ซึ่งได้สร้างหอมณฑปเพื่อประดิษฐานพระไตรปิฎกที่ตนได้สร้างขึ้นใหม่ด้วยความศรัทธาเลื่อมใส พระพุทธเจ้าโปรภณโคตมะตรัสว่าอำมาตย์ผู้ชื่อพุทโธนั้นจักได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าที่พึงกว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ด้วยอานิสงส์การสร้างหอธรรมและพระไตรปิฎก เมื่อพระโพธิสัตว์สิ้นอายุขัยแล้วจึงได้ไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ภายหลังได้มาปฏิสนธิในพระครรภ์ของมหาสีของกษัตริย์เมืองกบิลวัตถุ โดยขณะประสูตินั้นมีฝนห่าแก้วตกลงในพระนคร พระญาพรหมได้นำฉัตรทองคำมาถวายพร้อมทั้งเนรมิตปราสาทแก้ว ๗ หลัง ส่วนเทวดาทั้งหลายก็ได้นำเครื่องประดับอันเป็นทิพย์มามอบให้พระกุมารนั้น พระญาสุกขเทวดา ได้นำดอกไมทิพย์อันมีกลิ่นหอมมาถวายเป็นจำนวนมาก

ฝ่ายพระยานครก็ได้้นำแก้ว ๗ ประการ และนำไหอันทำจากแก้ว ๗ ประการ จากเมืองนาคมาน้อมถวาย พร้อมทั้งนำหญิงงามจากอุดรบุรีไปถวายเป็นบาทบริจาริกาด้วย ส่วนพระยาราชสีห์ได้ให้สัตว์ในป่าหิมพานต์มาเข้าเฝ้าแวดล้อมรักษาในยามรุ่งเช้า และมีพระยารุขเทวดามาเฝ้าคอยรักษาในช่วงเช้าไปจนถึงเที่ยงวัน นอกจากนั้นยังมีเทพเทวดานำมาและช้างมงคลมาน้อมถวายพระโพธิสัตว์ หมูยักซ์ และเทวดานำข้าวปลาอาหารมาน้อมถวายจำนวนมาก ท้าวพระยามหากษัตริย์ที่ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลายล้วนนำบรรณาการมาน้อมถวาย นอกจากนั้นยังบังเกิดชุมทรัพย์ สุวรรณรุขชาติ เกิดขึ้นทั้งสี่ทิศของปราสาทที่ประทับของพระโพธิสัตว์ นางมณีเมขลาพร้อมด้วยปรีวาร์นำผ้าทิพย์ พร้อมด้วยสิ่งของมีค่ามาถวาย ฝ่ายพระอินทร์ได้นำนางสุทนต์มาอภิเษกให้เป็นชายา ภายหลังได้ประสูติพระโอรสได้หนึ่งพันองค์ พระโพธิสัตว์ได้ส่งไปปกครองบ้านเมืองและในทวีปต่างๆ โดยพระโอรสเหล่านั้นล้วนเคยได้สร้างมณฑปหรือหอไตร และสร้างพระไตรปิฎกถวายไว้ในพระศาสนาด้วยกันมาในอดีตชาติปางก่อนแล้วทั้งสิ้น

พระพุทธเจ้าตรัสกับพระสารีบุตรต่อไปว่า การสั่งสมบุญกุศลในอดีตชาตินั้นล้วนมุ่งปรารถนาที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเพียงอย่างเดียว บุญกุศลที่เกิดขึ้นจากการสร้างคัมภีร์ธรรมทำให้ได้เกิดมาในตระกูลที่ประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติและมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ นักปราชญ์ทั้งหลายได้อุปมาไว้ว่า บุญกุศลที่เกิดจากการสร้างเจดีย์ทองคำที่สูงไปถึงพรหมโลกนั้นยังไม่เท่ากับบุญกุศลที่เกิดจากการสร้างคัมภีร์ธรรม การสร้างแม้อักขระตัวเดียวก็ยังมีอานิสงส์มากกว่า

ในตอนท้ายของพระธรรมเทศนานั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนว่าบุคคลทั้งหลายที่เคยร่วมสร้างคัมภีร์ธรรมร่วมกับพระองค์ในสมัยที่เป็นพระโพธิสัตว์แล้วสั่งสมบุญอยู่นั้น ล้วนได้เกิดมาร่วมพระชาติอีกในปัจจุบัน ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกาที่ได้รับฟังพระธรรมเทศนาเรื่องอานิสงส์สร้างหอธรรมและพระไตรปิฎกนี้ จงตั้งใจสดับและจำไว้ให้ขึ้นใจ จักได้พบกับสุข ๓ ประการ คือสุขในเมืองคน สุขในเมืองฟ้าหรือสวรรค์ และสุขในการเข้าถึงพระนิพพาน

๗) อานิสงส์สรรพทาน

อานิสงส์สรรพทานที่นำมาปริวรรตนี้เป็นພັສາ บันทึกรด้วยอักษรไทจีน จากวัดราชฐานหลวง ยางควง เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ จากฐานข้อมูลคัมภีร์โบราณ พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัสเอกสาร CMRU-CT-12-B-019 สร้างเมื่อ จ.ศ.๑๓๒๓ (พ.ศ.๒๕๐๔) เจ้าภาพสนับสนุนการสร้างคือภะกะหัทธัมม บ้านประตูเวียงน้ำบ่ออ้อย เมืองเชียงตุง เนื้อหาในพับสาประกอบด้วย ธรรมปารมี ชาดกเรื่องวอกโคลหิน ๘ ผูก อานิสงส์เขียนธัมม อานิสงส์สรรพทาน อานิสงส์รักษาศีล และลักษณะภาวนา

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร มีพุทธบริษัทและเทวดาทั้งหลาย อยู่เฝ้าแวดล้อมจำนวนมาก ทรงแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยร่างกายของมนุษย์เป็นสิ่งที่หาแก่นสาร ไม่ได้ หากไม่ได้กระทำบุญให้ทาน ใส่ใจว่าทรัพย์สมบัติ ลูกเมียและญาติทั้งหลายนั้นเป็นของตน แต่เมื่อ ตายไปแล้วจะพบว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ได้ติดตามไปด้วย สิ่งที่จะมาอยู่แวดล้อมซากร่างกายนั้นไม่ใช่ลูก เมีย และญาติ แต่จะเป็นแร้ง กา เสือ หมาจิ้งจอก หมาป่า และหมาบ้านเท่านั้น

บุคคลผู้ใดได้ปรารถนาให้ได้มาซึ่งแก่นสารของชีวิตและสิ่งที่จะติดตัวไปเมื่อตายไปแล้ว คือเห็น ประโยชน์ของบุญกุศล โดยสร้างกุฏิ วิหาร เจดีย์ พระพุทธรูป อุโบสถ หอไตร ตู้ธรรม โต๊ะตั้งสำหรับ จุติเทียนบูชาพระรัตนตรัย บาตร ถาดอาหาร ถ้วย หม้อ ผ้าจีวรและผ้าอื่นๆ รวมทั้งหมากเหมียงพลูยา ขุดบ่อน้ำ สร้างศาลา ส้วม ingsapan ทำถนน และสร้างคัมภีร์ธรรม ตลอดจนถึงรักษาศีล พังธรรม และ เจริญสมาธิภาวนา ก็จะเป็นกุศลกรรมให้ได้รับอานิสงส์หลายประการ เมื่อตายไปจะได้ไปอยู่ในภพภูมิ ที่ดี มีแต่ความสุข

บุคคลผู้ใดได้ถวายตั้งสำหรับวางและจุดประทีป รูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เกิดมาชาติใดย่อมมี หูตาแจ่มใส แม้จะแก่ชรา ก็ไม่เป็นคนหูหนวก หรือตาฟาง

บุคคลผู้ใดได้ถวายข้าวน้ำโภชนาหาร หรือแม้แต่อุทิศร่างของตนให้เป็นทาน เมื่อเกิดมาก็จะเป็น ผู้มีทรัพย์สมบัติมากมาย มีเดชะ พละกำลัง และผิวพรรณวรรณะสดใสทุกชาติ

บุคคลผู้ใดได้ถวายอัฐบริขาร เมื่อเกิดมาก็จะบริบูรณ์ด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ และเครื่องประดับอัน งดงาม เมื่อตายไปจะไม่ตกนรก หรือเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ได้เสวยทิพย์สมบัติในสวรรค์ชั้นฟ้า นาน ๓๖ กัปป์ ได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ และจะได้บรรลุนิพพานในอนาคต

บุคคลผู้ใดได้ถวายไม้เท้าเหล็ก ผ้ากรองน้ำ จักเป็นผู้มีอายุยืนยาว มีลูก ภรรยา และข้าทาส บริวารที่เป็นผู้ประเสริฐ

บุคคลใดได้เป็นเจ้าของภาพวชลูกหลานของตน หรือลูกหลานของคนอื่น จักได้เสวยสุข และบรรลุนิพพานในอนาคต

บุคคลใดได้ฟังพระธรรมเทศนา แล้วชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม รักษาศีล พังธรรม และเจริญ สมาธิเมตตาภาวนา เมื่อตายไปจะได้เสวยทิพย์สมบัติในสวรรค์ชั้นฟ้านานหลายกัปป์จนไม่อาจนับได้

เมื่อพระพุทธเจ้าเทศนาธรรมว่าด้วยอานิสงส์การให้ทาน รักษาศีล และเจริญสมาธิภาวนาจบ แล้ว พุทธบริษัททั้งหลายก็ได้บรรลุนิพพานชั้นต่างๆ ตามบุญสมพารที่ตนได้บำเพ็ญมา

คำชี้แจงการปริวรรต

การปริวรรตจากอักษรตระกูลไทซึ่งเป็นอักษรธรรมล้านนา และอักษรไทลื้อ เป็นอักษรไทย ผู้จัดทำได้เลือกใช้วิธีปริวรรตแบบเทียบอักษร ตามแนวทางของคณะอนุกรรมการชำระหนังสือตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับ ๗๐๐ ปี แต่เพิ่มคำศัพท์ที่มีการปรับคำหรืออักษรวิธีบางอย่างที่ไม่คุ้นชินกับผู้ใช้อักษรไทยทั่วไป รวมถึงการคงคำศัพท์เดิมเพื่อรักษาเสียง และอักษรวิธีเอาไว้

ข้อความที่เป็นภาษาบาลี จะทำเป็นตัวเอนไว้เพื่อให้สังเกตได้ง่าย และได้จัดทำเชิงอรรถไว้ด้านล่างของแต่ละหน้า เพื่อคำอธิบายคำศัพท์ หรือข้อความที่เป็นภาษาถิ่นหรือมีความหมายเฉพาะ นอกจากนั้นยังได้ระบุตัวเลขลำดับหน้าของเอกสารต้นฉบับไว้ในเครื่องหมายปีกกา และเพิ่มข้อความที่คาดว่าจะตกหล่นไปในเครื่องหมายวงเล็บ เพื่อให้เนื้อความมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การปรับคำหรืออักษรวิธี (เพื่อสื่อความหมาย)

อักษรธรรมล้านนา	ปริวรรต	ปรับคำ	ความหมาย
ꨀ	ก็	ก็	ก็
ꨁ	คู	กู	ข้า
ꨂ	เคีย	เคย	เคย
ꨃ	เตม	เต็ม	เต็ม
ꨄ	ทิบ	ทิพย์	ทิพย์
ꨅꨆꨇꨈ	ที่ปังกอร	ที่ปังก	พระพุทธเจ้าที่ปังก
ꨉ	ธัมม์	ธัมม์	ธรรม
ꨊꨋꨌꨍ	เทวบุตร	เทวบุตรต์	เทวบุตร
ꨎꨏꨐꨑ	บอระมวร	บอระมวณ	ครบ, บริบูรณ์ (บาลี-ปริบูรณ์)
ꨒꨓꨔꨕ	บอริโกค	บอริโกค	บริโกค
ꨖꨗ	บุตร/บุตร	บุตรต์	บุตร
ꨙꨚꨛꨜꨝ	ประเจยยะ	ประจัย	ปัจจัย
ꨟꨠꨡꨢꨣ	ประเทศ	ประเทศ	ประเทศ
ꨤꨥꨦꨧꨨꨩ	ประเสฏฐ	ประเสฏฐ	ประเสริฐ
ꨫꨬꨭꨮꨯꨰꨱꨲꨳꨴꨵꨶ꨷꨸꨹꨺꨻꨼꨽꨾꨿	ป็นนสัตว์	ปณสัตว์	สัตว์ที่มีชีวิต

อักษรธรรมล้านนา	ปวิรรต	ปรับคำ	ความหมาย
แป	แปน	เป็น	เป็น
เพว	พระญา	พระญา	พระยา, พญา, กษัตริย์
เพวฮ	พระญาจก	พระญาจก	พระเจ้าจักรพรรดิ
ไ	ไฟ	ไป	ไป
เล็	เลีย	เลย	เลย
ไว	ไวย	ไว้	ไว้
ส	สัด	สัด	สัด (บาลี – สด)
สวฮิต	สารีบุตร	สารีบุตร	พระสารีบุตร
เส	เสบ	เสพ	เสพ, บริโภค, บูชา
เสม	เสมือ	เสมอ	เสมอ
เส	เสวีย	เสวย	รับประทาน, กิน
ม	มล้ำ	ม้	ม้
เห	เหน	เห็น	มองเห็น
อสงเขยยะ	อสงเขยยะ	อสงชัย	นับไม่ได้
อานิสงส์	อานิสงส์	อานิสงส์	ผลที่จะได้รับ
อามาต	อามาต	อามาจ	(บาลี) อำมาตย์
อุดอร	อุดอร	อุดร	อุดร (ทิศเหนือ)

การคงคำศัพท์เดิมเพื่อรักษา เสียง และอักขรวิธี

อักษรธรรมล้านนา	ปวิรรต	การใช้คำเดิม	ความหมาย
เข้าของ	เข้าของ	เข้าของ	ข้าวของ
คน	คน	คน	คน
คำ	คำ	คำ	ทองคำ
ธัมม	ธัมม	ธัมม	ธรรม
ปรารถนา	ปรารถนา	ปรารถนา	ปรารถนา

อักษรธรรมล้านนา	ปริวรรต	การใช้คำเดิม	ความหมาย
ໂຕຊິ / ໂຕຊຸ	พระอิน / พระอินท์	พระอินท์	พระอินทร์
ມະນຸສໂລກ	มนุษยโลก	มนุษยโลก	มนุษย์โลก
ຍິງ	ยิง	ยิง	หญิง, ผู้หญิง
ສ້າງ	สร้าง	สร้าง	สร้าง
ເສຣຸຊື່	เสฐฐี	เสฐฐี	เศรษฐี
ເລັມ	เหล้ม	เหล้ม	เล่ม, ลำ
ເສື້ອມໄສ	เหลื่อมใส	เหลื่อมใส	เหลื่อมใส
ໄຫຼ່	ไหย่	ไหย่	ใหญ่
ໝັ້ນ	หมั่น	หมั่น	มั่นคง
ເຍັນ	เอียน	เอียน	เย็น

ห้องอักษรตระกูลไท สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

“หีบธรรม ค้างธรรม และคัมภีร์ธรรมบาลาน”
ห้องศูนย์ภูมิปัญญาล้านนา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ความนำ

คัมภีร์อานิสงส์ที่พบในเขตวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไท คือภาคเหนือของไทย ภาคตะวันออกของพม่า ภาคเหนือของลาว และภาคใต้ของจีน ซึ่งใช้อักษรธรรมในการบันทึกเอกสารทางพระพุทธศาสนาหรือองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งที่จารลงใบลาน เขียนลงพับสา หรือสมุดฝรั่ง โดยคัมภีร์อานิสงส์นี้จะพบแพร่หลายทั่วไป และเนื้อความคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งเกิดจากการคัดลอกและเผยแพร่สืบต่อกันไปมา ด้านรูปแบบการใช้ภาษานั้นส่วนมากจะเป็นแบบนิสสัย คือยกภาษาบาลีมาแล้วแปลเป็นภาษาถิ่นแบบคำต่อคำ และบางส่วนเป็นแบบโวหาร คือยกภาษาบาลีมาขึ้นเป็นปฐมบท แล้วดำเนินเรื่องเป็นโวหารภาษาถิ่น โดยมีอนุภาคหรือเนื้อความในลักษณะเดียวกัน คือการปรารภเหตุก่อนที่พระพุทธเจ้าจะแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยเรื่องอานิสงส์ และการสโมธาน คือสรุปว่าบุคคลในอดีตชาตินั้นได้กลับมาเกิดเป็นใครในสมัยพุทธกาล พบว่าในการคัดลอกหรือสร้างคัมภีร์อานิสงส์นั้นจะข้อผิดพลาดหรือตกหล่น โดยเฉพาะข้อความที่เป็นภาษาบาลีจะมีความคลาดเคลื่อนกันมาก ซึ่งในที่นี้จะพยายามคงไว้ตามต้นฉบับเพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญได้วิเคราะห์หรือชำระข้อมูลในโอกาสต่อไป

คัมภีร์อานิสงส์ที่เกี่ยวกับคัมภีร์ใบลานซึ่งเป็นวัฒนธรรมหลักและดั้งเดิมของการบันทึกเอกสารในกลุ่มชาติพันธุ์ไทก่อนที่จะมีการนำกระดาษหรือวัสดุอื่นมาใช้ดังที่เห็นในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการสร้างคัมภีร์ใบลานไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเก็บรักษาไว้ตามวัดหรือสถานที่ต่างๆ เพื่อใช้ในการศึกษา ถ่ายทอดและเผยแพร่พุทธศาสนาหรือองค์ความรู้ต่างๆ นอกจากนั้นผู้สร้างยังจะได้รับอานิสงส์ผลบุญด้วยก่อให้เกิดศิลปะและภูมิปัญญาในการประดับตกแต่ง ตลอดจนถึงวิธีการเก็บรักษาคัมภีร์ใบลานให้อยู่คงทนด้วย

อานิสงส์คัมภีร์ใบลานที่คัดเลือกมาปริวรรตในครั้งนี้ มีดังนี้

- ๑) อานิสงส์เขียนธัมม์
- ๒) อานิสงส์พิมพ์ธัมม์
- ๓) อานิสงส์ธัมมასัน
- ๔) อานิสงส์ผ้ากัณฑ์ธัมมასัน ผ้าคัมภีร์ และกาทะเยีย
- ๕) อานิสงส์หีตธัมม์
- ๖) อานิสงส์หอธัมม์
- ๗) อานิสงส์สัพพทาน

คัมภีร์อานิสงส์โบลาน

๑) อานิสงส์เขียนธัมม์ คือผลที่ได้จากการสร้างคัมภีร์ธรรม อันเป็นหลักคำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งหมายรวมทั้งการจารโบลาน การเขียนพับสา และการบันทึกลงในวัสดุอื่นๆ ด้วย มีข้อความอ้างว่าอานิสงส์เขียนธรรมนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโบราณกับปิลชาดก ที่พระอานนท์ได้ สาธยายในการทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกหลังพุทธปรินิพพาน

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร ซึ่งสร้างโดยนายอนาถปิณฑิกัส สมหาเศรษฐีนั้น พระมหาสารีบุตรได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและทูลถามว่า บุคคลผู้สร้างหรือเขียนธรรมคำ สอนที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้แล้วนั้นจะได้รับอานิสงส์ผลบุญอย่างไรบ้าง

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า บุคคลผู้สร้างหรือเขียนธรรมคำสอนของพระองค์นั้นจะได้รับอานิสงส์ มากจนหาที่สุดไม่ได้ จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช ๘๔,๐๐๐ กัปป์ เป็นพระญาเจ้าเมืองประเทศราช ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นพระญาอินทร์ ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นพระญาพรหม ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นมหาเศรษฐี ๙ ล้านอสงชัยกัปป์ เป็นภุมเทวดา ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นเทวดาในวิมานทิพย์ ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นหัวหน้า เทวดาในชั้นฟ้าจตุรุมหาราชิกา ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมานรดี อย่างละ ๙ อสงชัยกัปป์

เมื่อเกิดเป็นมนุษย์จะได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติมาก ปราศจากทุกข์ มี รูปลักษณะอันดีงามทุกประการ

ผู้ใดจะสร้างหรือเขียนแม้อักขระเดียว ได้จ้างให้ผู้อื่นสร้างหรือเขียนแทนตน ก็จะได้ส่วยสุขนาน ๘๔,๐๐๐ กัปป์ ดังในสมัยอดีตกาลนานโพ้นครั้งที่พระพุทธเจ้าโบราณโคตมะ พระตถาคตยังเป็นพระ โพธิสัตว์นั้นได้จ้างวานให้คนสร้างเขียนคัมภีร์ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยค่าจ้างที่แพงยิ่ง ทำให้ได้ เป็นพระญาจักรพรรดิราช และอานิสงส์นั้นได้ส่งผลให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในปัจจุบัน

พระพุทธเจ้าได้ยกเอาอดีตชาติมาแสดงอีกว่า ในอดีตกาลอันล่วงไปนานแล้ว พระพุทธเจ้าพระ นามว่าโบราณโคตมะ พระบิดา พระมารดา มเหสี และพระโอรส มีชื่อเหมือนกับในพระชาตินี้ทุก ประการ โดยพระโพธิสัตว์ส่วยพระชาติเป็นอำมาตย์ผู้หนึ่ง ได้จ้างให้คนเขียนพระไตรปิฎก แล้วตั้งความ ปราถนาว่าขอให้ได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ขอให้เกิดมาเหมือนกับพระพุทธเจ้าโคตมะ ทุกประการ จึงได้รับการพยากรณ์ว่าจะเป็นดังนั้นในอนาคต ครั้นอำมาตย์ผู้นั้นสิ้นชีวิตไปก็ได้เกิดใน สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วมาปฏิสนธิเป็นโอรสของพระเจ้าอสินทราชา เมืองโบราณกับปิลราชธานี ซึ่งพระ มหาพรหม พระญาอินทร์ เทวดา รุกขเทวดา ภุมเทวดา พระญานาค ราชสีห์ ล้วนเอาของทิพย์ ทรัพย์ สมบัติหรือของวิเศษมาถวายพระโพธิสัตว์เป็นจำนวนมาก เป็นเพราะอานิสงส์ที่เกิดจากการจ้างให้ผู้อื่น สร้างเขียนคัมภีร์ธรรมคำสอนแล้วถวายไว้กับพระพุทธศาสนา

ในตอนท้ายของเรื่อง พระพุทธได้ตรัสสอนว่าบุคคลในอดีตชาตินั้นล้วนได้กลับมาเกิดร่วม พระชาติในปัจจุบันด้วย

๒) อานิสงส์ฟังธัมม์

คัมภีร์อานิสงส์ฟังธัมม์ หรือการสดับพระธรรมเทศนาที่นำมาปริวรรตนี้ ต้นฉบับเก็บรักษาไว้ที่ วัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ รวมอยู่ในผูกเดียวกับอานิสงส์เขียนธัมม์ (ฉบับวัดสูงเม่น) จารด้วยอักษรธรรมล้านนา โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัสเอกสาร PNTMP 070120111_02

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตวันมหาวิหาร มีเทวดามาเฝ้าและกราบทูลถาม พระพุทธเจ้าถึงอานิสงส์ของการที่ชาวบ้านได้สละเวลามาฟังพระธรรมเทศนาว่าจะได้รับอานิสงส์อย่างไร พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าบุคคลผู้มาสดับพระธรรมเทศนานั้นจะรู้จักบุญและบาป เมื่อตายไป จะไม่ตกนรก แต่จะได้ขึ้นไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วได้ไปอยู่ในสวรรค์ชั้นยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรินิมมานรดี ตามลำดับไปจนถึงอกนิษฐาพรหมโลก แล้วกลับมาเกิดในตระกูลอัน ประเสริฐคือราชตระกูลและพราหมณ์ตระกูล ได้เป็นพระจักรพรรดิราชผู้เป็นใหญ่ในทวีปทั้งสี่ มีปราสาท แก้วอันวิจิตรงดงาม มีต้นกัลปพฤกษ์อันเต็มไปด้วยแก้วแหวนเงินทอง เครื่องประดับและอาภรณ์ต่างๆ และเกิดฝนท่าแก้วตกมาในพระนคร มีจตุรงค์เสนา คือเสนารถ เสนาม้า เสนาช้าง และเสนาเดินเท้า รวมทั้งมีช้างมั่งคั่ง ม้ามั่งคั่ง และเสนาอามาตย์ที่ประดับตกแต่งอย่างสวยงามเป็นบริวาร สิ่งเหล่านี้ เกิดขึ้นได้เพราะอานิสงส์ของการได้ฟังพระธรรมเทศนาอันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้านั่นเอง

เมื่อเทวดาได้ฟังพระพุทธเจ้าเทศนาพรรณนาอานิสงส์ของการฟังพระธรรมเทศนาแล้ว ก็ได้ บรรลุโสดาบันตามบุญสมพาราที่ตนได้บำเพ็ญมา โดยพระธรรมเทศนานี้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย

๓) อานิสงส์ธัมมาสน์

อานิสงส์การสร้างและถวายธรรมาสน์ที่นำมาปริวรรตนี้ ต้นฉบับเป็นของวัดศรีหมวดเกล้า ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๓ หน้าลาน จารด้วยอักษรธรรมล้านนา จารเมื่อ พ.ศ.๒๔๓๒ จากคลังข้อมูลไมโครฟิล์มเอกสารโบราณ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัส 81.065.011. 044-044

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เวฬุวันมหาวิหาร ทรงปรารภเหตุที่พระเจ้าพิมพิสาร ได้ สร้างมณฑปหลังหนึ่ง จึงนำบุพชาติของพระองค์มาแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยอานิสงส์ของการ สร้างมณฑปเพื่อให้พุทธบริษัททั้งหลายได้รับทราบ

ในสมัยที่พระพุทธเจ้าพระนามว่าเรวตะ ณ เมืองไทยวัดดินคร มีกษัตริย์พระนามว่าวิมลราช พระโพธิสัตว์ได้เสวยพระชาติเป็นพระโอรส พระนามว่าอติเทโว พระโพธิสัตว์ได้สร้างธรรมาสน์หลังหนึ่ง ด้วยไม้จันทน์แดง ประดับตกแต่งด้วยแก้วแหวนเงินทองและของมีค่าต่างๆ แล้วได้ถวายพร้อมกับ

ภัตตาคารอันประณีต แล้วตั้งปณิธานปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าเรวตะได้ตรัสพยากรณ์ว่าอติเทโวจักได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ครั้นเมื่ออติเทโวสิ้นอายุขัย ได้ไปเสวยทิพย์สมบัติบนสวรรค์ชั้นฟ้า แล้วกลับลงมาปฏิสนธิในพระครรภ์ของอัครมเหสีของพระเจ้าอโศกราช แห่งเมืองอโศกคันธินคร ต่อมาจึงได้ครองสิริราชสมบัติแทนพระบิดา ครั้นนั้นปราสาททิพย์อันประดับประดาอย่างสวยงาม พร้อมด้วยช้างแก้ว ม้าแก้ว จักรแก้ว เสนาแก้ว นางแก้ว ลูกชายแก้ว ขุนทรัพย์ ฝนห่าแก้ว และกำแพงแก้วอันงดงามได้เกิดขึ้น ด้วยอานิสงส์ของการถวายธรรมาสน์ในอดีตชาติ

พระเจ้าอติเทโวเสด็จไปที่ใด กษัตริย์ที่ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ก็มาต้อนรับและเข้ามาอยู่ใต้พระบรมโพธิสมภาร เทวดา อินทร์ พรหมและเทพทั้งหลายนำของมงคลและมีคำมาน้อมถวายไม่ขาดสาย ด้านการปกครองนั้นทรงปกครองด้วยทศพิธราชธรรม โปรดให้สร้างโรงพยาบาลประจำเมืองเพื่อสงเคราะห์ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ไม่ให้เดือดร้อน เมื่อสิ้นอายุขัยก็ได้เสวยสุขบนสวรรค์ชั้นอีกครั้ง จากอานิสงส์ที่ได้ถวายธรรมาสน์นั่นเอง

พุทธบริษัททั้งหลายที่ได้สดับพระธรรมเทศนาในครั้งนั้น ต่างก็ได้บรรลุธรรมเป็นโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และอรหันต์ ตามบุญสมภารที่ตนได้กระทำมา แล้วพระพุทธเจ้าได้แสดงสโมธานคือการกล่าวว่าบุคคลในอดีตชาตินั้นได้มาเกิดเป็นใครในชาติปัจจุบัน

๔) อานิสงส์ผ้ากัมมัสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ และกาละเยีย

คัมภีร์อานิสงส์ฉบับนี้ปรากฏชื่อตามปกใบลานว่า “สองผ้ากัมมัสน์ กัมพิร์ แลขาเยีย” เป็นคัมภีร์ใบลานขนาดยาว จำนวน ๗ หน้าลาน จารด้วยอักษรธรรมลาว อยู่ในผูกที่ ๙ ของอานิสงส์รวม โดยในผูกเดียวกันนี้ประกอบด้วยอานิสงส์เข้าปริวาสกัมม์ และอานิสงส์ศีล (สองเข้าปริวาสกัมม์, สองศีล) ต้นฉบับเป็นของวัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ สืบค้นจากจากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP 070106001_00

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันวิหาร แสดงธรรมโดยปรารภเหตุที่พระมหาโมคคัลลานเถระได้เหาะไปยังสวรรค์ชั้นดุสิต แล้วพบเห็นวิมานปราสาทหลังหนึ่ง สูง ๑๒ โยชน์ ประดับตกแต่งด้วยแก้วและทองคำ มีนางฟ้าคอยปรนนิบัติ ฟ้อนรำและเล่นดนตรีขับกล่อมตลอดเวลา จึงได้เข้าไปสอบถามกับเทวบุตรผู้เสวยสุขในปราสาทนั้น ทำให้ทราบว่ายุทธผู้หนึ่งเคยทำบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ในสมัยที่พระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ขณะที่เดินทางไปในป่าแล้วเกิดฝนตก จึงเข้าไปหลบฝนในวัดร้างแห่งหนึ่ง เห็นพระพุทธรูปเก่าคร่ำคร่า ในวิหารที่สกปรกและรกรุงรัง จึงทำความสะอาดแล้วได้ถวายผ้าห่มพระพุทธรูป ผ้าห่อคัมภีร์ แล้วบูชาด้วยดอกไม้และของหอมทั้งหลาย เมื่อตายแล้วจึงได้ขึ้นมาเสวยสุขในวิมานปราสาทบนสวรรค์ชั้นดุสิต

พระพุทธเจ้าได้แสดงพระธรรมเทศนาแก่เมื่อพระมหาโมคคัลลานเถระผู้มีฤทธิ์ ว่าด้วยเรื่อง อานิสงส์ของการถวายผ้าห่มพระพุทธรูป ผ้ากัฐณนาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ธรรม กากะเยีย และบันไดแก้ว ว่า ผู้ทำบุญหรือถวายสิ่งเหล่านี้เกิดมาชาติใดๆ ล้วนมีรูปอันงาม มีผิวพรรณวรรณะผ่องใส เป็นที่รักแก่คน และเทวดาทั้งหลาย มีทรัพย์สมบัติ ข้าทาสบริวาร และช้างม้าวัวควายเป็นจำนวนมาก จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช เป็นกษัตริย์ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ หรือเป็นมหาเศรษฐีมีทรัพย์และบริวารมากมาย เมื่อตายไปก็จะได้เป็นพระอินทร์ปกครองสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาและชั้นดาวดึงส์ พร้อมทั้งเสวยสมบัติทิพย์เป็นเวลายาวนาน เมื่อใดที่พระศรีอริยเมตไตรยลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าก็จะได้ฟังพระธรรมเทศนาและบรรลุมรรคอันวิเศษ ได้เป็นพระอรหันต์ ด้วยอานิสงส์จากการสร้างผ้ากัฐณนาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์และกากะเยีย

๕) อานิสงส์หีตธัมม

อานิสงส์หีตธัมม (หีบธรรม) หรือที่ปรากฏในหน้าทับลานว่า “อานิสงส์หีต” ที่นำมาปริวรรตในครั้งนี้ ต้นฉบับเป็นของวัดสะป่าหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสาและเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัสเอกสาร CMRU-LP-01-A-022 จารด้วยอักษรธรรมล้านนา ไม่ระบุชื่อผู้จารและปีที่จาร

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งขณะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร พระสารีบุตรได้ทูลถามว่า บุคคลที่สร้างหีบหรือตู้คัมภีร์ถวายนั่นจะได้รับอานิสงส์อย่างไร พระพุทธองค์ตรัสตอบว่าบุคคลผู้ที่ได้สร้างหีบพระธรรมด้วยตนเอง หรือจ้างให้ผู้อื่นสร้างแล้วประดับตกแต่งให้สวยงาม นำไปถวายไว้ในพระพุทธศาสนาเพื่อเก็บรักษาคัมภีร์ธรรมนั้นจะได้รับอานิสงส์มากที่สุดไม่ได้ จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช ๘๔,๐๐๐ ปี เป็นกษัตริย์ในประเทศราช ๙ อสงไขยกัป เมื่อจุติตายไปจักได้เกิดเป็นพระอินทร์ และพระมหาพรหม นาน ๘๔,๐๐๐ ปี เมื่อกลับลงมาเกิดในมนุษยโลกก็จักได้เกิดในตระกูลพรหมณคหบดี มีทรัพย์สมบัติและปัญญาามาก

ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร อุบาสก และอุบาสิกาที่ได้สร้างหีบคัมภีร์ธรรมเพื่อเก็บรักษาคัมภีร์ธรรมนั้นสามารถปิดกันไม่ให้ไปสู่อบายภูมิได้ เกิดมาในตระกูลอันประเสริฐ มีร่างกายและผิวพรรณวรรณะดีงาม เป็นที่รักของคนและเทวดาทั้งหลาย แม้ญาติพี่น้องที่ทำบาปกรรมไว้ หรือตกนรก ก็จะมีพลเปลี่ยนและหลุดพ้นจากอบายได้

พระพุทธเจ้าทรงยกอดีตชาติอันไกลโพ้นมาเป็นพระธรรมเทศนาว่า ในสมัยที่พระโปรถโคตมะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า มีชายหนุ่มคนหนึ่งได้ไปเที่ยวเล่นในป่า เมื่อฝนตกจึงเข้าไปพักในวัดร้างแห่งหนึ่ง เห็นหนังสือหรือคัมภีร์ธรรมถูกปล่อยทิ้งไว้ มีหนูและปลวกกัดทำลายเสียหายไปมาก จึงนำแผ่นไม้มาสร้างเป็นหีบใส่พระคัมภีร์เพราะทราบว่าจะได้รับอานิสงส์มาก เมื่อกลับถึงบ้านจึงได้เล่าให้บิดามารดา

ของตนฟัง ซึ่งทั้งสองได้อนุโมทนายินดีด้วย ภายหลังบิดามารดาสิ้นชีวิตไป ได้ไปเกิดเป็นเทวบุตรเทวดาบนสวรรค์ชั้นดุสิตเพราะอานิสงส์ที่บุตรได้สร้างหีบพระธรรมถวายแล้วตนได้กล่าวอนุโมทนา ภายหลังกุลบุตรนั้นได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ก็ได้เป็นผู้ทรงพระไตรปิฎก และบรรลุปะนาหนะอันเป็นที่สุด

บุคคลผู้ที่ได้สร้างหีบพระธรรมถวายไว้ในพระพุทธศาสนา เกิดมาในชาติใดๆ ล้วนเกิดในตระกูลอันประเสริฐ เจริญด้วยโภคทรัพย์ จะได้เป็นใหญ่กว่าคนทั้งหลาย เมื่อตายไปก็จะไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นฟ้า พบกับความสุข ๓ ประการ คือสุขในเมืองคน สุขในเมืองฟ้า และสุขในพระนิพพาน เพราะได้สร้างที่เก็บรักษาคัมภีร์ธรรมซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้

๖. อานิสงส์หอธรรม

อานิสงส์หอธรรม ที่นำมาปริวรรตครั้งนี้ต้นฉบับเป็นของวัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน จารด้วยอักษรธรรมล้านนา จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๕ หน้าลาน จารหน้าลานละ ๕ บรรทัด ไม่ระบุชื่อผู้จารเจ้าภาพ หรือวันเวลาที่จารเสร็จ จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส DELMN-0793 เนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คืออานิสงส์เขียนธรรม และอานิสงส์หอธรรม

เรื่องย่อ

พระพุทธเจ้าได้แสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยอานิสงส์ของการสร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกแก่พระสารีบุตรว่า บุคคลผู้ที่ได้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจะได้รับอานิสงส์มาก คือได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติมาก หากตายไปจะได้ไปเสวยสุขบนสวรรค์ชั้นฟ้า ส่วนผู้ที่ไม่ได้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกด้วยตนเอง หรือไม่ได้จ้างให้ผู้อื่นเขียนให้ตน และไม่เคารพเลื่อมใสในพระไตรปิฎก เกิดมาชาติใดก็จะยากจนลำบาก ไม่มีมิตรสหาย มีภริยาและบุตรที่ไม่ได้ตั้งใจ

บุคคลผู้ใดที่แม้จะไม่ได้เขียนด้วยตนเอง แต่จ้างให้ผู้อื่นเขียนแทนตน เกิดมาชาติใดจะมีข้าวของเงินทอง มีข้าทาสบริวารและครอบครัวที่ดี ร่างกายและผิวพรรณงาม พร้อมทั้งเป็นที่รักของคนทั่วไปปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อตายไปจะไม่ไปสู่อบายภูมิ

สมัยหนึ่งเจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าพระโปรภณโคตมะ พระโพธิสัตว์ได้เสวยพระชาติเป็นอำมาตย์ของพระเจ้าสุทโธทนะแห่งเมืองกบิลวัตถุ ซึ่งได้สร้างหอมณฑปเพื่อประดิษฐานพระไตรปิฎกที่ตนได้สร้างขึ้นใหม่ด้วยความศรัทธาเลื่อมใส พระพุทธเจ้าโปรภณโคตมะตรัสว่าอำมาตย์ผู้ชื่อพุทโธนั้นจักได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าที่ปึงกรว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ด้วยอานิสงส์การสร้างหอธรรมและพระไตรปิฎก เมื่อพระโพธิสัตว์สิ้นอายุขัยแล้วจึงได้ไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ภายหลังได้มาปฏิสนธิในพระครรภ์ของมหาสีของกษัตริย์เมืองกบิลวัตถุ โดยขณะประสูตินั้นมีฝนห่าแก้วตกลงในพระนคร พระญาพรหมได้นำฉัตรทองคำมาถวายพร้อมทั้งเนรมิตปราสาทแก้ว ๗ หลัง ส่วนเทวดาทั้งหลายก็ได้นำเครื่องประดับอันเป็นทิพย์มามอบให้พระกุมารนั้น พระญาสุกขเทวดา ได้นำดอกไมทิพย์อันมีกลิ่นหอมมาถวายเป็นจำนวนมาก

ฝ่ายพระยานครก็ได้นำแก้ว ๗ ประการ และนำไหอันทำจากแก้ว ๗ ประการ จากเมืองนาคมาน้อมถวาย พร้อมทั้งนำหญิงงามจากอัครกฤตวิปมาถวายเป็นบาทบริจาริกาด้วย ส่วนพระยาราชสีห์ได้ให้สัตว์ในป่าหิมพานต์มาเข้าเฝ้าแวดล้อมรักษาในยามรุ่งเช้า และมีพระยารุกขเทวดามาเฝ้าคอยรักษาในช่วงเช้าไปจนถึงเที่ยงวัน นอกจากนั้นยังมีเทพเทวดานำมาและช้างมงคลมาน้อมถวายพระโพธิสัตว์ หมูยักษ์ และเทวดานำข้าวปลาอาหารมาน้อมถวายจำนวนมาก ท้าวพระยามหากษัตริย์ที่ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลายล้วนนำบรรณาการมาน้อมถวาย นอกจากนั้นยังบังเกิดชุมทรัพย์ สุวรรณรุกขชาติ เกิดขึ้นทั้งสี่ทิศของปราสาทที่ประทับของพระโพธิสัตว์ นางมณีเมขลาพร้อมด้วยปรีวาร์นำผ้าทิพย์ พร้อมด้วยสิ่งของมีค่ามาถวาย ฝ่ายพระอินทร์ได้นำนางสุทนต์มาอภิเษกให้เป็นชายา ภายหลังได้ประสูติพระโอรสได้หนึ่งพันองค์ พระโพธิสัตว์ได้ส่งไปปกครองบ้านเมืองและในทวีปต่างๆ โดยพระโอรสเหล่านั้นล้วนเคยได้สร้างมณฑปหรือหอไตร และสร้างพระไตรปิฎกถวายไว้ในพระศาสนาพร้อมกันมาในอดีตชาติปางก่อนแล้วแล้วทั้งสิ้น

พระพุทธเจ้าตรัสกับพระสารีบุตรต่อไปว่า การสั่งสมบุญกุศลในอดีตชาตินั้นล้วนมุ่งปรารถนาที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเพียงอย่างเดียว บุญกุศลที่เกิดขึ้นจากการสร้างคัมภีร์ธรรมทำให้ได้เกิดมาในตระกูลที่ประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติและมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ นักปราชญ์ทั้งหลายได้อุปมาไว้ว่า บุญกุศลที่เกิดจากการสร้างเจดีย์ทองคำที่สูงไปถึงพรหมโลกนั้นยังไม่เท่ากับบุญกุศลที่เกิดจากการสร้างคัมภีร์ธรรม การสร้างแม้อีกพระตัวเดียวก็ยังมีอันสงส์มากกว่า

ในตอนท้ายของพระธรรมเทศนานั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนว่าบุคคลทั้งหลายที่เคยร่วมสร้างคัมภีร์ธรรมร่วมกับพระองค์ในสมัยที่เป็นพระโพธิสัตว์แล้วสั่งสมบุญอยู่นั้น ล้วนได้เกิดมาร่วมพระชาติอีกในปัจจุบัน ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกาที่ได้รับฟังพระธรรมเทศนาเรื่องอันสงส์สร้างหอธรรมและพระไตรปิฎกนี้ จงตั้งใจสวดและจำไว้ให้ขึ้นใจ จักได้พบกับสุข ๓ ประการ คือสุขในเมืองคน สุขในเมืองฟ้าหรือสวรรค์ และสุขในการเข้าถึงพระนิพพาน

๗) อานิสงส์สัพพทาน

อานิสงส์สัพพทานที่นำมาปริวรรตนี้เป็นพัสสา บันทึกด้วยอักษรไทจีน จากวัดราชฐานหลวงยางควง เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ จากฐานข้อมูลคัมภีร์ไบลาน พัสสา และเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัสเอกสาร CMRU-CT-12-B-019 สร้างเมื่อ จ.ศ.๑๓๒๓ (พ.ศ.๒๕๐๔) เจ้าภาพสนับสนุนการสร้างคือภะกัหวัดมัม บ้านประตูเวียงน้ำบ่ออ้อย เมืองเชียงตุง เนื้อหาในพัสสาประกอบด้วย ธรรมปารมี ชาดกเรื่องวอกโคลหิน ๘ ผูก อานิสงส์เขียนธัมม อานิสงส์สัพพทาน อานิสงส์รักษาศิล และลักษณะภาวนา

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร มีพุทธบริษัทและเทวดาทั้งหลาย อยู่เฝ้าแวดล้อมจำนวนมาก ทรงแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยร่างกายของมนุษย์เป็นสิ่งที่หาแก่นสาร ไม่ได้ หากไม่ได้กระทำบุญให้ทาน ใส่ใจว่าทรัพย์สมบัติ ลูกเมียและญาติทั้งหลายนั้นเป็นของตน แต่เมื่อ ตายไปแล้วจะพบว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ได้ติดตามไปด้วย สิ่งที่จะมาอยู่แวดล้อมซากร่างกายนั้นไม่ใช่ลูก เมีย และญาติ แต่จะเป็นแร้ง กา เสือ หมาจิ้งจอก หมาป่า และหมาบ้านเท่านั้น

บุคคลผู้ใดได้ปรารถนาให้ได้มาซึ่งแก่นสารของชีวิตและสิ่งที่จะติดตัวไปเมื่อตายไปแล้ว คือเห็น ประโยชน์ของบุญกุศล โดยสร้างกุฏิ วิหาร เจตีย์ พระพุทธรูป อุโบสถ หอไตร ตู้ธรรม โต๊ะตั้งสำหรับ จุติเทียนบูชาพระรัตนตรัย บาตร ถาดอาหาร ถ้วย หม้อ ผ้าจีวรและผ้าอื่นๆ รวมทั้งหมากเหมียงพลูยา ขุดบ่อน้ำ สร้างศาลา ส้วม ฆ้องพาน ทำถนน และสร้างคัมภีร์ธรรม ตลอดจนถึงรักษาศีล ฟังธรรม และ เจริญสมาธิภาวนา ก็จะเป็นกุศลกรรมให้ได้รับอานิสงส์หลายประการ เมื่อตายไปจะได้ไปอยู่ในภพภูมิ ที่ดี มีแต่ความสุข

บุคคลผู้ใดได้ถวายตั้งสำหรับวางและจุดประทีป รูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เกิดมาชาติใดย่อมมี หูตาแจ่มใส แม้จะแก่ชรา ก็ไม่เป็นคนหูหนวก หรือตาฟาง

บุคคลผู้ใดได้ถวายข้าวน้ำโภชนาหาร หรือแม้แต่อุทิศร่างของตนให้เป็นทาน เมื่อเกิดมาก็จะเป็น ผู้มีทรัพย์สมบัติมากมาย มีเดชะ พละกำลัง และผิวพรรณวรรณะสดใสทุกชาติ

บุคคลผู้ใดได้ถวายอัฐบริขาร เมื่อเกิดมาก็จะบริบูรณ์ด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ และเครื่องประดับอัน งดงาม เมื่อตายไปจะไม่ตกนรก หรือเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ได้เสวยทิพย์สมบัติในสวรรค์ชั้นฟ้า นาน ๓๖ กัปป์ ได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ และจะได้บรรลุธรรมในอนาคต

บุคคลผู้ใดได้ถวายไม้เท้าเหล็ก ผ้ากรองน้ำ จักเป็นผู้มีอายุยืนยาว มีลูก ภรรยา และข้าทาส บริวารที่เป็นผู้ประเสริฐ

บุคคลใดได้เป็นเจ้าของภาพวชลูกหลานของตน หรือลูกหลานของคนอื่น จักได้เสวยสุข และบรรลุ ธรรมในอนาคต

บุคคลใดได้ฟังพระธรรมเทศนา แล้วชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม รักษาศีล ฟังธรรม และเจริญ สมาธิเมตตาภาวนา เมื่อตายไปจะได้เสวยทิพย์สมบัติในสวรรค์ชั้นฟ้านานหลายกัปป์จนไม่อาจนับได้

เมื่อพระพุทธเจ้าเทศนาธรรมว่าด้วยอานิสงส์การให้ทาน รักษาศีล และเจริญสมาธิภาวนาจบ แล้ว พุทธบริษัททั้งหลายก็ได้บรรลุธรรมขั้นต่างๆ ตามบุญสมพารที่ตนได้บำเพ็ญมา

อักษรธรรมล้านนา	ปวิรรต	ปรับคำ	ความหมาย
แป	แปน	เป็น	เป็น
เพ	พระญา	พระญา	พระยา, พญา, กษัตริย์
เพอ	พระญาจก	พระญาจกก	พระเจ้าจักรพรรดิ
ไป	ไฟ	ไป	ไป
เล	เลีย	เลย	เลย
ไว	ไวย	ไว้	ไว้
ส	สัด	สัดต์	สัตว์ (บาลี – สัตต)
สวธิบุตร	สารีบุตร	สารีบุตรต์	พระสารีบุตร
เส	เสบ	เสพ	เสพ, บริโภค, บูชา
เสม	เสมือ	เสมอ	เสมอ
เสว	เสวีย	เสวย	รับประทาน, กิน
ม	มล้ำ	ม้ำ	ม้ำ
เห	เหน	เห็น	มองเห็น
อสงเขยยะ	อสงเขยยะ	อสงชัย	นับไม่ได้
อานิสงส์	อานิสงส์	อานิสงส์	ผลที่จะได้รับ
อามาต	อามาต	อามาจจ	(บาลี) อำมาตย์
อุดอ	อุดอ	อุดร	อุดร (ทิศเหนือ)

การคงคำศัพท์เดิมเพื่อรักษา เสียง และอักขรวิธี

อักษรธรรมล้านนา	ปวิรรต	การใช้คำเดิม	ความหมาย
เข้าของ	เข้าของ	เข้าของ	ข้าวของ
คน	คน	คน	คน
คำ	คำ	คำ	ทองคำ
ธัมม	ธัมม	ธัมม	ธรรม
ปราถนา	ปราถนา	ปราถนา	ปรารถนา

อักษรธรรมล้านนา	ปริวรรต	การใช้คำเดิม	ความหมาย
ໂຕຊີ / ໂຕຊຸ	พระอิน / พระอินท์	พระอินท์	พระอินทร์
ມະນຸສໂລກ	มนุษยโลก	มนุษยโลก	มนุษย์โลก
ຍິງ	ยิง	ยิง	หญิง, ผู้หญิง
ສ້າງ	สร้าง	สร้าง	สร้าง
ເສຣຊື້	เสฐฐี	เสฐฐี	เศรษฐี
ເລັມ	เหล้ม	เหล้ม	เล่ม, ลำ
ເລື້ອມໄສ	เหลื่อมใส	เหลื่อมใส	เหลื่อมใส
ໄຫຼ່	ไหย่	ไหย่	ใหญ่
ໝັ້ນ	หมั่น	หมั่น	มั่นคง
ເຍັນ	เอียน	เอียน	เย็น

ห้องอักษรตระกูลไท สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

“หีบธรรม ค้างธรรม และคัมภีร์ธรรมใบลาน”
ห้องศูนย์ภูมิปัญญาล้านนา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๑. อาณิสสส์เขียนธัมม^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ เอวฺมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สาวตถียํ วิหริติ เชตวนเ อนาถปิณฺฑิกัสส อารามเ ฯ อถ โข สาริปฺพุโต ภควนฺตํ ปญฺหํ ปุจฺฉิ โย โกจิ ภนฺเต ภควา ภูตฺต ปิฏฺกตฺตยํ ลิกฺขหาเปติ กิตฺตกาณิสฺสเ เตน ลหฺโหติ ฯ

คำมีต้นว่า *เอวฺมเม* นี่เป็นนิทานแห่งโบราณกัปปิลชาดก อันมหาอนันตะ^๒ ตนมีอายุควรอย่า^๓ วิสัชฌนาในท่ากลางอรหันตาเจ้าทั้งหลาย ๕๐๐ พระองค์ มีพระมหากัสสปเถระเจ้า เป็นประธาน ในเมื่อปลมสังคายนาในโรงธัมมอันพระญาอาตมสตฺถุ^๔ ตนเป็นใหญ่ในเวียงราชคหะ หากหื้ออาามาจจแลชาวเมืองสร้างแล้วด้วยไม้แก่น แลประดับด้วยเงินแลคำ แล้วด้วยแก้วเจ็ดจำพวก ในที่ใกล้ถ้ำอันชื่อว่า สัตตปณฺคุหา^๕ ในที่ใกล้ข้างดอยอันชื่อว่าเวภารปัพพตา ว่าฉันนี้

ภนฺเต ข้าแก่เจ้า^๖ ตนอันเกิดมาในกัสสปโคตต์ โบราณกัปปิลสตฺถุ อันผู้ข้าตนชื่ออนันตะหาก ได้รับเอาแต่กระอุบแก้ว กล่าวคือว่าปากแห่งพระพุทธเจ้า อันหอมตลบไปด้วยกลิ่นคันธะอันหอม ประดับด้วยชั้นธธาดยตนะ ผู้ข้าก็ได้จำไว้ในมโนทวารวิธิตั้งผู้ข้าจัก [น.๒] วิสัชฌนาไปพายนหานี้แล

ล้าสมัยสิบประการ มีคัพโภกกันติกาลสมัย^๗ เป็นต้น มินิพพานสมัยเป็นที่แล้ว ฯ *เอกํ สมยํ* ยังมีสมัยอันหนึ่งคือเทศนาสมัย สัพพัญญูพระพุทธเจ้าอยู่ในเขตวันอาราม อันเป็นอารามแห่งนายอนาถปิณฺฑิกัสสมหาเสฏฺฐิ อันมีในที่ป่าใกล้เวียงสาวตถินครราชธานีแล

อถ โข ในกาลนั้น มหาสาริปุตต์ตนมีอายุควรอย่า^๘ เข้าไปสู่สำนักสัพพัญญูเจ้าแล้วก็ไหว้พระพุทธเจ้า แล้วก็นั่งอยู่ในที่อันควรแก่ตน แล้วก็ถามสัพพัญญูเจ้าว่า *ภนฺเต* ข้าแก่สัพพัญญูเจ้า *โย โกจิ ปุคฺคโล ปุคฺคละผู้ใดผู้ ๑* หื้อสร้างธัมมัสสัพพัญญูเจ้าอันเป็นที่ตั้งแห่งศาสนาสัพพัญญูเจ้า ปุคฺคละผู้นั้นยังจักได้เสวยผลเท่าใดชา

อถ โข ในกาลนั้น พระพุทธเจ้าจักแก้ปัญหานั้นมหาสาริปุตต์เถระเจ้าตนมีอายุควรอย่าว่าฉันนี้ ตูราสาริปุตต์ ปุคฺคละผู้ใดผู้นี้ หื้อเขียนยังธัมมแห่งพระตถาคตะนี้ ได้อาณิสสส์มากนัก หาที่สุดบได้แล

^๑ คัมภีร์ใบลานขนาดยาว อักษรธรรมล้านนา วัดสะป่งหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๒๐ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๕๕

^๒ อนันตะ, มหาอนันตะ – พระอนนท

^๓ อย่า, ครบอย่า – เคารพยำเกรง

^๔ พระญาอาตมสตฺถุ – พระเจ้าอาตมคตฺตรู

^๕ สัตตปณฺคุหา – สัตตบรรณคุหา

^๖ เจ้ากู - คำที่ใช้เรียกผู้ตนเคารพอย่างยิ่ง

^๗ คัพโภกกันติกาลสมัย - สมัยที่พระโพธิสัตว์ยังอยู่ในพระครรภ์

^๘ อย่า – เคารพยำเกรง

บุคคละผู้ใดได้สร้างยังธัมมแห่งกุตถาคตะนี้ ก็จักได้เป็นพระญาจักกัก็มากนัก คือว่าหลายเทื่อหลายทีนัถ ได้เป็นพระญาในปเทศราช^๑ ก็มากนัก ได้เกิดเป็นพระญา [น.๓] อินท์ก็มากนัก คือว่าหลายเทื่อหลายที ได้เกิดมาเป็นพระญาพรหม ก็หลายเทื่อนักแล

สาริปุตฺต ตูราสาริปุตฺต อนตฺมโส ด้วยลวงสุดไป บุคคละผู้ใดได้สร้างอักษธัมมัตวณึ่งกัถิ ได้จ้างบุคคละผู้ใดได้สร้างปิฏกะ แม่นว่าอักษะท่านผู้อื่นเขียนบพณึ่งกัถิ ก็จักได้เสวยผละอาณิสสัหาที่สุตบได้แล ตัว ๑ ก็ได้เสวยยังสุข ได้ ๘ หมื่น ๔ พันกัปป^๒ แล

บุคคละผู้ใดได้สร้างปิฏกะอันเป็นธัมมแห่งกุตถาคตะ ได้เป็นพระญาจักกัก็ได้ ๘ หมื่น ๔ พันกัปป ได้เกิดเป็นพระญาปเทศราชได้ ๙ อสงชัยกัปป^๓

ได้เกิดมาเป็นพระญาพรหม มีเข้าของประหมานว่า ๙ อสงชัยกัปป

ได้เป็นมหาเสฏฐิ มีสมบัติอันมากก็ได้ ๙ ล้านอสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาภุมมเทวดาก็ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นใหญ่แก่เทวดาอันมีวิมานตั้งอยู่ในอากาศได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ชั้นฟ้าจาตุมหาราชิกา ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาอินท์ ก็ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ในชั้นฟ้ายามา ก็ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ชั้นฟ้าดุสิตา^๔ ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ในชั้นฟ้า [น.๔] นิมมานรติ ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ในชั้นฟ้าปรินิมิตตวสตี ก็ได้ ๙ อสงชัยกัปปแล

สาริปุตฺต ตูราสาริปุตฺต บุคคละผู้ใดได้สร้างปิฏกะอันเป็นธัมมแห่งกุตถาคตะ เมื่อจุติตายจากพรากเมืองคน ก็ได้เอาตนเกิดในชั้นฟ้า เป็นเทวบุตรเทวดา ก็ได้เสวยสมบัติทิพพมากนักว่าเทวบุตรเทวดาทั้งหลายแล เมื่อจุติจากเมืองฟ้าลงมาเกิดในเมืองคน ก็ได้เกิดในตระกูลอันมีสมบัติอันมากนักแล

บุคคละผู้ใดได้สร้างปิฏกะนั้น เกิดมาในเมืองคน บ่ห่อน^๕ ว่าจักเป็นทุกข์สักเทื่อ

^๑ ปเทศราช - ประเทศราช หมายถึงรัฐ หรือดินแดนที่มีประมุขเป็นของตนเอง แต่อยู่ภายใต้อำนาจควบคุมดูแลและคุ้มครองของพระมหากษัตริย์อีกรัฐหนึ่ง มีหน้าที่ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการถวายเป็นประจำ

^๒ กัปป - กัลป์ คือช่วงเวลาที่ยาวนานมาก มีข้ออุปมาไว้ว่าเท่ากับการเอาผ้าทิพย์อันบางเบาปิดก้อนหินที่มีขนาดกว้างและยาวด้านละ ๑,๐๐๐ วา โดยหนึ่งร้อยปีปิดเพียง ๑ ครั้ง หากหินก้อนนั้นสึกกร่อนจนหายไป ก็จะเท่ากับระยะเวลา ๑ กัปป

^๓ อสงชัยกัปป - อสงไขยกัลป์ คือระยะเวลาที่ยาวนานจนไม่อาจนับได้ มีข้ออุปมาเหมือนจำนวนเม็ดฝนที่ตกหนักตลอดวันตลอดคืน เป็นเวลานาน ๓ ปี

^๔ ดุสิตา - สวรรค์ชั้นดุสิต

^๕ บ่ห่อน - ไม่เคยปรากฏ

อัน ๑ ก็ไปได้เกิดในกระกูลอันเป็นหินชาติ^๑ สักเทื่อ เทียรยอมได้เกิดในกระกูลที่ประเสริฐยิ่งกว่า
กระกูลทั้งหลายแล

บุคคลผู้ใดได้สร้างปิฎกอันเป็นธัมม์แห่งพระตถาคตะ เกิดมาเมื่อลุนประกอบด้วย
ปัญญาภยณะ คือสุวัณณะ มีตาอันแจ่มใส มีวัณณะอันงาม มีองค์สัณฐานกังาม ควรรำมาเอาใจ^๒ แห่ง
ปามสัตต์^๓ ทั้งหลายแล

บุคคลผู้ใดได้สร้างธัมม์แห่งกุตถาคตะ บุคคลผู้นั้นเกิดมาเมื่อลุน มีวัณณะเนื้อตนักงาม กล่าว
ถ้อยคำก็ม่วน เป็นอันจำเรินใจแก่คนทั้งหลายมากนักละ

บุคคลผู้ใดได้สร้างธัมม์ตถาคตะ เกิดมา [น.๕] เมื่อลุนบ่ห่อนปากหยาบข้ากล้าครนอง บกล้า
แข็งสักเทื่อ เกิดมาบ่ห่อนเสียงคะลักขณะเนื้อตนักสักเทื่อ เหตุมีเครื่องบอระโศก บ่ถ้อยบ่ร้ายสักเทื่อ ฯ

บุคคลผู้ใดได้สร้างธัมม์ตถาคตะนั้น เทียรยอมได้เกิดในกระกูลสองประการ คือกระกูลพระญา
แลกระกูลพราหมณะผู้ประเสริฐ เทียรยอมได้เกิดเป็นพระญาจักกัมากนักละ มักว่าหลายเทื่อหลายที ได้เกิด
เป็นพระญาในปะเทศราชก็หลายนักละ มักว่าหลายเทื่อหลายทีแล

บุคคลผู้ใดได้สร้างธัมม์ตถาคตะ ได้เป็นพระญาแก่เทวดาในชั้นฟ้าทั้ง ๖ คือจาตุมหาราชิกา แล
ยามา ตุสสิตา นิมมานรติ ก็มีมากนักละ เหตุตั้งอัน ตถาคตะกล่าวว่า *อานนท อปริมาณ* หาประมาณที่
อันจักสุดจักเสียบไปได้แล

สาริปุต ตูราสาริปุตต์ ในกาลอันข้ามล่วงพันไปเสี้ยงจิรกาลนานวันนั้น สัพพะญญเจ้าตน ๑
ชื่อว่าโปราณโคตมะ เกิดมาในโลกนี้ ตถาคตะอันยังผัง^๔ สร้างโพธิสมพารได้พบสัพพะญญเจ้าโปราณโคตมะ
ก็ได้หื้อบุคคลชายผู้ ๑ เขียนธัมม์ สร้างธัมม์สัพพะญญเจ้าตนนั้น ก็ปุชาคือว่าหื้อค้ายาก แก่ [น.๖] บุคคล
ผู้เขียนธัมม์ด้วยเข้าของอันแพงค่า เพื่อหื้อเป็นที่ตั้งหมั้นแห่งศาสนาพระเจ้าโปราณ ๕๐๐๐ วัสสา ด้วย
อันได้สร้างปิฎกอันเป็นธัมม์แห่งสัพพะญญโปราณเจ้า ตถาคตะก็ได้เกิดเป็นพระญาจักกั อยู่ในโปราณ
กัปปิลนครราชธานี เสวยยังสุขอันเป็นพระญาจักกั เมื่อลุนด้วยอานิสสงสันได้สร้างธัมม์ ก็เป็นประจัญค้ำชู
หื้อตถาคตะได้ตรัสสัพพะญญุตญาณแล สัพพะญญเจ้ากล่าวเป็นอุปเทศ แล้วอยู่บ่ปากแล

อล โข ในกาลนั้น มหาสาริปุตต์ตนมีอายุควรอย่า เลิกประหม้อมือขึ้นตั้งเหนื่อหัวแห่งตน แล้วก็
กล่าวว่ดังนี้ *ภนเต* ข้าแห่งสัพพะญญเจ้าสร้างสมพาร ได้เกิดพบสัพพะญญเจ้าโปราณโคตมะ ได้สร้างธัมม์
สัพพะญญเจ้าตนนั้น ได้เป็นพระญาจักกัด้วยผลอันได้สร้างธัมมนั้น ก็ยังเป็นประจัญค้ำชูหื้อได้ตรัส
สัพพะญญุตญาณ ก็ปรากฏแก่สัพพะญญเจ้าแล บ่ปรากฏแก่เวเนยยะสัตต์แห่งสัพพะญญเจ้าแล ขอสัพพะญญ

^๑ หินชาติ – ชาติที่ต่ำทราม หมายถึงชาติตระกูลที่ต่ำต้อย เช่น จันทาล ทาส หรือยาก

^๒ รำมาเอาใจ, ลำมาเอาใจ, ระมาเอาใจ – ชอบพอ, พึงพอใจ

^๓ ต้นฉบับและโดยทั่วไปนิยมเขียน “ปณสัตต์” แก่เป็น “ปามสัตต์” – สัตว์ที่มีชีวิต

^๔ ผัง – ยัง, พึงจะ

เจ้าจันทเสนายังอาณิสสงฆ์อันได้สร้างธัมมแก่เวณียะสัตตหื้อแปรกว้างมากนักเทือะ มหาสารีบุตรตราธนา
สัพพัญญูเจ้าว่าฉันนี้

สัพพัญญูเจ้าจักเทศนายังอาณิสสงฆ์สร้างธัมม แก่ [น.๗] ปาณสัตต์ ๔ หมู่ คือภิกขุ แลภิกขุณี
อุปาสิกกะ อุปาสิกาทังหลาย พระพุทธเจ้าก็เทศนาว่า *อดีต กิร กาละ ไปรณโคตโมนาม สมมาสมพุทโธ*
โลกิโก อุทปาติ อสตี อายุวสส อโหสิ ปฏิกตตย สาสนํ ปฏิสสปลจวสสา สหสส์ อฏฐา ดังนี้ เป็นต้น

สารีบุตร ตราสารีบุตร ในกาลอันข้ามล่วงพันไปนานนักวันนั้น สัพพัญญูพระพุทธเจ้าตน ๑
ชื่อไปรณโคตมะ ตั้งได้ยินมาว่าเกิดมีในโลกนี้ สัพพัญญูเจ้าตนนั้นมีอายุ ๘๐ ปีแล้ว ส่วนว่าปิฎกะทั้ง ๓
คืออภิธัมมา แลสุตตันตปิฎกะ แลวินัยปิฎกะเป็นที่หมั้น ส่วนว่าคำสอนพระพุทธเจ้าก็ตั้งหมั้น ๕,๐๐๐
วัสสา สัพพัญญูเจ้าเมื่อออกมา ญาติกระกุลใส่ชื่อว่าสิทธัตถกุมาร มาตว อันว่าแม่แห่งพระพุทธเจ้าตนนั้น
ชื่อว่าสรีมหายา พ่อแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้น ชื่อว่าสรีสุทโธทนมหาราช มาตว แม่แห่งพระพุทธเจ้า
ตนนั้นชื่อกิสาคโคตมีแล ราชเทวีแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้นเมื่อเสวยราชสมบัติชื่อยโสธรรราชเทวีแล ลูก
แห่งพระพุทธเจ้าตนนั้นชื่อว่าราหุลกุมารแล เวียงอันเป็น [น.๘] ที่เกิดแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้น ชื่อกับปิล
ราชธานีแล

ตทว ในกาลนั้น โปธิสัตต์เจ้าแห่งเราได้เกิดเป็นอามาจจ^๑ แห่งพ่อพระญาเจ้าตนนั้น ก็หื้อ
บุคคลผู้รู้ธัมมเขียนอภิธัมมาปิฎกะ (๗) กัมพิร์ คืออภิธัมมาสังคินี แลยมกะ แลวิภังกะ แลธาตุ แล
บุคคลปัญญาตติ แลมหาปัญญาญญ แลภกาวัตถุ แลหื้อเขียนสุตตันตปิฎกะธัมมทั้งหมด หื้อเขียนวินัยปิฎกะทั้ง
มวล มีปาราชิกกัณฑ์เป็นต้นแล

อามาจจผู้้นั้น ปุชาผู้เขียนธัมมด้วยเข้าของสัมปัตติอันมากนัก แล้วก็ปุชาปิฎกะอันเป็นธัมมแห่ง
สัพพัญญูเจ้าตนนั้นด้วยใจชมชื่นยินดี แล้วก็ปราณานาว่าฉันนี้

ภนเต ข้าแก่สัพพัญญูเจ้า ข้าได้สร้างปิฎกะอันเป็นธัมมสัพพัญญูเจ้า จ้งหื้อข้าได้เป็นพระพุทธเจ้า
ตนหนึ่ง มีชื่อเสมอดั่งชื่อสัพพัญญูเจ้า

แม่นแม่ผู้ข้า ก็เสมอดั่งแม่สัพพัญญูเจ้า

แม่นพ่อ ก็เสมอดั่งพ่อสัพพัญญูเจ้า

แม่นแม่นม ก็เสมอดั่งแม่นมสัพพัญญูเจ้า

แม่นเมียข้า ก็เสมอดั่งมหาเทวีแห่งสัพพัญญูเจ้าเสวยราชสมบัติฉันนั้น

แม่นว่าลูก ก็เสมอดั่งลูกสัพพัญญูเจ้านี้

แม่นว่าเมืองอันเป็นที่เกิดเมื่อข้าได้เป็นพระ ก็เสมอดั่งเมืองแห่งสัพพัญญูเจ้า [น.๙] นี้เทือะ

อามาจจผู้้นั้น ก็ปราณาเอาลักษณะทั้งหมดเสมอดั่งสัพพัญญูเจ้าไปรณชู้อัน บ่หื้อเสียสักอันแล

^๑ อามาจจ – อามจจ (บาลี), อมาตย (สันสกฤต) ไทยใช้ อำมาตย์ หมายถึงคนสนิทของพระราชา

สัพพัญญูเจ้าโบราณโคตมะได้อินอมาจผู้้นั้นปราณานัก สัพพัญญูเจ้ารำเพิงว่าฉันนี้
อมาจผู้้นั้นปราณาเอาถานันตระ^๑ เสมอดังถานันตระแห่งกู บ่หลากบ่คลาแท้

สัพพัญญูเจ้ารำเพิงดูก็รู้ว่าอมาจผู้้นั้นพำเพ็ง^๒ ปารมีปราณาเอาสัพพัญญุตัญญาณ คือหื้อ
ทานอันใดก็ปราณาเอาสัพพัญญุตัญญาณว่าได้หื้อทานวัตถุอันนั้น จุงหื้อข้าได้เป็นพระตน ๒ คัดในใจตน
ตนว่าฉันนี้เลี้ยง ๙ อสงขัยกัปปี้แล้วแล

อมาจผู้้นั้นหื้อทานปราณาว่าข้าได้หื้อวัตถุอันนี้เป็นทาน หื้อได้เป็นพระตน ๑ ปราณาด้วย
ปากฉันนี้ เข้าในเจตอสงขัยกัปปี้ กัจจกบอระมวณ^๓ แก่อมาจผู้้นี้ชะแล

สัพพัญญูโบราณโคตมะก็รู้แจ้งแล้ว สัพพัญญูเจ้ากล่าวว่า ดูราอมาจ ทานสร้างปิฎกะทั้ง ๓ อัน
เป็นธัมมตถาคตะเพื่อหื้อสาสนาตั้งหมั่น ๕๐๐๐ วัสสา แลปราณาเหมือนดังตถาคตะชู้อันฉันนี้ กัจจกบ
ระมวณแก่ท่านชะแล เมื่อใดสัพพัญญูเจ้าตน ๑ เกิดมาเป็นพระในโลกนี้ มีชื่อว่าตีปังกระ หากท่านวาย
ทวยยังดังท่านปราณาเอาถานันตระตถาคตะชู้อันชะแล [น.๑๐]

สัพพัญญูโบราณโคตมะกล่าวเท่านั้นแก่อมาจผู้้นั้นแล้ว ส่วนอมาจผู้้นั้นได้อินสัพพัญญูเจ้า
กล่าวว่า สัพพัญญูที่ปังกรท่านวายยังตนอันปราณาเอาสัพพัญญุตัญญาณดังอัน ก็ชมชื่นยินดี อมาจผู้
้นั้นไหวสัพพัญญูเจ้าแล้วก็เมื่อสู่เรือนแห่งตนแล้ว อมาจผู้้นั้นได้สร้างธัมมสัพพัญญูเจ้า มีใจยินดีทราบต่อ
เท่าชีวิต

คันว่าเลี้ยงอายุแห่งตนก็ได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าดาวดิงสา เสวยสัมปัตติทิพพ์ก็ด้วยผละอันตน
ได้สร้างธัมมสัพพัญญูเจ้า ก็ได้เกิดเป็นเทวบุตรตน ๑ ก็อยู่เสวยสัมปัตติทิพพ์ทราบต่อเท่าชีวิตแห่งเทวบุตร
ตนนั้น

คันจุตติจากพรากชั้นฟ้าดาวดิงสา ผละอันตนได้สร้างธัมม ก็นำเอายังตนหื้อได้ด้วยปฏิสันธิใน
ท้องมหาเทวีอันเป็นอัครมเหสีแห่งพระญาตนชื่อว่าอิสินทราชาในเวียงโบราณกัปปิลราชธานี มหาสัตต์
เจ้าอยู่ในท้องแม่เลี้ยงสิบเดือนบวระมวณแล้ว ก็ประสูติออกจากท้องแม่แห่งตน ลักษณะมหาสัตต์เจ้า
คันว่าออกจากท้องแม่ ห่าฝนแก้วเจ็ดจำพวกก็ตกลงทั่วเวียงแห่งตน ก็ด้วยผละอันตนได้สร้างธัมม

มหาพรหมก็เอาคำพัน ๑ แต่เมืองพรหม มาปูชามหาสัตต์เจ้า [น.๑๑]

พระญาอินท์ เอาเข้าของสัมปัตติ ทั้งเครื่องประดับอันเป็นทิพพ์มาปูชามหาสัตต์เจ้า

พระญาเทวดาอยู่ในชั้นฟ้าปริณมิตตวิสสวดี เอาเครื่องประดับอันเป็นทิพพ์มาปูชามหาสัตต์เจ้า

พระญารุกขเทวดา เอาดอกไม้ทิพพ์อันมีคันธระอันหอมต่างๆ มาปูชามหาสัตต์เจ้า

พระญาภูมมเทวดา เอาเงินแลคำมาปูชามหาสัตต์เจ้า

พระญานาค เอาแก้ว ๗ จำพวก มาปูชามหาสัตต์เจ้า

^๑ ถานันตระ – ถานันตร ในที่นี้หมายถึงยศ ตำแหน่ง และฐานะ เป็นต้น

^๒ พำเพ็ง – บำเพ็ญ

^๓ บอระมวณ, บวระมวณ – บริบูรณ์ มาจากศัพท์ภาษาบาลีคือ ปริบูรณ์ (เสร็จสิ้น, สมบูรณ์, จบ)

พระญาราชสีห์ อันอยู่ป่าหิมพานต์ทิสสะกล้านเหนือ เอาขึ้นสัตว์ทั้งหลายต่างๆ มาหื้อเป็น
อาหารแก่มหาสัตว์เจ้า

เมื่อตระวันเย็น มหาพรหมมาอุปัฏฐากรักสามมหาสัตว์เจ้า

เมื่อคืน เทวดาอยู่ชั้นฟ้ามาอุปัฏฐากมหาสัตว์เจ้า

เมื่อเช้าเมื่อค่ำ พระญานาคเอาน้ำทิพย์อันมีคันธอันหอมใส่ไหแก้ว ๗ ประการ มาหื้อแก่
มหาสัตว์เจ้า แลนางทั้งหลายมีรูปอันงามเสมอดังเทวดามาแต่อุดรภูทวีปมาอุปัฏฐากมหาสัตว์เจ้าชุกราม
แล

อสสราชา พระญาม้าตัวอันทรงเครื่องประดับทั้งมวล ก็มาแต่กระกูลม้าวลาหะ เป็นม้ามงคล
แก่มหาสัตว์เจ้า

เสตเหตุณินาโค ช้างเผือกตัวมาแต่กระกูลช้างฉันทันต์ เป็นช้างมงคลแก่มหาสัตว์เจ้าแล

ยักษ์ทั้งหลาย เอาโภชนาหารอันเป็นทิพย์ มา [น.๑๒] บูชามหาสัตว์เจ้า

มหาพรหม สร้างปราสาทแก้ว ๗ จำพวก มาหื้อแก่มหาสัตว์เจ้า

พระญอินทร์ สร้างปราสาทคำ ๗ หลัง หื้อแก่มหาสัตว์เจ้า

พระญานาค สร้างปราสาทแก้วเจ็ดหลัง หื้อแก่มหาสัตว์เจ้าแล

ท้าวพระญาทั้งหลาย อันอยู่ในชุมพูทวีป สร้างปราสาทอันแล้วด้วยคำ ประดับด้วยแก้ว ๗
จำพวก ๕ หลัง มาถวายแก่มหาสัตว์เจ้าแล

สุวรรณภูมิโย ชุมคำทั้งหลายเกิดมีในที่อันกว้างได้โยชน์^๑ มีในทิสสะกล้านนอกแห่งปราสาท
รอดชุกกล้า

สุวรรณรชตรุกษา ต้นไม้เงินแลต้นไม้คำ มีดอกมีลูกเป็นเงินเป็นคำ เกิดมีในหว่างชุมคำในที่ใดสิบ
โยชน์รอดชุกกล้า

นิโฆโส เสียงหึ่งดังทั้งหลายอันม่วนเพราะควรละเมอเอาใจชมชื่นยินดี เหมือนดังเสียงตุรียน
นตรี ๕ ประการ ออกมาจากต้นไม้ ดอกไม้คำทั้งหลายผู้นั้น

ต้นไม้อันน้อยย้อยด้วยผ้าทิพย์ มีวิณะต่างๆ ก็เกิดมีช่องหน้าปราสาทแห่งมหาสัตว์เจ้าแล

ผ้าทิพย์ผู้แพ่งคำมากนัก ส้อยสังวาลย์อันเป็นเครื่องประดับ มีวิณะต่างๆ กัน ห้อยย้อยอยู่ใน
ต้นไม้ทั้งหลายผู้นั้น เข้าน้ำอันมีหลายประการต่างๆ ก็เกิดมีแก่มหาสัตว์เจ้าแล

เครื่องประดับมีหลายประการต่างๆ เกิด [น.๑๓] มีแก่มหาสัตว์เจ้าแล

สตตรตุนปการา ปราการ^๒ แก้ว ๗ ประการ มีรสมีรุ่งเรืองงามเกิดมีแวดล้อมชุกกล้าแห่ง
ปราสาท ปราการงาช้าง สูงได้ ๑๗ สอก แวดปราการแก้ว ๗ ประการ รอดชุกกล้า

^๑ โยชน์ - หน่วยวัดความกว้างหรือยาว (๑ โยชน์ เท่ากับ ๑๖ กิโลเมตร)

^๒ ปราการ - กำแพง

ถัดปราการคำ มีรูปเป็นดังรูปราชสีห์แวดล้อมแต่พายนอก รอดชุกกล้าชุกพวยแล
 ประตุคุ่มน้อยแล้วด้วยคำทั้งมวล เกิดมีแกมหาสัตว์เจ้าแล
 เสียงทั้งมวลเหมือนดังเสียงตริยมนตรี ๕ ประการ อันมาจากปราการทั้งหลายฝูงนั้น อันม่วน
 มหาสัตว์เจ้าหากบังเกิดมี ควรระเมาเอาใจมากนักรแล

หนทางในเวียงนั้นเป็นแผ่นคำทั้งมวล มีวันฉะอันเหลือเรื่องงามมากนักรแล
 สรรทั้งหลายได้ ๘ หมื่น ๔ พันสระ แล้วด้วยคำทั้งมวล เกิดมีแกมหาสัตว์เจ้า
 ดอยคำทั้งหลายได้ ๘ หมื่น ๔ พันดอย ก็เกิดมีแกมหาสัตว์เจ้าแล
 เวียงกับปิลนคร อันเป็นที่เกิดแกมหาสัตว์เจ้า เทียรย้อมลาวดเจือ^๑ ด้วยชายคำ^๒ ทั้งมวล
 ไม่จันทน์ มีลำ มีกิ่ง มีใบ มียอด แล้วด้วยเงิน มีวันฉะดังคำ ก็เกิดมีในหว่างปราการ
 รูปคำเหมือนดังรูปสุนขะนั้นได้ ๘ หมื่น ๔ พันตัว เกิดมีแกมหาสัตว์เจ้า
 รูปคำอันควรพริตสะเพิงกลัว^๓ ก็เกิดมีแกมหาสัตว์เจ้า
 รูปจัวอันแล้วด้วยคำได้โดยชนะ งามรอดชุกกล้า เกิดมีแกมหาสัตว์เจ้าแล
 [น.๑๔] มณีเมขลาเทวดา เอาเรือคำทั้งหลาย ๘ หมื่น ๔ พันแหลม^๔ มาบูชามหาสัตว์เจ้าแล
 มหาสัตว์เจ้ามีอิตตภาวะเนือตนอันงามเสมอตั้งวันฉะมหาพรหม ทรงกำลังเดชะมากนักร เสวย
 ราชสมบัติในเมืองกับปิลนครราชธานี ก็บวระมวนด้วยเข้าน้ำโภชนะอาหาร เข้าตัมเข้าหนม มีโอหารส
 ทั่วไปในเวียงกับปิลนครทั้งมวลแล

เวียงกับปิลนครนั้นบวระมวนด้วยผ้าแลเครื่องประดับหลายประการต่างๆ แล
 เวียงกับปิลนครราชธานีนั้น บวระมวนด้วยแก้ว ๗ ประการ แล
 พระมหาสัตว์เจ้าเกิดมาในเมืองคน เสวยราชสมบัติในเวียงกับปิลนครราชธานี (อัน) ประเลัญ
 เลิสล้ำกว่าท้าวพระยาทั้งหลายชุดน อันอยู่ในชุมพูทวีปทั้งมวล ก็ด้วยผละอาณิสสส์สร้างธัมมพระพุทเจ้า
 โปราณโคตมะนั้นแล

พระญาณินท์ เอานางเทวดาผู้ชื่อว่าสุทธิดี อันเป็นลูกแห่งตนแต่สุธัมมา มาตั้งไว้ในที่อันเป็น
 อัครมเหสีแกมหาสัตว์เจ้าแล

พระญาณินท์ เอานางเทวดาทั้งหลายได้พัน ๑ แลทรงเครื่องประดับทั้งหลายต่างๆ มาเป็น
 ปริวารแก่พระมหาสัตว์เจ้าแล

มหาสัตว์เจ้าตนได้สร้างธัมมัสสัพัญญเจ้าโบราณโคตมะในชาติอันได้ [น.๑๕] เกิดเป็นอามาจจ์
 แห่งพ่อพระเจ้าโบราณโคตมะ บุญอันนั้นมาตามเป็นดังเงาตามเทียมตัวนั้น บุญอันสร้างธัมมนั้นมา

^๑ ลาวดเจือ – ปู, ลาด

^๒ ชายคำ – ทรายทองคำ

^๓ พริตสะเพิงกลัว, พริสสะเพิงกลัว – แปลกประหลาดจนน่ากลัว, น่าตกใจ

^๔ แหลม – เล่ม, แท่ง, ลำ (ในที่นี้หมายถึง ลำ)

นิยมยังตนหื้อได้เป็นพระญากักกัฏฐราช ปราบทวีปทั้ง ๔ มียัสสปริวารเตชะ หาปุคคละผู้จัก
เปรียบเทียมพอสองปได้ ก็ได้นางเทวดาเป็นอัครมเหสีแก่ตนแล

มหาสัตว์เจ้าได้นางเทวดาเป็นเมีย ได้ลูกชายพัวหนึ่ง ลูกชายพัวคนนั้นมีรูปงาม มีเดชกำลัง
ก็มากนั้แล

ลูกชายกลางคนพระญากักกัฏฐราช หื้อเป็นเจ้าแก่ชาวอุดรกรูทวีป

พระญากักกัฏฐราชหื้อลูกแห่งตน เมื่อเป็นเจ้าแก่ชาวปุพพิเททวีปแล

พระญากักกัฏฐราชหื้อลูกตน เมื่อเป็นเจ้าแก่ชาวอมรโคยานทวีป

พระญากักกัฏฐราชหื้อลูกตน เมื่อเป็นเจ้าแก่นาคทั้งหลายในเมืองนาคแล

พระญาเจ้าตนพัวหื้อลูกแห่งตน เมื่อเป็นเจ้าแก่ภูมเทวดา แลสัตว์ไตรจัน แลกินนระ กินนรี
ทั้งหลายอันอยู่ในป่าหิมพานต์

พระญากักกัฏฐราชหื้อลูกตนอยู่กัด้วยตนผู้ ๑ แล พระญากักกัฏฐราชแต่งแปลงลูกตนพัน ๑
นั้น ไปกะทำควรวาสพิธิเลี้ยงชีวิตแห่งตนแล

ท้าวพระญาทั้งหลายก็ใช้อย่างแห่งตนเอาเครื่องปณณาการอันเกิดมีในเมืองแห่งตนมาถวาย
แก่พระญากักกัฏฐราชมีกำลังานุภาวะ หา [น.๑๖] ปุคคละผู้จักเปรียบเทียมพอสองปได้ ก็ด้วยเดชะกุศล
บุญอันสั่งสมพระพุทเจ้าไว้เป็นที่มั่นในศาสนาพระเจ้าโบราณโคตมะ ๕ พันวัสสาแล

ท้าวพระญาทั้งหลายอันอยู่ในประเทศต่างๆ แต่งแปลงของฝากอันควรยื่นควรวาย มีรสหลาย
ประการต่างๆ ใส่หื้อได้ ๘ หมื่น ๔ พันลูก ก็หื้อปุริสสะแห่งตนมาถวายแก่พระญากักกัฏฐราช

ท้าวพระญาทั้งหลายอันอยู่ในประเทศราชตนต่างๆ แต่งแปลงยังผ้าแลเครื่องประดับต่างๆ
ใส่ในอุบคำ^๑ ได้ ๘ หมื่น ๔ พันลูก หื้อราชปุริสสะแห่งตนมาถวายแก่พระญากักกัฏฐราช

ท้าวพระญาอันอยู่ในประเทศต่างๆ แต่งแปลงยังผ้าทั้งหลายอันแพงค่านัก ใส่ในเกวียนทั้งหลาย
ได้ ๘ หมื่น ๔ พันเล่ม หื้อราชปุริสสะแห่งตนมาถวายแก่พระญากักกัฏฐราช

พระญากักกัฏฐราชตนนั้นก็บได้ถูกต้องผู้ยิ่งในเมืองคนสักเทือแล พระญาตนนั้นก็ถูกต้อง
นางเทวดาอันเป็นทิพย์เสียงกาลทุกเมื่อแล ก็เหตุอันตนได้สั่งสมสัพพัญญูเจ้าแล

พระญากักกัฏฐราชบวระมณด้วยเข้าน้ำโภชนะอาหารต่างๆ บวระมณด้วยเข้าเปลือกเข้าสาน
บวระมณด้วยข่างม้าวัวควาย แลม้าเทียมรถ แลบวระมณด้วยดอก แลเครื่อง [น.๑๗] ไล่ลาทาคันระ
ของหอมต่างๆ บวระมณด้วยแก้ว ๗ จำพวกแล บวระมณด้วยแผ่นดินอันมีคันธระ อันหอม
ควรรำมาเอาใจ พระญากักกัฏฐราชเลงดูสวนอุทยาน แลสระโปกขณที่ตัดที่คลองตาแห่งตนในที่ใดที่นั้น
ควรระมาเอาใจแห่งพระญากักกัฏฐราชแล (พระญากักกัฏฐราช) เสวยราชสมบัติในเมืองโบราณกับปิล-
นครราชธานี เหมือนดังสมบัติทิพย์แล

^๑ อุบคำ – ผอบทำด้วยทองคำ

ยสฺมา เหตุฉฉินฺได ตสฺมา เหตุตั้งอัน สาริปฺตฺต ตูราสารีบุตฺต ตถาคตะยังฝังสร้างโพธิสมพาร ได้เกิดเป็นอามาจจ์แห่งพ่อพระเจ้าโปราณโคตมะ ได้สร้างปิฎกะอันเป็นธัมมัสสัพพัญญูเจ้าแล เมื่อพยายลุนก็เสวยสัมปตติหาที่จักเปรียบเทียบมไปได้แล ฯ

สัพพัญญูพระพุทธเจ้าเทศนาเป็นปาณิฉนณียบท แก่เวเนยยะสัตตังทหลาย มีมหาสารีบุตฺตเจ้าเป็นประธาน แล้วสัพพัญญูพระพุทธเจ้าก็ชุมนุมมายังชาตกะหื้อแจ้งแก่ปามสัตตังทหลาย พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ตทา อุตฺตรกฺโข เต มา อโหสิ นี้เป็นต้นแล

ภิกฺขเว ตูราภิกฺขุทหลาย นางแก้วอันอยู่ในอุดรกรูทวีป^๑ (อัน) มาอุปัฏฐากพระญาณัจฉกัวันนั้น ได้นางเขมาภิกฺขุณี อันเป็นอัครสาวิกา [น.๑๘] แห่งพระตถาคตะ ในกาลบัดนี้แล

นางสุธัมมา อันเป็นแม่แห่งนางสุทฺธิณีเทวดาวันนั้น ได้นางอุปลวณฺณาเถรีภิกฺขุณี ในกาลบัดนี้แล พระญาณุมมเทวดา เอาเงินแลคํามาถวายแก่พระญาณัจฉกัวันนั้น ได้มหาสิมพลี^๒ ในกาลบัดนี้แล พระญาณาคราช เอาแก้ว ๗ จำพวก มาถวายแก่พระญาณัจฉกัวันนั้น ได้อนุรุทธเถร ในกาลบัดนี้แล

พระญาณรุทฺทเทวดา อันมาอุปัฏฐากพระญาณัจฉกัเมื่อเช้า เมื่อคํ่าวันนั้น ได้มหาภักสสเถร ในกาลบัดนี้แล

พระญาณินท์ ผู้เอนางเทวดาผู้ชื่อสุทฺธิณี มาหื้อเป็นอัครมเหสีแก่พระญาณัจฉกัวันนั้น ได้มหาโมคคฺลนเถร ในกาลบัดนี้แล

มหาพรหม ผู้มาเนรมิตปราสาทแก้วหื้อแก่พระญาณัจฉกัวันนั้น ได้มหาสารีบุตฺต ในกาลบัดนี้แล พระญาณอิสินทราชะ ผู้เป็นพ่อพระญาณัจฉกัวันนั้น คือพระญาณาสรีสุทฺโธทนะมหาราช ผู้เป็นพ่อตถาคตะ ในกาลบัดนี้แล

นางอานันทเทวี ผู้เป็นแม่พระญาณัจฉกัวันนั้น ได้นางสรีมหามายา อันเป็นแม่บังเกิดพระตถาคตะ ในกาลบัดนี้แล [น.๑๙]

นางเทวดาชื่อว่าสุทฺธิณี มาเป็นอัครมเหสีแก่พระญาณัจฉกัวันนั้น ได้นางโยโสธรา อันเป็นแม่ราหุลเถร ในกาลบัดนี้แล

ลูกพระญาณัจฉกัผู้เป็นพี่แก่ท่านทั้งหลายวันนั้น ได้เจ้าราหุลเถร ในกาลบัดนี้แล ปาณสัตตแห่งพระญาณัจฉกัวัตติราชวันนั้น ก็ได้ปาณสัตต ๔ หมู่ คือภิกฺขุ แลภิกฺขุณี อุปปาสักกะ อุปปาสิกา ในกาลบัดนี้แล

พระญาณัจฉกัวัตติราชตนเสวยโปราณกัปปิลนคฺรราชธานีวันนั้น คือว่าตนภูพระตถาคตะ ตนเป็นที่แจ้งที่เพ่งแก่สัตตโลกทั้งมวล ในกาลบัดนี้แล

^๑ อุดรกรูทวีป – อุดรกรูทวีป ตั้งอยู่ทางทิศเหนือเขาพระสุเมรุ

^๒ มหาสิมพลี – พระสิวลี เป็นพระสาวกที่ไ้รับยกย่องว่าเป็นผู้เลิศในทางผู้มีลาภมาก

โบราณกบิลชาฎกั นิฐิตุํ กรียอ์นกล่าวแกัไขยังกัปิลชาตค จกกวตฺตฺราชนิสงสา นิฐิตา ๑
กล่าวยังอานิสงสัํอัมม กับังคมสมเรจฺสเรจ้แล้วเท่านี้ก่อนแล

[บันทึกท้ายเรื่อง]

อานิสงสัํอัมม เขียนอัมมแล ๑ อุปฺปณามสฺสภิกขุ ลิกขิตตะวักคัชฺชโชฏกะตราบ ๕๐๐๐
พระวัสสาแท้จริงแล ๑ นิพฺพาน ปจฺจโย โหตุ เม นิจจํ ฐวํ ฐวํ ๑ ศักกพะ 1174 ตัว ปีเตาสัน

[น.๒๐] สักกพะ ๑๑๗๔ ตัว ปีเตาสัน เดือน ๑๒ แรม ๓ ค่ำ เมฆ ๖ ไทยเบิกใจ ยามกองงาย

ปณมุลลสัทธา อุปฺปณามสฺสภิกขุ เป็นเคล้ากว่าหลานยิณางจาม แลอีแก้ว แลญาติาวงสาชฺชผู้
ชฺชน ได้ส้างเขียนยังอานิสงสัํอัมมเขียนอัมมนี วัโชฏกะวรพุทธสาสนา ตราบ ๕๐๐๐ พระวัสสา
แท้จริงแล

นิพฺพาน ปจฺจโย โหตุ เม เมตฺเตยฺย สนฺติเก อนาคเต เม นิจจํ ฐวํ ฐวํ เม ๑

“การจารใบลาน”

๒. อานิสงส์ฟังธรรม^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ เอวเมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สวาศนํ วิหริติ เชตวนเ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ ฯ
โภ สารโว ดูกราสัปบุริสสะทั้งหลาย เอวเมเม สุตํ อันว่าสุตต์อันนี้ หากเป็นนิทานแห่งสุตต์
ทั้งหลายแล เอกํ สมยํ ยังมีในกาลคราบ ๑ ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า วิหริติ ก็อยู่ เชตวน ในปล้ำเชตวัน
อาราม

อลโข ในกาลยามนั้น รตฺติยา ในกาลเมื่อกลางคืนแลมาถึงดั่งอัน อภิภุคฺคยา อันมีปณมยาม
หากข้ามล่วงไปแล้วแล มีมีขณมยามเที่ยงคืนมาถึงดั่งอัน อญฺญุตฺรา เทวตา ยังมีเทวดาตนตั้ง อันมีชื่อ
บปฺรากฺกุ เภรฺกบฺป เชตวนํ ยังปล้ำเชตวันทั้งมวล โอภาเสตฺวา ก็ทือรุ่งเรืองงาม อตฺตโน ทิพฺพฺรํสฺส หิ
ด้วยทิพพรั้งสีรัสมิแห่งตนแล เทวดาตนนั้น โอหริตฺวา ก็ลงมา [น.๑๓] สคฺคโต จากสวรรค์เทวโลกแล
ภควา อันว่าสัพพัญญูเจ้า อตฺถิ ก็มี เยน ฐาเนน ในสถานที่ใด สา เทวตา เทวดาตนนั้น อุปสงฺกมิตฺวา
ก็เข้าไป เตน ฐาเนน ในสถานที่นั้นแล

ส่วนอันว่าเทวดาตนนั้น อุปสงฺกมิ คั้นว่าเข้าไปแล้ว ปุเชตฺวา ก็บูชา ภควนฺตํ ยังพระพุทธเจ้า
ตนนั้น อภิเวตฺวา ก็ไหว้ ภควนฺตํ ยังพระพุทธเจ้า อภฺยฺยาสฺส ก็ตั้งอยู่ เอกมฺนฺตํ ในสถานที่หนึ่ง สา เทวตา
ส่วนอันว่าเทวดาตนนั้น จูติฯ โข คั้นว่าตั้งอยู่แล้ว เอกมฺนฺตํ ในสถานที่หนึ่ง ด้วยอันสมควรแก่ตน
ปุจฺจิตฺกามา มีใจมักใคร่ถาม ภควนฺตํ เชิงพระพุทธเจ้า อชฺช ภาสิ ก็กล่าว อิมํ คาถํ ยังคลาอันนี้ว่า โอหยา
อตฺตโน กมฺมํ ธมฺมํ โสตํ อิทฺธาคโต ก็ น โส ลพฺภิธมฺมํ ดังนี้ ภนฺเต ภควา ข้าแต่พระพุทธเจ้า เย ชนา
อันว่าคนทั้งหลายผู้หนึ่ง ได้ โอหยา แลมาละไว้ อตฺต [น.๑๔] โน กมฺมํ ยังเวียการแห่งตน อาคโต
ก็เข้ามา อิท ฐาเนน ในสถานที่หนึ่งสิ่งเดียว ธมฺมํ โสตํ เพื่ออันจักฟัง ธมฺมํ ยังธัมม เต ชนา อันว่าคนทั้งหลาย
ผู้หนึ่ง สฺมณฺติ ก็ได้ฟัง ธมฺมํ ยังธัมมตั้งอัน เตน กาเยน ด้วยกายะเนื้อตนตั้งอัน โส มนฺเสน ปุเรน อันเต็ม
ไปด้วยคำขมชื่นยินดี เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้หนึ่ง ลพฺภสฺสฺสฺส ก็จักได้ ก็ นุ ผลานิสงฺสา ยังจักมี
ผละอานิสงส์เท่าใดชา

อล ในกาลนั้น ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า สุตฺวา ก็ได้ยินยังถ้อยคำแห่งนางเทวตา พรหมสเรน
ด้วยเสียงอันม่วนนั้ก เหมือนดังเสียงมหาพรหมนั้น อภฺยฺยคฺคสมฺมณาคเตน อันประกอบด้วยองค์ ๘
ประการ อาห ก็กล่าว อิมํ คาถํ ยังคลาอันนี้ว่า โอหยา อตฺตโน กมฺมํ ธมฺมํ โสตํ อิทฺธาคโต เตน สกฺกจฺจ
โสตพฺพํ สพลํ ลพฺภติ ธมฺมํ ดังนี้ เทวเต ดูกรนางเทวตา เย ชนา อันว่าคนทั้งหลาย ผู้ [น.๑๕] นั้น สุตฺวา
ได้ฟัง ธมฺมํ ยังธัมม วิชานฺติ ก็รู้ กลฺยาณปาปกํ ยังบาปบุญทั้งนั้นแล เทสนา อันว่าธัมมเทสนา สพล
อันเป็นกับด้วยผละ เตสํ ชนानํ แก่คนทั้งหลายผู้หนึ่งแล

^๑ คัมภีร์ใบลานขนาดยาว อักษรธรรมล้านนา วัดสูงเม่น ต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น
๒๒ หน้าลาน ไม่ระบุปีที่จาร จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP-
070120111_02

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้น นปฺตุนฺติ ก็บ่ห่อนได้ไปตก อวิจิ นิริเย ในอเวจีนารกนั้น สักคราบแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้นได้ฟังธัมมนี้ อปฺทิสฺส ก็ได้ไปเกิด เทวกุเล ในตระกูล ๒ แห่ง ขตฺติเยจาปี พราหมเณจาปี คือว่าตระกูลพระญาแลตระกูลพราหมณะ ฐานนฺติ ก็บ่ห่อนได้ไปเกิด หิเนกุเล ในตระกูลอันถ้อยอันร้ายนั้นสักคราบแล อิหํ อันนี้ ผล ก็หากเป็นผละ สุนฺดาถ ธรรมสฺส แห่งปุคคะทั้งหลายอันได้ฟังธัมมนี้แล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้น จวิตฺวา คันว่าคลาดจากเมืองคน นิพฺพนฺเต ก็จักได้เมื่อเกิด ตาวตีส ภาวเน ในชั้นข้าดาวติงสาสวรรค์เทวโลกโพ้นก็มีแล

เต เทวปฺตฺตา อันว่าเทวบุตรทั้งหลายมวณผู้งั้น จวิตฺวา คันคลาดจากชั้นฟ้าดาวติงสา นิพฺพตฺติ สนฺติ ก็จัก [น.๑๖] ได้เมื่อเกิดชั้นฟ้าชื่อว่ายามา จวิตฺวา คันว่าคลาด ตโต จากชั้นฟ้ายามา นิพฺพตฺติ สนฺติ ก็จักได้เมื่อเกิด ตฺลิตฺเต ในชั้นฟ้าตฺลิตา จวิตฺวา คันว่าคลาด ตโต จากชั้นฟ้าตฺลิตา นิพฺพตฺติ สนฺติ ก็จักได้เมื่อเกิด นิมฺมานรตฺติ ในชั้นฟ้านิมมานรติ จวิตฺวา คันว่าคลาด ตโต จากชั้นฟ้านิมมานรติ นิพฺพตฺติ สนฺติ ก็จักได้เมื่อเกิด ปรินิมิตฺติ ในชั้นฟ้า ปรินิมิตวสวตีโพ้นก็มีแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้นได้ฟังธัมมนี้ อทุทฺ โสตา อกนิฏฺฐาครมา อันถึงยังอุทธังโสตกัลลัดขึ้นขึ้นถึงอกนิฏฐาพรหมโลก ปรินิพฺพายิสนฺติ ก็จักได้ถึงยังนิพพานเที่ยงแท้ดีหลีแล อิหํ อันนี้ ผล ก็หากเป็นผละ ธรรมสฺสวณสฺส แห่งปุคคะทั้งหลายอันได้ฟังยังธัมมนี้แท้ดีหลีแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้นได้ฟังธัมมนี้ สจฺเจ อปฺปชฺฌนฺติ ฌิแลได้เกิด มนุสฺสเสสุ ในเมืองคนนั้นก็ดี จกฺกวัตฺติราชา โหนฺติ ก็จักได้เป็นพระญาจกฺก อีสฺสโร หากจักได้เป็นเจ้าเป็นใหญ่ จตุทฺติเปสฺสุ ในทวีปทั้ง ๔ ทิปฺสวสฺสเสสุ อันมีทวีปน้อยทั้งหลายได้ ๒ พันทวีป [น.๑๗] เป็นปรีวารแล อิหํ ผล อันนี้ก็หากเป็นผละแห่งปุคคะผู้อันได้ฟังธัมมนี้ โหนฺติ ก็มีแล

รตนปาสาทโธ อันว่าปราสาทแก้ว นานารตน วิจิตฺตา อันพิจิตรัตริจณาไปด้วยแก้วทั้งหลายต่างๆ ชายนฺติ ก็เกิดมี เตสํ ชนาวํ แก่ปุคคะทั้งหลายอันได้ฟังธัมมนี้แท้ดีหลีแล ปุคคะทั้งหลายอันได้ฟังธัมม วสนฺติ ก็จักได้อยู่ ตฺลุมิ รตนปาสาทน ในปราสาทแก้วแลหลังนั้นแท้สิ่งเดียวแล

กบฺปฏฺกฺขา อันว่าต้นกาลพริกทั้งหลาย ชายนฺติ ก็เกิดมี จตุสพฺพเนสฺสุ ใน ๔ แจ่ง ตสฺส ปาสาทสฺส แห่งปราสาทแก้วแลหลังแลหลังนั้นแท้ดีหลีแล เต กบฺปฏฺกฺขํ อันว่าต้นกาลพริกทั้งหลายผู้งั้น นานาทิพฺพตฺตาหิ ลมฺพาหิ อันห้อยย้อยอยู่ด้วยผ้าทิพย์ทั้งหลายต่างๆ กบฺปาลิกญฺจ อันผ้ากับปาลิภัสตฺกัฏฺติ โกเสยฺยญฺจ คือว่าผ้าโกสยภัสตฺกัฏฺติ โขมโก จ คือว่าผ้าโขมภัสตฺกัฏฺติ อุทุมฺพลานิ จ คือว่าผ้าอุทุมพรภัสตฺกัฏฺติ อิมานิ วตฺถานิ ส่วนอันว่าผ้าทั้งหลายมวณผู้งั้น โอลมฺพนฺติ ก็มาห้อยย้อยอยู่ กบฺปฏฺกฺเชสฺสุ [น.๑๘] ในต้นกาลพริกทั้งหลายผู้งั้น อิหํ ผล อันนี้ก็หากเป็นผละแห่งปุคคะผู้อันได้ฟังธัมมนี้แท้ดีหลีแล

ตโต ถัดนั้น อิมานิ อภารณานิ อันว่าเครื่องประหมัณาภรณ์ทั้งหลายฝูงนั้น โขมณฺจกายุส^๑ คือว่าม้า^๑ เครื่องค้ำก็ตี องคฺุท^๒ คือว่าแหวนใส่ก้อยส้อยใส่คอก็ตี มณฺเฑกฺขล^๓ จ คือว่าสายสะเอ็งแก้ว^๓ ก็ตี อุณฺห^๔ คือว่าปักปิ่นค้ำก็ตี มุขฺผลญจ คือว่าดอกไม้ค้ำก็ตี อุกฺคณานิ คือว่าเครื่องประดับนวมก็ตี อุกฺคฺมกา คือว่าเครื่องประดับหลังก็ตี เมกฺขล^๕ คือว่าส้อยใบสรีก็ตี อิมานิ อภารณานิ อันว่าเครื่องทั้งหลายมวล ฝูงนี้ โอลมพฺนติ ก็ห้อยย้อยอยู่ เตสุ กปฺปฺรฺกฺเชสุ ในต้นกาลพริกสทั้งหลายฝูงนั้น อิหํ ผล^๖ อันนี้ก็หากเป็น ผละแห่งบุคคลอันได้เข้ามาฟัง ธมฺม^๗ ยังธัมม^๗นั้นแท้ดีหลีแล

ตโต ถัดนั้น สดฺตรตฺนวุสฺสานิ อันว่าท่าฝนแก้วทั้งหลาย ๗ ประการ สุวณฺณรชฺชฺญ มุตฺตมณฺเฑเว ตฺริยวชิรปวฺวร สงฺขาทานิ กล่าวคือว่าค่าแลเงิน แก้วมุกดาหาร แก้วมณี แก้ววิฑูร แก้ววชิระ [น.๑๙] เพ็ก แก้วปวฺวรชาติ แก้วทิพพิในสวํรค์ วสฺสนฺติ ก็ตกลงมาบ่ขาด รตฺนวิเสโส แก้วอันวิเสส ปฺเรสนฺติ ก็ตกลง มาพ่ำเพ็งเต็มไป โกฐวาวเรสุ ในเล่มสาง^๘ ทั้งหลายแห่งบุคคลฝูงอันได้เข้ามาฟังธัมม^๗นั้นแท้ดีหลีแล อิหํ ผล^๖ อันนี้ก็หากเป็นผลอันได้ฟังธัมม^๗นั้นแล

บ่เท่าแต่นั้น หตฺถิ อสฺสา รถา จตฺตฺรจฺจเสโน อันว่าเสนา ๔ จำพวก คือว่าเสนาข้าง เสนาม้า เสนารถ เสนาเทียวดิน ปวฺวเรณฺติ ก็มาแวดล้อมอ้อมเป็นปรีวาร ยังบุคคลทั้งหลายฝูงนั้น นิจฺจ^๙ ทุกเมื่อ ทุกยาม อิหํ ผล^๖ อันนี้ก็หากด้วยผละแห่งคนทั้งหลายฝูงอันได้ฟังธัมม^๗นั้นแล

สดฺตฺหตฺถิ สหสฺสานิ อันว่าข้างทั้งหลายได้แสนหนึ่ง ข้างทั้งหลายมวลฝูงนั้น สพฺพลงฺการภูริตา อันประดับด้วยเครื่องทั้งมวลแล ข้างทั้งหลายฝูงนั้น สุวณฺณกฺจฺฉา มีสายขระพัดแล้วด้วยคำ มาตฺคฺโค อันเกิดมาแต่ต้องคะข้างตัวหนุ่ม บ่แก่ ผังเป็น (ข้าง) สารตัวประเส็ก เหมกปฺปานิ วสฺสสวามิ ผ้าแผ่น ปกหัวข้าง ก็แล้วด้วยคำ [น.๒๐] ความณฺเฑยิ อันความข้างทั้งหลาย โดมฺรากฺสสฺปานิ มฺภิ อันมีมือถือขอ กับหอก หากขึ้นขี่พร้อมทุกตัว ปวฺวเรณฺติ ก็มาแวดล้อมเป็นปรีวาร เตสํ ชนานิ^{๑๐} แห่งคนทั้งหลาย ฝูงอันได้เข้ามาฟังธัมม^๗เทศนาแห่งพระตถาคตะทุกเมื่อทุกยามนี้ อิหํ ผล^๖ อันนี้ก็เป็นผละแห่งบุคคล ฝูงอันได้ฟังธัมม^๗นั้นแท้ดีหลีแล

สดฺตฺสหสฺสานิ อันว่าม้าทั้งหลายได้แสนตัว สพฺพลงฺการภูริตา อันประดับประดาไปด้วยเครื่อง ทั้งมวลแล ม้าทั้งหลายฝูงนั้น อาวชนิยา เป็นม้าอาชาไนยตัวประเส็ก สินฺธุว^{๑๑} อันเกิดมาแต่แม่ม้า ทั้งหลาย สินฺธุวาทนฺนา อาจนำเจ้าไปปล้นยิ่งนักหนา ความณฺเฑยิ อันนายม้าทั้งหลาย อินฺทียา จาปทาริกิ อันมีหัวสุมด้วยหมวก แลมีตนอันหุ้มยังเขาขร่าย^{๑๒} ลายคำ แลมีมือถือธนูแลส้ อารุย^{๑๓} ก็ขึ้นขี่พร้อมๆ ตัว ปวฺวเรณฺติ ก็หากมาแวดล้อมอ้อมเป็นปรีวาร ยังบุคคลทั้งหลายฝูงนั้น นิจฺจ^{๑๔} ทุกเมื่อทุกยาม อิหํ ผล^๖ อันนี้ก็หากเป็นผละแห่งบุคคลอันได้ฟังธัมม^๗นั้นแท้ดีหลีแล [น.๒๑]

^๑ ม้า – เครื่องประดับที่รัดแขน

^๒ สายสะเอ็งแก้ว – สะเอ็ง, สายรัดเอวทำด้วยแก้ว

^๓ เล่มสาง – ยุ่งฉาง, คลัง

^๔ เขาขร่าย – เกราะ, เสื้อเกราะ

สตฺตธสทสฺสาณิ อันว่ารถทั้งหลายอันได้แสนแหล้ม สพฺพลงการภูสิตา อันประดับไปด้วยเครื่อง
ทั้งมวลแล รถทั้งหลายผุ่ณั้น เวยฺยเลยยาทีปิสฺนาท^๑ อันหุ้มไปด้วยหนังเสือโคร่งแลหนังเสือเหลือง อุตฺ
สิตรชฺชา อันปกกลางขึ้น ยังช่องแลทุ้งทั้งหลายทุกแหล้ม ความนิยมิ อันมีนายรถทั้งหลาย จามหฺตเถหิwmมิ
อันมีหัวสุมด้วยหมวก แลมีต้นอันนุ่งเขาะขร่ายลายคำแลธนูกับแหล้งปืน อารุยฺยที
หากขึ้นขี่ทุกแหล้ม ปรีวาทเรณฺติ ก็มาแวดล้อมเป็นปรีวารยังปุกคละทั้งหลายผุ่ณั้น นิจฺจํ ทุกเมื่อทุกยาม
อิทํ อันนี้ก็ด้วยผละแห่งปุกคละอันได้ฟังยังธัมมเทศนาแห่งพระพุทธานันแทตฺธิลลฺแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผุ่ณั้นได้ฟังธัมมนั้น สจฺเจ คจฺจนฺติ ฌิแลได้ไป เยน มคฺเคน
ด้วยหนทางที่ใด เตน มคฺเคน อันว่าหนทางที่นั้น อามฺเจหิ อันอามาจจฺราชมฺนตรีทั้งหลาย กโรณฺติ
หากมากระทำประดับประดาดีทุกแห่ง ก็มีแล อิทํ ผลํ อันนี้ก็ด้วยผละอาณิสฺสสะแห่งปุกคละทั้งหลาย
อันได้ฟังยังธัมมนั้นแทตฺธิลลฺแล

เทวเต ดูกรา [น.๒๒] เทวตา แม่นว่านักบวชก็ดี ครหฺญฐฺก็ดี คือว่าผู้ชายก็ดี อิตฺถิ วา ผู้ยงก็ดี
สุณฺณถ คั่นว่าได้ฟัง ธมฺมํ ยังธัมมเทศนาแห่งพระตถาคตะแล้วตั้งอัน ห้อมจิตใจเหลื่อมใสยินดี ก็จึงมี
ผละอาณิสฺสได้ตั้งค้ำค้ำปราถนา เป็นดังกล่าวมาแต่พายหลังนั้นซุอัน เทียงแทตฺธิลลฺแล

สา เทวตา อันว่าเทวตาตนได้ฟังแล้ว ธมฺมเทศนํ ยังธัมมเทศนา ภควโต แห่งสัพพัญญูเจ้าแล้ว
ตั้งอัน ปติฏฺฐาติ ก็ได้ตั้งอยู่ โสตาปฏฺวิเล ในโสตปาฏิญาณ ตามบุญสมพารแห่งตน ก็มีวันนั้นแล

เทศนาวสาเน ในเมื่อแล้วธัมมเทศนา ก็ได้ตั้งอยู่ปฏฺวิเล ในโสตปาฏิญาณ แห่งพระพุทธานัน
ปลางนั้นก็มีแล ธมฺมสวณฺสุตํ กรียาอันกล่าวยังธัมมเทศนา สํวณฺณนา สุตฺตํ วิชฺขมาเน อันมี มชฺฌิมนิกายเ
ในมชฺฌิมนิกายโพ้น นิฏฺฐิตํ ก็แล้วบอระมวณฺควรแก่กาลธัมมเทศนาเป็นห้องนี้ก่อนแล ฯ

“ฟังพระธรรมเทศนา”

^๑ เวยฺยคุม – หุ้มด้วยหนังเสือ (เสือโคร่ง) / ทีป – เสือเหลือง , เสือดาว

๓. อานิสงส์ธัมมาสน์^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ อิมินา สุปริตฺตํ จนฺตนาสาเรนาติ อิทํ สตฺถา เวฬุเวเน วิหรนฺโต ฯ

สารโว ดูราสัปปริสสะทั้งหลาย สตฺถา อันว่าสัพพัญญูพระพุทธเจ้าแห่งเรา วิหรนฺโต ก็อยู่ในป่า เวฬุวนาราม อารพภ ก็ปรารถนาเชิงปุพพกัมมแห่งตนเมื่อก่อนหือเป็นเหตุแก่ญาณแห่งตน แล้ว กเถสิ ก็เทศนายังอุทานคาถาอันนี้ อันพระหากกตหมายด้วยอุธิบาทคาถาว่า อิมินา สุปฺปาริตฺตํ จนฺตนาเรน ดังนี้ เป็นต้น

กิริ ดั่งจกัฐมานี้ มหาราชาเนสุ ในเมื่อคนทั้งหลายมีพระญาพิมพิสารเป็นประธาน มหามณฺฑปํ กริเตสุ อันกะทำยังมณฑกหลังใหญ่อันประเสริฐ แลมีดั่งอัน เอโก อามจฺโจ อันว่าอามาจฺผู้ ๑ แห่งพระญา ทิตฺติมา^๒ มีประญา [น.๒] เสโก อันสลาด จินฺเตตฺวา จึงร่าเริงว่าคนทั้งหลายก็กะทำยังมณฑกดั่งอัน อหํ อันว่ากู กเรยฺย ก็พึงกะทำ ธมฺมกถิกฺขานํ ยังที่อันหือพระพุทธเจ้าเทศนาธัมมนั้นเทื่อ

ปน ด้วยมีแท้ ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า วลี แลอยู่ในที่อันใดแลบ่หอนเทศนาธัมม์แก่สัพพะสัตตฺตํทั้งหลายก็บ่มีสักเทื่อแล อามาจฺผู้ นั้นคั่นรู้ด้วยตนดังนี้แล้ว กโรติ ก็กะทำ ธมฺมกถิกฺขานํ ยังที่อันจักเทศนาธัมม์ ด้วยกำลังแห่งตน แล้วก็ประดับประดาด้วยพวงดอกไม้ ฆะผายไสยงจันทมณฑลคั่นธรสหลายประการต่างๆ แล้ว อาภาสิ ธมฺมกถิกฺขานํ ยังที่อันจักเทศนาธัมม์ด้วยกำลังแห่งตนแล้ว อาภาสิ ก็ทำยังคำปราณาวา ภนฺเต ทิเลวา สปปริวตฺตมาโน ยํ ยํ ธมฺมํ สมฺนุสฺสรี [น.๓] ดังนี้ เป็นต้น ภนฺเต ข้าแห่งสัพพัญญูพระพุทธเจ้า ยํ ยํ ธมฺมํ อันว่าธัมมเทศนาอันใด อันพระพุทธเจ้าหากหือเป็นไปในภาวะอันนี้แล ยตฺตโย^๓ อันมีประหมาดเท่าใด อหํ อันว่าผู้ข้า ปพฺพชิตฺวาน คั่นเข้าได้บวชในศาสนาแห่งพระพุทธเจ้า ในกาลอันจักมาพายหน้า นั้น สมฺนุสฺสรี ขอหือผู้ข้าได้ระนึกคิดรู้ยังธัมม์อันนั้น อิมินา ปุณฺณกฺกุสเลน ด้วยกุศลบุญอันผู้ข้าได้สร้างธัมมาสน์หือเป็นทานนี้เทื่อ

ภควา อันว่าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ภควา ก็ทำยังอามาจฺผู้ นั้นหือเป็นอรรถคติ แล้วก็นำเอายังปุพพกัมม์แห่งตนเมื่อก่อนมาสำแดงแก่ภิกขุทั้งหลายว่า อติเต ภิภฺชเว วิมลราชา รชฺชํ กเรสิ ดังนี้ เป็นต้น

ภิภฺชเว ดูราภิกขุทั้งหลาย วิมลราชา [น.๔] กเถสิ ก็ได้เสวยสรืสมบัติเป็นพระญามหากระสัตฺตสมิ ในเมืองไทยวัดตินครที่นั่น อติเต ในกาลอันล่วงแล้วไปแห่งสุญฺยสงชัย ชื่อว่าโอภาโส นั้นหากเกิดมีเมื่อก่อนพ้นไปแล้วดั่งอัน ภควา อันว่าพระพุทธเจ้าตนชื่อว่าเรวัตตะพ่ำเพ็งปารมีธัมม์ได้ ๘ อสงชัยปลายแสนมหาภักปี อุทฺทปาติ ก็เกิดมาเป็นพระในสารมณฑกภักปี ตถาคตะได้เกิดมาเป็นลูกพระญาวิมลราชะ อติเตโว นาม ชื่อว่าอติเตโวราชะ อันเป็นอาณารัฏฐะแห่งเมืองไทยวัดตินครที่นั่น กโรมิ ก็ได้กะทำสร้าง

^๑ คัมภีร์ใบลานวัดศรีหมวดเกล้า อ.เมือง จ.ลำปาง จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๓ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๒ จากคลังข้อมูลเอกสารไมโครฟิล์ม สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัส 81.065.011.004-004

^๒ ทิตติมา – ธิติมนตฺ (ผู้มีปัญญา) ?

^๓ สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “ยโต” (จากที่ไหน มาจากเหตุอะไร)

แปลงยัง (เครื่อง) ทั้งหลาย มีธัมมาสน์เป็นต้น หื้อแล้วด้วยจันทน์แดง อันประดับประดาด้วยเครื่อง
ทั้งมวล มีแก้วแลเงินคำเป็นต้น หื้อเป็นทานกับทั้งของกิน คือว่าเข้าน้ำโภชนะอาหาร แลของอันควร
เคี้ยวกิน อันประณีต [น.๕] สุนิตฺวา ได้ฟังแล้ว ยังธัมมเทศนาด้วยอันครบอย่าแล้ว *กโรนฺโต* อันจักกระทำ
ยังคำปราณา *อาห* ก็กล่าวว่า *อิมินา สุปฺปาริตฺตํ จนฺตนาเรณ ธมฺมา อนาคเต พุทฺโธ ภวามิ* ตั้งนี้เป็นต้น

ภนฺเต ข้าแห่งสัพพัญญูพระพุทธเจ้า *อิหํ ธมฺมาสนํ* อันว่าโรงเทศนาธัมมอันนี้ *สุปฺปรีติ* อันผู้เข้าได้
กระทำแล้ว ด้วยไม้จันทน์แดง หากหื้อเป็นทานนี้ *อหํ* อันว่าข้า *พุทฺโธ ภวามิ* ขอหื้อข้าได้เป็นพระเจ้าตน ๑
ในกาลอันจักมาภายหลัง *อิมินา วตฺตุนาเนน* ด้วยวัตถุทานทั้งหลายฝูงนี้เทอะ *โส อหํ* อันว่าผู้เข้าผู้นั้น
สนฺตรยิสฺส ขอหื้อข้าได้ยกออกยังสัพพสัตว์ทั้งมวล หื้อพ้นจากข่วยคือโมหธัมมอันมืดมิด อันหลงอยู่ใน
สงสารอันกว้าง คือโอฆวัฏฏสงสาร แลธัมมทั้ง ๕ หื้อขึ้นขึ้นแล้วเหนือสะเปา [น.๖] กล่าวคือว่าธัมมเสนา
แห่งผู้เข้า หื้อเขาได้ถึงสุขในเมืองฟ้าแลนิพพาน *อิมินา ทานํ ปเรณ* ด้วยผละอาณิสสอันผู้เข้าได้สร้าง
ธัมมาสน์เป็นทานนี้เทอะ

ภควา อันว่าสัพพัญญูพระพุทธเจ้าเรวัตตะ ก็เล็งไปยังอนาคตญาณแห่งตนแล้ว *พยากาลิ* ก็จึงดำ
นวนายยังตถาคตะปลางนั้นว่าจักได้เป็นพระเจ้าตน ๑ พายหน้า บ่คลาดเที่ยงแท้แล ว่าอันก็มีแล

โส ราชา อันว่าพระญาติอันมีอันหื้อทานแลรักสาสืบลบชาติ *จตุโต* คั่นว่าตายจากชาติอันนั้น
ก็ได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าตุลิดา เสวยสัมปตติสุข ตั้งอยู่เขตอายุแห่งตน *จวิตฺวา* คั่นว่าตายจากชั้นฟ้า *คณฺหิ*
ก็ได้ลงมาเอาปฏิสนธิในท้องนางมหาราชเทวี อันเป็นอัครมเหสีแห่งพระญาอโศกราชกระสัด *ตสฺมี* ใน
เมืองอโศกคันธินคร [น.๗] *ภควา* ก็ได้เสวยศรีสมบัติบ้านเมือง ในเมื่อเลี้ยงอายุแล้วตายไปแห่งพระญา
ตนพ่อหั้นแล *ทิพฺพปาสาทิ* อันว่าปราสาททิพพ์ก็มั่งยังแผ่นดิน *อฏฺฐาหิ* ก็ออกมาตั้งอยู่ในที่ควรแก่
พระญาติอันนั้น ก็ด้วยผละอาณิสสอันได้สร้างธัมมาสน์หื้อเป็นทานเมื่อก่อนนั้นแล

ปราสาทอันนั้น *ปจฺจตฺถรณ สตฺถิตตาสาริโต* อันมีพื้นอันลาดปูไปด้วยเครื่องลาดเครื่องปูทิพพ์
รุ่งเรืองไปด้วยผ้ากัณฑ์แลพิดานคำ แลพวงแก้วในท้องท้องที่นอน อันมีศรีสวัสดิ์ คือพิลาสองอาจด้วยหมู่
นางทั้งหลายฝูงประเลื้อย หากเกิดมีทุกประการ *ภวจฺจลฺลสมฺมพิสฺสยจนา* อันตระดาดเต็มไปด้วยขร่ายหิ้ง
ใบสรี หากห้อยย้อยอยู่มากนัก ในเมื่อลมหากมาพัดถูกต้องก็ดัง มีเสียงอันม่วนควรสนุกขมชื่นยินดี ก็เกิด
มีด้วยบุญอันสร้างธัมมาสน์หื้อเป็นทานเมื่อก่อนนั้นแล

หตฺถิรตนํ [น.๘] อันว่าข้างแก้ว *อสุสฺรตนํ* อันว่าม้าแก้ว จักแก้ว พ่อเรือนแก้ว ลูกชายแก้ว แล
แก้วมณีโชติ *ภวนฺติ* ก็เกิดมีแก่พระญาติอันนั้น ก็ด้วยผละอาณิสสอันได้สร้างธัมมาสน์เป็นทานนั้นแล

โกฏฐาคารา สหสฺसानิ อันว่าเลี่ยมฉางทั้งหลาย อันได้แลแสนแลแสน *อเหตุ* ก็เกิดมีแก่พระญาติ
นั้น ก็ด้วยเดชกุศลบุญอันได้สร้างธัมมาสน์เป็นทานนั้นแล

สตรตนวสุสํ อันว่าท่าฝนแก้ว ๗ ประการ *สํวฺจเร สํวฺจเรวสุสิ* ก็ตกลงมาบูชาพระญาติอันนั้น
ทุกปีทุกปี ในราชะช่วงหลวงแห่งพระญาติอันนั้น *ขานฺุปมาณํ* มีประมาณเพียงหัวเข่า ก็ด้วยผละอาณิสส
อันได้สร้างธัมมาสน์หื้อเป็นทานนั้นแล

โส ราชว อันว่าพระญาณิกระสัตนัน อันมักใคร่ไปที่ใด *อภิริยุหิตวา* ก็ขึ้นสู่ปราสาท ทิพพ์อันนั้น มีหมู่จตุรงค์เสนา ๔ จำพวก แล [น.๙] นางนาฏสนมหมื่น ๖ พันนาง แวดล้อมอ้อมเป็น ปริวาร แล้วไปในทิศไหนใดก็ดี คือกล้าวันตวันออกชอกไต้หนเหนือตั้งอัน *อภิบุชิต* อันคนแลเทวดา หากรักสาปฐาด้วยเข้าของอันมากนัก แม่นไปทางน้ำพระญาณาก็บูชาด้วยแก้ว ๗ ประการ *คจฺฉติ* แลไปในทวีปทั้ง ๔ ท้าวพระญาแลคนฝูงอยู่ในทวีปที่นั้นก็บูชาด้วยเข้าของมากนัก ขึ้นเมื่อทางอากาศ เทวดาหากรักสา อินทร์พรหมทั้งหลายก็บูชาด้วยผ้าทิพพ์แลดอกมณฑลทิพพ์แล พระญาณตนนั้นคืนมา กะทำทักษิณะเชิงเวียงแห่งตนตั้งอัน มหสิขเทพดาอันมากนัก ฝูงรักสาโขงเขตบ้านเมือง *โอกริตนฺติ* ก็หว่านลงมายังเข้าดอกดอกไม้เงินคำ บูชามากนัก *ธมฺมกตฺถิกตฺถํ* นานิสฺนฺเทน ก็ด้วยผละอานิสงส์ อันได้มาสั่งยังธัมมาสน์หื้อเป็นทานเมื่อก่อนวันนั้น

สตตปการานิ [น.๑๐] อันว่ากำแพงเวียงทั้งหลาย อันได้ ๗ ชั้น ก็เกิดมี *เอโก* หว่างกำแพงชั้น ๑ เต็มไปด้วยสระดอกบัวแลไม้ทั้งหลายต่างๆ *เอโก ปกาโร* อันว่าหว่างกำแพงชั้น ๑ เต็มไปด้วยไม้จันทน์แล ของหอม อยาทิพพ์อันมากนัก *ธมฺมาสนนิสนฺเทน* ก็ด้วยผละอานิสงส์อันสั่งธัมมาสน์หื้อเป็นทาน นั้นแล

โส ราชว อันว่าพระญาณตนนั้น *อจฺฉวาสติ* ก็เสวยสัมปตติบ้านเมือง ประกอบขอบธัมม์ *อทญฺเฑน* ด้วยอันบ่มีไม้ค้อนก้อนดิน *อสตฺเถน* ด้วยอันบ่มีหอกดาบ *อภิปาเรนโต* อันรักสาเลียงดู ยังหมู่คนทั้งหลายอันมากนัก ด้วยสังคหวัตถุทั้งมวล *กาลาเปตฺวา* ยังคนทั้งหลาย ก็หื้อกะทำสร้างแปลง ยังสาลากว้านทาน^๑ ๖ หลัง ที่ประตูละช่องหลวงเป็นต้น แล้วก็หื้อเป็นไปยังทานอันมากนักบ่ขาด *รทฺขติ* ก็รักสาสี่ล ๕ สี่ล ๘ เป็นนิจกาล ก็มีแล *จฺตุโต* คั้นว่าตายจากชาติอันนั้น ก็ได้เมื่อ [น.๑๑] เกิด ในชั้นฟ้าตามกุสลบญกัมมแห่งตน ก็มีแล

ภิกฺขเว ดูราภิกุทั้งหลาย *ธมฺมาสนํ* อันว่าธัมมาสนะ สั่งธัมมาสน์หื้อเป็นทาน *มหาผลํ* มีผละ มากนัก *มหานิสฺสา* มีอานิสงส์ก็มากนัก *เอวํ* ดังนี้แล

โย *ปฺคุคฺโค* อันว่าบุคคลผู้ใดมีใจใสสัทธา แลสร้างด้วยตนก็ดี จ้างท่านผู้อื่นสั่งหื้อก็ดี ยังธัมมาสน์หื้อเป็นทาน *โส ปฺคุคฺโค* อันว่าบุคคลผู้หนึ่ง *สพฺพกฺติ* ก็จักได้ถึงสุข ๓ ประการ มีนิพพานเป็นที่ แลแล้วแล *สํสรฺนโต* ปี แม่นบุคคลผู้หนึ่งยังทวนเที่ยวไปมาในวิภูฏสงสาร *นคฺมิตฺติ* ก็บ่ห้อนไปสู่ อันเป็นทุกข์นั้นสักเทื่อแล ก็เที่ยวยอมได้เกิดที่ดี ได้อยู่ไต่เกินกับบุคคลผู้หื้อแล้วยังความสุขทุกชาติแล

วตฺวาน คั้นว่าสัพพะบุญพระพุทเจ้ากล่าวเท่านั้นแล้ว ก็สำแดงยังสัจจ [น.๑๒] ธัมม ๔ ประการ แก่ภิกุทั้งหลายแล้ว *เกจิ ภิกฺขุ* อันว่าภิกุบางพร่องได้ถึงโสดา สกิทาคามี อนาคามีผละ บางพร่องก็ได้ ถึงอรหันตผละ กับทั้งปฏิสัมภิทาญาณ ๔ ประการ

ในที่แลแล้วสัจจธัมม *สโมธาเนนโต* พระพุทเจ้าก็ข่มขุมมายังชาติ ๒ ประการ *มาฆตฺตนา* หื้อเป็น เอกจิตุปาทชาติขึ้นระอันเดียวกัน จึงกล่าวว่า *อโสกวรรราชา อาหุ* ดังนี้ เป็นต้น

^๑ สาลากว้านทาน – ศาลาโรงทาน

ภิกษเว ดุราภิกษุทั้งหลาย ส่วนว่าพระญาณโสภณราชกระสัวันนั้น คือว่าพระญาณสิริสุทโธนะ บัดนี้แล

เทวี อันว่านางเทวีวันนั้น คือว่านางมัทราชเทวีวันนั้น บัดนี้คือนางสรีมหามายาบัดนี้แล

ราชา อันว่าพระญาณธรณีกระสั อันที่อัยยสัมปัตตีสุขแก่คนทั้งหลายวันนั้น อหัง เหว คือว่าตนกู พระตลาคตะ อันนำสัตตเข้าสู่ณีพพาน ในกาลบัดนี้แล

ตุมเห อันว่า [น.๑๓] ท่านทั้งหลายได้ฟังแล้ว ยังชาฎกะอันนี้ก็จงจำไว้ในมโนทวารวิถิจิต ก็หาก จักได้ถึงสุข ๓ ประการ บ่อย่าชะแล

ธมฺมาสนานิสรุสา นิรุติตา ฯ กริยาอันสังฆวินณายังอาณิสสงฆ์อันสร้างธมฺมาสน์เป็นทาน ก็แล้วด้วย ประการดังกล่าวมาแต่พายหลังเท่านั้นก่อนแล ฯ

[บันทึกท้ายเรื่อง]

ปถมมุลลสัทธาธุริยวงสา พ่อชื่อว่าเจ้าพระญาไพพาน* กริยาลูกเต้าหลานเหลนชุนคน สร้างยังธมฺม อาณิสสงฆ์ทานธมฺมาสน์ผูกนี้ไว้โชตกะพุทธศาสนา ๕,๐๐๐ พระวัสสา

จุฬสักกพะได้ ๑๒*๑ ตัว ปลีกัดเป่า ไทยเมืองเมืง เมงวัน ๕ ยามกองแลง เดือน ๗ แรม ๓ ค่ำ อุตตุร คุณน จิงปริปุณณะแก่ข้า ฯ

“ธรรมาสน์”

วัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง”

๔. อานิสส์ผ้ากั๊งธัมมาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ แลกากะเยีย^๑

๑ เอกสมัย สมเย สตุถา เขตวเน วิหรนโต โมคคูลานเถโร^๒ อารพภ กเถสิ ฯ

โก สาธโว ดูราสัปปุริสสะทังหลาย เอกทา ยังมีในกาลคาบ ๑ สตุถา อันว่าสัพพัญญูเจ้าแห่งเรา วิหรติ เจ้าก็สถิตสำราญ เขตวเน ในป่าเขตวันอาราม อารพภ เจ้าก็ผารพ^๓ โมคคูลานเถโร^๔ ซึ่งมหาโมคคูลานเถรเจ้าให้เป็นเหตุ กเถสิ เจ้าก็เทศสนา อิมั ธมฺมเทศนั ยังธัมมเทศนาดวงนี้

เอกทิวสั ยังมีในวัน ๑ โมคคูลานเถโร อันว่าโมคคูลานเถรเจ้า วนทิตฺวา ไหว้แล้ว อาปุจฺฉิ ก็สั่งอำลาคลาจาก ยังสัพพัญญูเจ้าแล้ว อูริ ภูติวา^๕ เจ้าก็สยงขึ้น อากาสั สู่อากาศ ภวเน สู่อันฟ้า ดาวติงสาสวัรค์ จรฺมาเน เจ้าก็ตระเดินไปสู่ที่ใกล้วิมานแห่งเทพบุตรตน ๑ ฐิตโต ก็ตั้งอยู่ ไส วิมาน สามโก อันว่าเจ้าวิมานปราสาทหลังนั้น ทิสฺวา ก็เห็น เถโร ยังมหาเถรเจ้า โอหริตฺวา ก็ลงมาจากปราสาทแห่งตน อุปสงกมิตฺวา ก็เข้าไป เถโร สุ่มหาเถรเจ้า เถโร อันว่ามหาโมคคูลานเถรเจ้า ปุจฺฉิ ก็ถาม [น.๒๐] เทวปุตฺตํ ยังเทพบุตรตนนั้นว่า เทวปุตฺตํ ดูราเทวปุตฺตํ อโย ปาสาทิ อันว่าปราสาทหลังนี้ ดุยฺหิ แห่งท่าน สุวณฺณมโย อันแล้วด้วยคำ^๕ รตนมณี ตโต^๖ อันประดับประดาไปด้วยแก้วแลคำทั้งมวล ทฺวาทสโยชนิเก อันสูงได้ ๑๒ โยชนะ ปตฺติ ปณฺธิตา^๗ อันประดับประดาไปด้วยทองคำแลข่ายหึงกะดิงทอง ดูวิโรจฺนํ โสตการงามมากนักรหนา อจฺจราหิ ปริปุณฺโณ อันเต็มไปด้วยนางฟ้าทั้งหลายอันมากกว่าทันหน้า มาชะพัต วัตตวล้อมอ้อมเป็นปรีวาร เกจิ^๘ นางฟ้ากลางพร่องก็ขับ รางพร่องก็ฟ้อนแลดีดสีตีเป่า ยังตฺริยณฺตริ สงเสพเทพบุตรตนนั้น ตฺวํ อันว่าท่าน ยสฺส ปโมทติ ก็ชมชื่นยินดี อารุญฺหิตฺวา^๙ ก็ขึ้นขี่ นาวํ ยังเรือคำ เหลี่ยมประเสริฐ เต็มไปด้วยนางฟ้าแลเทพบุตรหนุ่มทั้งหลาย กิราหิ^{๑๐} ก็หลื่น^{๑๑} ไปกุชรณิย์ ในชะพัง^{๑๒}

^๑ คัมภีร์ใบลานอักษรธรรมลาว จากวัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๗ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๗๔ ชื่อที่ปรากฏในหน้าทับใบลานคือ “สองผ้ากั๊งธัมมาสน์ กัมพิร์ แลกากะเยีย”

^๒ ต้นฉบับเขียน “โมคคูลานเถโร” ควรเป็น “โมคคูลานตเถโร”

^๓ ผารพ - ประรภ คือการเปรย, กล่าว, พูดถึง

^๔ ต้นฉบับเขียน “อูริ ภูติวา” ควรเป็น “อุปปติตฺวา”

^๕ คำ - ทองคำ

^๖ ต้นฉบับเขียน “รตนมณี ตโต” ควรเป็น “รตนมณิมโย”

^๗ ต้นฉบับเขียน “ปตฺติ ปณฺธิตา” ควรเป็น “ปฏิมณฺธิโต”

^๘ ต้นฉบับเขียน “เกจิ” ควรเป็น “กาจิ”

^๙ ต้นฉบับเขียน “อารุญฺหิตฺวา” ควรเป็น “อารุญฺหิตฺวา”

^{๑๐} ต้นฉบับเขียน “กิราหิ” ควรเป็น “กัฬิ”

^{๑๑} หลื่น - เล่น

^{๑๒} ชะพัง - ตระพัง, หนองน้ำ, สระน้ำ

วังโปกขรณี ก็ดูวิโรจน์โสการงาม *ตุว* อันว่าเทพบุตร *อนุภิตวา* ก็ได้เสวยยังสรีรมย์ทิพย์ทั้งหลาย
ดังนี้ *อภาส* เทพบุตรได้กะทำกุสละบุญตั้งรื้อนั้นชา

เมื่อมหาโมคคัลลานเถรเจ้าแลถามตั้งนั้นแล เทพบุตรตนนั้น *กโรนโต* อันกล่าวแก้ว่า *ภนฺเต*
ข้าไหว้พระเป็น [น.๒๑] เจ้า *อห* อันว่าผู้ข้า เมื่อก่อนได้เกิดมาในมนุษยโลกเมืองคน *อภาส* ผู้ข้าก็ได้สร้าง
ยังบุญแท้ดีหลี ก็ข้าแล *หิ* ด้วยมีแท้ *สาสเน* ในเมื่อศาสนาพระพุทธเจ้าอันชื่อว่ากัสสปะ *ริเน* อันล่งไปตั้ง
อัน *อห* อันว่าผู้ข้า เมื่อยังเป็นคนนั้น *วนาราม* ไปสู่วัดป่าบ่อน^๑ *๑ ทิสวา* ข้าก็เห็น *ปุราณพุทธพิมพ์*
ยังพุทธรูปเจ้าบุราณ^๒ แต่กาลศาสนาพระพุทธเจ้าอันชื่อว่ากัสสปะหันแล ฯ *อห* อันว่าผู้ข้า *วิยฺหิตวา*^๓ กวาด
แผ้ว^๔ เสีย *อห* อันว่าผู้ข้า *ปสนฺนจิตโต* มีใจใจอันเลื่อมใสมากนัก *หริตวา* แก้ออกไว้ *วตฺถา*
ยังผ้าบัง^๕ แลกังหลัง^๖ มีแล กำพืดแห่งตนผืน *๑ ปารุปีตวา* ห่มแล้ว *พุทธรูป* ยังพุทธรูปเจ้าองค์นั้นแล
โสภิต ก็ดูรุ่งเรืองงาม *ปุเชสิ* ข้าก็บูชาด้วยไม้คันธธัสสะของหอม *อห* อันว่าผู้ข้า *วนฺทิตวา* ก็ไหว้นบ
ครบอย่าแฉงแล้ว เชื้อไสขมขึ้นยินดี *อนุสริตวา* ผู้ข้าคิดต่อบุญท่อนั้น *ตโต จิตฺวา* ผู้ข้าก็คลาดจากชาติ
อันเป็นคน *นิพพตฺติ* ก็ได้เอาตนมาเกิดในวิมานปราสาท อันรุ่งเรืองงามไปด้วยแก้วแลคำ อันเต็มไปด้วย
นางฟ้าแลเทพบุตรทั้งหลายอันมาก โดยตั้งเจ้าภูหากเห็นนี้ก็ข้าแล เทพบุตรตนนั้นบอกเล่ายังกุสละบุญ
[น.๒๒] แห่งตนตั้งอัน

เถโร อันว่ามหาโมคคัลลานเถรเจ้า *คเหตฺวา* ก็ถือเอา *ปวตฺติ* ยังข่าวสารแห่งเทพบุตรตนนั้น
โอหริตวา เจาก็ลงมา *อุปสงฺกมิตวา* เจาก็เข้าไป *ภควนฺต* สู่สำนักแห่งสัพพัญญูเจ้า *วนฺทิตวา* ก็ไหว้
ยังสัพพัญญูเจ้าแล้ว *นิสฺสิ* ก็นั่งอยู่ *เอกมนฺต* ในสถานที่ *๑ นิลินโน โข* คั่นว่านั่งอยู่แล้ว *อโวจ* ก็กล่าว
ภควนฺต เชิญสัพพัญญูเจ้าว่า *ภนฺเต* ข้าไหว้สัพพัญญูเจ้า *ปุณฺณ* อันว่าบุญ อันบุคคลจะหากได้กะทำสร้าง
แปลงในมนุษยโลกเมืองคนนี้ จักเป็นตั้งรื้อก็ข้าจา *ภควา* อันว่าสัพพัญญูเจ้า *อาห* ก็กล่าวว่า *โมคคัลลาน*
ดูราโมคคลา *ปุณฺณ* อันว่ากุสละบุญอันบุคคลผู้ได้สร้างแปลงในมนุษยโลกเมืองคนตั้งนั้น ก็ได้เอาตน
เมื่อเกิดในเมืองฟ้า เป็นตั้งท่านหากเห็นชู้อันนั้นแล

ภควา อันว่าสัพพัญญูเจ้าก็กล่าวตั้งนี้แล้ว *เทเสฺนโต* อันจักเทศนาสำแดงยังอาณิสสังสะ
อันยิ่งกว่านั้น *อาห* ก็กล่าวว่า *เม สุวณฺโณ สุรฺวโป ภากฺยวณฺโณ* ตั้งนี้เป็นเกล้า *ทายโก* อันว่านระ^๗

^๑ บ่อน – แห่ง, ที่

^๒ บุราณ – โบราณ

^๓ ต้นฉบับเขียน “วิยฺหิตวา” ควรเป็น “สมฺมุชฺชิตวา”

^๔ กวาดแผ้ว – กวาดแผ้ว (ปิดกวาด, ทำความสะอาด)

^๕ ผ้าบัง – ผ้าเปี่ยง คือผ้าพาด หรือผ้าสไบ

^๖ กังหลัง, ผ้างังหลัง – ผ้าม่าน, ฉากหลัง

^๗ นระ – คน, มนุษย์

อิงชายทหายยก^๑ ผู้ใดได้ให้ผ้าบังพุทธรูป แลผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ แลผ้าพันหนังสือ ขาเขี่ย^๒ ขึ้นไคแก้ว^๓ อันแล้วด้วยแก้ว [น.๒๓] แลคำ นำมาใส่ว่า คำสอนแห่งพระตถาคตตั้งอัน ชาโต เกิดมา ยตถ ภวเน ในภาวะที่ใดก็ดี สุรูป^๔ มีรูปอันงาม เหมวณโณ มีวิณณะตั้งคำ ภาคยวณโณ อันมีภาคยวิณณะอันงาม ชนปิโย เป็นที่รักแก่คนทั้งหลาย ปทุตชาตรูป^๕ มีเงินคำก็มาก พทุต ทาสี ทาสา อันว่าช้อยข้า^๔ อันมาก พทุต มหิงสา อันมีวัวควายช้างม้าหลายแท้ดีหลีแล ก็ด้วยผลอันได้ให้ผ้าพันหนังสือแลผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์แล ขาเขี่ย ขึ้นไคแก้ว ให้เป็นทานเมื่อก่อนนั้นแล

บ่ต่อแต่นั้น^๕ เทวินโท ก็จักได้เป็นพระญาอินทกนิ ๒ สวรรค์ชั้นฟ้าจตุมหาราชิกา แล ดาวดึงสสวรรค์เทวโลก อนุภวิตวา ก็จักได้เสวยสรีรมสมบัติพิภย จิรั เสี่ยงจิรกาลมีนนานนัก

บ่ต่อแต่นั้น จกกวตติราชาก็จักได้เป็นพระญาจักกวัตติราช สดตฺรตนสมฺปนโน อันประกอบไปด้วย (แก้ว) ๗ ประการ อันมีกัจจกัเป็นประธาน อนุภวิตวา ก็ได้เสวยสมบัติอันมาก จตฺทีเปสฺส ในทวีปทั้ง ๔ อันมีทวีปน้อยได้ ๒ พันเป็นปรีวาร

บ่ต่อแต่นั้น ปเทสฺสชฺช ก็จักได้เป็นพระญาในประเทศราชบ้านน้อยแลเมืองใหญ่ บ่อจจกันับได้แท้ดีหลีแล [น.๒๔] มหาเสฏฺฐิ หุตวา ก็จักได้เป็นเสฏฺฐิใหญ่ อันมีช้อยข้าอิงชาย ช้างม้าวัวควายมากนัก บ่อจจกันับได้แท้ดีหลีแล

ยทา ชาโต บุคคลผู้ได้สร้างแปลงผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์แลผ้าพันหนังสือแลกำพิรอันวิจิตต์ แล้วด้วยแก้วแก้วแลคำ นำไปให้ทานแก่พระสังฆะเจ้า มีพระพุทเจ้าเป็นประธานตั้งนั้น ชาโต เกิดมา ยทา ภาวะ ในภาวะอันใดก็ดี ปากโณ อันเป็นผู้ลือชาผาฏ^๖ ตตถ ตตเถว ปุชฺชิตอ อันคนแลเทพดาทั้งหลาย ก็หากสักการะบูชาในที่อันนั้น มหาลาโภ มีลาภสการ^๗ อันมาก มหายโส มียศสักดีปรีวารอันมาก อโศโก เป็นอันหาโทษแลโลกบได้ นิรุพททโว อันหาอุปหะอันตรายบได้

โส ทายโก อันว่านระอิงชายทหายยกทั้งหลายผู้ใดให้ผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ แลผ้าพันหนังสือกำพิรแลขึ้นไคแก้ว ขาเขี่ย ให้เป็นทานนั้นแล ลภิสฺสตี^๘ ก็จักได้ ติวริสฺสุชฺช ยังสุข ๓ ประการ มีนิรพพาน^๙ เป็นที่แล้ว ยทา อริยมตฺเตยโย โพธิสฺสโต อันว่าอริยมตฺเตยโพธิสัตต์เจ้าลงมาเรียงลัดตัดประหญา สัพพัญญุตัญญานการเป็นพระในกาละยามใด [น.๒๕] โส ทายโก อันว่าบุคคลนระอิงชายทหายก

^๑ ทหายก - ทายก (ชาย) ผู้ถวายจตุปัจจัยแก่ภิกษุสามเณร (ถ้าเป็นเพศหญิงเรียกว่า ทายิกา)

^๒ ขาเขี่ย, ขาเขี่ย - กากะเขี่ย คือที่วางคัมภีร์ ทำด้วยแท่งไม้ยาว ๘ ขึ้น ร้อยไขว้กันด้วยเชือก พับเก็บได้

^๓ ขึ้นไคแก้ว - บันไคแก้ว

^๔ ช้อยข้า - คนรับใช้, บริวาร, ทาส

^๕ บ่ต่อแต่นั้น - บ่เท่าแต่นั้น

^๖ ลือชาผาฏ - ฤาณาปรากฏ, เป็นที่รู้จักเลื่องลือ

^๗ ลาภสการ - ลาภสักการะ

^๘ ดันฉบับเขียน “ลภิสฺสตี” ปรับเป็น “ลภิสฺสตี”

^๙ นิรพพาน - นิพพาน, การดับสิ้นซึ่งกิเลส, การดับสิ้น ไม่กลับมาเกิดอีก

ทั้งหลาย ผูกนั้นได้สร้างผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ ผ้าพันหนังสือกัมพิร์แลหาเซีย ขึ้นไต่แก้ว ให้เป็นทาน ชาโต
เกิดก็จักได้ลงมาเกิด ภควโต สนฺติเก ในสำนักพระเจ้าอันชื่อว่าอริยมตฺไทยเจ้าก็มีแล สุตฺวา ก็จักได้ฟัง
ยังธัมมเทศนาแห่งสัพพัญญูเจ้าอันชื่อว่าอริยมตฺไทยยะ ปาปฺณิสฺส ก็ได้ถึงยังธัมมวิเสส เป็นต้นว่า โสตา
ปาปฺณิสฺส ก็จักได้ถึง อรหตฺต^๑ ยังอรหันตา สนฺติเก ในสำนักพระเจ้าอันชื่อว่าอริยมตฺไทยเจ้าก็มีแล

เทศนาวสาเน ในเมื่อแล้วรัสสธัมมเทศนา พหุชนา อันว่าคนทั้งหลายอันมาก อันไต่เต้าเข้ามา
ฟังรัสสธัมมเทศนา วารนั้น ปาปฺณิสฺส ก็ได้ถึงยังธัมมวิเสสตามบุญสมพาร อันตนหากได้หอมหยา^๒ นับมา
แต่บุริมมณาดชาติก่อนพายหลัง^๓ ก็มีแล ฯ

วตฺถารุปีติ พุทฺธพิมพ์ ปิฎกตฺตยํ ชาฎกํ นิฎฐิตํ ฯ กิริยาวิณณนาย้องยอ^๔ ยังผละอาณิสสํ
แห่งบุคคละผู้ได้สร้างผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ ผ้าพันหนังสือ แลหาเซีย ขึ้นไต่แก้วให้เป็นทาน ก็สระได้จบอระฆฆ
ควรเท่านี้ก่อนแล ฯ

“ผ้าห่อคัมภีร์”

(คัมภีร์ใบลานวัดสูงเม่น ต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่)

^๑ ต้นฉบับเขียน “อรหนตฺ” ปรับเป็น “อรหตฺต”

^๒ หอมหยา – สะสม, เก็บหอมรอมริบ

^๓ ฉบับวัดใหม่สุวณณภูมิราม หลวงพระบาง จารด้วยอักษรธรรมลาว ว่า “บุริมมณาดชาติก่อนพายหลัง”

^๔ ย้องยอ – ยกย่อง, สรรเสริญ

๕. อานิสงส์หีต^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ เอวเมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สวตถึยํ วิหริติ เขตฺวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे ฯ

สารโว ดูกราสัปปริสสะทั้งหลาย เอวเมเม สุตนติ อทิก นิทาน วจนํ คำมีต้นว่า เอวเมเม สุตํ นี้ หากเป็นนิทานแห่งสุดตทั้งหลาย ผู้มีประญาเพ็ญรู้งี้ตั้งนี้เทอะ

เอกํ สมยํ ยังมีในกาลสมัยคราบ ๑ คือว่าธัมมเทศนากาล ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า วิหริติ ก็อยู่สำราญในป่าเขตวันอาราม อันเป็นอารามแห่งนายอนาถปิณฑิกัสสมหาเสณฐี สวตถึยํ อันมีที่จิมใกล้เคียงสวตถิราชธานี มีประมาณ ๕ ร้อยเช่นชาธนู ก็มีแล ฯ

อถ โข ในกาลนั้น อายสฺมา มหาสาริปุตโต อันว่ามหาสาริปุตต์เถรเจ้าตนมีอายุ ปุจฺฉติ ก็จึงถาม ภควโต เชิญพระพุทธเจ้าด้วยคำว่า ภนฺเต ข้าไหว้สัพพัญญูพระพุทธเจ้าแล โย โกจิ ปุคฺคโล อันว่าบุคคละผู้ใดมีใจใสสัทธิทา กรโธติ^๒ แลมาจะทำส้างแปลงด้วยตนก็ดี จ้างทำนผู้อื่นแปลงหื้อก็ดี มณฺชฺสฺยังหิต^๓ หื้อเป็นทาน ใส่ไว้ ปิฏกํ ยังปิฏกธัมมคัสสอน แห่งพระพุทธเจ้าตั้งอัน โส ปุคฺคโล อันว่าบุคคละผู้นั้นแล ลพฺภติ ก็จักได้ อานิสงฺสยํ [น.๒] อานิสงส์เท่า (ใด) นั้นชา

ตํ สุตฺวา ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า สุตฺวา ได้ยินแล้ว ตํ วจนํ ยังคำอันสาริปุตต์เถรเจ้าหากถาม ตั้งอัน วิวริตฺวา ก็ไข มุขกมฺพลํ ยังปากอันแดง อันงามตั้งผำรัตนกัมพล^๔ นั้น อาห ก็กล่าวแก้เปสนา ปัญหาแก่มหาสาริปุตต์เถรเจ้าด้วยคำว่า ตั้งนี้ สาริปุตโต ดูกราสาริปุตต์ โย โกจิ ปุคฺคโล อันว่าบุคคละผู้ใดผู้ ๑ ก็ดี ปสนฺนจิตฺโต แลมีใจใสสัทธิทา กรโธติ แลมาส้างด้วยตนก็ดี จ้างทำนผู้อื่นส้างแปลงหื้อก็ดี มณฺชฺสฺยังหิตอันเป็นที่ใส่ไว้ยังปิฏกธัมมคัสสอนแห่งพระพุทธเจ้า อันแล้วด้วยแป้น^๕ แล้วแลพอกไปด้วยเงินแลคำแลแก้วตั้งอัน อนนฺต อปริมาณํ ผลํ มีผละอานิสงส์บ่ออาจจกณนนานับได้แล เต เลหฺทํ อันทายกะผู้ใดได้ส้างยังหิตนั้น หากได้เสวย มหาสุขํ ยังสุขอันมากแล

สาริปุตโต ดูกราสาริปุตต์ โย โกจิ ปุคฺคโล อันว่าบุคคละผู้ใด มณฺชฺสฺยังหิต การโก อันส้างหิตนั้น อนฺตมโส ล่วงสุดไป อนุ วา หน่วยน้อยก็ดี มหฺตํ วา หน่วยใหญ่ก็ดี มหาผลํ ย่อมมีผละอานิสงส์อันมากนัก บ่ออาจจกณนับได้แล จกฺกวตฺติราชฯ บุคคละผู้นั้นก็จักได้เป็นพระญาจกกวตติราชะ ปราบทวีป^๖

^๑ คัมภีร์ใบลานวัดสะป่งหลวง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๑ หน้าลาน ไม่ระบุปีที่จาร จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท รหัส CMRU-LP-01-A-022

^๒ ต้นฉบับเขียน กโธติ ปรับเป็น กรโธติ

^๓ หิต – หีบ, ภาชนะใส่สิ่งของ รูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นต้น มีฝา

^๔ ผำรัตนกัมพล – ผำกำพล, ผำที่ทอจากขนสัตว์

^๕ แป้น – แผ่นไม้, แผ่นกระดาน

^๖ ต้นฉบับเขียน พราบทวีป ปรับเป็น ปราบทวีป

ทั้ง ๔ เสียง [น.๓] ชาตินันท์มาก บ่เท่าแต่นั้นก็จักได้เป็นพระญาในประเทศราชบ้านน้อยเมืองใหญ่ พหุขตฺตฺ์
เสียงชาตินันท์มากนักแล สกโก เทวราช อัน ๑ เล่าจักได้เป็นพระญาอินท์ พหุขตฺตฺ์ เสียงชาตินันท์มาก

บ่เท่าแต่นั้น มหาพรมราช จักได้เป็นมหาพรมผู้ประเลื้อ เสียงชาตินันท์มาก ก็ด้วยอาณิสสังสะ
ผลบุญอันได้สั่งหิตนั้นแล

ปิฎกมณฺฑลํ ทายโก อันว่าบุคคลผู้ใดได้สั่งหิตใส่ปิฎกะทั้ง ๓ นี้ อนุภาวนติ ก็จักได้ (เสวยสุข)
จตุราสีติสหัสสาณิ ๘ หมื่น ๔ พัน (ปี)

บ่เท่าแต่นั้น จกกวตฺติราช จักได้เป็นพระญาจกกวตฺติราช จตุราสีติสหัสสาณิ ได้ ๘ หมื่น ๔ พันปี
บ่เท่าแต่นั้น ก็จักได้เป็นพระญาในประเทศราชบ้านน้อยเมืองใหญ่ นวอสงเขย ได้ ๙ อสงชัยแล
ประการ ๑ ก็จักได้เป็นพราหมณคหบดี แลเสณฐิผู้มีเข้าของอันมาก และมีพระญาปัญญาอัน
มากนัก

ได้เป็นพระญาแก่เทวดาทั้งหลาย อันอยู่เหนือแผ่นดิน อาภาสเทวดา ราช โหติ ก็จักได้เป็น
พระญาแก่เทวดาทั้งหลายอันอยู่ในอากาศก็ดี จาตุมาหาราชิกา เทวราช โหติ ก็จักได้เป็นพระญาแก่
เทวดาทั้งหลายอันอยู่ [น.๔] ในชั้นฟ้าจาตุมาหาราชิกา ดาวดึงสา ยามา तुสิดา นิมมานรติ
ปรินิมมิตตวสาดิก็ดี แลชั้นก็ได้ ๙ อสงชัย ก็ด้วยอาณิสสังสอันได้สั่งหิตใส่ปิฎกะทั้ง ๓ นั้นแล

ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า เทเสสิ ก็เทศนาสั่งสอนยังอาณิสสังสะผละ อันทายกะทั้งหลายผู้ได้สั่ง
หิตใส่ปิฎกะธัมมคัสสอนแห่งพระพุทธเจ้าหื้อแจ้งแก่มหาสาริปุตฺตเถรเจ้า เอว ด้วยประการดังนี้แล้ว
สัพพัญญูพระพุทธเจ้าจึงกล่าวคาถาดังนี้เมื่อพยายุนว่า มหาโกโค มหาธโน กุเล เชฏฐา กุลปุตฺตเมว จ
ตั้งนี้เป็นเกล้า ก็จึงเทศนาว่า โก สาริปุตฺต โย ทายโก อันว่าทายกะอุปาสกะแลอุปาสิกา แลภิกษุแล
ภิกษุณี แลสามเณรก็ดี มีใจใส่สัทธาแลมาสั่งแปลงหิตหื้อเป็นที่ใส่ ปิฎกํ ยังปิฎกะทั้ง ๓ อันเป็นคัสสอน
แห่งกุตถาคะตังอันก็ดี ก็มีผลอันมากนักแล เทียรย้อมกั๊บัง^๑ ยังอบายทุกข์ทั้งมวลแล

แม้นว่ามีญาติพี่น้องฝูงใดได้กะทำบาปแต่ก่อน แลได้ไปตกนารก ก็ได้พ้นจากนารกออกมา
ได้เสวยสุขทุกคน ด้วยผละอาณิสสังสอันทายกะได้สั่งหิตใส่ปิฎกะหนังสือธัมมนั้นแล [น.๕]

อันว่าทายกะผู้นั้น ชาโต เกิดมาเมื่อพยายุน มหาธโน กุลปุตฺต แม่น (เกิด) ในตระกูลอันดี
มีเข้าของด้วยศรีสมบัติเข้าของอันมาก อันปรากฏอุดมยิ่งนักแล

ประการ ๑ จตุราสีติสหัสสาณิ ทายกะผู้นั้น นชาโต ก็ไปได้ไปเกิด หินกุล ในตระกูลในอันถ้อยอันร้าย
สักเพื่อแล หิเนน สหวาโส อันว่ากรียาอันอยู่กั๊บังด้วยคนฝูงถ้อยฝูงร้ายนั้น จ โหติ ก็บ่หอนมีกาลสักคราบ
แล

อุตตเมเนวสวา เทียรย้อมได้อยู่กั๊บังด้วยบุคคลผู้ประเลื้ออุดมยิ่งทุกเมื่อทุกยาม ด้วยอาณิสสัง
บุญอันได้สั่งหิตใส่ปิฎกะทั้ง ๓ นั้นแล

^๑ กั๊บัง - ปิดกัน

โย ทายโก อันว่าทายกะผู้ใดได้สร้างหิตใส่หนังสือธัมมคำสอนแห่งพระพุทธเจ้า ปญจ-
กल्याณสมปโน อันประกอบด้วยกัลยาณะ ๕ ประการทุกชาติ

สุวณณกาโย เทียรย่อมมีวิณะเนือตนอันรุ่งเรืองงามทุกแห่ง ปมีวิณะอันผางร้ายสักเทือแล

ปุคคละผู้นั้น มธุรส วา เจ้ากล่าวถ้อยคำเป็นอันหวาน นพรุส วา เจ้าบ่ห่อนกล่าวคำอันหยาบ
ซ้ากล้าแขนงนัก กีบ่ห่อนมีแก่ปุคคละผู้ได้สร้างหิตนั้นแล ฯ

ชาโต เกิดมาในทีใดก็ดี เทียรย่อมประกอบด้วยรูปโสมอันงามบอริสุทธิ์จจะดั่งคำ หาทอันจัก
เปรียบเทียบ [น.๖] บได้นั้นทุกชาติแล ฯ

ลเกยย เทียรย่อมได้เข้าของบอระโพคอันประเสริฐมากนัก ประกอบด้วยลักษณะทั้งมวล คือว่า
น้อยบใหญ่พันประมาณ คอมพอดีพองาม มีริทธิเตชะอาณุภาพอันมากแล ปุคคละผู้ใดได้สร้างหิตนั้น
ก็จักสมดั่งคำมกคำปราณาทั้งมวลแล ฯ

สตถา สัพพัญญุพระพุทธเจ้า ตว จักกล่าวยังผละอาณิสงส์แห่งปุคคละอิงชายอันได้สร้างหิตนั้น
ให้แจ่มแก่มหาสารีบุตรเถระเจ้าว่าดังนี้แล้ว ฯ

ตุมหิ อโหสิ ก็ปลงลง^๑ ยังธัมมเทศนาคือว่าอยู่ปาก เตหียา จิตโต อันเจ้าภิกขุทั้งหลายผู้นั้น
อันมหาสารีบุตรเถระเจ้าเป็นประธาน หากขอราทธานาตนพระ อาทริตวา เจ้าก็นำเอามายังเหตุ
อันล่วงแล้วมาเทศนาว่า อติเต กิร โปราณสมมาสมพุทโ โลเก อุทปาติ ดังนี้เป็นเคล้าแล อุปตติ
เหตุอันพระพุทธเจ้าจักได้เทศนาปุคคละผู้มีประญาเพ็งรู้ดังนี้เทือะ ฯ

อติเต กาเล ในกาลเมื่อล่วงแล้ววันนั้น สมมาสมพุทโ อันว่าพระพุทธเจ้าตนชื่อว่าโปราณ-
โคตมะ ก็เกิดมาเป็นพระพุทธเจ้า โลเก ในโลกนี้แล อสตีกายุโก อโหสิ พระพุทธเจ้าตนมีอายุได้ ๘๐ ปี
ก็มีแล

ปิฎกภูต สภา... [น.๗] ปิฎกธัมมคำสอนแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้น จักตั้งอยู่นานประมาณ ๕
พันวัสสา โหติ ก็มีแล ฯ

ตทา ในกาลยามนั้น เอโก กุลปุตโต ยังมีลูกกระกูลผู้ ๑ โปสนติ ก็เลี้ยงดู มาตาปิตุโน ยังพ่อแล
แม่แห่งตนนั้นก็มีแล เอกทิวส ยังมีในวัน ๑ โส ปุริโส อันว่าชายลูกกระกูลผู้นั้น อาทาย ก็ถือเอาพราแล
ขวาน วน ปาวีลี ก็เข้าไปสู่ป่าเพื่อจักนำเอามา กถญจ ยังไม้แลหลัว^๒ เพื่อจัก (ขาย) เอาค่ามาเลี้ยงยังพ่อ
แลแม่แห่งตน

ตทา ในกาลนั้น เทโว อันว่าท่าฝน วสติ ก็ตกลงมาร้า^๓ ชายผู้นั้นก็มีแล อาคนตวา ชายผู้นั้น
จึงเข้าไปเพ็ง เอก อาราม ยังวัดอัน ๑ อสามิก อันหาเจ้าผู้รักสាប់ได้ ทิสวา ชายผู้นั้นก็เห็น อกขรานิ
ยังหนังสือธัมมทั้งหลาย อันเป็นคำสอนแห่งพระพุทธเจ้า ธมมิโกติ อันปลวกแลหนูทั้งหลายหากมากัด

^๑ ปลงลง – หยุด

^๒ หลัว – ฟืน

^๓ ร้า – (ฝน) ตกใส่, พรา, รด

มากินตั้งอัน กุลบุตรผู้นั้น *จินเตสิ* ก็รำพึงว่าตั้งนี้แล้ว *อหํ* อันว่ากুমี่ใจใสสัทธา *มา อาหริตวา* กูจักนำเอามา *กมพลกานิ* ยังแป้นทั้งหลาย *มณฺฑลํ กโรมิ* กูก็จักสร้างแปลงยังหิดหือเป็นที่ใสยังหนังสือธัมมอันนี้เทอะ ก็จักเป็นบุญ [น.๘] แก่กูอันมาก เหตุอาจารย์เจ้าทั้งหลายแต่ก่อนกล่าวมาแล้ว ปุคคละผู้ใดสร้างหิดใสปิฏกธัมมไว้ตั้งอัน ก็จักได้เสวยยังสุขอันมากกว่าอันแล้ว กุลบุตรผู้นั้นรำพึงตั้งนี้แล้ว *ตฺริตฺตโรโต มณฺฑลํ* *กเรติ* ก็จึงมาแปลงยังหิดริบปล้นแล ด้วยแป้นอันเลื่อนเพียง^๑ นัก สักรวมเอามายังหนังสือธัมมทั้งหลายฝู่งนั้นใสในหิด *ปฏิสาเมตฺวา* ก็อึด^๒ หือดีแล้วยังหนังสือธัมมทั้งหลายดีแล้ว *ปุน เคหิ คนฺตฺวา* ก็คืนเมื่อสู่เรือนแห่งตน *อาโรเจสิ* ก็บอกยังอาณิสส^๓ แลการอันตนได้สร้างหิดหนังสือธัมมนั้นแก่พ่อแลแม่แห่งตนก็มีแล

ตทา ในกาลยามนั้น *มาตวปีตวา* อันว่าพ่อแลแม่ทั้ง ๒ ก็มีใจเหลื่อมใสยินดีกับด้วยลูกแห่งตนมากนัก *วตํ สู* ก็กล่าวว่า *ตาท* ดุราเจ้าลูกรักแก่พ่อแลแม่ *กุสฺสํ* อันว่ากุสลาอันเจ้าหากได้กะทำนั้นเพื่อทั้ง ๒ ก็อนุโมทนาไปด้วยเจ้า สาธุการว่าดีนักแล ปุคคละทั้ง ๒ อันเป็นพ่อแลแม่นั้นค้นจิตก็ได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าตูลิดา เป็นเทวบุตรเสวยสร้อยสมบัติในปราสาทวิมานคำ อันสูงแลกว้างได้ ๑๒ โยชนะ ด้วยผลบุญอันลูกตนได้สร้างหิดหือเป็นทาน [น.๙] ใส่หนังสือธัมมนั้นก็มีแล

ปุคคละผู้ใดสร้างหิดนั้น *สํสรณโต* トラบโตไปได้ถึงนิพพานเพื่อ ยังทวนเทียวในวัฏฏะสงสารตั้งอัน เทียรยอมได้เกิด *เทวกุลเล* ในกระกูลท้าวพระญามหากระสัตแลกระกูลพราหมณ์ผู้ประเสริฐ *อิสฺสโร* ก็จักได้เป็นใหญ่แก่ที่ปทั้ง ๔ *วิบุลํ* อันกว้างขวาง *คณฺโธ* อัน *สงฺเขยฺยา* ด้วยอันนับได้อสงชัยแล *ฉกามาเทวราช* จักได้เป็นพระญาแก่เทวดาในชั้นฟ้าทั้ง ๖ *พหุขตฺตํ* เสี่ยงชาติอันมากตราบต่อทำนิพพานแล

ตทา ในกาลยามนั้น *โส* อันว่ากุลบุตรผู้นั้น *อกาลิ* ก็ได้กะทำยังบุญอันมากด้วยอาณิสสจะผละอันได้สร้างหิดเป็นทานนั้นแล

ตโต ในกาลนั้น *ปพฺพชิตฺวา* กุลบุตรผู้นั้นก็ได้บวช *มม สาสเน* ในศาสนาแห่งพระตถาคตะ *ธาเรติ* ก็จักได้ทรงยังปิฏกทั้ง ๓ ด้วยผลอาณิสส^๓ อันได้สร้างหิดหือเป็นทานนั้นแล *ภควา* อันว่าสัพพัญญูพระพุทธเจ้า *อหํ* ก็กล่าวว่า *สาริปุตฺต มณฺฑลํ* *การโก* อันว่ากุลบุตรผู้ใดสร้างหิดหือเป็นทานใสปิฏกธัมม *นวาโรติ* [น.๑๐] ก็ได้ทรงยังปิฏกทั้ง ๓ ตั้ง *อานนฺโท* คือว่าเจ้าอาณันทะแล *ปฏิสฺสณิตฺวา* ก็ได้สละดับรับฟังเอายังธัมมแต่สำนักแห่งพระตถาคตะ *สาสุกฺนติ* ก็ได้ถึงอรหันตาดนประเสริฐ ก็มีแล

สัพพัญญูพระพุทธเจ้ากล่าวจณณียบทแล้ว *อหํ* ก็กล่าว *อิมํ คาถํ* ยังคาถาอันนี้ว่า *สทฺธา ปุพฺพา* *คมา ทาน อปิฉิจฺจิ สเย คตํ* ตั้งนี้เป็นต้น *สาริปุตฺต* *ดูราสาริปุตฺต* *เย ชนา* อันว่าคนทั้งหลายฝู่งใดมีใจใสสัทธาเป็นประธาน บ่อสังนั้น หือมีใจเหลื่อมใส *คฺคฺมิ* เชิญคุณพระพุทธเจ้าแลพระธัมมพระสังฆะเจ้า *สรณํ* *ว* ว่าเป็นที่พึ่งแล *ชานาติ* *พุทฺธคฺคฺมิ* ยังคุณแห่งพระพุทธเจ้า *ธมฺมคฺคฺมิ* ยังคุณแห่งพระธัมมเจ้า *สงฺฆคฺคฺมิ* ยังคุณแห่งพระสังฆะเจ้า แลเหลื่อมใส *ทวานํ* อันว่าเชิงทานแห่งตน *อปิกิณฺจ* แม่นเป็น *กปิเย* อันตนได้

^๑ เลียนเพียง – เกลี้ยงเกลาละราบเรียบเท่ากัน

^๒ อึด – ปิด

กะทำหื้อเป็นที่รักจำเริญใจมากนัก เข้าของอันใดแพงค่ามากนัก คือว่าผ้าผ่อนท่อนแร อันแลบอ่อนสุขุม
มาลย์ จุ่งหื้อเป็นทาน มีจิตใจเลื่อมใสในทานแห่ง [น.๑๑] ตนในกาล ๓ คราบ คือว่าเมื่อแต่งยังทานนั้น
หื้อมีใจใสที่ ๑ เมื่อยามไปเคน^๑ ทานนั้นก็มิใจใสที่ ๑ คั้นหื้อทานแล้วแลคืนมาสู่ที่อยู่แห่งตนนั้น ก็หื้อมีใจ
ใสที่ ๑ ด้วยคำว่า *สุทินน* ดังนี้ แลรักสาสัลอันบอริสุทธวิเสส เป็นที่พึงใจ^๒ ภูมากนักแล หื้อกระนิงว่าดัง
นี้ แม่นว่าหื้อทานหน้อยก็ดี จักมีผลอันมากได้ร้อยเท่าอันหื้อทานนั้นแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายฝูงใดได้สร้างหื้อเป็นทานนั้น (ก็จักได้) เถิงติวิรส สุข ยงสุข ๓ ประการ
คือว่าสุขในเมืองคน แลสุขในเมืองฟ้า แลสุขในนิพพานเจ้า อันล้าเลิศประเสริฐกว่าสุขทั้งมวล

แต่แล เหตุตั้งรื้อแล้วอัน (นั้นชา) ที่จักไว้ยังปิฎกะธัมมที่ใดก็ยังบ่บัวรวมณ เทียรยอมมีหิดจึง
เป็นที่แล้วบอระมณ เหตุตั้งอันปุคคะผู้สร้างหิดไว้ใส่หนังสือธัมมนั้น มีผละอาานิสงส์อันมาก บ่อาจจัก
คณนา (ได้แล)

เทศนาปริโยสาเน ในเมื่อแล้วธัมมเทศนาแห่งสัพพัญญูพระพุทธเจ้าดังนี้ *สตถิภา* อันเป็นกับด้วย
ประโหด *โกฏ* ปาณสัตว์ทั้งหลาย *พหุชนา* อันว่าคนทั้งหลายอันมาก *ปาบุณิส* ก็ได้เถิงยังธัมมวิเสส มี
ประเพทว่าโสตาปฏิผลมคคญาณ ตามบุญสมพารอันตนหากได้กตาทิการมาแต่ก่อน ก็มีวันนั้นแล

มณฺฑุส สำนวนา กรียาอันจายยังปุคคะผู้สร้างหิดใส่ธัมมปิฎกะทั้ง ๓ นั้น ก็มีด้วยประการอันกล่าว
มานี้แล ฯ *มณฺฑุส* นิฎฐิตี กล่าวยังอาานิสงส์หิด ก็สมเสร็จเสด็จ ฯ

[บันทึกท้ายเรื่อง]

ปริปัญณ แล้วยามกองแล ฯ

ข้าเขียนปางเมื่ออยู่ปฏิบัติสวาทุหลวงเจ้าปารมี วัดสะปุงวันนั้นแล ฯ

สุทินน วต เม ทาน นินพพาน ปจฺจโย โหนตุ เม นิจฺจ ฐว ฐว ดังนี้ดีหลีแต่เทอะ หย่อนว่าบ่ขาง ฯ

^๑ เคน – ประเคน, การยกสิ่งของเพื่อแด่พระภิกษุสามเณร

^๒ พึงใจ – พึงพอใจ

ตู้ธรรมและหีบธรรม
วัดหนองเจือก ต.แม่แรง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ก่างธัมม์ หรือตู้ธัมม์
วัดราชฐานหลวงบ้านปาว เมืองมัว รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

๖. อานิสงส์ห่อธัมม์^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ อวมหาธเน ภูณียโต ภูลปุตฺตมํ เม หิน สหฺวาโส ชายตฺโต ตังนี้

สาริปุตฺต ตูราสาริปุตฺต ปิฏก ทายโก อันว่าบุคคละผู้ได้สร้างธัมม์ปิฏกะอันเป็นคำสอนพระเจ้า ไว้คำชูศาสนาที่กว้างขวางเป็นไปพวยหน้าดังอัน ก็เทียรยอมได้มาเกิดในกระกูลอันประเสริฐกว่ากระกูล ท้าวพระญาแลพราหมณคหบดีเสฏฐี ประกอบด้วยเข้าของสมบัติมากนัก แม่นเกิดในเมืองฟ้าก็เทียรยอม ได้เกิดเป็นพระญาแก้วเวทาทัง ๖ ชั้นฟ้า แลประกอบด้วยองค์เนื้อตัวอันงามล้วนล้วน เป็นที่รัก จำเริญใจแก่คนแลเทวดาทังหลายทุก (เมื่อ) ดิถีหิชะแล ฯ

โย สุตฺตานาริชิ สนฺตํ อันว่า (บุคคละ) ทังหลายฝูงใด บได้สร้างธัมม์ปิฏกะ บได้เขียนธัมม์ปิฏกะ ด้วยตน ประการ ๑ ก็บได้หื้อท่านผู้อื่นเขียนหื้อแก่ตน อัน ๑ ก็บมีใจใสสัทธาในธัมม์ปิฏกะแก่ พระตถาคตะดังอัน บุคคละทังหลายฝูงนั้นเกิดมาในภาวะอันใด หาเข้า (ของ) บได้ แม่นว่ามี [น.๒] ก็บ หื้อ (ทาน) เนยยะประการ ๑ เล่า ก็หาผิดสหายบได้ แม่นว่ามีลูกมีเมียแลเครื่องบอระโศกอันใด ก็บ เสมอใจสักอันแล

อโรคา สุชี ขา นรา ภูญฺญอนฺนตา ปโมทติ วนฺติ โลโก ฯ นรา อันว่าคนทังหลายผู้ใดได้สร้าง ได้เขียนธัมม์คำสอนแห่งพระตถา (คตะ) ด้วยตนก็ดี จ้างท่านผู้อื่นเขียนหื้อแก่ตนก็ดี ก็อาจเพื่อไว้เป็น ที่พึ่งแก่ตน เกิดมาในภาวะอันใดย่อมมีเข้าของเงินคำลูกเมียข้าคนมนตรี เข้าเปลือกเข้าสาน เครื่อง บอริโศก ก็เป็นอันประเสริฐยิ่งนัก มีรูปก็งามโฉมโฉม (พรรณ) บริสุทธิ เป็นที่รักจำเริญใจแก่คนทังหลาย ทุกเมื่อ

ประการ ๑ ก็มีอายุหมั่นยืน อโรโค หาพยาธิบได้ เทียรยอมมีสุขมากนักแล

บุคคละทังหลายฝูงนั้น มีบุญหากได้สร้างกะทำมาแล้วนั้น เทียรยอมชมชื่นยินดีในโลกไปหั้นดิถี แล

คนทังหลายฝูงบได้กะทำบุญแลบได้สร้างธัมม์ไว้คำชูศาสนาหื้อรุ่งเรือง [น.๓] เป็นไป ก็หากหล้าง ขงขวายแท้ดิถีแล อันว่าสร้างธัมม์เขียนนี้ อนฺนตฺ หาที่สุตบได้ก็มีแล คนทังหลายฝูงบได้กะทำบุญนั้น ตายก็จักได้ไปสู่อบาย มีชะแล

อติเต ตูราสาริปุตฺต ในเมื่อภูเกิดมาก็ได้เกิดมาก็ได้เทศนาเพื่อจักไว้คำศาสนา เพื่อจักไว้เลี้ยง ๕,๐๐๐ วัสสนั้น ควรบูชาด้วยเครื่องทังหลายต่าง ๆ มากนักแล ด้วยผลอานิสงส์มากนัก ก็มีวันนั้นแล ฯ

ธัมมเทศนาก็แล้วเป็นห้อง ๑ ก่อนแล ฯ

^๑ คัมภีร์ใบลานจากวัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๕ หน้าลาน) ปกหน้าของใบลาน เขียนว่า “อานิสงส์สร้างห่อธัมม์เป็นทาน” จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส DELMN-0793

จักจาด้วยผละอานิสงส์อันได้สร้างมณฑกที่ไสัธมัมปิฏกะทั้ง ๓ ไวคำชูศาสนาพระพุทเจ้าวันนั้น เราได้เกิดมาเป็นพระญาโปรมาณกับปิละ ปรากฏชื่อว่าพระกับปิลจักกวัตติราชะ อันได้เสวยยังสุข อันนับได้ *สมมาสมโพธิปุตโต* トラบอันตรัสประหลาสาัพพะญญเป็นพระในโลกนี้แล *กเถลิ* พระพุทเจ้า ก็เทศนาสำแดงยังกุลสลุญอันตนหากสร้างเมื่อก่อน ก็เป็นสัมปนยะ [น.๔] อันหยังอันแควบ^๑ ดังนี้ก่อน แล

ในที่นี้พระเจ้าข้าเทศนาหื้อเป็นปิฆระกว้างขวางแก่เจ้าภิกขุแลปริสัททั้งหลายดั่งอัน จึงกล่าวว่า *อดีต กรณา กาลे สมมาสมพุทโธ โปรมาณโคตโม* ดังนี้เป็นต้นว่า ตูราสาริปุตตเถร ในกาลอันข้ามล่วง แล้วเสียงจิรากาลนานวันนั้น *โคตโม นาม* ยังมีพระโคตมะเจ้าตน ๑ ชื่อโคตมะเหมือนตนพระตถาคตะ แล ก็เกิดมาเป็นพระในโลกนี้ อายุพระเจ้าตนนั้นก็ได้ ๘๐ ปี มีแล พระเจ้าตนนั้นก็ไวัสาสนา ๕,๐๐๐ วัสสา พระเจ้าโปรมาณโคตมะเกิดมาไปได้ตรัสประหลาสาัพพะญญเพื่อดั่งอัน ชื่อว่าสิทธิตถะ ก็มีแล

ในกาลเมื่อนั้นตถาคตะยังเป็นโพธิสัตต์ ได้เกิดมาเป็นอามาทย์แห่งพระญาตนพ่อ ก็มีชื่อว่า สรีสุทโธทะนะ ว่าอันแล เวียงอันนั้นก็ชื่อว่ากับปิลวัตถุ ก็มีแล

ในกาลเมื่อก่อนตถาคตะยังเป็นโพธิสัตต์เกิดมาเป็นอามาทย์แห่งพระญาตนชื่อสรีสุทโธ [น.๕] ทะนะ ตนเป็น (พ่อ) นั้น อามาทย์ผู้นั้นก็ได้สร้างแปลงยังหอมณฑกหลัก ๑ เป็นที่ไวัธัมม์ แล้วสร้างเขียนธัมม์ ปิฏกะทั้ง ๓ เพื่อหื้อเป็นพิชชะ^๒ ในสาสนา ต่อเท้า ๕,๐๐๐ วัสสา แลก็บูชาด้วยเครื่องบูชาทั้งหลายต่างๆ ตามสัทธาแห่งตน ด้วยใจอันเชื่อใสในแก้วทั้ง ๓ แท้พื้นแล

อก ในกาลเมื่อนั้น *ภควา* อันว่าพระพุทเจ้าโปรมาณโคตมะเจ้าตนประเลฏ ก็ทำนวยยัง โพธิสัตต์เจ้าอันสัทธาว่าดังนี้ *ย อมม* เจ้าชื่อรือ อามาทย์ผู้ชื่อพุทโธ *ภวิสติ* จักได้เป็นพระตน ๑ เสมอ ตถาคตะนี้ จักมีพื้นชะแล จักลัทธิพยากรณ์แต่สำนักพระเจ้าที่ปิงกระเจ้า ด้วยเนยยะดั่งพระพุทเจ้า โปรมาณโคตมะ หากกล่าวมานี้ก็มีแล

อามจุลา โพธิสตุโต ส่วนว่าโพธิสัตต์เจ้า คืออามาทย์ผู้สร้างมณฑกไวัธัมม์แลได้สร้างเขียนธัมม์ ปิฏกะไวัคำชูศาสนานั้น ก็ตั้งอยู่ตามเขตอายุแห่งตน คันจุดติตายก็จักได้เมื่อเกิดขึ้นฟ้าดาวดิงสาสวัระ- เทวโลก ด้วยบุญกัมมอันตนได้สร้างมณฑกไว้ [น.๖] นั้นแล

โพธิสัตต์ตั้งอยู่ในชั้นฟ้าดาวดิงสาที่นั้นตราบเสียงอายุ คันจุดติจากเมือง (ฟ้า) ก็ได้มาเอาปฏิสันธิ ในท้องแห่งนางอนันทเทวี อันเป็นอัคคมเหสีพระญากับปิลนครหันแล

ชาตกุขเนญโย ในกาลเมื่อโพธิสัตต์เกิดมานั้น อันว่าท่าฝนแก้ว ๗ จำพวก ก็ตกลงมา ก็ด้วย อานิสงส์อันได้สร้างมณฑกไวัไสัธมัมนั้นแล

ถันนั้น พระญาพรหม ก็มาบูชายังโพธิสัตต์เจ้า ด้วยฉัตต์คำทั้งหลายได้พันดวง

พระญาเทวดาทั้งหลาย ก็มาบูชาด้วยเครื่องประดับอันเป็นทิพพ์มากนักแล

^๑ อันหยังอันแควบ – อย่างย่นย่อ, สั้นและกระชับ

^๒ พิชชะ – พิชผล

พระญาสุกษเทวดา ก็มาบูชาด้วยดอกไม้ทั้งหลายอันเป็นทิพย์ มีกลิ่นคันธะอันหอมต่างๆ มาบูชามหาสัตว์เจ้า [น.๗] แล

พระญานาค ก็นำเอามาอีกแก้ว ๗ ประการแต่เมืองนาคพัน มาบูชามหาสัตว์เจ้าเห็นแล

พระญาเนื้อ คือว่าราชสีห์ ก็ใช้มายังหมูเนื้อทั้งหลายแต่ป่าหิมพานต์ มาเฝ้าในกาลเมื่อจักใกล้รุ่ง พระญาสุกษเทวดา ก็มาเฝ้าในกาลเมื่อเช้าพอเท่าไรอดเที่ยงวัน

นาคราชา อันว่าพระญานาคก็นำมายังไ้ อันแล้วด้วยแก้ว ๗ จำพวก มาตั้งไว้ก็มีแล

อิตถิโย อุตตรกฤตโต อันว่านางทั้งหลายมีเนื้อตนอันงาม ประดับเนื้อตนอันงาม ประดับด้วยเครื่องอลังการดูงามเสมอตั้งนางฟ้าอันมาแต่อุดรกฤตวิปมาถวายมหาสัตว์เจ้าแล

สา ราชา อันว่าพระญาม้าอันเกิดมาแต่ตระกูลอันชื่อว่า ปราหะนั้น มาเป็นที่รักแห่งโพธิสัตว์เจ้าแล

สพเพ รตน นาค ช้างแก้วอันมีตัวขาวทั้งมวล อันเกิดแต่ตระกูลช้างฉัททันต์นั้นก็มาเป็นที่ทรงแก่โพธิสัตว์เจ้าเห็นแล

บ่เท่าแต่นั้น ยภูเขา [น.๘] เทพดาทั้งหลายก็มาบูชาด้วยข้าน้ำโภชนะอาหารทั้งหลายต่างๆ แล

พระญาพรหม ก็มาเนรมิตไว้ยังปราสาทแก้ว ๗ หลังแล

พระญานาค ก็บังเกิดยังปราสาทอันแล้วด้วยแก้ว ๗ ประการแล

สพเพ ปเทสราชาโน อันว่าท้าวพระญาอันอยู่ในประเทศราชบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย ผูก (อื่น) ก็ตั้งไว้ยังปราสาทอันแล้วด้วยเงินแลคำอันมากนักเห็นแล

ประการ ๑ นิธิ อันว่าชุมคำอันกว้างได้ ๑๑ โยชนะ ก็เกิดมีในทิศสะทัง ๔ ด้าน แห่งปราสาทอันเป็นที่อยู่แห่งโพธิสัตว์เห็นแล

สุวรรณรูกษชาดา อันว่าไม้ต้น ๑ อันเกิดมาในที่ใกล้ชุมคำนั้น ก็ตั้งอยู่ที่กว้างได้ ๑๒ โยชนะ รอดทุกกล้าทุกพวย ทรงด้วยดอกแลลูกทั้งหลายมากนัก แล้วด้วยคำทั้งมวล

นิเฆา โส อันว่าเสียงอันดังแห่งกิ่งก้านสาขา คำไม้แลลูกไม้ทั้งหลาย สุข มีวิณะอันงาม

รูกษ อันว่าไม้ต้นนั้น อันลมต้องพัดกัน มีเสียงนั้นควรละเมาเอาใจ เป็นประดุจดั่งเสียงตุรียน นตริทิพย์แห่ง [น.๙] แห่งเทพดาทั้งหลายนั้นแล

มณีเมกขลา นาม นางเทวีตนชื่อเมกขลา อันมีนางทั้งหลายได้ ๘ พันเป็นปรีวาร ก็นำเอามาอีกผ้าทิพย์อันประจิตงามเป็นดังคำ อันอยู่ในน้ำมหาสมุทรทศครมาเป็นชายามหาสัตว์เจ้า ได้เสวยราชสมบัติในเมืองอันสมริทธิบริมณแล้วด้วยเงินแลคำแก้วแหวน เครื่องคือว่าเสื้อผ้าข้าน้ำโภชนะอาหารทั้งมวล แลทรงรูปกายพลอันเสมอตั้งอินทราธิราชนั้นแล

สกุโก อันว่าพระญาอินทน์นำมายังนางสุทธฉวีเทวีผู้นั้น ก็ได้ลูกชายผู้ ๑ มีรูปโฉมอันงามมากนัก เป็นดังมหาพรหมนั้นแล ประกอบด้วยบุญสมพารนั้นแล มีเดชพละกำลังมากนัก บุตุวาน์ อันว่าลูกชาย ผูกอื่นกว่านั้นก็ได้พัน ๑ ก็เกิดมีแล

กตมปาตํ กิณฺณิ อํนํวํมหาสํตฺตํเจ้า ยํ ปุคฺคํ ลุกทํหลายลางพร่องก็หื้อไปอยู่อุดรกรูทวีป

ลางพร่องก็หื้อไปอยู่ปุพฺพิเทหทวีป

หล้างพร่องก็หื้อไปอยู่มรโคยานทวีป

ลางพร่อง [น.๑๐] ก็หื้อไปอยู่เมืองนาค

ลางพร่องก็หื้อไปเป็นพระรสีอยู่ป่าไม้หิมพานต์

ลางพร่องก็หื้อไปอยู่ในชุมพูทวีป หื้อกะทำกัมมต่างๆ

ลูกลางพร่องหื้ออยู่ในสำนักแห่งตนหันแล

ลูกทั้งหลายฝูงนี้ในกาลเมื่อก่อน เขาทั้งหลายได้กะทำยังกุสลบุญกับด้วยมหาสํตฺตํเจ้าปางเมื่อได้เป็นทายกะ ได้สร้างมณทกทไวัธัมม์ แลได้สร้างเขียนปิฎกะทัง ๓ แลได้ค้ำชูศาสนาพระเจ้าวันนั้น ก็เตชะบุญมหาสํตฺตํเจ้าได้สร้างมณทกทไวัธัมม์ปิฎกะทัง ๓ นั้น เกิดมาในภาวะอันใดก็พร้อมด้วยกัมมลูกขายนั่นแลหาผู้จักเทียบเทียมบได้ในประเทศราชต่างๆ จักเท่ากำลังโพธิสํตฺตํเจ้าก็บมีแล

มหาสํตฺตํเจ้าได้อยู่กับด้วยนางสุทธรณี อันเป็นผู้ยิ่งแท้ เป็นประดุจดังได้อยู่กับนางเทวดานั้น แลได้เสวยสัมปัตติในเมืองฟ้านั้นก็มีแล

มหาสํตฺตํเจ้าได้เสวยยังจักกวัตติราชผู้อันเป็นพระญากับปิละในเมืองกบิลวัตตุนครนั้น ก็ด้วยผลอานิสงส์ [น.๑๑] อันได้สร้างมณทก แลธัมมปิฎกะไว้ค้ำชูศาสนาพระเจ้า ก็มีวันนั้นแล

เตน วุตฺตํ เหตุตั้งอันพระพุทเจ้าจึงเทศนาแก่ปริสททั้งหลาย มีมหาสารีบุตรเป็นประธานว่าดังนี้ สารีบุตรโธ ดุราสารีบุตร ทิ ด้วยมีแท้แล อันว่านักปราชญ์เจ้าทั้งหลายเมื่อก่อน ได้สร้างพระเจ้านั้นเมื่อตถาคตยังข้องอยู่ในสงสาร ได้กะทำกุสลบุญตั้งอัน กัปปรภานาเอาอย่างสมบัติอันใดสักอัน สพฺพบุญุตญาณเทวกา เท่าปรภานาเอาอย่างประพญาสัพพัญญุแท้สิ่งเดียว

เตน รกฺขิตฺเตน รกฺขิตฺเตน ด้วยอานิสงส์อันเขียนธัมมนั้นมาค้ำชูหื้อได้เป็นเจ้าตนประเสริฐ เทียรย่อมประกอบด้วยเข้าของมากนักในบัดนี้แล

ในกาลเมื่อไปได้เป็นพระเจ้าเพื่อ ยังทวนเที่ยวไปมาในวัฏฏสงสาร เกิดมาภาวะอันใด มาในภาวะอันจักได้เป็นคนทุกขไรรุเณใจกับมีสักคราบแล เทียรย่อมได้ทรงธัมมมากนัก จักได้เป็นคนหูหนวก ตาบอดแลพยาธิต่างๆ ก็หาบได้ ยํ กมฺม อันว่ากัมมอันได้สร้างธัมมเขียนธัมมนั้น สุกตํ กมฺม ก็เป็นกัมมอันได้กะทำยากนัก ได้กะทำ [น.๑๒] ตีนัก ก็บ่อน^๑ ว่าจักได้ไปเกิดที่ทุกขสักคราบแล

ในที่นี้จาเปรียบเทียบกับหน้าก่อนแล นักปราชญ์เจ้าเพิง^๒ ดังนี้เทอะ สา ปุคฺคฺลา อันว่าบุคคละผู้ใดแลได้ (สร้าง) เจตยะคำหลัง ๑ สูงเหียงขึ้น^๓ トラบถึงเมืองพรหมโลกพุนดังอัน ผลบุญกัมมอันนั้นก็มี

^๑ ห่อน – เคย

^๒ เพิงรู้ – พึงรู้

^๓ สูงเหียงขึ้น – สูงขึ้นไป

มากนัก แท้แลก็บ่เท่าส่วน ๑ อันได้สร้างธัมมเป็นทานนั้นแล แม่นเท่าได้สร้างธัมมอักขระแลตัวแลบท ๑ อาจจักมีผละมากนักแล

เย ปุคฺคโล อันว่าปุคฺคละผู้ใดแลได้หื้อทานยังเครื่องบอระโศกมีหลายประการต่างๆ ดังอัน ก็มีผลอันสงส์แท้แล อันว่าสร้างธัมมพระเจ้า จาล่งสุดไป แม่นเท่าสร้างธัมมอักขระ ๔๑ ตัวก็ดี ก็มีผลอันสงส์มากนักแล

พระพุทธเจ้าเทศนาว่า มโน ปุพฺพกฺมา ธมฺมา มโน (เสฏฐา มโน) มายา ดังนี้แล เอาเจตนาแห่งผู้นั้นเป็นประธานแล อันว่าอันสงส์อันได้สร้างธัมมอันประเสริฐ เกิดเป็นเจ้ากูร่อยชาติแล จาด้วยอันสงส์ปิฎกะนั้นเพียรยอมประกอบด้วยเพียรอันยิ่งนัก แลเป็นที่รักจำเริญใจ [น.๑๓] แก่คนแลเทวดาทังหลายทุกเมื่อ ตสฺมา เหตุ ปณฺธิโต เหตุตั้งอัน ปุคฺคละผู้มีประญา อันปราณามักสุขแก่ตนตั้งอันธมฺมสิทฺถเปยฺย ก็ควรสร้าง ควรเขียนธัมมพระเจ้าด้วยใจใสสัทธาอินดีหื้อเป็นที่เพ็งแก่ตน ได้ส่วยผละอันสงส์หาที่สุดบ่ได้ ด้วยประการดังกล่าวมานี้เหือะ ฯ สตถา สัพพัญญุพระพุทธเจ้าตนประกอบด้วยมหากรุณามากนัก ก็เทศนายังอันสงส์ธัมมปิฎกะนั้นแล

สโมธานสิ เจ้าก็ขุมนุมยังชาติอันนั้นหื้อปรากฏ ก็กล่าวเป็นคถาว่าดังนี้ ตทา (...) อนุรุทฺโธ เขมา ภิกขุณี อโหสิ ฯ

ภิกขเว ดูรากิขุทั้งหลาย อันว่านางเทวธิดาอันมาแต่อุตรกรูที่ปวันนั้น คือหากมาได้นางเขมา ภิกขุณี ในกาลบัดนี้แล

นางสุธัมมวันนั้น คือหากได้อุบลวันณาเถรีภิกขุณี ในกาลบัดนี้แล

พระญาพรหมเทวดาวันนั้น คือหากได้เจ้าสิว (ลี) เถร ในกาลบัดนี้แล

นาคราชา คือพระญานาควันนั้น ก็หากได้อนุรุท [น.๑๔] เถร ในกาลบัดนี้แล

รุกขเทวดาวันนั้น คือหากได้กัสสปะเถร ในกาลบัดนี้แล

สกุโก อันว่าพระญาอินทวันนั้น คือหากได้มหาโมคคัลลาน ในกาลบัดนี้แล

มหาพรหมวันนั้นคือหากได้มหาสารีปุตเถร ในกาลบัดนี้แล

อิสินฺทราชา อันว่าพระญาอิสินฺทราช คือหากได้พระญาสรีสุทโธทนะ ในกาล (บัดนี้แล)

นางอนันทาราชเทวีวันนั้น คือหากได้สรีรมหามายา ในกาลบัดนี้แล

เมกขรา นาม นางธิดาตนชื่อว่าเมกขราวันนั้น คือหากได้นางปัชชัตติโคตมิ ในกาลบัดนี้แล

นางสุทฺถณิวันนั้น คือหากได้นางยโสธราพิมพาเถรี ในกาลบัดนี้แล

เขมฺมปุตฺตา อันว่าลูกชายผู้เป็นพี่วันนั้น คือหากได้เจ้าราหุลเถร ในกาลบัดนี้แล

สพฺเพ เทวมนุสฺสา อันว่าคนแลเทวดาทังหลายอันเป็นปวริวารแห่งโพธิสัตว์เจ้าวันนั้น คือหากได้พุทธปริสส ๔ จำพวก ในกาลบัดนี้แล [น.๑๕]

โบราณกบปิลจกกวตติราช นรินโท ปน เมว อันว่าพระญาโบราณกบปิลจกกวตติ
ตนเป็นไทยในเมืองกบปิลวตถวันนั้น *อหิ เหว สมมาสมพุทโธ โลกนาโธ* คือหากมาได้ตนภูพระตลาคตะ
ตนเกิดมาโปรดสัตว์ทั้งหลาย ในกาลบัดนี้แล

ตุเมเห ภวนตา สุทธานทั้งหลายจูงสระดบับฟังแลจำไว้ในใจหื้อหมั่นคฺง แลปฏิบัติตามสติกำลัง
แห่งตนไปไฉ่ๆ ก็เที่ยงจักได้เลิสุข ๓ ประการ มีนิพพานเป็นยอด ด้วยประการดังกล่าวมานี้แล
กล่าวยังอาณิสสอันได้สร้างธัมมปิฎกและหอธัมม ก็สระเด็จบรมมณเฑาะนี้ก่อนแล ฯ

หอธัมมกลางน้ำ
วัดสันกำแพง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

หอธัมม
วัดพระหลวง อ.เมือง จ.แพร่

๗. อาณิสสส์ัพพทาน^๑

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส ฯ

เอกสฺมึ กิร สมเย สตฺถา เขตฺวเน วิหรนฺโต ภิกฺขุสงฺฆเณ ปริปุตฺโต โหติ ตสฺมึ กาเล สตฺถา มธฺรฺสฺสเนน ฌมฺมกถํ กเถสิ ฯ

เอกํ สมยํ ยังมีสมัยกาลคาบ ๑ สัพพัญญูพระพุทธเจ้าแห่งเรา ยังสถิตตั้งอยู่ธรรมาณ^๒ ยังอยู่สำราญ ทรงยัง [น.๓๐] พุทธสันตาระ หือแล้วยัง วิหรติ ก็อยู่ สัจจะ ๔ ประการ มีอิริยปถวิหาร เป็นต้น ในป่าเขตวันอาราม อันมีภิกษุแลคนกับทั้งเทวบุตรเทวดาทังหลายอันมากนัก หากนั่งแวดล้อมอ้อมเป็นยสปรवार ก็มีวันนั้นหันแล

ในกาลนั้น พระพุทธเจ้าก็เทศนาอย่างคาถาด้วยมีสัททเสียงอันม่วนเพราะว่า กาโย นปฺสฺสติ โช ภิกฺขเว อสฺสโย กาโย อสฺสรณฺฐาย กทฺทลฺลฺขนุสฺส ลฺลิตฺท โหติ ดังนี้ เป็นต้นแล ภิกฺขเว ดุราภิกฺขุทั้งหลาย โช ปน ด้วยมีแท้แล อโย กาโย อันว่ากายาอันเป็นตนนี้ อันหาแก้หาสารบได้นั้น เสมอด้มพมพกน้ำ^๓ อันหากเกิดมาในน้ำนั้นแล้วแลหายไป

ประการ ๑ อันว่าตนตัวสัตตโลกนี้ เป็นอันหาแก้หาสารบได้ เสมอด้มไม้รุ้ง^๔ นั้นแล

ภิกฺขเว ดุราภิกฺขุทั้งหลาย ตนคิง^๕ อันนี้ก็ดี ตนแห่งท่านก็ดี ก็บไซอันใดอัน ๑ อันจักเป็นแก่น เป็นสาร ในตัวตัวก็มีสักอันแล

โย โกจิ ปุคฺคโล อันว่าบุคคลผู้ใดผู้ ๑ คือว่าผู้ยิ่งก็ดี ผู้ชายก็ดี คับบได้กะทำยังกุสลบุญทั้งหลาย หมายถึงต้นว่าคับบท่านยังเจติยะ แลท่านยังฐานวิหาร แลโภชนะอาหารเป็นทานแล กับด้วยเจ้าภิกษุสังฆะทั้งหลาย บได้หันยังกายา ร่าพึงหันยังตนอันหาแก้หาสารบได้นั้นสังสักอันแล บุคคลผู้หนึ่งนั้น หากเท่ายินดีซึ่งสรีรมปัตติเข้าของงนคำ^๖ ช่างม้าว้าวควาย ข้าคนมนตรี [น.๓๑] ลูกเม^๗ ญาติพี่น้องว่าจักได้หมั้นคูกกับตนทุกเมื่อว่าอันแล้ว ส่วนว่ามนผู้หนึ่งอยู่ไปด้งอัน ถึงเมื่อมรณธัมมมากำจัดยังตนตัวแห่งมันนั้นเมื่อใดด้งอัน ส่วนว่าบุคคลผู้หนึ่งก็จักละเสียยังเข้าของงนคำทั้งมวลผู้หนึ่งแล้ว มันก็หากเท่าแต่ผู้ ๑ ตนเดียวมันไปรั้งพอยแล้วแล อันว่าพ่อแม่ลูกเมพี่น้องวงสาญาติกาทั้งหลายแลช่างม้าว้าวควาย ข้ายัง

^๑ ดัณฉบับเป็นພັບສາຂາขนาดใหญ่ ເກັບຮັກສາໄວ້ທີ່ວັດຣາຊຖານຟຣາງຍາງກວງ ເມືອງເຢີງຕຸງ ຣັຊຖານ ສາຮາຣນຣັຊ ແຫ່ງສຖາພເມີຍນມາ ຣຳສັອກສາຣ CMRU-CT-12-B-019

^๒ ธรรมาณ – ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่

^๓ พมพกน้ำ – ฟองน้ำ, อาการที่น้ำกระเพื่อม

^๔ ไม้รุ้ง – ไม้ลู่ ? (ต้นกร่าง)

^๕ ตนคิง – ตนเอง, ร่างกายของตน

^๖ งนคำ – เงินทอง (งน – เขียนตามเสียงของชาวไทจีน)

^๗ เม – เมีย (เม – เขียนตามเสียงของชาวไทจีน)

ข้าชาย เข้าเปลือกเข้าสาน แก้วแหวนแสนสิ่ง เข้าของงนคำสมบัติทั้งมวล ก็บ่ปรากฏแก่บุคคลผู้อัน
ตายนั้นสังสัสิ่งแล

อันใดอัน ๑ แลจักปรากฏแก่สัตว์ทั้งหลายผู้พ้นแล ปรากฏแก่ผู้ตายนั้น ก็บ่ลางว่าจักมีนั้น
ชา พระพุทธเจ้าจึงจิกกล่าวว่า *ภิกขเว* ดูราภิกขุทั้งหลาย การอันจักมาปรากฏแก่บุคคลผู้อันตายนั้น
เท่าว่าจักมีแรงแลกา หมาจิ้งจอก เสือป่า หมาไน หมาบ้านทั้งหลาย อันหากจักมาปรากฏแวดล้อม
อ้อมเป็นปรีวาร ยังกายาซากเนื้อแห่งตน แก่บุคคลผู้อันหากตายไปนั้นแล อันว่าญาติกาพี่น้องลูกเม
บุคคลผู้อันตายนั้น ก็บ่มีในฐานะที่บุคคลผู้ตายนั้นสักคนแล

พระพุทธเจ้าก็กล่าวว่าดังนี้ แล้วจือข้าเทศนากล่าวว่า *ภิกขเว* ดูราภิกขุทั้งหลาย อันใดแลจักมา
รักสายยังบุคคลผู้อันตายไปนั้นแล อันใดแลจักมาเป็นญาติพี่น้องแห่งนั้นผู้ตายนั้นชา *บุญญกมฺม* เท่ามีแต่
บุญกัมมอันบุคคลผู้อันตายนั้นหากได้หอมหยับไว้พายหลังนั้นเท่าใด ก็จักได้เป็นเข้าของอันประเสริฐ
แก่บุคคลผู้ตายไปนั้นก็มีแล *ทวน กุสลกมฺม* อันว่าทวนกุสลกัมมอันบุคคลผู้ใดหื้อทวนแล้วนั้น ก็จักมา
เป็นเผ่าพันธุ์พี่น้องวงสาญาติกาพี่น้องมิตรเคสหายทั้งหลาย แห่ง [น.๓๒] บุคคลผู้หนึ่ง ก็จักมา
สนองตอบยังบุคคลผู้หนึ่ง คือว่าเมื่อตนตายไปนั้นก็มีแล

ภิกขเว ดูราภิกขุทั้งหลาย *โย โกจิ ปุคฺคโล* อันว่าบุคคลผู้ใดแล ยิ่งกิติ ชายกิติ อันหากจัก
ประโยชน์ด้วยบุญ จือเข้าไปเอากำจัดมาเป็นแก่นเป็นสารในตนตัวตั้งอัน ส่วนบุคคลยังชายทั้งหลาย
ผู้หนึ่ง พึงหื้อได้สร้างแปลงยังกะตักกุฎีวิหาร เจตียะมหาธาตุ พุทธพิมพ์สาธูปเจ้า สิมมา บัวสถ มณฑก
ก่างธัมม^๑ แทนธัมมาสน์ ตั้งประทิตเทียน ตั้งตั้งมัน^๒ บาตร เผื่อน^๓ หวาน^๔ หม้อเข้าหม้อผัก อันใดอัน ๑
กิติแล

ฉิบอัน ก็รักสาสัล พิงธัมม เมตตภาวนา อุปัฏฐากรักสายยังพ่อแม่แห่งตน

ก็บ่^๕ ผ้าจีวรแลผ้าผอนท่อนโบ แลเข้าน้ำโภชนาหาร การกินทั้งมวล ถวายเป็นทานแล

ก็บ่ หมายกเหมี้ยงพลูยา คิลานประจัยกิติ

ก็บ่ เจาะ^๖ ประทิตทานกิติ

ฉิบอัน ทานรวงไฟบินขึ้นเล่ายผายไปในอากาศ^๗ นั้นกิติ

^๑ ก่างธัมม – ตู้หรือหีบเก็บคัมภีร์

^๒ ตั้งตั้งมัน – โต๊ะหรือแท่นวางผางน้ำมันสำหรับจุดบูชาพระรัตนตรัย

^๓ เผื่อน – ถาด, ที่วางสำหรับอาหาร

^๔ หวาน – จาน

^๕ ก็บ่ – ถ้าไม่เป็นอย่างนั้น

^๖ เจาะ – จุด, จุดไฟ

^๗ น่าจะหมายถึงการทำดวงไฟ (โคมไฟ, โคลอยที่จุดดวงไฟ) ลอยขึ้นไปในอากาศ

ฉิบอั้น ทานรวงไฟสาย^๑ อันหากย้อยหอม^๒ สายมัน ดุจดั่งดาวอยู่ฟ้า มีรัสมิอันส่องแจ่มแจ้งงาม
นั้นก็ดีแล

ฉิบอั้น ได้ชุบน้ำบ่อ ก่อสร้างสาละก็ดีแล

บอั้น ก็กายชั่ว^๓ แมทาง^๔ ดังอันก็ดี

บอั้น ก็ชุบุมัจจุ^๕ เป็นทานก็ดี

แม่นหากส้างยังธัมม์ แด้มเขียนทานก็ดี ได้จ้างท่านผู้อื่นแด้มเขียนปัน^๖ ก็ดีแล หยาดน้ำคำชู
วรพุทธศาสนาพระพุทธเจ้า หากได้ตั้งไว้ ๕ พันวัสสนั้นดังอันก็ดี ก็หากจักมีผลละอานิสงส์กว้างขวางมาก
นัก หากที่สุดที่เสียงบ่มี อันจักอันจักเสียเปรียบได้ เหมือนดังของท่านทั้งหลายนี้ ก็บ่มี [น.๓๓] แท้แล

ภิกขเว ดุราภิกขุทั้งหลาย เย ชนว่าคนทั้งหลายผู้ใดแลมีบุญกัมม์ผลนาบุญทั้งหลายหาก
ได้กระทำไว้แต่อดีตแล้วพวยหลังนั้น ส่วนว่าคนทั้งหลายผู้ใดนั้น คั้นว่าจุติตายไป ได้ไปเกิดในฐานะ
ที่ใดก็ดี สัพพสุข^๗ อันว่าสุขทั้งหมด ก็เทียบร้อมไปกับเนื้อเทียมตน ในฐานะที่อื่นบุคคลผู้ได้หื้อท่านนั้น
เสี่ยงแล

ภิกขเว ดุราภิกขุทั้งหลาย บุคคลผู้ใดได้สร้างแต่งยังประทีปก็ดี ตั้งติดเทียนได้บูชาไฟ แลตั้งของ^๘
อันเป็นเครื่องไม้ทั้งมวล ตั้งไว้ในที่ไกล อันที่ท่านทั้งหลายได้^๙ บูชาช่งหน้า^๙ แก้วเจ้า ๓ ประการดังอัน
บุคคลผู้ใดนั้นแม่นว่าจุติตายไปสู่ปรโลกพวยหน้าแล้ว แม่นหากได้หลายชาติก็ดี ก็เทียบร้อมมีประสาธุ
ตาอันแจ้งใสดี เป็นปิกกิตราบถึงเจ้าคร่ำชรา ทุกภพชาติก็มีแล

ภิกขเว ดุราภิกขุทั้งหลาย บุคคลผู้ใดได้หื้อข้าวน้ำโภชนะอาหารถวายเป็นทานแก่แก้วเจ้า ๓
ประการดังอัน ส่วนดังบุคคลผู้ใดนั้น แม่นจักหื้อกายะเนื้อตัวเป็นทานดังอัน ข้าพพวยได้หื้อชีวิตเป็นทานแล
บุคคลผู้ใดนั้นแม่นเกิดมาในฐานะที่ใดก็ดี ก็จักบวรสุทธด้วยตนตัวแลบวรสุทธด้วยแล้มสาง^{๑๐} ทั้งหลาย
คือว่าแล้มเข้าเปลือก แล้วเข้าสาน แล้มงน แล้มคำ แล้มแก้วแหวนแสนสิ่งแล เทียบร้อมประกอบด้วยเต
ชะพะละกำลัง มีวิณณะเนื้อตนอันบานงามแล เทียบร้อมมีเข้าของสัมปัตติทุกเมื่อแล

^๑ น่าจะหมายถึงโคมสาย คือการจุดดวงไฟ ผู้ร้อยแล้วห้อยไปตามเส้นเชือก

^๒ หอม – ตาม

^๓ กายชั่ว – ทอดสะพาน, เอาไม้พาดเพื่อสร้างเป็นสะพาน

^๔ แมทาง – สร้างหรือขยายหนทาง

^๕ วัจจุ – ห่องสุขา, ส้วม

^๖ แด้มเขียนปัน – แด้มเขียนให้ (ปัน – ให้)

^๗ ของ – เติียงนอน

^๘ ได้ – จุด

^๙ ช่งหน้า – ต่อหน้า, เบื้องหน้า

^{๑๐} แล้ม, แล้มสาง – ยุ่งฉาง, ห้องหรือคลังเก็บของมีค่า

อุททกํ ทานํ ภิกขเว ตูราภิกขุทั้งหลาย โย ปุคฺคโล ส่วนว่าปุคฺคละผู้ใดได้หื้อเข้าน้ำโภชนะอาหารเป็นทานตั้งอัน อันว่าปุคฺคละผู้นั้น [น.๓๔] เกิดมาใน ภวชาติ ชาติใดก็ดี ก็เที่ยวมีวิณะกำลังแรง มีลักษณะเนื้อตบักบัวสุทธิบานงามยิ่งนัก อุปมาเปรียบเหมือนดังผิวน้ำนั้นแล แม่นว่าภวชาติใดก็ดี อันว่าผิวน้ำนั้นเนื้อตบักบัวสุทธิบานงามยิ่งนัก อุปมาเปรียบเหมือนดังผิวน้ำนั้นแล แม่นว่าภวชาติใดก็ดี ปุคฺคละผู้นั้น ก็บ่มีสักที่สักแห่ง ยังปุคฺคละผู้นั้นสักเทื่อแล เที่ยวยอมปริสุทธิหมดใสกับตนตัวทุกเมื่อแล หามละมูลทินบ่ได้แก่ปุคฺคละผู้นั้นสักชาติ อันใดก็เที่ยวยอมมีกลิ่นคันระเนื้อตบักบัวสุทธิบานงามยิ่งนัก เปรียบเหมือนดังดอกอุบลวันนั้นก็มีแล

คณฺฐมุกฺขญฺจ ประการ ๑ มีอายุปากก็เป็นอันหอมตลบทั่วไปในทิศสะอันไกลได้ ๗ โยชนะก็มีแล เมื่อนั้นเจ้าภิกขุทั้งหลายจ้อเข้าไหว้สาถามยังพระพุทธเจ้าว่า ภนฺเต ภควา ข้าแต่สัพพัญญู พระพุทธเจ้า โย ปุคฺคโล อันว่าปุคฺคละผู้ใดแลได้หื้อทานยังอัฐฐปริกขาร มีต้นว่าผ้าจีวรละบาตร เอาไปถวายเป็นทานแก่แก้วเจ้า ๓ ประการตั้งอัน (จักได้อานิสงส์ดังรือนั้นชา พระพุทธเจ้าจึงเทศนาว่า) ปุคฺคละผู้นั้นเกิดมาในฐานะที่ใดตั้งอัน ก็เที่ยวยอมบวรมณด้วยผ้าผ่อนท่อนวัดถาอาภรณ์เป็นต้นแล บัรพวก^๑ ยังเสื้อผ้าวัดถาอาภรณ์เครื่องทิพอันยังอันประเสริฐ ประพนมอาภรณ์อันมีวิณะหลาย ประการต่างๆ หากตามใจใฝ่มีก อันหากเกิดมีในต้นกาลพริก^๒ นั้นก็มีแล ภิกขเว ตูราภิกขุทั้งหลาย ก็ด้วยเดชะผละอานิสงส์อันหากได้หื้อผ้าจีวรเป็นทานตั้งอัน

ส่วนว่า [น.๓๕] ทายกะผู้นั้นคันจตุตติตายไป ก็บ่ห่อนว่าจักได้ไปเกิดในมหาเวจฺจนาเรณสักเทื่อแล ก็บ่ห่อนว่าจักได้ไปเป็นเปตวิสัยแลเป็นสัตตริจฺจนาเรณสักคาบชาแล ก็เที่ยวยอมได้ไปเกิดในมัจฉิมเทศ^๓ อันเป็นที่ไกลแก้วเจ้า ๓ ประการ นั้นทุกเมื่อแล ส่วนว่าปุคฺคละผู้นั้น ก็จักได้พ้นจากทุกขในโอฆะวัฏฏสงสาร วัน ๑ บ่อยาชาแล

ภิกขเว ตูราภิกขุทั้งหลาย ผิว่าปุคฺคละผู้ใดหื้อไม้เท้าเหล็กเป็นทานแล ส่วนว่าทายกะผู้นั้น ได้หื้อทานผ้าตรองน้ำ^๔ เป็นทาน ทีฆายุก โหติ ส่วนว่าทายกะผู้นั้น แม้ว่าเกิดมาในภวชาติอันใด ก็จักมีอายุอันหมั่นยืนยาวแล มีลูกเมกดี มีข้ายังข้าชาย ก็เป็นอันตั้งงามประเสริฐยิ่งนักแท้ดีหลีแล ประกอบไปด้วยญาติพี่น้องวงศ์สาทั้งหลาย ก็เป็นอันรักแพ่งเที่ยงแท้ดีหลีแล

^๑ บัรพวก - บริโภค, ใช้สอย

^๒ ต้นกาลพริก - ต้นกับปพฤกษ์, ต้นไม้ทิพย์ที่ผลิดอกออกใบและผลเป็นของทิพย์ บันดาลให้เกิดขึ้นได้ตามความปรารถนา

^๓ มัจฉิมเทศ - มัจฉิมประเทศ คือดินแดนหรือถิ่นฐานที่อยู่ในความเจริญ ตรงข้ามกับปัจจันตเทศ (ปัจจันตประเทศ) คือดินแดนแห่งไกลความเจริญ

^๔ ผ้าตรองน้ำ - ผ้ากรองน้ำ

เมื่อนั้น เจ้าภิกษุทั้งหลายจึงข้าไหว้สาถามว่า ภนฺเต ภควา ข้าแต่สัพพัญญูพระพุทเจ้า ปุคคะ
ผู้ใดได้หื้อเข้าน้ำโภชนะอาหาร กับทั้งอัฐฐปริกขารแลผ้าจีวรจะเป็นทานนั้น ก็จักได้สวย^๑ ผละอานิสงส์
เป็นดังรือนั้นข้าชา ขอพระพุทเจ้าจงจักเทศนาแก่ผู้ข้าทั้งหลายแต่เทือะ

ภิกขเว ดุราภิกษุทั้งหลาย ปุคคะทายะกะอันได้หื้ออัฐฐปริกขารแลผ้าจีวรถวายเป็นทานนั้น
คันจุตติตายจากเมืองคนแล้ว ก็จักได้เอาตนไปเกิดในชั้นฟ้าที่ประเสริฐ ก็จักได้สวยสัมปัตติทิพพ์ ก็จักได้
เป็นใหญ่แก่เทวดาทั้งหลาย เหมือนดังพระญาอินทนั้นแล มีอายุประมาณว่าได้ ๓๖ กัป แล้วก็จักได้ลง
เกิดในชาติติยราชตระกูลอันใหญ่แล สวยสัมปัตติมากนั บ่อยาชะแล ฌิบัอันก็จักได้เป็นพระญาจักกวัตติ
ราชา มีอายุได้ ๓๖ กัป แล้วจึงข้าพอยได้มากเกิดในชาติติยราชตระกูลอันได้เป็นลูก [น.๓๖] ท้าวพระญา
เสนาอามาจจ ปรากฏในประเทศราช ทุกบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย จักคณนาสังख्याว่าน้อยนัมาก
เท่าใด ก็จักนับได้แล

ดูราเจ้าภิกษุทั้งหลายเอีย ปุคคะผู้ใดได้บวชลูกทอนก็ดี ลูกคิงก็ดี ฌิบัอันได้ไปเอาลูกหลานทอน
ผู้อื่นมาบวชก็ดี เอาลูกหลานตัวมาบวชก็ดี เรียกว่าได้ค้ำชูศาสนายังคุพระตถาคตะ ด้วยจิตปสาทสัทธา
แท้ตั้งอัน ส่วนว่าปุคคะผู้นั้นก็เที่ยงว่าจักได้ถึงยังสุขอันเป็นที่แล้ว ตามดั่งคำมักคำปราณา มีสัพพัญญู
โพธิญาณเป็นต้น หากจักเป็นปริโยสาน ก็จักมีเที่ยงแท้ดีหลี บ่อยาชาแล

เย ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้ใดแลได้ระดับรับฟังยังรัสสธัมมเทศนาอันเป็นโอวาทะคำสอน
แห่งพระพุทเจ้าแล้วแล จึงจักชวนกันปฏิบัติตาม รักสาสิกการะบูชายังพระไตรรัตนะแก้วเจ้า ๓
ประการ มีพระพุทเจ้าเป็นประธาน แลจงจักชวนกันรักสาสีล ฟังธัมม์ เมตตภาวนาไปใจๆ ดังอัน เต
ชนา อันว่าคนทั้งหลายแลเทวดาทั้งหลายผู้นั้น คั่นว่ามังปญจขันธทั้ง ๕ พายหน้าแต่นั้น คันจุตติตาย
มรณา ก็จักได้เอาตนไปเกิดในชั้นฟ้าที่ประเสริฐ ได้สวยยังทิพพ์สัมปัตติตามผลอานิสงส์เลี้ยงกับบัพทั้งหลาย
อันนานประมาณนับได้ ก็มีแล

เทศนาปริโยसानะ พุทฺโธ โสตา ปฏิลทิณี ปาปุณิสฺสุ ในเมื่อแล้วธัมมเทศนายังคาลาอันนี้ ส่วนปาณ
สัตตทั้งหลาย ๔ จำพวก มีภิกษุแลปริสัททั้งหลายเป็นต้น ก็ได้ตั้งอยู่ในธัมมวิเสส มีพระภทว่าโสตา
สภิกาคา อนาคา อรหันตา ตามบุญสมพารแห่งตน อันได้กตาทิการมาแต่บุพพชาติพายหลังแต่ก่อน ก็มี
วันนั้นแล สพพทานนิสงสา [น.๓๗] นิฏฐิตี^๑ กรียาสังวณณนาเทศนายังอานิสงส์สัพพทานทั้งมวล ก็สระ
เด็จบัวรวมณกาลควรเท่านี้ก่อนแล ฯ

[บันทึกท้ายเรื่อง]

ลิขิตตะแล้ว ๑๓๓๕ ตัว เดือน ๑๒ ออก ๖ คำ ยามนาฬี ๑๐ คำแล

สาธุ สาธุ นิพพาน ปจฺจโย โหนตุ โน นิจจํ นิจจํ ฐวํ ฐวํ ฯ

อานิสงส์สัพพทานแล้วหน้ข้าแล ฯ

^๑ สวย – เสวย (เขียนตามสำเนียงพูดของชาวไทจีน)

การประดับตกแต่งคัมภีร์ใบลานด้วยการลงรัก ทาชาด ปิดทอง ทำไม้ไขว้ชัก และผ้าห่อคัมภีร์
คัมภีร์ใบลาน วัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่

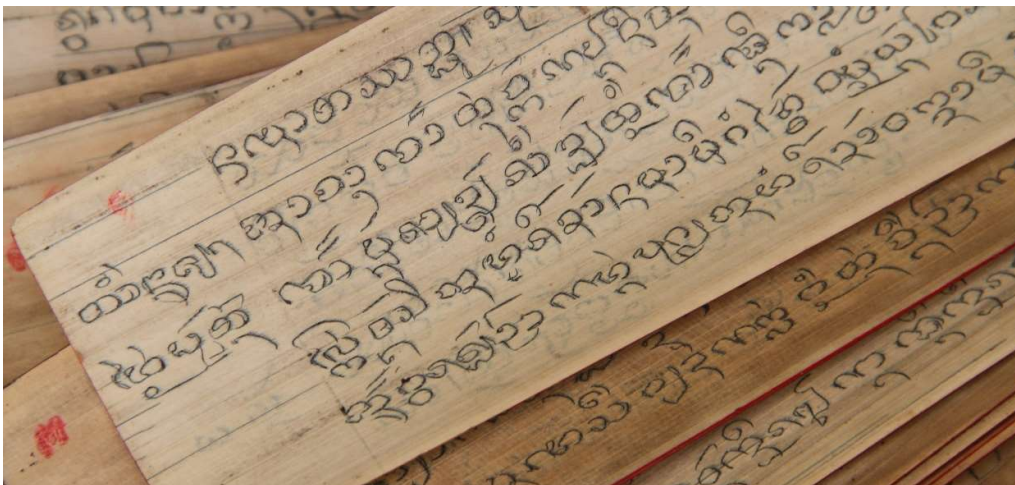

คั่งงั้ม (สำหรับวางคัมภีร์ธรรม)
วัดราชฐานหลวงเชียงยืน เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ศัพทานุกรม

ก๊ับ (คืบ) – ถ้าไม่เป็นอย่างนั้น	นระ – คน, มนุษย์
กวาดแผ้ว – กวาดแผ้ว	นิรพพาน – นิพพาน
กั้งบัง – ปิดกัน	บ่ต่อต้านั้น – บ่เท่าแต่นั้น
กั้งหลัง, ผ่ากั้งหลัง – ผ่ามาน, ฉากหลัง	บ่ห่อน – ไม่เคยปรากฏ
กัปปี้ – กัลป์ คือช่วงเวลาที่ยาวนานมาก	บ่อน – แห่ง, ที่
ก่างธัมม์ – ตูหรือหีบเก็บคัมภีร์	บอระมวณ, บัระมวณ – บริบูรณ์
กายซัว – เอาไม้พาดเพื่อสร้างเป็นสะพาน	บัวรพวก – บริโภค, ใช้สอย
ข้อยข้า – คนรับใช้, บริวาร, ทาส	บุราณ – โบราณ
ชั้นใดแก้ว – บันใดแก้ว	ปเทศราช – ประเทศราช
ขาเขี่ย, ขาเขี่ย – กากะเขี่ย	ปรการ – กำแพง
คำ, คำ – ทองคำ	ปลงลง – หยุด
เคน – ประเคน	แป้น – แผ่นไม้, แผ่นกระดาน
งนคำ – เงินทอง (งน – เขียนตามเสียงไทจีน)	ผัง – ยัง, พังจะ
เจ้ากู – คำที่ใช้เรียกผู้ตนเคารพอย่างยิ่ง	ผ้าตรองน้ำ – ผ้ากรองน้ำ
เจาะ – จุด, จุดไฟ	ผ้าบัง – ผ้าเบี่ยง คือผ้าพาด หรือผ้าสไบ
ของ – เตียงนอน	ผารพ – ปรารภ คือการเปรย, กล่าว, พูดถึง
ช่องหน้า – ต่อหน้า, เบื้องหน้า	ผำรัตนกัมพล – ผำกำพล, ผำทอจากขนสัตว์
หอม – ตาม	เผื่อน – ถาด, ที่วางสำหรับอาหาร
ชะพัง – ตระพัง, หนองน้ำ, สระน้ำ	พระญาอาตสัดดู – พระเจ้าอาตสัดดู
ชายคำ – ทรายทองคำ	พริตสะเพิงกลัว – น่ากลัว, น่าตกใจ
ต้นกาลพริก – ต้นกัลปพฤกษ์	พำเพ็ง – บำเพ็ญ
ตนคิง – ตนเอง, ร่างกายของตน	พิชชะ – พืชผล
ปณณสัดต์ (ปณสัดต์) – สัตว์ที่มีชีวิต	พุมพวกน้ำ – ฟองน้ำ, อาการที่น้ำกระเพื่อม
ตุลิตา – สวรรค์ชั้นดุสิต	เพิงใจ – พึงพอใจ
แต้มเขียนปัน – แต้มเขียนให้ (ปัน – ให้)	เพิงรู้ – พึงรู้
ได้ – น.คบเพลิง, ก. จุด (จุดไฟ)	มหาสิมพลี – พระสิวลี
ถำนันตระ – ถุำนันตร	มัชฌิมเทส – มัชฌิมประเทศ
ทายยก – ทายก (ผู้ขาย)	ม้าว – เครื่องประดับที่รัดแขน
ธรมาน – ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่	เม – เมีย (เม – เขียนตามเสียงของชาวไทจีน)

แมทาง – สร้างหรือขยายหนทาง	หลัว – ฟืน
ไม้รุ่ง – ไม้ลุ้ง ? (ต้นกร่าง)	หลั่น – เล่น
ย้อยยอ – ยกย่อง, สรรเสริญ	หว่าน – น.จาน, ก.โปรย
รำ – (ฝน) ตกใส่, พรำ, รด	ห่อน – เคย
รำมาเอาใจ, ลำมาเอาใจ – ชอบพอ, พึงพอใจ	หอมหยับ – สะสม, เก็บหอมรอมริบ
ลาวาเจือ – ปู, ลาด	หืด – หีบ, ภาชนะใส่สิ่งของ
ลามสการ – ลามสักการะ	หีนชาติ – ชาติที่ต่ำทราม
ลือชาผากฎ – ฤาณาปรากฏ, เป็นที่รู้จักเลื่องลือ	เหล้ม – เล้ม, แท่ง, ลำ
เลี่ยนเพียง – เกลี้ยงเกลาและราบเรียบเท่ากัน	อย่า, ครอบอย่า – เคารพยำเกรง
เล้มสาง, เล้มสาง – ยุ่งฉาง, คลังเก็บของมีค่า	อสงชัย – ระยะเวลาที่ยาวนานจนไม่อาจนับได้
วังจกฏ – ห้องสุขา, ส้วม	อันหย้ออันแควบ – อย่างย่นย่อ, กระชับ
สวย – เสวย (เขียนตามสำเนียงไทจีน)	อานันทะ, มหาอานันทะ – พระอานนท์
สัตตปณคุหา – สัตตบรรณคุหา	อามาจ – อามาทย์
สาลากว้านทาน – ศาลาโรงทาน	อืด – ปิด
สายสะเอ้งแก้ว – สะอ้ง, สายรัดเอวทำด้วยแก้ว	อุดรกรูทูป – อุดรกรูทูป ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ
สูงเหียงขึ้น – สูงขึ้นไป	เขาพระสุเมรุ
	อุบคำ – ผอบทำด้วยทองคำ

คัมภีร์ใบลาน อักษรธรรมล้านนา เรื่อง ตำนานเชียงใหม่ (ผูกต้น)

เอกสารอ้างอิง

คัมภีร์ใบลานและพับสา

- “อานิสงส์เขียนธัมม” คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดสะป่งหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน.
จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๑ หน้าลาน ไม่ระบุปีที่จาร. ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และ
เอกสารอักษรตระกูลไท รหัส CMRU-LP-01-A-022.
- “อานิสงส์ธัมมาสน์”. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดศรีหมวดเกล้า ต.ชมพู อ.เมือง
จ.ลำปาง. จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๓ หน้าลาน จารเมื่อ จ.ศ.๑๒๒๑ (พ.ศ.๒๔๐๒).
คลังข้อมูลเอกสารไมโครฟิล์ม สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัส 81.065.011.004-004.
- “อานิสงส์ผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ ผ้าคัมภีร์แลกากะเยย”. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมลาว. วัดสูงเม่น ต.สูงเม่น
อ.สูงเม่น จ.แพร่. จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๗ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๗๙.
ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP 070106001_00.
- “อานิสงส์พึงธัมม”. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดสูงเม่น ต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่. จำนวน ๑ ผูก
(๒๒ หน้าลาน) ไม่ระบุปีที่จาร จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net)
รหัส PNTMP-070120111_02.
- “อานิสงส์สัพพทาน”. พับสา. อักษรไทจีน. วัดราชฐานหลวงยางคอง เมืองเชียงตุง ราชอาณาจักร
แห่งสหภาพเมียนมา. จำนวน ๑ เล่ม รวมทั้งสิ้น ๔๓๔ หน้า.
ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท รหัส CMRU-CT-12-B-019.
- “อานิสงส์หอธัมม” คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน. จำนวน ๑ ผูก
จำนวน ๑๕ หน้าลาน. ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net)
รหัส DELMN-0793.
- “อานิสงส์หิตธัมม”. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดสะป่งหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน.
จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๒๐ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๕๕.
ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสาและเอกสารอักษรตระกูลไท รหัส CMRU-LP-01-A-022

หนังสือทั่วไป

- คณะกรรมการตรวจชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. **ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี.**
เชียงใหม่: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๓๙.
- ศูนย์ใบลานศึกษา. **รายชื่อคัมภีร์ใบลานและพับสา: ไทจีนเมืองเชียงตุง.** เชียงใหม่: สำนักศิลปะและ
วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๗.
- ศูนย์ใบลานศึกษา. **รายชื่อคัมภีร์ใบลานและพับสา: อักษรธรรมล้านนา ในภาคเหนือ (เล่ม ๑).**
เชียงใหม่: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๙.
- อนาโตน เป็ดติเยร์. **อานิสงส์กลุ่มชาติพันธุ์ไท.** เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๗
- อุดรคณาธิการ, พระ (ขวินทร์ สระคำ), จำลอง สารพัดนึก. **พจนานุกรม บาลี-ไทย.** กรุงเทพฯ : ร้านเรื่องปัญญา
ท่าพระจันทร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๓๘.

ความนำ

คัมภีร์อานิสงส์ที่พบในเขตวัฒนธรรมกลุ่มชาติพันธุ์ไท คือภาคเหนือของไทย ภาคตะวันออกของพม่า ภาคเหนือของลาว และภาคใต้ของจีน ซึ่งใช้อักษรธรรมในการบันทึกเอกสารทางพระพุทธศาสนาหรือองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งที่จารลงใบลาน เขียนลงพับสา หรือสมุดฝรั่ง โดยคัมภีร์อานิสงส์นี้จะพบแพร่หลายทั่วไป และเนื้อความคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งเกิดจากการคัดลอกและเผยแพร่สืบต่อกันไปมา ด้านรูปแบบการใช้ภาษานั้นส่วนมากจะเป็นแบบนิสสัย คือยกภาษาบาลีมาแล้วแปลเป็นภาษาถิ่นแบบคำต่อคำ และบางส่วนเป็นแบบโวหาร คือยกภาษาบาลีมาขึ้นเป็นปฐมบท แล้วดำเนินเรื่องเป็นโวหารภาษาถิ่น โดยมีอนุภาคหรือเนื้อความในลักษณะเดียวกัน คือการปรารภเหตุก่อนที่พระพุทธเจ้าจะแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยเรื่องอานิสงส์ และการสโมธาน คือสรุปว่าบุคคลในอดีตชาตินั้นได้กลับมาเกิดเป็นใครในสมัยพุทธกาล พบว่าในการคัดลอกหรือสร้างคัมภีร์อานิสงส์นั้นจะข้อผิดพลาดหรือตกหล่น โดยเฉพาะข้อความที่เป็นภาษาบาลีจะมีความคลาดเคลื่อนกันมาก ซึ่งในที่นี้จะพยายามคงไว้ตามต้นฉบับ เพื่อให้ผู้ที่สนใจศึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญได้วิเคราะห์หรือชำระข้อมูลในโอกาสต่อไป

คัมภีร์อานิสงส์ที่เกี่ยวกับคัมภีร์ใบลานซึ่งเป็นวัฒนธรรมหลักและดั้งเดิมของการบันทึกเอกสารในกลุ่มชาติพันธุ์ไทก่อนที่จะมีการนำกระดาษหรือวัสดุอื่นมาใช้ดังที่เห็นในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการสร้างคัมภีร์ใบลานไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเก็บรักษาไว้ตามวัดหรือสถานที่ต่างๆ เพื่อใช้ในการศึกษา ถ่ายทอดและเผยแพร่พุทธศาสนาหรือองค์ความรู้ต่างๆ นอกจากนั้นผู้สร้างยังจะได้รับอานิสงส์ผลบุญด้วยก่อให้เกิดศิลปะและภูมิปัญญาในการประดับตกแต่ง ตลอดจนถึงวิธีการเก็บรักษาคัมภีร์ใบลานให้อยู่คงทนด้วย

อานิสงส์คัมภีร์ใบลานที่คัดเลือกมาปริวรรตในครั้งนี้ มีดังนี้

- ๑) อานิสงส์เขียนธัมม์
- ๒) อานิสงส์พิมพ์ธัมม์
- ๓) อานิสงส์ธัมมასน์
- ๔) อานิสงส์ผ้ากัณฑ์ธัมมასน์ ผ้าคัมภีร์ และกาทะเยีย
- ๕) อานิสงส์หีตธัมม์
- ๖) อานิสงส์หอธัมม์
- ๗) อานิสงส์สัพพทาน

คัมภีร์อานิสงส์โบลาน

๑) อานิสงส์เขียนธัมม คือผลที่ได้จากการสร้างคัมภีร์ธรรม อันเป็นหลักคำสอนของ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งหมายรวมทั้งการจารโบลาน การเขียนพับสา และการบันทึกลงในวัสดุอื่นๆ ด้วย มีข้อความอ้างว่าอานิสงส์เขียนธรรมนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโบราณกับปิลชาดก ที่พระอานนท์ได้ สาธยายในการทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรกหลังพุทธปรินิพพาน

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร ซึ่งสร้างโดยนายอนาถปิณฑิกัส สมหาเศรษฐีนั้น พระมหาสารีบุตรได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าและทูลถามว่า บุคคลผู้สร้างหรือเขียนธรรมคำ สอนที่พระพุทธเจ้าได้แสดงไว้แล้วนั้นจะได้รับอานิสงส์ผลบุญอย่างไรบ้าง

พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่า บุคคลผู้สร้างหรือเขียนธรรมคำสอนของพระองค์นั้นจะได้รับอานิสงส์ มากจนหาที่สุดไม่ได้ จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช ๘๔,๐๐๐ กัปป์ เป็นพระญาเจ้าเมืองประเทศราช ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นพระญาอินทร์ ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นพระญาพรหม ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นมหาเศรษฐี ๙ ล้านอสงชัยกัปป์ เป็นภุมเทวดา ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นเทวดาในวิมานทิพย์ ๙ อสงชัยกัปป์ เป็นหัวหน้า เทวดาในชั้นฟ้าจตุรุมหาราชิกา ยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรนิมมานรดี อย่างละ ๙ อสงชัยกัปป์

เมื่อเกิดเป็นมนุษย์จะได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติมาก ปราศจากทุกข์ มี ุรูปลักษณะอันดีงามทุกประการ

ผู้ใดจะสร้างหรือเขียนแม้อักขระเดียว ได้จ้างให้ผู้อื่นสร้างหรือเขียนแทนตน ก็จะได้เสวยสุข นาน ๘๔,๐๐๐ กัปป์ ดังในสมัยอดีตกาลนานโพ้นครั้งที่พระพุทธเจ้าโบราณโคตมะ พระตถาคตยังเป็น พระโพธิสัตว์นั้นได้จ้างวานให้คนสร้างเขียนคัมภีร์ธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าด้วยค่าจ้างที่แพงยิ่ง ทำ ให้ได้เป็นพระญาจักรพรรดิราช และอานิสงส์นั้นได้ส่งผลให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในปัจจุบัน

พระพุทธเจ้าได้ยกเอาอดีตชาติมาแสดงอีกว่า ในอดีตกาลอันล่วงไปนานแล้ว พระพุทธเจ้าพระ นามว่าโบราณโคตมะ พระบิดา พระมารดา มเหสี และพระโอรส มีชื่อเหมือนกับในพระชาตินี้ทุก ประการ โดยพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นอำมาตย์ผู้หนึ่ง ได้จ้างให้คนเขียนพระไตรปิฎก แล้วตั้งความ ปรารถนาว่าขอให้ได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ขอให้เกิดมาเหมือนกับพระพุทธเจ้าโคตมะ ทุกประการ จึงได้รับการพยากรณ์ว่าจะเป็นดังนั้นในอนาคต ครั้นอำมาตย์ผู้นั้นสิ้นชีวิตไปก็ได้เกิดใน สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วมาปฏิสนธิเป็นโอรสของพระเจ้าอสินทราชา เมืองโบราณกับปิลราชธานี ซึ่งพระ มหาพรหม พระญาอินทร์ เทวดา รุกขเทวดา ภุมเทวดา พระญานาค ราชสีห์ ล้วนเอาของทิพย์ ทรัพย์ สมบัติหรือของวิเศษมาถวายพระโพธิสัตว์เป็นจำนวนมาก เป็นเพราะอานิสงส์ที่เกิดจากการจ้างให้ผู้อื่น สร้างเขียนคัมภีร์ธรรมคำสอนแล้วถวายไว้กับพระพุทธศาสนา

ในตอนท้ายของเรื่อง พระพุทธได้ตรัสสอนว่าบุคคลในอดีตชาตินั้นล้วนได้กลับมาเกิดร่วม พระชาติในปัจจุบันด้วย

๒) อานิสงส์พังธัมม์

คัมภีร์อานิสงส์พังธัมม์ หรือการสดับพระธรรมเทศนาที่นำมาปริวรรตนี้ ต้นฉบับเก็บรักษาไว้ที่ วัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ รวมอยู่ในผูกเดียวกับอานิสงส์เขียนธัมม์ (ฉบับวัดสูงเม่น) จารด้วยอักษรธรรมล้านนา โดยใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัสเอกสาร PNTMP 070120111_02

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่วัดพระเชตวันมหาวิหาร มีเทวดามาเฝ้าและกราบทูลถาม พระพุทธเจ้าถึงอานิสงส์ของการที่ชาวบ้านได้สละเวลามาฟังพระธรรมเทศนาว่าจะได้รับอานิสงส์อย่างไร พระพุทธเจ้าทรงตรัสว่าบุคคลผู้มาสดับพระธรรมเทศนานั้นจะรู้จักบุญและบาป เมื่อตายไป จะไม่ตกนรก แต่จะได้ขึ้นไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ แล้วได้ไปอยู่ในสวรรค์ชั้นยามา ดุสิต นิมมานรดี และปรินิมมานรดี ตามลำดับไปจนถึงอกนิษฐาพรหมโลก แล้วกลับมาเกิดในตระกูลอัน ประเสริฐคือราชตระกูลและพราหมณ์ตระกูล ได้เป็นพระจักรพรรดิราชผู้เป็นใหญ่ในทวีปทั้งสี่ มีปราสาท แก้วอันวิจิตรงดงาม มีต้นกัลปพฤกษ์อันเต็มไปด้วยแก้วแหวนเงินทอง เครื่องประดับและอาภรณ์ต่างๆ และเกิดฝนท่าแก้วตกมาในพระนคร มีจตุรงค์เสนา คือเสนารถ เสนาม้า เสนาช้าง และเสนาเดินเท้า รวมทั้งมีช้างมั่งคั่ง ม้ามั่งคั่ง และเสนาอามาตย์ที่ประดับตกแต่งอย่างสวยงามเป็นบริวาร สิ่งเหล่านี้ เกิดขึ้นได้เพราะอานิสงส์ของการได้ฟังพระธรรมเทศนาอันเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้านั่นเอง

เมื่อเทวดาได้ฟังพระพุทธเจ้าเทศนาพรรณนาอานิสงส์ของการฟังพระธรรมเทศนาแล้ว ก็ได้ บรรลุโสดาบันตามบุญสมพาราที่ตนได้บำเพ็ญมา โดยพระธรรมเทศนานี้ปรากฏอยู่ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย

๓) อานิสงส์ธัมมาสน์

อานิสงส์การสร้างและถวายธรรมาสน์ที่นำมาปริวรรตนี้ ต้นฉบับเป็นของวัดศรีหมวดเกล้า ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้นจำนวน ๑๓ หน้าลาน จารด้วยอักษรธรรมล้านนา จารเมื่อ พ.ศ.๒๔๓๒ จากคลังข้อมูลไมโครฟิล์มเอกสารโบราณ สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัส 81.065.011. 044-044

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เวฬุวันมหาวิหาร ทรงปรารภเหตุที่พระเจ้าพิมพิสาร ได้ สร้างมณฑปหลังหนึ่ง จึงนำบุพชาติของพระองค์มาแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยอานิสงส์ของการ สร้างมณฑปเพื่อให้พุทธบริษัททั้งหลายได้รับทราบ

ในสมัยที่พระพุทธเจ้าพระนามว่าเรวตะ ณ เมืองไทยวัดดินคร มีกษัตริย์พระนามว่าวิมลราช พระโพธิสัตว์ได้เสวยพระชาติเป็นพระโอรส พระนามว่าอติเทโว พระโพธิสัตว์ได้สร้างธรรมาสน์หลังหนึ่ง ด้วยไม้จันทน์แดง ประดับตกแต่งด้วยแก้วแหวนเงินทองและของมีค่าต่างๆ แล้วได้ถวายพร้อมกับ

ภัตตาคารอันประณีต แล้วตั้งปณิธานปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าเรวตะได้ตรัสพยากรณ์ว่าติโหวจักได้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ครั้นเมื่อติโหวสิ้นอายุขัย ได้ไปเสวยทิพย์สมบัติบนสวรรค์ชั้นฟ้า แล้วกลับลงมาปฏิสนธิในพระครรภ์ของอัครมเหสีของพระเจ้าอโศกราช แห่งเมืองอโศกคันธินคร ต่อมาจึงได้ครองสิริราชสมบัติแทนพระบิดา ครั้นนั้นปราสาททิพย์อันประดับประดาอย่างสวยงาม พร้อมด้วยช้างแก้ว ม้าแก้ว จักรแก้ว เสนาแก้ว นางแก้ว ลูกชายแก้ว ขุนทรัพย์ ฝนห่าแก้ว และกำแพงแก้วอันงดงามได้เกิดขึ้น ด้วยอานิสงส์ของการถวายธรรมาสน์ในอดีตชาติ

พระเจ้าอติโหวเสด็จไปที่ใด กษัตริย์ที่ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ก็มาต้อนรับและเข้ามาอยู่ใต้พระบรมโพธิสมภาร เทวดา อินทร์ พรหมและเทพทั้งหลายนำของมงคลและมีคำมาน้อมถวายไม่ขาดสาย ด้านการปกครองนั้นทรงปกครองด้วยทศพิธราชธรรม โปรดให้สร้างโรงพยาบาลประจำเมืองเพื่อสงเคราะห์ไพร่ฟ้าประชาราษฎร์ไม่ให้เดือดร้อน เมื่อสิ้นอายุขัยก็ได้เสวยสุขบนสวรรค์ชั้นอีกครั้ง จากอานิสงส์ที่ได้ถวายธรรมาสน์นั่นเอง

พุทธบริษัททั้งหลายที่ได้สดับพระธรรมเทศนาในครั้งนั้น ต่างก็ได้บรรลุธรรมเป็นโสดาบัน สกทาคามี อนาคามี และอรหันต์ ตามบุญสมภารที่ตนได้กระทำมา แล้วพระพุทธเจ้าได้แสดงสโมธานคือการกล่าวว่าคุณคนในอดีตชาตินั้นได้มาเกิดเป็นใครในชาติปัจจุบัน

๔) อานิสงส์ผ้ากัมมัสน ผ้าห่อคัมภีร์ และกาละเยีย

คัมภีร์อานิสงส์ฉบับนี้ปรากฏชื่อตามปกใบลานว่า “สองผ้ากัมมัสน กัมพิร์ แลขาเยีย” เป็นคัมภีร์ใบลานขนาดยาว จำนวน ๗ หน้าลาน จารด้วยอักษรธรรมลาว อยู่ในผูกที่ ๙ ของอานิสงส์รวม โดยในผูกเดียวกันนี้ประกอบด้วยอานิสงส์เข้าปริวาสกัมม์ และอานิสงส์ศีล (สองเข้าปริวาสกัมม์, สองศีล) ต้นฉบับเป็นของวัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ สืบค้นจากจากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP 070106001_00

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันวิหาร แสดงธรรมโดยปรารภเหตุที่พระมหาโมคคัลลานเถระได้เหาะไปยังสวรรค์ชั้นดุสิต แล้วพบเห็นวิมานปราสาทหลังหนึ่ง สูง ๑๒ โยชน์ ประดับตกแต่งด้วยแก้วและทองคำ มีนางฟ้าคอยปรนนิบัติ ฟ้อนรำและเล่นดนตรีขับกล่อมตลอดเวลา จึงได้เข้าไปสอบถามกับเทวบุตรผู้เสวยสุขในปราสาทนั้น ทำให้ทราบว่ายุทธบุตรผู้นั้นเคยทำบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ในสมัยที่พระพุทธเจ้าพระนามว่ากัสสปะ ขณะที่เดินทางไปในป่าแล้วเกิดฝนตก จึงเข้าไปหลบฝนในวัดร้างแห่งหนึ่ง เห็นพระพุทธรูปเก่าคร่ำคร่า ในวิหารที่สกปรกและรกรุงรัง จึงทำความสะอาดแล้วได้ถวายผ้าห่มพระพุทธรูป ผ้าห่อคัมภีร์ แล้วบูชาด้วยดอกไม้และของหอมทั้งหลาย เมื่อตายแล้วจึงได้ขึ้นมาเสวยสุขในวิมานปราสาทบนสวรรค์ชั้นดุสิต

พระพุทธเจ้าได้แสดงพระธรรมเทศนาแก่เมื่อพระมหาโมคคัลลานเถระผู้มีฤทธิ์ ว่าด้วยเรื่อง อานิสงส์ของการถวายผ้าห่มพระพุทธรูป ผ้ากัฐณิมาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ธรรม กากะเยีย และบันไดแก้ว ว่า ผู้ทำบุญหรือถวายสิ่งเหล่านี้เกิดมาชาติใดๆ ล้วนมีรูปอันงาม มีผิวพรรณวรรณะผ่องใส เป็นที่รักแก่คน และเทวดาทั้งหลาย มีทรัพย์สมบัติ ข้าทาสบริวาร และช้างม้าวัวควายเป็นจำนวนมาก จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช เป็นกษัตริย์ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ หรือเป็นมหาเศรษฐีมีทรัพย์และบริวารมากมาย เมื่อตายไปก็จะได้เป็นพระอินทร์ปกครองสวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกาและชั้นดาวดึงส์ พร้อมทั้งเสวยสมบัติทิพย์เป็นเวลายาวนาน เมื่อใดที่พระศรีอริยเมตไตรยลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าก็จะได้ฟังพระธรรมเทศนาและบรรลุมรรคอันวิเศษ ได้เป็นพระอรหันต์ ด้วยอานิสงส์จากการสร้างผ้ากัฐณิมาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์และกากะเยีย

๕) อานิสงส์หัตถัมภ์

อานิสงส์หัตถัมภ์ (หีบธรรม) หรือที่ปรากฏในหน้าทับลานว่า “อานิสงส์หัตถ” ที่นำมาปริวรรตในครั้งนี้ ต้นฉบับเป็นของวัดสะต๋องหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสาและเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัสเอกสาร CMRU-LP-01-A-022 จารด้วยอักษรธรรมล้านนา ไม่ระบุชื่อผู้จารและปีที่จาร

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่งขณะที่พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร พระสารีบุตรได้ทูลถามว่า บุคคลที่สร้างหีบหรือห่อคัมภีร์ถวายนั่นจะได้รับอานิสงส์อย่างไร พระพุทธองค์ตรัสตอบว่าบุคคลผู้ที่ได้สร้างหีบพระธรรมด้วยตนเอง หรือจ้างให้ผู้อื่นสร้างแล้วประดับตกแต่งให้สวยงาม นำไปถวายไว้ในพระพุทธศาสนาเพื่อเก็บรักษาคัมภีร์ธรรมนั้นจะได้รับอานิสงส์มากที่สุดไม่ได้ จักได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิราช ๘๔,๐๐๐ ปี เป็นกษัตริย์ในประเทศราช ๙ อสงไขยกัป เมื่อจุติตายไปจักได้เกิดเป็นพระอินทร์ และพระมหาพรหม นาน ๘๔,๐๐๐ ปี เมื่อกลับลงมาเกิดในมนุษยโลกก็จักได้เกิดในตระกูลพรหมณคหบดี มีทรัพย์สมบัติและปัญญามาก

ภิกษุ ภิกษุณี สามเณร อุบาสก และอุบาสิกาที่ได้สร้างหีบคัมภีร์ธรรมเพื่อเก็บรักษาคัมภีร์ธรรมนั้นสามารถปิดกันไม่ให้ไปสู่อบายภูมิได้ เกิดมาในตระกูลอันประเสริฐ มีร่างกายและผิวพรรณวรรณะดีงาม เป็นที่รักของคนและเทวดาทั้งหลาย แม้ญาติพี่น้องที่ทำบาปกรรมไว้ หรือตกนรก ก็จะมีพลเปลี่ยนและหลุดพ้นจากอบายได้

พระพุทธเจ้าทรงยกอดีตชาติอันไกลโพ้นมาเป็นพระธรรมเทศนาว่า ในสมัยที่พระโปรถโคตมะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า มีชายหนุ่มคนหนึ่งได้ไปเที่ยวเล่นในป่า เมื่อฝนตกจึงเข้าไปพักในวัดร้างแห่งหนึ่ง เห็นหนังสือหรือคัมภีร์ธรรมถูกปล่อยทิ้งไว้ มีหนูและปลวกกัดทำลายเสียหายไปมาก จึงนำแผ่นไม้มาสร้างเป็นหีบใส่พระคัมภีร์เพราะทราบว่าจะได้รับอานิสงส์มาก เมื่อกลับถึงบ้านจึงได้เล่าให้บิดามารดา

ของตนฟัง ซึ่งทั้งสองได้อนุโมทนายินดีด้วย ภายหลังบิดามารดาสิ้นชีวิตไป ได้ไปเกิดเป็นเทวบุตรเทวดาบนสวรรค์ชั้นดุสิตเพราะอานิสงส์ที่บุตรได้สร้างหีบพระธรรมถวายแล้วตนได้กล่าวอนุโมทนา ภายหลังกุลบุตรนั้นได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ก็ได้เป็นผู้ทรงพระไตรปิฎก และบรรลุปะเป็นพระอรหันต์ในที่สุด

บุคคลผู้ที่ได้สร้างหีบพระธรรมถวายไว้ในพระพุทธศาสนา เกิดมาในชาติใดๆ ล้วนเกิดในตระกูลอันประเสริฐ เจริญด้วยโภคทรัพย์ จะได้เป็นใหญ่กว่าคนทั้งหลาย เมื่อตายไปก็จะไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นฟ้า พบกับความสุข ๓ ประการ คือสุขในเมืองคน สุขในเมืองฟ้า และสุขในพระนิพพาน เพราะได้สร้างที่เก็บรักษาคัมภีร์ธรรมซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าไว้

๖. อานิสงส์หอธรรม

อานิสงส์หอธรรม ที่นำมาปริวรรตครั้งนี้ต้นฉบับเป็นของวัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน จารด้วยอักษรธรรมล้านนา จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๕ หน้าลาน จารหน้าลานละ ๕ บรรทัด ไม่ระบุชื่อผู้จารเจ้าภาพ หรือวันเวลาที่จารเสร็จ จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส DELMN-0793 เนื้อหาแบ่งเป็น ๒ ส่วน คืออานิสงส์เขียนธรรม และอานิสงส์หอธรรม

เรื่องย่อ

พระพุทธเจ้าได้แสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยอานิสงส์ของการสร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกแก่พระสารีบุตรว่า บุคคลผู้ที่ได้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกอันเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจะได้รับอานิสงส์มาก คือได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติมาก หากตายไปจะได้ไปเสวยสุขบนสวรรค์ชั้นฟ้า ส่วนผู้ที่ไม่ได้สร้างคัมภีร์พระไตรปิฎกด้วยตนเอง หรือไม่ได้จ้างให้ผู้อื่นเขียนให้ตน และไม่เคารพเลื่อมใสในพระไตรปิฎก เกิดมาชาติใดก็จะยากจนลำบาก ไม่มีมิตรสหาย มีภริยาและบุตรที่ไม่ได้ตั้งใจ

บุคคลผู้ใดที่แม้จะไม่ได้เขียนด้วยตนเอง แต่จ้างให้ผู้อื่นเขียนแทนตน เกิดมาชาติใดจะมีข้าวของเงินทอง มีข้าทาสบริวารและครอบครัวที่ดี ร่างกายและผิวพรรณงาม พร้อมทั้งเป็นที่รักของคนทั่วไปปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อตายไปจะไม่ไปสู่อบายภูมิ

สมัยหนึ่งเจ้าชายสิทธัตถะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระนามว่าพระโปรภณโคตมะ พระโพธิสัตว์ได้เสวยพระชาติเป็นอำมาตย์ของพระเจ้าสุทโธทนะแห่งเมืองกบิลวัตถุ ซึ่งได้สร้างหอมณฑปเพื่อประดิษฐานพระไตรปิฎกที่ตนได้สร้างขึ้นใหม่ด้วยความศรัทธาเลื่อมใส พระพุทธเจ้าโปรภณโคตมะตรัสว่าอำมาตย์ผู้ชื่อพุทโธนั้นจักได้รับพยากรณ์จากพระพุทธเจ้าที่พึงกว่าจะได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคต ด้วยอานิสงส์การสร้างหอธรรมและพระไตรปิฎก เมื่อพระโพธิสัตว์สิ้นอายุขัยแล้วจึงได้ไปเสวยสุขในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ภายหลังได้มาปฏิสนธิในพระครรภ์ของมหาสีของกษัตริย์เมืองกบิลวัตถุ โดยขณะประสูตินั้นมีฝนห่าแก้วตกลงในพระนคร พระญาพรหมได้นำฉัตรทองคำมาถวายพร้อมทั้งเนรมิตปราสาทแก้ว ๗ หลัง ส่วนเทวดาทั้งหลายก็ได้นำเครื่องประดับอันเป็นทิพย์มามอบให้พระกุมารนั้น พระญาสุกขเทวดา ได้นำดอกไมทิพย์อันมีกลิ่นหอมมาถวายเป็นจำนวนมาก

ฝ่ายพระยานครก็ได้้นำแก้ว ๗ ประการ และนำไหอันทำจากแก้ว ๗ ประการ จากเมืองนาคมาน้อมถวาย พร้อมทั้งนำหญิงงามจากอุดรบุรีไปถวายเป็นบาทบริจาริกาด้วย ส่วนพระยาราชสีห์ได้ให้สัตว์ในป่าหิมพานต์มาเข้าเฝ้าแวดล้อมรักษาในยามรุ่งเช้า และมีพระยารุกขเทวดามาเฝ้าคอยรักษาในช่วงเข้าไปจนถึงเที่ยงวัน นอกจากนั้นยังมีเทพเทวดานำมาและช้างมงคลมาน้อมถวายพระโพธิสัตว์ หมูยักษ์ และเทวดานำข้าวปลาอาหารมาน้อมถวายจำนวนมาก ท้าวพระยามหากษัตริย์ที่ปกครองบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลายล้วนนำบรรณาการมาน้อมถวาย นอกจากนั้นยังบังเกิดขุมทรัพย์ สุวรรณรุกขชาติ เกิดขึ้นทั้งสี่ทิศของปราสาทที่ประทับของพระโพธิสัตว์ นางมณีเมขลาพร้อมด้วยปวิรารนำผ้าทิพย์ พร้อมด้วยสิ่งของมีค่ามาถวาย ฝ่ายพระอินทร์ได้นำนางสุทนต์มาอภิเษกให้เป็นชายา ภายหลังได้ประสูติพระโอรสได้หนึ่งพันองค์ พระโพธิสัตว์ได้ส่งไปปกครองบ้านเมืองและในทวีปต่างๆ โดยพระโอรสเหล่านั้นล้วนเคยได้สร้างมณฑปหรือหอไตร และสร้างพระไตรปิฎกถวายไว้ในพระศาสนาด้วยกันมาในอดีตชาติปางก่อนแล้วทั้งสิ้น

พระพุทธเจ้าตรัสกับพระสารีบุตรต่อไปว่า การสั่งสมบุญกุศลในอดีตชาตินั้นล้วนมุ่งปรารถนาที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าเพียงอย่างเดียว บุญกุศลที่เกิดขึ้นจากการสร้างคัมภีร์ธรรมทำให้ได้เกิดมาในตระกูลที่ประเสริฐ มีทรัพย์สมบัติและมีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ นักปราชญ์ทั้งหลายได้อุปมาไว้ว่า บุญกุศลที่เกิดจากการสร้างเจดีย์ทองคำที่สูงไปถึงพรหมโลกนั้นยังไม่เท่ากับบุญกุศลที่เกิดจากการสร้างคัมภีร์ธรรม การสร้างแม้อักขระตัวเดียวก็ยังมีส่วนสูงส่งมากกว่า

ในตอนท้ายของพระธรรมเทศนานั้น พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนว่าบุคคลทั้งหลายที่เคยร่วมสร้างคัมภีร์ธรรมร่วมกับพระองค์ในสมัยที่เป็นพระโพธิสัตว์แล้วสั่งสมบุญอยู่นั้น ล้วนได้เกิดมาร่วมพระชาติอีกในปัจจุบัน ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสกและอุบาสิกาที่ได้รับฟังพระธรรมเทศนาเรื่องอานิสงส์สร้างหอธรรมและพระไตรปิฎกนี้ จงตั้งใจสดับและจำไว้ให้ขึ้นใจ จักได้พบกับสุข ๓ ประการ คือสุขในเมืองคน สุขในเมืองฟ้าหรือสวรรค์ และสุขในการเข้าถึงพระนิพพาน

๗) อานิสงส์สรรพทาน

อานิสงส์สรรพทานที่นำมาปริวรรตนี้เป็นພັສາ บันทึกลงด้วยอักษรไทจีน จากวัดราชฐานหลวง ยางควง เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ จากฐานข้อมูลคัมภีร์โบราณ พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัสเอกสาร CMRU-CT-12-B-019 สร้างเมื่อ จ.ศ.๑๓๒๓ (พ.ศ.๒๕๐๔) เจ้าภาพสนับสนุนการสร้างคือภะกะหัทธัมม บ้านประตู่เวียงน้ำบ่ออ้อย เมืองเชียงตุง เนื้อหาในพับสาประกอบด้วย ธรรมปารมี ชาดกเรื่องวอกโคลหิน ๘ ผูก อานิสงส์เขียนธัมม อานิสงส์สรรพทาน อานิสงส์รักษาศีล และลักษณะภาวนา

เรื่องย่อ

ในสมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร มีพุทธบริษัทและเทวดาทั้งหลาย อยู่เฝ้าแวดล้อมจำนวนมาก ทรงแสดงพระธรรมเทศนาว่าด้วยร่างกายของมนุษย์เป็นสิ่งที่หาแก่นสาร ไม่ได้ หากไม่ได้กระทำบุญให้ทาน ใส่ใจว่าทรัพย์สมบัติ ลูกเมียและญาติทั้งหลายนั้นเป็นของตน แต่เมื่อ ตายไปแล้วจะพบว่าสิ่งเหล่านั้นไม่ได้ติดตามไปด้วย สิ่งที่จะมาอยู่แวดล้อมซากร่างกายนั้นไม่ใช่ลูก เมีย และญาติ แต่จะเป็นแร้ง กา เสือ หมาจิ้งจอก หมาป่า และหมาบ้านเท่านั้น

บุคคลผู้ใดได้ปรารถนาให้ได้มาซึ่งแก่นสารของชีวิตและสิ่งที่จะติดตัวไปเมื่อตายไปแล้ว คือเห็น ประโยชน์ของบุญกุศล โดยสร้างกุฏิ วิหาร เจดีย์ พระพุทธรูป อุโบสถ หอไตร ตู้ธรรม โต๊ะตั้งสำหรับ จุติเทียนบูชาพระรัตนตรัย บาตร ถาดอาหาร ถ้วย หม้อ ผ้าจีวรและผ้าอื่นๆ รวมทั้งหมากเหมียงพลูยา ขุดบ่อน้ำ สร้างศาลา ส้วม ingsapan ทำถนน และสร้างคัมภีร์ธรรม ตลอดจนถึงรักษาศีล ฟังธรรม และ เจริญสมาธิภาวนา ก็จะเป็นกุศลกรรมให้ได้รับอานิสงส์หลายประการ เมื่อตายไปจะได้ไปอยู่ในภพภูมิ ที่ดี มีแต่ความสุข

บุคคลผู้ใดได้ถวายตั้งสำหรับวางและจุดประทีป รูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เกิดมาชาติใดย่อมมี หูตาแจ่มใส แม้จะแก่ชรา ก็ไม่เป็นคนหูหนวก หรือตาฟาง

บุคคลผู้ใดได้ถวายข้าวน้ำโภชนาหาร หรือแม้แต่อุทิศร่างของตนให้เป็นทาน เมื่อเกิดมาก็จะเป็น ผู้มีทรัพย์สมบัติมากมาย มีเตชะ พละกำลัง และผิวพรรณวรรณะสดใสทุกชาติ

บุคคลผู้ใดได้ถวายอัฐบริขาร เมื่อเกิดมาก็จะบริบูรณ์ด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ และเครื่องประดับอัน งดงาม เมื่อตายไปจะไม่ตกนรก หรือเกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ได้เสวยทิพย์สมบัติในสวรรค์ชั้นฟ้า นาน ๓๖ กัปป์ ได้เกิดในตระกูลอันประเสริฐ และจะได้บรรลุนิพพานในอนาคต

บุคคลผู้ใดได้ถวายไม้เท้าเหล็ก ผ้ากรองน้ำ จักเป็นผู้มีอายุยืนยาว มีลูก ภรรยา และข้าทาส บริวารที่เป็นผู้ประเสริฐ

บุคคลใดได้เป็นเจ้าของภาพวชลูกหลานของตน หรือลูกหลานของคนอื่น จักได้เสวยสุข และบรรลุนิพพานในอนาคต

บุคคลใดได้ฟังพระธรรมเทศนา แล้วชักชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม รักษาศีล ฟังธรรม และเจริญ สมาธิเมตตาภาวนา เมื่อตายไปจะได้เสวยทิพย์สมบัติในสวรรค์ชั้นฟ้านานหลายกัปป์จนไม่อาจนับได้

เมื่อพระพุทธเจ้าเทศนาธรรมว่าด้วยอานิสงส์การให้ทาน รักษาศีล และเจริญสมาธิภาวนาจบ แล้ว พุทธบริษัททั้งหลายก็ได้บรรลุนิพพานชั้นต่างๆ ตามบุญสมพารที่ตนได้บำเพ็ญมา

คำชี้แจงการปริวรรต

อักษรธรรมล้านนา	ปริวรรต	ปรับคำ	ความหมาย
ປ	เปน	เป็น	เป็น
ໂຽວ	พระญา	พระญา	พระยา, พญา, กษัตริย์
ໂຮງ	พระญาจ๊ก	พระญาจ๊กก	พระเจ้าจักรพรรดิ
ໄ	ไพบ	ไป	ไป
ເຢຍ	เลีย	เลย	เลย
ໄວ້	ไวย	ไว้	ไว้
ສັດ	สัต	สัตว์	สัตว์ (บาลี – สัตต)
ສາຣີບຸຕ	สารีบุตร	สารีบุตร	พระสารีบุตร
ເສບ	เสบ	เสพ	เสพ, บริโภค, บูชา
ເສມີ	เสมือ	เสมอ	เสมอ
ເສຍ	เสวีย	เสวย	รับประทาน, กิน
ມ້າ	มล้ำ	ม้า	ม้า
ເຫັນ	เหน	เห็น	มองเห็น
ອສງເຍຍະ	อสงเขยยะ	อสงชัย	นับไม่ได้
ອານິສงສ	อานิสงส์	อานิสงส์	ผลที่จะได้รับ
ອາມາຕ	อามาต	อามาจจ	(บาลี) อำมาตย์
ອຸຕຣ	อุดอร	อุดร	อุดร (ทิศเหนือ)

การคงคำศัพท์เดิมเพื่อรักษา เสียง และอักขรวิธี

อักษรธรรมล้านนา	ปริวรรต	การใช้คำเดิม	ความหมาย
ເຂົ້າຂຸດ	เข้าของ	เข้าของ	ข้าวของ
ກົງ	คน	คน	คน
ຄົວ	คำ	คำ	ทองคำ
ຈັມມ	จัมม	จัมม	ธรรม
ໂປວຣ໌	ปราถนา	ปราถนา	ปรารภนา

อักษรธรรมล้านนา	ปริวรรต	การใช้คำเดิม	ความหมาย
ໂຕຊິ / ໂຕຊຸ	พระอิน / พระอินท์	พระอินท์	พระอินทร์
ມະນຸສໂລກ	มนุษยโลก	มนุษยโลก	มนุษย์โลก
ຍິງ	ยิง	ยิง	หญิง, ผู้หญิง
ສ້າງ	สร้าง	สร้าง	สร้าง
ເສຣຸຊື້	เสฐฐี	เสฐฐี	เศรษฐี
ເລັມ	เหล้ม	เหล้ม	เล่ม, ลำ
ເລື້ອມໄສ	เหลื่อมใส	เหลื่อมใส	เหลื่อมใส
ໄຫຼ່	ไหย่	ไหย่	ใหญ่
ໝັ້ນ	หมั่น	หมั่น	มั่นคง
ເຍັນ	เอียน	เอียน	เย็น

ห้องอักษรตระกูลไท สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

“หีบธรรม ค้างธรรม และคัมภีร์ธรรมใบลาน”
ห้องศูนย์ภูมิปัญญาล้านนา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๑. อานิสงส์เขียนธัมม^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ เอวเมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สาวตถียํ วิหริติ เขตฺวเน อนาถปิณฺฑิกัสส อารามे ฯ อถ โข สาริปฺพุโต ภควนฺตํ ปญฺหํ ปุจฺฉิ โย โกจิ ภนฺเต ภควา ภูตฺต ปิฏฺกตฺตยํ ลิกฺขาเปติ กิตฺตกาณิสฺสเเตน ลหฺโหติ ฯ

คำมีต้นว่า *เอวเมเม* นี่เป็นนิทานแห่งโบราณกัปปิลชาดก อันมหาอนันตะ^๒ ตนมีอายุควรอย่า^๓ วิสัชชาในท่ากลางอรหันตาเจ้าทั้งหลาย ๕๐๐ พระองค์ มีพระมหากัสสปเถระเจ้า เป็นประธาน ในเมื่อปลมสังคายนาในโรงธัมมอันพระญาอาตมสตฺถุ^๔ ตนเป็นใหญ่ในเวียงราชคหะ หากหื้ออาามาจจแลชาวเมืองสร้างแล้วด้วยไม้แก่น แลประดับด้วยเงินแลคำ แล้วด้วยแก้วเจ็ดจำพวก ในที่ใกล้ถ้ำอันชื่อว่า สัตตปณฺคุหา^๕ ในที่ใกล้ข้างดอยอันชื่อว่าเวภารปัพพตา ว่าฉันนี้

ภนฺเต ข้าแก่เจ้ากู^๖ ตนอันเกิดมาในกัสสปโคตต์ โบราณกัปปิลสตฺถ์ อันผู้ข้าตนชื่ออนันตะ หากได้รับเอาแต่กระอุบแก้ว กล่าวคือว่าปากแห่งพระพุทธเจ้า อันหอมตลบไปด้วยกลิ่นคันธะอันหอม ประดับด้วยชั้นธธาดยตนะ ผู้ข้าก็ได้จำไว้ในมโนทวารวิธิตั้งผู้ข้าจัก [น.๒] วิสัชชาไปพายหนานี้แล

ล้ำสมัยสิบประการ มีคัพโภกกันติกาลสมัย^๗ เป็นต้น มีนิพพานสมัยเป็นที่แล้ว ฯ *เอกํ สมยํ* ยังมีสมัยอันหนึ่งคือเทศนาสมัย สัพพัญญูพระพุทธเจ้าอยู่ในเขตวันอาราม อันเป็นอารามแห่งนาย อนาถปิณฺฑิกัสสมหาเสฏฺฐิ อันมีในที่ใกล้เวียงสาวตลินครราชธานีแล

อถ โข ในกาลนั้น มหาสาริปฺพุตฺตนมีอายุควรอย่า^๘ เข้าไปสู่สำนักสัพพัญญูเจ้าแล้วก็ไหว้ พระพุทธเจ้า แล้วก็นั่งอยู่ในที่อันควรแก่ตน แล้วก็ถามสัพพัญญูเจ้าว่า *ภนฺเต* ข้าแก่สัพพัญญูเจ้า *โย โกจิ ปุคฺคโล ปุคฺคละผู้ใดผู้ ๑* หื้อสร้างธัมมัสสัพพัญญูเจ้าอันเป็นที่ตั้งแห่งศาสนาสัพพัญญูเจ้า ปุคฺคละผู้นั้นยังจักได้เสวยผลเท่าใดชา

อถ โข ในกาลนั้น พระพุทธเจ้าจักแก้ปัญหานันมหาสาริปฺพุตฺตเถระเจ้าตนมีอายุควรอย่าว่าฉันนี้ ตูราสาริปฺพุตฺต ปุคฺคละผู้ใดผู้นี้ หื้อเขียนยังธัมมแห่งพระตถาคตะนี้ ได้อานิสงส์มากนัก หาที่สุดบได้แล

^๑ คัมภีร์ใบลานขนาดยาว อักษรธรรมล้านนา วัดสะป่งหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๒๐ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๕๕

^๒ อนันตะ, มหาอนันตะ – พระอนนท

^๓ อย่า, ครบอย่า – เคารพยำเกรง

^๔ พระญาอาตมสตฺถุ – พระเจ้าอาตมคตฺรุ

^๕ สัตตปณฺคุหา – สัตตบรรณคุหา

^๖ เจ้ากู - คำที่ใช้เรียกผู้ตนเคารพอย่างยิ่ง

^๗ คัพโภกกันติกาลสมัย - สมัยที่พระโพธิสัตว์ยังอยู่ในพระครรภ์

^๘ อย่า – เคารพยำเกรง

บุคคลผู้ใดได้สร้างยังธัมมแห่งกุตถาคตะนี้ ก็จักได้เป็นพระญาจักกัก็มากนัก คือว่าหลายเทื่อหลายทีนั้ก ได้เป็นพระญาในปเทศราช^๑ ก็มากนัก ได้เกิดเป็นพระญา [น.๓] อินท์ก็มากนัก คือว่าหลายเทื่อหลายที ได้เกิดมาเป็นพระญาพรหม ก็หลายเทื่อนักแล

สาริปุตฺต ตูราสาริปุตฺต อนตฺมโส ด้วยลวงสุดไป บุคคลผู้ใดได้สร้างอักษธัมมตัวนึ่งก็ติ ได้จ้างบุคคลผู้ใดได้สร้างปิฏกะ แม่นว่าอักษะท่านผู้อื่นเขียนบพนึ่งก็ติ ก็จักได้เสวยผละอาณิสสหาที่สุตบได้แล ตัว ๑ ก็ได้เสวยยังสุข ได้ ๘ หมื่น ๔ พันกัปป^๒ แล

บุคคลผู้ใดได้สร้างปิฏกะอันเป็นธัมมแห่งกุตถาคตะ ได้เป็นพระญาจักกัก็ได้ ๘ หมื่น ๔ พันกัปป ได้เกิดเป็นพระญาปเทศราชได้ ๙ อสงชัยกัปป^๓

ได้เกิดมาเป็นพระญาพรหม มีเข้าของประหมานว่า ๙ อสงชัยกัปป

ได้เป็นมหาเสฏฐี มีสมบัติอันมากก็ได้ ๙ ล้านอสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาภุมมเทวดาก็ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นใหญ่แก่เทวดาอันมีวิมานตั้งอยู่ในอากาศได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ชั้นฟ้าจาตุมหาราชิกา ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาอินท์ ก็ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ในชั้นฟ้ายามา ก็ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ชั้นฟ้าดุสิตา^๔ ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ในชั้นฟ้า [น.๔] นิมมานรติ ได้ ๙ อสงชัยกัปป

ได้เกิดเป็นพระญาแก่เทวดาอันอยู่ในชั้นฟ้าปรินิรมิตตวสตี ก็ได้ ๙ อสงชัยกัปปแล

สาริปุตฺต ตูราสาริปุตฺต บุคคลผู้ใดได้สร้างปิฏกะอันเป็นธัมมแห่งกุตถาคตะ เมื่อจุติตายจากพรากเมืองคน ก็ได้เอาตนเกิดในชั้นฟ้า เป็นเทวบุตรเทวดา ก็ได้เสวยสัมปัตติทิพพมากนั้กกว่าเทวบุตรเทวดาทั้งหลายแล เมื่อจุติจากเมืองฟ้าลงมาเกิดในเมืองคน ก็ได้เกิดในกระฎุอันมีสมบัติอันมากนั้กแล

บุคคลผู้ใดได้สร้างปิฏกะนั้น เกิดมาในเมืองคน บ่ห่อน^๕ ว่าจักเป็นทุกข์สักเทื่อ

^๑ ปเทศราช - ประเทศราช หมายถึงรัฐ หรือดินแดนที่มีประมุขเป็นของตนเอง แต่อยู่ภายใต้อำนาจควบคุมดูแลและคุ้มครองของพระมหากษัตริย์อีกรัฐหนึ่ง มีหน้าที่ต้องส่งเครื่องราชบรรณาการถวายเป็นประจำ

^๒ กัปป - กัลป์ คือช่วงเวลาที่ยาวนานมาก มีข้ออุปมาไว้ว่าเท่ากับการเอาผ้าทิพย์อันบางเบาปิดก้อนหินที่มีขนาดกว้างและยาวด้านละ ๑,๐๐๐ วา โดยหนึ่งร้อยปีตเพียง ๑ ครั้ง หากหินก้อนนั้นสึกกร่อนจนหายไป ก็จะเท่ากับระยะเวลา ๑ กัปป

^๓ อสงชัยกัปป - อสงไขยกัลป์ คือระยะเวลาที่ยาวนานจนไม่อาจนับได้ มีข้ออุปมาเหมือนจำนวนเม็ดฝนที่ตกหนักตลอดวันตลอดคืน เป็นเวลานาน ๓ ปี

^๔ ดุสิตา - สวรรค์ชั้นดุสิต

^๕ บ่ห่อน - ไม่เคยปรากฏ

อัน ๑ ก็ไปได้เกิดในกระกูลอันเป็นหินชาติ^๑ สักเทื่อ เทียรยอมได้เกิดในกระกูลที่ประเสริฐยิ่งกว่า
กระกูลทั้งหลายแล

บุคคลผู้ใดได้สร้างปิฎกอันเป็นธัมม์แห่งพระตถาคตะ เกิดมาเมื่อลุนประกอบด้วย
ปัญญาภยณะ คือสุวัณณะ มีตาอันแจ่มใส มีวัณณะอันงาม มีองค์สัณฐานก็งาม ควรรำมาเอาใจ^๒ แห่ง
ปามสัตต์^๓ทั้งหลายแล

บุคคลผู้ใดได้สร้างธัมม์แห่งกุตถาคตะ บุคคลผู้นั้นเกิดมาเมื่อลุน มีวัณณะเนื้อตนักงาม กล่าว
ถ้อยคำก็ม่วน เป็นอันจำเรินใจแก่คนทั้งหลายมากนักละ

บุคคลผู้ใดได้สร้างธัมม์ตถาคตะ เกิดมา [น.๕] เมื่อลุนบ่ห่อนปากหยาบซำกล้าครนอง บกล้ำ
แข็งสักเทื่อ เกิดมาบ่ห่อนเสียงคะลักขณะเนื้อตนักสักเทื่อ เหตุมีเครื่องบอระโศก บ่ถ้อยบ่ร้ายสักเทื่อ ฯ

บุคคลผู้ใดได้สร้างธัมม์ตถาคตะนั้น เทียรยอมได้เกิดในกระกูลสองประการ คือกระกูลพระญา
แลกระกูลพราหมณะผู้ประเสริฐ เทียรยอมได้เกิดเป็นพระญาจักกัมนัก มักว่าหลายเทื่อหลายที ได้เกิด
เป็นพระญาในปเทศราชก็หลายนัก มักว่าหลายเทื่อหลายทีแล

บุคคลผู้ใดได้สร้างธัมม์ตถาคตะ ได้เป็นพระญาแก่เทวดาในชั้นฟ้าทั้ง ๖ คือจาตุมหาราชิกา แล
ยามา ตุสสิตา นิมมานรติ ก็มีมากนักละ เหตุตั้งอัน ตถาคตะกล่าวว่า *อานนท อปริมาณ* หาประมาณที่
อันจักสุดจักเสียบได้แล

สาริปุต ตูราสาริปุตต์ ในกาลอันข้ามล่วงพ้นไปเสียจิริกาลนานนักวันนั้น สัพพัญญูเจ้าตน ๑
ชื่อว่าโปราณโคตมะ เกิดมาในโลกนี้ ตถาคตะอันยังผั่ง^๔ สร้างโพธิสมพารได้พบสัพพัญญูเจ้าโปราณโคตมะ
ก็ได้หื้อบุคคลชายผู้ ๑ เขียนธัมม์ สร้างธัมม์สัพพัญญูเจ้าตนนั้น ก็บูชาคือว่าหื้อค่ายาก แก่ [น.๖] บุคคล
ผู้เขียนธัมม์ด้วยเข้าของอันแพงค่า เพื่อหื้อเป็นที่ตั้งหมั่นแห่งศาสนาพระเจ้าโปราณ ๕๐๐๐ วัสสา ด้วย
อันได้สร้างปิฎกอันเป็นธัมม์แห่งสัพพัญญูโปราณเจ้า ตถาคตะก็ได้เกิดเป็นพระญาจักกั อยู่ไนโปราณ
กับปิลนครราชธานี เสวยยังสุขอันเป็นพระญาจักกั เมื่อลุนด้วยอานิสสอันได้สร้างธัมม์ ก็เป็นประจักษ์คำชู
หื้อตถาคตะได้ตรัสสัพพัญญุตญาณแล สัพพัญญูเจ้ากล่าวเป็นอุปเทศ แล้วอยู่บ่ปากแล

อล โข ในกาลนั้น มหาสาริปุตต์ตนมีอายุควรอย่า เลิกประหม่อมื้อขึ้นตั้งเหนือหัวแห่งตน แล้วก็
กล่าวว่ดังนี้ *ภนเต* ข้าแห่งสัพพัญญูเจ้าสมพาร ได้เกิดพบสัพพัญญูเจ้าโปราณโคตมะ ได้สร้างธัมม์
สัพพัญญูเจ้าตนนั้น ได้เป็นพระญาจักกัด้วยผลอันได้สร้างธัมมนั้น ก็ยังเป็นประจักษ์คำชูหื้อได้ตรัส
สัพพัญญุตญาณ ก็ปรากฏแก่สัพพัญญูเจ้าแล บ่ปรากฏแก่เวเนยยะสัตต์แห่งสัพพัญญูเจ้าแล ขอสัพพัญญู

^๑ หินชาติ – ชาติที่ต่ำทราม หมายถึงชาติตระกูลที่ต่ำต้อย เช่น จันทาล ทาส หรือยาก

^๒ รำมาเอาใจ, ลำมาเอาใจ, ระมาเอาใจ – ชอบพอ, พึงพอใจ

^๓ ดันฉับและโดยทั่วไปนิยมเขียน “ปณสัตต์” แก่เป็น “ปามสัตต์” – สัตว์ที่มีชีวิต

^๔ ผั่ง – ย้ง, พึ่งจะ

เจ้าจันทเสนายังอาณิสสงส์อันได้สร้างธัมมแก่เวณยยะสัตตหื้อแปรกว้างมากนักเทือะ มหาสารีบุตรตราธนา
สัพพัญญูเจ้าว่าฉันนี้

สัพพัญญูเจ้าจักเทศนายังอาณิสสงส์สร้างธัมม แก่ [น.๗] ปาณสัตต์ ๔ หมู่ คือภิกขุ แลภิกขุณี
อุปาสิกกะ อุปาสิกาทังหลาย พระพุทธเจ้าก็เทศนาว่า *อดีต กิร กาละ ไปรณโคตโมนาม สมมาสมพุทโธ*
โลกิโก อุทปาติ อสตี อายุวสส อโหสิ ปฏิกตตย สาสนํ ปฏิสสปลยจวสสา สหสส์ อฏฐา ดังนี้ เป็นต้น

สารีบุตร ตราสารีบุตร ในกาลอันข้ามล่วงพันไปนานนักวันนั้น สัพพัญญูพระพุทธเจ้าตน ๑
ชื่อไปรณโคตมะ ตั้งได้ยินมาว่าเกิดมีในโลกนี้ สัพพัญญูเจ้าตนนั้นมีอายุ ๘๐ ปีแล ส่วนว่าปิฎกะทั้ง ๓
คืออภิธัมมา แลสุตตันตปิฎกะ แลวินัยปิฎกะเป็นที่หมั้น ส่วนว่าคำสอนพระพุทธเจ้าก็ตั้งหมั้น ๕,๐๐๐
วัสสา สัพพัญญูเจ้าเมื่อออกมา ญาติกระกุลใส่ชื่อว่าสิทธัตถกุมาร *มาตา* อันว่าแม่แห่งพระพุทธเจ้าตนนั้น
ชื่อว่าสรีมหายา พ่อแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้น ชื่อว่าสรีสุทโธทนมหาราช *มาตา* แม่แม่แห่งพระพุทธเจ้า
ตนนั้นชื่อกิสราโคตมิแล ราชเทวีแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้นเมื่อเสวยราชสมบัติชื่อยโสธรรราชเทวีแล ลูก
แห่งพระพุทธเจ้าตนนั้นชื่อว่าราหุลกุมารแล เวียงอันเป็น [น.๘] ที่เกิดแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้น ชื่อกับปิล
ราชธานีแล

ตथा ในกาลนั้น โปธิสัตต์เจ้าแห่งเราได้เกิดเป็นอามาจจ์^๑ แห่งพ่อพระญาเจ้าตนนั้น ก็หื้อ
บุคคละผู้รู้ธัมมเขียนนอภิธัมมาปิฎกะ (๗) กัมพิร์ คืออภิธัมมาสังคินี แลยมกะ แลวิภังกะ แลธาตุ แล
บุคคละปัญญัตติ แลมหาปิฎฐาน แลกถาวัตถุ แลหื้อเขียนสุตตันตปิฎกะธัมมทั้งหมด หื้อเขียนวินัยปิฎกะทั้ง
มวล มีปาราชิกกัณฑ์เป็นต้นแล

อามาจจ์ผู้นั้น ปุชาผู้เขียนธัมมด้วยเข้าของสัมปัตติอันมากนัก แล้วก็ปุชาปิฎกะอันเป็นธัมมแห่ง
สัพพัญญูเจ้าตนนั้นด้วยใจชมชื่นยินดี แล้วก็ปราณานาว่าฉันนี้

ภนเต ข้าแก่สัพพัญญูเจ้า ข้าได้สร้างปิฎกะอันเป็นธัมมสัพพัญญูเจ้า จึ่งหื้อข้าได้เป็นพระพุทธเจ้า
ตนหนึ่ง มีชื่อเสมอดั่งชื่อสัพพัญญูเจ้า

แม่นแม่ผู้ข้า ก็เสมอดั่งแม่สัพพัญญูเจ้า

แม่นพ่อ ก็เสมอดั่งพ่อสัพพัญญูเจ้า

แม่นแม่แม่ ก็เสมอดั่งแม่แม่สัพพัญญูเจ้า

แม่นเมียข้า ก็เสมอดั่งมหาเทวีแห่งสัพพัญญูเจ้าเสวยราชสมบัตินั้น

แม่นว่าลูก ก็เสมอดั่งลูกสัพพัญญูเจ้านี้

แม่นว่าเมืองอันเป็นที่เกิดเมื่อข้าได้เป็นพระ ก็เสมอดั่งเมืองแห่งสัพพัญญูเจ้า [น.๙] นี้เทือะ

อามาจจ์ผู้นั้น ก็ปราณาเอาลักษณะทั้งหมดเสมอดั่งสัพพัญญูเจ้าไปรณชู้อัน บั๊หื้อเสียสักอันแล

^๑ อามาจจ์ – อามจจ (บาลี), อมาตย (สันสกฤต) ไทยใช้ อำมาตย์ หมายถึงคนสนิทของพระราชา

สัพพัญญูเจ้าโบราณโคตมะได้ยืนอามาจผู้้นั้นปราณานัก สัพพัญญูเจ้ารำเพิงว่าฉันนี้
อามาจผู้้นั้นปราณาเอาถานันตระ^๑ เสมอดังถานันตระแห่งกู บ่หลากบ่คลาแท้

สัพพัญญูเจ้ารำเพิงดูก็รู้ว่าอามาจผู้้นั้นพำเพ็ง^๒ ปารมีปราณาเอาสัพพัญญุตัญญาณ คือหื้อ
ทานอันใดก็ปราณาเอาสัพพัญญุตัญญาณว่าได้หื้อทานวัตถุอันนั้น จุงหื้อเข้าได้เป็นพระตน ๒ คิดในใจ
ตนว่าฉันนี้เลี้ยง ๙ อสงชัยกัปปี้แล้วแล

อามาจผู้้นั้นหื้อทานปราณาว่าเข้าได้หื้อวัตถุอันนี้เป็นทาน หื้อได้เป็นพระตน ๑ ปราณาด้วย
ปากฉันนี้ เข้าในเจตอสงชัยกัปปี้ ก็จักบอระมวณ^๓ แก่อามาจผู้้นี้ชะแล

สัพพัญญูโบราณโคตมะก็รู้แจ้งแล้ว สัพพัญญูเจ้ากล่าวว่า ดูราอามาจ ทานสร้างปิฎกะทั้ง ๓ อัน
เป็นธัมมตถาคตะเพื่อหื้อสาสนาตั้งหมั้น ๕๐๐๐ วัสสา แลปราณาเหมือนดังตถาคตะชู้อันฉันนี้ ก็จักบอ
ระมวณแก่ท่านชะแล เมื่อใดสัพพัญญูเจ้าตน ๑ เกิดมาเป็นพระในโลกนี้ มีชื่อว่าตีปังกระ หากท่านวาย
ทวยยังดังท่านปราณาเอาถานันตระตถาคตะชู้อันชะแล [น.๑๐]

สัพพัญญูโบราณโคตมะกล่าวเท่านั้นแก่อามาจผู้้นั้นแล้ว ส่วนอามาจผู้้นั้นได้ยืนสัพพัญญูเจ้า
กล่าวว่า สัพพัญญูตีปังกรท่านวายยังตนอันปราณาเอาสัพพัญญุตัญญาณดังอัน ก็ชมชื่นยินดี อามาจผู้
้นั้นไหวสัพพัญญูเจ้าแล้วก็เมื่อสู่เรือนแห่งตนแล้ว อามาจผู้้นั้นได้สร้างธัมมสัพพัญญูเจ้า มีใจยินดีทราบต่อ
เท่าชีวิต

คั่นว่าเลี้ยงอายุแห่งตนก็ได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าดาวดิงสา เสวยสัมปัตติทิพพ์ก็ด้วยผละอันตน
ได้สร้างธัมมสัพพัญญูเจ้า ก็ได้เกิดเป็นเทวบุตรตน ๑ ก็อยู่เสวยสัมปัตติทิพพ์ทราบต่อเท่าชีวิตแห่งเทวบุตร
ตนนั้น

คั่นจตุจากพรากชั้นฟ้าดาวดิงสา ผละอันตนได้สร้างธัมม ก็นำเอายังตนหื้อได้ด้วยปฏิสันธิในท้อง
มหาเทวีอันเป็นอัครมเหสีแห่งพระญาตนชื่อว่าอิสินทราชะในเวียงโบราณกัปปิราชธานี มหาสัตต์เจ้า
อยู่ในท้องแม่เลี้ยงสิบเดือนบวระมวณแล้ว ก็ประสูติออกจากท้องแม่แห่งตน ลักษณะมหาสัตต์เจ้า
คั่นว่าออกจากท้องแม่ ห่าฝนแก้วเจ็ดจำพวกก็ตกลงทั่วเวียงแห่งตน ก็ด้วยผละอันตนได้สร้างธัมม

มหาพรหมก็เอาคำพัน ๑ แต่เมืองพรหม มาปูชามหาสัตต์เจ้า [น.๑๑]

พระญาอินท์ เอาเข้าของสัมปัตติ ทั้งเครื่องประดับอันเป็นทิพพ์มาปูชามหาสัตต์เจ้า

พระญาเทวดาอยู่ในชั้นฟ้าปริณมิตตวิสสวดี เอาเครื่องประดับอันเป็นทิพพ์มาปูชามหาสัตต์เจ้า

พระญารุกขเทวดา เอาดอกไม้ทิพพ์อันมีคันธระอันหอมต่างๆ มาปูชามหาสัตต์เจ้า

พระญาภูมมเทวดา เอาเงินแลคำมาปูชามหาสัตต์เจ้า

พระญานาค เอาแก้ว ๗ จำพวก มาปูชามหาสัตต์เจ้า

^๑ ถานันตระ – ถานันตร ในที่นี้หมายถึงยศ ตำแหน่ง และฐานะ เป็นต้น

^๒ พำเพ็ง – บำเพ็ญ

^๓ บอระมวณ, บวระมวณ – บริบูรณ์ มาจากศัพท์ภาษาบาลีคือ ปริบูรณ์ (เสร็จสิ้น, สมบูรณ์, จบ)

พระญาราชสีห์ อันอยู่ป่าหิมพานต์ทิสสะกล้ำหนเหนือ เอาขึ้นสัตว์ทั้งหลายต่างๆ มาหื้อเป็น
อาหารแก่มหาสัตว์เจ้า

เมื่อตระวันเย็น มหาพรหมมาอุปฐากกริสามหาสัตว์เจ้า

เมื่อคืน เทวดาอยู่ชั้นฟ้ามาอุปฐากมหาสัตว์เจ้า

เมื่อเช้าเมื่อค่ำ พระญานาคเอาน้ำทิพย์อันมีคันธอันหอม ใส่ไหแก้ว ๗ ประการ มาหื้อแก่
มหาสัตว์เจ้า แลนางทั้งหลายมีรูปอันงาม เสมอดังเทวดามาแต่อุดรกรูทวีปมาอุปฐากมหาสัตว์เจ้า
ชื่อยามแล

อสสราชา พระญาม้าตัวอันทรงเครื่องประดับทั้งมวล ก็มาแต่กระกูลม้าวลาหะ เป็นม้ามงคล
แก่มหาสัตว์เจ้า

เสตหตุณินาโค ช้างเผือกตัวมาแต่กระกูลช้างฉันทันต์ เป็นช้างมงคลแก่มหาสัตว์เจ้าแล

ยักษ์ทั้งหลาย เอาโภชนะอาหารอันเป็นทิพย์ มา [น.๑๒] บูชามหาสัตว์เจ้า

มหาพรหม สร้างปราสาทแก้ว ๗ จำพวก มาหื้อแก่มหาสัตว์เจ้า

พระญอินทร์ สร้างปราสาทคำ ๗ หลัง หื้อแก่มหาสัตว์เจ้า

พระญานาค สร้างปราสาทแก้วเจ็ดหลัง หื้อแก่มหาสัตว์เจ้าแล

ท้าวพระญาทั้งหลาย อันอยู่ในชุมพูทวีป สร้างปราสาทอันแล้วด้วยคำ ประดับด้วยแก้ว ๗
จำพวก ๕ หลัง มาถวายแก่มหาสัตว์เจ้าแล

สุวรรณภูมิโย ชุมคำทั้งหลายเกิดมีในที่อันกว้างได้โยชนะ^๑ มีในทิสสะกล้ำวันออกแห่งปราสาท
รอดชุกกล้า

สุวรรณรชตรุกษา ต้นไม้เงินแลต้นไม้คำ มีดอกมีลูกเป็นเงินเป็นคำ เกิดมีในหว่างชุมคำในที่ใดสิบ
โยชนะรอดชุกกล้า

นิโฆโส เสียงหึ่งดังทั้งหลายอันม่วนเพราะควรละเมาเอาใจชมชื่นยินดี เหมือนดังเสียงตุรียน
นตรี ๕ ประการ ออกมาจากต้นไม้ ดอกไม้คำทั้งหลายผู้นั้น

ต้นไม้อันน้อยย้อยด้วยผ้าทิพย์ มีวิณะต่างๆ ก็เกิดมีช่องหน้าปราสาทแห่งมหาสัตว์เจ้าแล

ผ้าทิพย์ผู้แพ่งคำมากนัก ส้อยสังวาลย์อันเป็นเครื่องประดับ มีวิณะต่างๆ กัน ห้อยย้อยอยู่ใน
ต้นไม้ทั้งหลายผู้นั้น เข้าน้ำอันมีหลายประการต่างๆ ก็เกิดมีแก่มหาสัตว์เจ้าแล

เครื่องประดับมีหลายประการต่างๆ เกิด [น.๑๓] มีแก่มหาสัตว์เจ้าแล

สตตฺรตฺตนปากรา ปราการ^๒ แก้ว ๗ ประการ มีรสมีรุ่งเรืองงามเกิดมีแวดล้อมชุกกล้าแห่ง
ปราสาท ปราการงาข้าง สูงได้ ๑๗ สอก แวดปราการแก้ว ๗ ประการ รอดชุกกล้า

^๑ โยชนะ – หน่วยวัดความกว้างหรือยาว (๑ โยชน์ เท่ากับ ๑๖ กิโลเมตร)

^๒ ปราการ – กำแพง

ถัดปรากการคำ มีรูปเป็นดังรูปราชสีห์แวดล้อมปรากการแต่พายนอก รอดชุกกล้าชุกพวยแล
 ประตุคุ่มน้อยแล้วด้วยคำทั้งมวล เกิดมีแก่มหาสัตว์เจ้าแล
 เสียงทั้งมวลเหมือนดังเสียงตริยมนตรี ๕ ประการ อันมาจากปรากการทั้งหลายผุ่้นนั้น อันม่วน
 มหาสัตว์เจ้าหากบังเกิดมี ควรระเมาเอาใจมากนั้กแล

หนทางในเวียงนั้นเป็นแผ่นคำทั้งมวล มีวันฉะอันเหลือ้งเรื่องงามมากนั้กแล
 สรรท้งหลายได้ ๘ หมื่น ๔ พันสระ แล้วด้วยคำทั้งมวล เกิดมีแก่มหาสัตว์เจ้า
 ดอยคำทั้งหลายได้ ๘ หมื่น ๔ พันดอย ก็เกิดมีแก่มหาสัตว์เจ้าแล
 เวียงกับปิลนคร อันเป็นที่เกิดแก่มหาสัตว์เจ้า เทียรย้อมลาวดเจือ^๑ ด้วยชายคำ^๒ ทั้งมวล
 ไม่จันทน มีลำ มีกั้ มีใบ มียอด แล้วด้วยเงิน มีวันฉะดังคำ ก็เกิดมีในหว่างปรากการ
 รูปคำเหมือนดังรูปสุนขะนั้นได้ ๘ หมื่น ๔ พันตัว เกิดมีแก่มหาสัตว์เจ้า
 รูปคำอันควรพริตสะเพิงกลัว^๓ ก็เกิดมีแก่มหาสัตว์เจ้า
 รูปจัวอันแล้วด้วยคำได้โยชนะ งามรอดชุกกล้า เกิดมีแก่มหาสัตว์เจ้าแล
 [น.๑๔] มณีนเมกขลาเทวดา เอาเรือคำทั้งหลาย ๘ หมื่น ๔ พันแหล่^๔ มาบุขามหาสัตว์เจ้าแล
 มหาสัตว์เจ้ามีอิตตภาวะเนื่อตนอันงามเสมอตั้งวันฉะมหาพรหม ทรงกำลังเตชะมากนั้ก เสวย
 ราชสั้มปัตติในเมืองกับปิลนครราชธานี ก็บวระมวนด้วยเข้าน้ำโภชนะอาหาร เข้าตัมเข้าหนม มีโอหารส
 ทัวไปนเวียงกับปิลนครทั้งมวลแล

เวียงกับปิลนครนั้นบวระมวนด้วยผ้าแลเครื่องประดับหลายประการต่างๆ แล
 เวียงกับปิลนครราชธานีนั้น บวระมวนด้วยแก้ว ๗ ประการ แล
 พระมหาสัตว์เจ้าเกิดมาในเมืองคน เสวยราชสั้มปัตติในเวียงกับปิลนครราชธานี (อัน) ประเลัญ
 เลิสล้ำกว่าท้าวพระยาทั้งหลายชุน อันอยู่ในชุมพูทวีปทั้งมวล ก็ด้วยผละอานิสงส์สร้างธัมมพระพุทเจ้า
 โปราณโคตมะนั้นแล

พระญาอินท์ เออนางเทวดาผู้ชื่อว่าสุทธินิ อันเป็นลูกแห่งตนแต่สุธัมมา มาตั้งไว้ในที่อันเป็น
 อัครมเหสีแก่มหาสัตว์เจ้าแล

พระญาอินท์ เออนางเทวดาทั้งหลายได้พัน ๑ แลทรงเครื่องประดับทั้งหลายต่างๆ มาเป็น
 ปริวารแก่พระมหาสัตว์เจ้าแล

มหาสัตว์เจ้าตนได้สร้างธัมมัสัพพัญญูเจ้าโบราณโคตมะในชาติอันได้ [น.๑๕] เกิดเป็นอามาจจ
 แห่งพ่อพระเจ้าโบราณโคตมะ บุญอันนั้นมาตามเป็นดังเงางามตามเทียมตัวนั้น บุญอันสร้างธัมมนั้นมา

^๑ ลาวดเจือ – ปู, ลาด

^๒ ชายคำ – ทรายทองคำ

^๓ พริตสะเพิงกลัว, พริสสะเพิงกลัว – แปลกประหลาดจนน่ากลัว, น่าตกใจ

^๔ แหล่ – เล่ม, แท่ง, ลำ (ในที่นี้หมายถึง ลำ)

นิยมยังตนหื้อได้เป็นพระญากักกวัตติราช ปราบทวีปทั้ง ๔ มียศสปริวารเตชะ หาปุคคละผู้จักเปรียบเทียมพอสองปได้ ก็ได้นางเทวดามาเป็นอัครมเหสีแก่ตนแล

มหาสัตว์เจ้าได้นางเทวดาเป็นเมีย ได้ลูกชายพัวหนึ่ง ลูกชายพัวคนนั้นมีรูปก้งาม มีเดชะกำลังก็มากนั้กแล

ลูกชายกลางคนพระญากักกัตตนพ้อ หื้อเป็นเจ้าแก่ชาวอุดรกรูทวีป

พระญากักกัตตนพ้อหื้อลูกแห่งตน เมื่อเป็นเจ้าแก่ชาวพุพพิเททวีปแล

พระญากักกัตตนพ้อหื้อลูกตน เมื่อเป็นเจ้าแก่ชาวอมรโคยานทวีป

พระญากักกัตตนพ้อหื้อลูกตน เมื่อเป็นเจ้าแก่นาคทั้งหลายในเมืองนาคแล

พระญาเจ้าตนพ้อหื้อลูกแห่งตน เมื่อเป็นเจ้าแก่ภูมมเทวดา แลสัตว์ไตรจาน แลกินนระ กิณนรีทั้งหลายอันอยู่ในป่าหิมพานต์

พระญากักกัตตนพ้อหื้อลูกตนอยู่กั้บด้วยตนผู้ ๑ แล พระญากักกัตตนพ้อแต่งแปลงลูกตนพัน ๑ นั้น ไปกะทำควรวาสพิทธิเลี้ยงชีวิตแห่งตนแล

ท้าวพระญาทั้งหลายก็ใช้อย่างบ่าวแห่งตนเอาเครื่องปณณาการอันเกิดมีในเมืองแห่งตนมาถวายแก่พระญากักกัตตนพ้อหื้อลูกอันภาวะ หา [น.๑๖] ปุคคละผู้จักเปรียบเทียมพอสองปได้ ก็ด้วยเดชะกุศลบุญอันสั่งธัมมพระพุทเจ้าไว้เป็นที่มั่นในศาสนาพระเจ้าโบราณโคตมะ ๕ พันวัสสาแล

ท้าวพระญาทั้งหลายอันอยู่ในประเทศต่างๆ แต่งแปลงของฝากอันควรยื่นควรถวาย มีรสหลายประการต่างๆ ใส่ให้ได้ ๘ หมื่น ๔ พันลูก ก็หื้อปฐิสสะแห่งตนมาถวายแก่พระญากักกัตตนพ้อ

ท้าวพระญาทั้งหลายอันอยู่ในประเทศราชตนต่างๆ แต่งแปลงยังผ้าแลเครื่องประดับต่างๆ ใส่ในอุบคำ^๑ ได้ ๘ หมื่น ๔ พันลูก หื้อราชปฐิสสะแห่งตนมาถวายแก่พระญากักกัตตนพ้อ

ท้าวพระญาอันอยู่ในประเทศต่างๆ แต่งแปลงยังผ้าทั้งหลายอันแพงค่านัก ใส่ในเกวียนทั้งหลายได้ ๘ หมื่น ๔ พันแหล้ม หื้อราชปฐิสสะแห่งตนมาถวายแก่พระญากักกัตตนพ้อ

พระญากักกัตติราชตนพ้อก็บได้ถูกต้องผู้ยิ่งในเมืองคนสักเทือแล พระญาตนพ้อก็บได้ถูกต้องนางเทวดาอันเป็นทิพพิเสี้ยงกาลทุกเมื่อแล ก็เหตุอันตนได้สั่งธัมมสัพพัญญูเจ้าแล

พระญากักกัตตนพ้อบวระมณด้วยเข้าน้ำโภชนะอาหารต่างๆ บวระมณด้วยเข้าเปลือกเข้าสาน บวระมณด้วยข้างม้าวัวควาย แลม้าเทียมรถ แลบวระมณด้วยดอก แลเครื่อง [น.๑๗] ไล่ลาทาคันระของหอมต่างๆ บวระมณด้วยแก้ว ๗ จำพวกแล บวระมณด้วยแผ่นดินอันมีคันธระสะ อันหอมควรรำมาเอาใจ พระญากักกัตตนพ้อเลงดูสวนอุทยาน แลสระโปกขรณที่ตัดที่คลองตาแห่งตนในที่ใดที่นั่น ควรระมาเอาใจแห่งพระญากักกัตตนพ้อ (พระญากักกัตตนพ้อ) เสวยราชสมบัติในเมืองโบราณกับปิลนครราชธานี เหมือนดังสัมปัตติทิพพิแล

^๑ อุบคำ – ผอบทำด้วยทองคำ

ยสฺมา เหตุฉฉินโต ตสฺมา เหตุตั้งอัน สารีปุตฺต ตูราสารีบุตรฺ ตถาคตะยังผังสร้างโพธิสมพาร ได้เกิดเป็นอามาจจ์แห่งพ่อพระเจ้าโพรณโคตมะ ได้สร้างปิฎกะอันเป็นธัมมัสสัพพัญญูเจ้าแล เมื่อพยายลุนก็เสวยสัมปตติหาที่จักเปรียบเทียบมไปได้แล ฯ

สัพพัญญูพระพุทธเจ้าเทศนาเป็นปาณิฉณณียบท แก่เวเนยยะสัตตังทหลาย มีมหาสารีบุตรเจ้าเป็นประธาน แล้วสัพพัญญูพระพุทธเจ้าก็ชุมนุมมายังชาตกะหื้อแจ้งแก่ปาลณสัตตังทหลาย พระพุทธเจ้ากล่าวว่า ตทา อุตฺตรกุโตะ เขมา อโหสิ นี้เป็นต้นแล

ภิกฺขเว ตูราภิกฺขุทหลาย นางแก้วอันอยู่ในอุดรกรทวิป^๑ (อัน) มาอุปัฏฐากพระญาณัจฉกวันนั้น ได้นางเขมาภิกฺขุณี อันเป็นอัครสาวิกา [น.๑๘] แห่งพระตถาคตะ ในกาลบัดนี้แล

นางสุธัมมา อันเป็นแม่แห่งนางสุทฺธิณีเทวดาวันนั้น ได้นางอุปลวันณาเถรีภิกฺขุณี ในกาลบัดนี้แล พระญาณุมมเทวดา เอาเงินแลคํามาถวายแก่พระญาณัจฉกวันนั้น ได้มหาสิมพลี^๒ ในกาลบัดนี้แล พระญาณาคราช เอาแก้ว ๗ จำพวก มาถวายแก่พระญาณัจฉกวันนั้น ได้อนุรุทธเถร ในกาลบัดนี้แล

พระญาณรุทเทวดา อันมาอุปัฏฐากพระญาณัจฉกเมื่อเช้า เมื่อคํ่าวันนั้น ได้มหาภัสสเถร ในกาลบัดนี้แล

พระญาณินท์ ผู้เอนางเทวดาผู้ชื่อสุทฺธิณี มาหื้อเป็นอัครมเหสีแก่พระญาณัจฉกวันนั้น ได้มหาโมคคัลลานเถร ในกาลบัดนี้แล

มหาพรหม ผู้มาเนรมิตปราสาทแก้วหื้อแก่พระญาณัจฉกวันนั้น ได้มหาสารีบุตร ในกาลบัดนี้แล พระญาณอิสินทราชะ ผู้เป็นพ่อพระญาณัจฉกวันนั้น คือพระญาณาสรีสุทฺโธทนะมหาราช ผู้เป็นพ่อตถาคตะ ในกาลบัดนี้แล

นางอานันทเทวี ผู้เป็นแม่พระญาณัจฉกวันนั้น ได้นางสรีรมหามายา อันเป็นแม่บังเกิดพระตถาคตะ ในกาลบัดนี้แล [น.๑๙]

นางเทวดาชื่อว่าสุทฺธิณี มาเป็นอัครมเหสีแก่พระญาณัจฉกวันนั้น ได้นางโยโสธรา อันเป็นแม่ราหุลเถร ในกาลบัดนี้แล

ลูกพระญาณัจฉกผู้เป็นพี่แก่ท่านทั้งหลายวันนั้น ได้เจ้าราหุลเถร ในกาลบัดนี้แล ปาลณสัตตแห่งพระญาณัจฉกวัตติราชวันนั้น ก็ได้ปาลณสัตต ๔ หมู่ คือภิกฺขุ แลภิกฺขุณี อุปปาสักกะ อุปปาสิกา ในกาลบัดนี้แล

พระญาณัจฉกวัตติราชตนเสวยโพรณกับปิลนคฺรราชธานีวันนั้น คือว่าตนภูพระตถาคตะ ตนเป็นที่แจ้งที่เพ่งแก่สัตตโลกทั้งมวล ในกาลบัดนี้แล

^๑ อุดรกรทวิป – อุดรกรทวิป ตั้งอยู่ทางทิศเหนือเขาพระสุเมรุ

^๒ มหาสิมพลี – พระสิวลี เป็นพระสาวกที่ไ้รับยกย่องว่าเป็นผู้เลิศในทางผู้มีลาภมาก

โบราณกบิลชาฎกั นิฐิตุํ กรียอันกล่าวแก้ไขยังกบิลชาตค จกกวตฺติราชนิงสา นิฐิตา ฯ
กล่าวยังอานิงสสังธัมมํ ก็บังคมสมเ็จสระเด็จแล้วเท่านั้นก่อนแล

[บันทึกท้ายเรื่อง]

อานิงสสังธัมมํ เขียนธัมมแล ฯ อุปปนามสสภิกขุ ลิกขิตตะไว้คำชูโชฎกะตราบ ๕๐๐๐
พระวัสสาแท้จริงแล ฯ นิพพาน ปจฺจโย โหตุ เม นิจฺจํ ฐวํ ฐวํ ฯ ศักกพะ 1174 ตัว ปีเตาสัน

[น.๒๐] สักกพะ ๑๑๗๔ ตัว ปีเตาสัน เดือน ๑๒ แรม ๓ ค่ำ เมฆ ๖ ไทยเบิกใจ ยามกองงาย

ปณมุลลสัทธา อุปปนามสสภิกขุ เป็นเกล้ากว่าหลานยิงนางจาม แลอีแก้ว แลญาติกาวงสาชู้
ชุกน ได้สร้างเขียนยังอานิงสสังธัมมํเขียนธัมมนี ไว้โชฎกะวรพุทธศาสนา ตราบ ๕๐๐๐ พระวัสสา
แท้จริงแล

นิพพาน ปจฺจโย โหตุ เม เมตฺเตยฺย สนฺติเก อนาคเต เม นิจฺจํ ฐวํ ฐวํ เม ฯ

“การจารใบลาน”

๒. อานิสงส์ฟังธรรม^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ เอวเมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สวาศนํ วิหริติ เชตวนเ อนาถปิณฑิกสฺส อารามเ ฯ
โภ สารโว ดูกราสัปบุริสสะทั้งหลาย เอวเมเม สุตํ อันว่าสุตต์อันนี้ หากเป็นนิทานแห่งสุตต์
ทั้งหลายแล เอกํ สมยํ ยังมีในกาลคราบ ๑ ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า วิหริติ ก็อยู่ เชตวน ในปล้ำเชตวัน
อาราม

อลโข ในกาลยามนั้น รตฺติยา ในกาลเมื่อกลางคืนแลมาถึงดั่งอัน อภิภุตฺตยา อันมีปณมยาม
หากข้ามล่วงไปแล้วแล มีมีขณมยามเที่ยงคืนมาถึงดั่งอัน อญฺญุตฺรา เทวตา ยังมีเทวดาตนตั้ง อันมีชื่อ
บปฺรากฺกุ เภรภปฺป เชตวนํ ยังปล้ำเชตวันทั้งมวล โอภาเสตฺวา ก็ทือรุ่งเรืองงาม อตฺตโน ทิพฺพพฺรหฺมํ หิ
ด้วยทิพพฺรหฺมํ สิริสมิแห่งตนแล เทวดาตนนั้น โอหริตฺวา ก็ลงมา [น.๑๓] สคฺคโต จากสวรรค์เทวโลกแล
ภควา อันว่าสัพพัญญูเจ้า อตฺถิ ก็มี เยน ฐาเนน ในสถานที่ใด สา เทวตา เทวดาตนนั้น อุปสงฺกมิตฺวา
ก็เข้าไป เตน ฐาเนน ในสถานที่นั้นแล

ส่วนอันว่าเทวดาตนนั้น อุปสงฺกมิ คั้นว่าเข้าไปแล้ว ปุเชตฺวา ก็บูชา ภควนฺตํ ยังพระพุทธเจ้า
ตนนั้น อภิเวทฺตฺวา ก็ไหว้ ภควนฺตํ ยังพระพุทธเจ้า อภฺยวํสํ ก็ตั้งอยู่ เอกมฺนฺตํ ในสถานที่หนึ่ง สา เทวตา
ส่วนอันว่าเทวดาตนนั้น ฐิตา โข คั้นว่าตั้งอยู่แล้ว เอกมฺนฺตํ ในสถานที่หนึ่ง ด้วยอันสมควรแก่ตน
ปุจฺจิตฺตฺวา มีใจมักใคร่ถาม ภควนฺตํ เชิงพระพุทธเจ้า อชฺช ภาสิ ก็กล่าว อิมํ คาถํ ยังคลาอันนี้ว่า โอหยา
อตฺตโน กมฺมํ ธมฺมํ โสตํ อิทฺธาคโต ก็ น โส ลพฺภิธมฺมํ ดังนี้ ภนฺเต ภควา ข้าแต่พระพุทธเจ้า เย ชนา
อันว่าคนทั้งหลายผู้หนึ่ง ได้ โอหยา แลมาละไว้ อตฺต [น.๑๔] โน กมฺมํ ยังเวียการแห่งตน อาคโต
ก็เข้ามา อิท ฐาเนน ในสถานที่หนึ่งสิ่งเดียว ธมฺมํ โสตํ เพื่ออันจักฟัง ธมฺมํ ยังธัมม เต ชนา อันว่าคนทั้งหลาย
ผู้หนึ่ง สฺมาติ ก็ได้ฟัง ธมฺมํ ยังธัมมตั้งอัน เตน กาเยน ด้วยกายะเนื้อตนตั้งอัน โส มนฺเสน ปุเรน อันเต็ม
ไปด้วยคำขมชื่นยินดี เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้หนึ่ง สพฺพสฺสฺสํ ก็จักได้ ก็ นุ ผลานิสงฺสา ยังจักมี
ผละอานิสงส์เท่าใดชา

อล ในกาลนั้น ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า สุตฺวา ก็ได้ยินยังถ้อยคำแห่งนางเทวตา พฺรหฺมสเรน
ด้วยเสียงอันม่วนนั้ก เหมือนดังเสียงมหาพรหมนั้น อภฺยวํสํ อกฺคตฺตํ อกฺคตฺตํ อกฺคตฺตํ อันประกอบด้วยองค์ ๘
ประการ อาห ก็กล่าว อิมํ คาถํ ยังคลาอันนี้ว่า โอหยา อตฺตโน กมฺมํ ธมฺมํ โสตํ อิทฺธาคโต เตน สกฺกจฺจ
โสตพฺพํ สพลํ ลพฺภติ ธมฺมํ ดังนี้ เทวเต ดูกรนางเทวตา เย ชนา อันว่าคนทั้งหลาย ผู้ [น.๑๕] นั้น สุตฺวา
ได้ฟัง ธมฺมํ ยังธัมม วิชานติ ก็รู้ กลฺยาณปาปํ ยังบาปบุญทั้งนั้นแล เทสนา อันว่าธัมมเทสนา สพล
อันเป็นกับด้วยผละ เตสํ ชนํ แก่คนทั้งหลายผู้หนึ่งแล

^๑ คัมภีร์ใบลานขนาดยาว อักษรธรรมล้านนา วัดสูงเม่น ต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น
๒๒ หน้าลาน ไม่ระบุปีที่จาร จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP-
070120111_02

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้น นปตฺตนฺติ ก็บ่ห่อนได้ไปตก อวิจิ นิริเย ในอเวจีนารกนั้น สักคราบแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้นได้ฟังธัมมนี้ อุปทิสฺส ก็ได้ไปเกิด เทวกุเล ในตระกูล ๒ แห่ง ขตฺติเยจาปี พราหมณฺเจาปี คือว่าตระกูลพระญาแลตระกูลพราหมณะ ฐานฺนฺติ ก็บ่ห่อนได้ไปเกิด หิเนกุเล ในตระกูลอันถ้อยอันร้ายนั้นสักคราบแล อิหํ อันนี้ ผล ก็หากเป็นผละ สุมฺมาถ ธมฺมสฺส แห่งปุคคะทั้งหลายอันได้ฟังธัมมนี้แล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้น จวิตฺวา คันว่าคลาดจากเมืองคน นิพฺพนฺเต ก็จักได้เมื่อเกิด ตาวตีส ภาวเน ในชั้นข้าดาวติงสาสวรรค์เทวโลกโพ้นก็มีแล

เต เทวบุตฺตา อันว่าเทวบุตต์ทั้งหลายมวลผู้งั้น จวิตฺวา คันคลาดจากชั้นฟ้าดาวติงสา นิพฺพตฺติ สนฺติ ก็จัก [น.๑๖] ได้เมื่อเกิดชั้นฟ้าชื่อว่ายามา จวิตฺวา คันว่าคลาด ตโต จากชั้นฟ้ายามา นิพฺพตฺติ สนฺติ ก็จักได้เมื่อเกิด ตฺลิตฺเต ในชั้นฟ้าตฺลิตา จวิตฺวา คันว่าคลาด ตโต จากชั้นฟ้าตฺลิตา นิพฺพตฺติ สนฺติ ก็จักได้เมื่อเกิด นิมฺมานรตฺติ ในชั้นฟ้านิมมานรติ จวิตฺวา คันว่าคลาด ตโต จากชั้นฟ้านิมมานรติ นิพฺพตฺติ สนฺติ ก็จักได้เมื่อเกิด ปรินิมิตฺติ ในชั้นฟ้า ปรินิมิตวสวตีโพ้นก็มีแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้นได้ฟังธัมมนี้ อทุทฺ โสตา อกนิฏฺฐา คมา อันถึงยังอุทธังโสตกัลลัดบั้นขึ้นถึงอกนิฏฐาพรหมโลก ปรินิพฺพายิ สนฺติ ก็จักได้ถึงยังนิพพานเที่ยงแท้ดีหลีแล อิหํ อันนี้ ผล ก็หากเป็นผละ ธมฺมสฺสวณฺสฺส แห่งปุคคะทั้งหลายอันได้ฟังยังธัมมนี้แท้ดีหลีแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้งั้นได้ฟังธัมมนี้ สจฺเจ อุปฺปชฺฌนฺติ ผิแลได้เกิด มนุสฺสเสสุ ในเมืองคนนั้นก็ดี จกฺกวัตฺติ ราชา โหนฺติ ก็จักได้เป็นพระญาจกฺก อีสฺสโร หากจักได้เป็นเจ้าเป็นใหญ่ จตฺตฺธิเปสฺสุ ในทวีปทั้ง ๔ ทีปสฺสวสฺสเสสุ อันมีทวีปน้อยทั้งหลายได้ ๒ พันทวีป [น.๑๗] เป็นปรีวารแล อิหํ ผล อันนี้ก็หากเป็นผละแห่งปุคคะผู้อันได้ฟังธัมมนี้ โหนฺติ ก็มีแล

รตนปาสาทโธ อันว่าปราสาทแก้ว นานารตน วิจิตฺตา อันพิจิตต์ริจณาไปด้วยแก้วทั้งหลายต่างๆ ชายนฺติ ก็เกิดมี เตสํ ชนาวํ แก่ปุคคะทั้งหลายอันได้ฟังธัมมนี้แท้ดีหลีแล ปุคคะทั้งหลายอันได้ฟังธัมม วสนฺติ ก็จักได้อยู่ ตฺลุมิ รตนปาสาทน ในปราสาทแก้วแลหลังนั้นแท้สิ่งเดียวแล

กบฺปฏฺกฺขา อันว่าต้นกาลพริกส์ทั้งหลาย ชายนฺติ ก็เกิดมี จตฺสพฺพเนสฺสุ ใน ๔ แจ่ง ตสฺส ปาสาทสฺส แห่งปราสาทแก้วแลหลังแลหลังนั้นแท้ดีหลีแล เต กบฺปฏฺกฺขํ อันว่าต้นกาลพริกส์ทั้งหลายผู้งั้น นานาทิพฺพตฺตาหิ ลมฺพาหิ อันห้อยย้อยอยู่ด้วยผ้าทิพท์ทั้งหลายต่างๆ กบฺปาลิกญฺจ อันผ้ากับปาลิกพัสต์กัฏฐิ โกเสยฺยญฺจ คือว่าผ้าโกสยพัสต์กัฏฐิ โขมโก จ คือว่าผ้าโขมกพัสต์กัฏฐิ อุทุมฺพลาหิ จ คือว่าผ้าอุทุมพรพัสต์กัฏฐิ อิมานิ วตฺถานิ ส่วนอันว่าผ้าทั้งหลายมวลผู้งั้น โอลมฺพนฺติ ก็มาห้อยย้อยอยู่ กบฺปฏฺกฺเชสฺสุ [น.๑๘] ในต้นกาลพริกส์ทั้งหลายผู้งั้น อิหํ ผล อันนี้ก็หากเป็นผละแห่งปุคคะผู้อันได้ฟังธัมมนี้แท้ดีหลีแล

ตโต ถัดนั้น อิมานิ อภารณานิ อันว่าเครื่องประหม่อมภรณ์ทั้งหลายฝู่งนั้น โขมณฺจกายุส^๑ คือว่าม้าว^๑ เครื่องคำกัฏี องคฺุท^๒ คือว่าแหวนใส่ก้อยส้อยใส่คอก็ตี มณฺเมกฺขล^๓ จ คือว่าสายสะเอ็งแก้ว^๓ ก็ตี อุณฺห^๔ คือว่าปักปิ่นคำกัฏี มุฏฺขผลฺลย^๔ คือว่าดอกไม้คำกัฏี อุกฺคณานิ คือว่าเครื่องประดับนวมก็ตี อุกฺคฺมกา คือว่าเครื่องประดับหลังก็ตี เมกฺขล^๕ คือว่าส้อยใบสรีก็ตี อิมานิ อภารณานิ อันว่าเครื่องทั้งหลายมวลง ฝู่งนี้ โอลมพฺนติ ก็ห้อยย้อยอยู่ เตสฺส กปฺปฺรฺกฺเชสฺ ในต้นกาลพริกส์ทั้งหลายฝู่งนั้น อิทํ ผล^๕ อันนี้ก็หากเป็น ผละแห่งบุคคลอันได้เข้ามาฟัง ธมฺม^๕ ยังธัมมนั้นแท้ดีหลีแล

ตโต ถัดนั้น สดฺตรตนวสฺสานิ อันว่าท่าพนแก้วทั้งหลาย ๗ ประการ สุวณฺณรชฺชํ มุตฺตมณฺเฑว ตฺริยวชิรปวาร สงฺขาทานิ กล่าวคือว่าค่าแลเงิน แก้วมุกดาหาร แก้วมณี แก้ววิฑูร แก้ววชิระ [น.๑๙] เพ็ก แก้วปวารชาติ แก้วทิพพิในสวรัค วสฺสนติ ก็ตกลงมาบ่ขาด รตนวิเสโส แก้วอันวิเสส ปเรสนติ ก็ตกลง มาพ่าเพ่งเต็มไป โกฐวาวเรสฺ ในเล่มสาง^๖ ทั้งหลายแห่งบุคคลฝู่งอันได้เข้ามาฟังธัมมนั้นแท้ดีหลีแล อิทํ ผล^๖ อันนี้ก็หากเป็นผลอันได้ฟังธัมมนั้นแล

บ่เท่าแต่นั้น หตฺถิ อสฺสา ธฺวา จตฺตฺรจฺเสโน อันว่าเสนา ๔ จำพวก คือว่าเสนาข้าง เสนาม้า เสนารถ เสนาเทียวตีน ปวาวเรณฺติ ก็มาแวดล้อมอ้อมเป็นปรีวาร ยังบุคคลทั้งหลายฝู่งนั้น นิจฺจ^๖ ทุกเมื่อ ทุกยาม อิทํ ผล^๖ อันนี้ก็หากด้วยผละแห่งคนทั้งหลายฝู่งอันได้ฟังธัมมนั้นแล

สดฺตฺหตฺถิ สหสฺสานิ อันว่าข้างทั้งหลายได้แสนหนึ่ง ข้างทั้งหลายมวลงฝู่งนั้น สพฺพลงการภูริตา อันประดับด้วยเครื่องทั้งมวลงแล ข้างทั้งหลายฝู่งนั้น สุวณฺณกจฺฉา มีสายขระพัดแล้วด้วยคำ มาตฺคฺโค อันเกิดมาแต่ต้องคะข้างตัวหนุ่ม บ่แก่ ผังเป็น (ข้าง) สารตัวประเส็ก เหมกปฺปานิ วสฺสสวมิ ผ้าแผ่น ปกหัวข้าง ก็แล้วด้วยคำ [น.๒๐] ความณฺเฑยิ อันความข้างทั้งหลาย โดมฺรากสฺสปานิ มิ อันมีมือถือขอ กับหอก หากขึ้นขี่พร้อมทุกตัว ปรีวารเณติ ก็มาแวดล้อมเป็นปรีวาร เตสฺ ชนานิ^๖ แห่งคนทั้งหลาย ฝู่งอันได้เข้ามาฟังธัมมเทศนาแห่งพระตถาคตะทุกเมื่อทุกยามนี้ อิทํ ผล^๖ อันนี้ก็เป็นผละแห่งบุคคล ฝู่งอันได้ฟังธัมมนั้นแท้ดีหลีแล

สดฺตฺสหสฺสานิ อันว่าม้าทั้งหลายได้แสนตัว สพฺพลงการภูริตา อันประดับประดาไปด้วยเครื่อง ทั้งมวลงแล ม้าทั้งหลายฝู่งนั้น อาชนานิยา เป็นม้าอาชาไนยตัวประเส็ก สินฺธุว^๖ อันเกิดมาแต่แม่ม้า ทั้งหลาย สินฺธุวาทนฺนา อาจนำเจ้าไปปล้นยิ่งนักหนา ความณฺเฑยิ อันนายม้าทั้งหลาย อินฺทียา จาปทาริกิ อันมีหัวสุมด้วยหมวก แลมีตนอันหุ้มยังเขาเขาราย^๗ ลายคำ แลมีมือถือธนูแลส้ อารุญท^๖ ก็ขึ้นขี่พร้อมๆ ตัว ปรีวารเณติ ก็หากมาแวดล้อมอ้อมเป็นปรีวาร ยังบุคคลทั้งหลายฝู่งนั้น นิจฺจ^๖ ทุกเมื่อทุกยาม อิทํ ผล^๖ อันนี้ก็หากเป็นผละแห่งบุคคลอันได้ฟังธัมมนั้นแท้ดีหลีแล [น.๒๑]

^๑ ม้าว – เครื่องประดับที่รัดแขน

^๒ สายสะเอ็งแก้ว – สะเอ็ง, สายรัดเอวทำด้วยแก้ว

^๓ เล่มสาง – ยุ่งฉาง, คลัง

^๔ เขาเขาราย – เกราะ, เสื้อเกราะ

สตฺตธสฺสหาสนิ อันวารตทงหลายอันได้แสนแหล้ม สพพลงการภูสิตา อันประดับไปด้วยเครื่อง
ทังมวลแล รตทงหลายฝู่งนั้น เวยฺยเลยยาทีปิสฺนทา^๑ อันหุ้มไปด้วยหนังเสือโคร่งแลหนังเสือเหลือง อุสุ
สิตธชฺชา อันปกกลางขึ้น ยังช่อแลทงทงหลายทุกแหล้ม ความนิเวยิ อันมีนายรตทงหลาย จามหฺตเถหิwmมิ
อันมีหัวสุมด้วยหมวก แลมีตันอันนุ่งเขาะขร่ายลายคำแลธนูกับแหล้งปืน อารุยฺยทิ
หากขึ้นชีทุกแหล้ม ปรีวารเรนฺติ ก็มาแวลล้อมเป็นปรีวารยังปุกคละทงหลายฝู่งนั้น นิจจํ ทุกเมื่อทุกยาม
อิทํ อันนี้ก็ด้วยผละแห่งปุกคละอันได้ฟังยังธัมมเทศนาแห่งพระพุทธานันแทตฺธิลลฺแล

เต ชนา อันวาคนทงหลายฝู่งอันได้ฟังธัมมนั้น สจฺเจ คจฺจนฺติ ฌิแลได้ไป เยน มคฺเคน
ด้วยหนทางที่ใด เตน มคฺเคน อันวาคนทงหลายฝู่งนั้น อามฺเจหิ อันอามาจจฺราชมฺนตรีทงหลาย กโรนฺติ
หากมากะทำประดับประดาดีทุกแห่ง ก็มีแล อิทํ ผลํ อันนี้ก็ด้วยผละอาณิสฺงสะแห่งปุกคละทงหลาย
อันได้ฟังยังธัมมนั้นแทตฺธิลลฺแล

เทวเต ดูกรา [น.๒๒] เทวตา แม่นว่ำนักบวชกัฏฐิ คระหฺญฐฺกัฏฐิ คือว่าผู้ชายกัฏฐิ อิตฺถิ วา ผู้ยิ่กัฏฐิ
สุณฺณถ คันว่ำนได้ฟัง ธมฺมํ ยังธัมมเทศนาแห่งพระตถาคตะแล้วตั้งอัน หื้อมีจิตใจเลื่อมใสยินฺติ ก็จึงมี
ผละอาณิสฺงสได้ตั้งค้ำกัฏฐิปราธนา เป็นดังกล่าวมาแต่พายหลังนั้นชูนัน เทียงแทตฺธิลลฺแล

สา เทวตา อันว่ำนเทวตาตนได้ฟังแล้ว ธมฺมเทศนํ ยังธัมมเทศนา ภควโต แห่งสัพพัญญูเจ้าแล้ว
ตั้งอัน ปติฏฺฐาติ ก็ได้ตั้งอยู่ โสตาปฏฺภิเล ในโสตาปฏฺภิผลญาณ ตามบุญสมพารแห่งตน ก็มีวันนั้นแล

เทศนาวสาเน ในเมื่อแล้วธัมมเทศนา ก็ได้ตั้งอยู่ปฏฺภิเล ในโสตาปฏฺภิญาณ แห่งพระพุทธรเจ้า
ปลางนั้นก็มีแล ธมฺมสวณฺสุตํ กรียาอันกล่าวยังธัมมเทศนา สวณฺณนา สุตฺตํ วิชฺขมาเน อันมี มชฺฌิมนิกาเย
ในมชฺฌิมนิกาโยพฺพัน นิฏฺฐิตํ ก็แล้วบอระมวณฺควรแก่กาลธัมมเทศนาเป็นห้องนึ่งก่อนแล ฯ

“ฟังพระธรรมเทศนา”

^๑ เวยฺยคุม – หุ้มด้วยหนังเสือ (เสือโคร่ง) / ทีป – เสือเหลือง , เสือดาว

๓. อานิสงส์ธัมมาสน์^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ อิมินา สุปริตฺตํ จนฺตนาสาเรนาติ อิทํ สตฺถา เวฬุเวเน วิหรนฺโต ฯ

สารโว ดูราสัปปริสสะทั้งหลาย สตฺถา อันว่าสัพพัญญูพระพุทธเจ้าแห่งเรา วิหรนฺโต ก็อยู่ในป่า เวฬุวนาราม อารพภ ก็ปรารถนาเชิงปุพพกัมมแห่งตนเมื่อก่อนหือเป็นเหตุแก่ญาณแห่งตน แล้ว กเถลิ ก็เทศนายังอุทานคาถาอันนี้ อันพระหากกตหมายด้วยอธิบาทคาถาว่า อิมินา สุปริตฺตํ จนฺตนาเรน ดังนี้ เป็นต้น

กิริ ดั่งจกัฏฐมานี้ มหาราชาเนสุ ในเมื่อคนทั้งหลายมีพระญาพิมพิสารเป็นประธาน มหามณฺฑป กิริเตสุ อันกะทำยังมณฑกหลังใหญ่อันประเสริฐ แลมีดั่งอัน เอโก อามจฺโจ อันว่าอามาจฺผู้ ๑ แห่งพระญา ทิตติมา^๒ มีประญา [น.๒] เสโก อันสลาด จินฺเตตฺวา จึงร่าเริงว่าคนทั้งหลายก็กะทำยังมณฑกดั่งอัน อหํ อันว่ากู กเรยฺย ก็พึงกะทำ ธมฺมกถิกฐานํ ยังที่อันหือพระพุทธเจ้าเทศนาธัมม้นั้นเทื่อ

ปน ด้วยมีแท้ ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า วลิ แลอยู่ในที่อันใดแลบ่หอนเทศนาธัมม์แก่สัพพะสัตตฺตทั้งหลายก็บ่มีสักเทื่อแล อามาจฺผู้้นั้นคั่นรู้ด้วยตนดั่งนี้แล้ว กโรติ ก็กะทำ ธมฺมกถิกฐานํ ยังที่อันจักเทศนาธัมม์ ด้วยกำลังแห่งตน แล้วก็ประดับประดาด้วยพวงดอกไม้ ฆะผายไสยงจันทมณฺฑคัณธรสหลายประการต่างๆ แล้ว อาภาสิ ธมฺมกถิกฐานํ ยังที่อันจักเทศนาธัมม์ด้วยกำลังแห่งตนแล้ว อาภาสิ ก็ทำยังคำปราถนาว่า ภนฺเต ทิเถวา สุปฺปวิตฺตมาโน ยํ ยํ ธมฺมํ สมฺนุสฺสรี [น.๓] ดังนี้ เป็นต้น ภนฺเต ข้าแห่งสัพพัญญูพระพุทธเจ้า ยํ ยํ ธมฺมํ อันว่าธัมมเทศนาอันใด อันพระพุทธเจ้าหากหือเป็นไปในภาวะอันนี้ แล ยตฺตโย^๓ อันมีประมาณเท่าใด อหํ อันว่าผู้ข้า ปพฺพชิตฺวาน คั่นข้าได้บวชในศาสนาแห่งพระพุทธเจ้า ในกาลอันจักมาพายนานี้ สมฺนุสฺสรี ขอหือผู้ข้าได้ระนิกคิตรู้ยังธัมม์อันนั้น อิมินา ปุณฺณกกุสเลน ด้วยกุศลบุญอันผู้ข้าได้สร้างธัมมาสน์หือเป็นทานนี้เทื่อ

ภควา อันว่าพระพุทธเจ้าทั้งหลาย กตฺวา ก็ทำยังอามาจฺผู้้นั้นหือเป็นอรรถคติ แล้วก็นำเอายังปุพพกัมม์แห่งตนเมื่อก่อนมาสำแดงแก่ภิกขุทั้งหลายว่า อติเต ภิกฺขเว วิมลราชา รุชฺชํ กรลสิ ดังนี้ เป็นต้น

ภิกฺขเว ดูรากิขุทั้งหลาย วิมลราชา [น.๔] กเถลิ ก็ได้เสวยสรีสมบัติเป็นพระญามหากระสัตตฺสมี ในเมืองไทยวัดตินครที่นั่น อติเต ในกาลอันล่วงแล้วไปแห่งสุญฺยสงชัย ชื่อว่าโอภาโส้นนั้นหากเกิดมีเมื่อก่อนพ้นไปแล้วดั่งอัน ภควา อันว่าพระพุทธเจ้าตนชื่อว่าเรวัตตะพ่ำเพ็งปารมีธัมม์ได้ ๘ อสงชัยปลายแสนมหาภักปี อุทฺทปาติ ก็เกิดมาเป็นพระในสารมณฺฑกภักปี ตถาคตะได้เกิดมาเป็นลูกพระญาวิมลราชะ อติเตโว นาม ชื่อว่าอติเตโวราชะ อันเป็นอาณารัฏฐะแห่งเมืองไทยวัดตินครที่นั่น กโรมิ ก็ได้กะทำสร้าง

^๑ คัมภีร์ใบลานวัดศรีหมวดเกล้า อ.เมือง จ.ลำปาง จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๓ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๒ จากคลังข้อมูลเอกสารไมโครฟิล์ม สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัส 81.065.011.004-004

^๒ ทิตติมา – ธิติมนตฺ (ผู้มีปัญญา) ?

^๓ สันนิษฐานว่ามาจากคำว่า “โยโต” (จากที่ไหน มาจากเหตุอะไร)

แปลงยัง (เครื่อง) ทั้งหลาย มีธัมมาสน์เป็นต้น หื้อแล้วด้วยจันทน์แดง อันประดับประดาด้วยเครื่อง
ทั้งมวล มีแก้วแลเงินคำเป็นต้น หื้อเป็นทานกับทั้งของกิน คือว่าเข้าน้ำโภชนะอาหาร แลของอันควร
เคี้ยวกิน อันประณีต [น.๕] สุนิตฺวา ได้ฟังแล้ว ยังธัมมเทศนาด้วยอันครบอย่าแล้ว กรุโณโต อันจักกะทำ
ยังคำปราณา อาท ก็กล่าวว่า อิมินา สุปสริตฺตํ จนฺตนาสาเรณ ธมฺมา อนาคเต พุทฺโธ ภวามิ หังนี่เป็นต้น

ภนฺเต ข้าแห่งสัพพัญญูพระพุทธเจ้า อิทํ ธมฺมาสนํ อันว่าโรงเทศนาธัมมอันนี้ สุปสริตฺตํ อันผู้เข้าได้
กะทำแล้ว ด้วยไม้จันทน์แดง หากหื้อเป็นทานนี้ อหํ อันว่าข้า พุทฺโธ ภวามิ ขอหื้อข้าได้เป็นพระเจ้าตน
๑ ในกาลอันจักมาภายหลัง อิมินา วตฺตนาเนน ด้วยวัตถุทานทั้งหลายฝูงนี้เทอะ โส อหํ อันว่าผู้เข้าผู้นั้น
สนฺตฺรยิสฺสํ ขอหื้อข้าได้ยกออกยังสัพพสัตว์ทั้งมวล หื้อพ้นจากข่วยคือโมหธัมมอันมืดมิด อันหลงอยู่ใน
สงสารอันกว้าง คือโอฆวัฏฏสงสาร แลธัมมทั้ง ๕ หื้อขึ้นขึ้นแล้วเหนือสะเปา [น.๖] กล่าวคือว่าธัมมเสนา
แห่งผู้เข้า หื้อเขาได้ถึงสุขในเมืองฟ้าแลนิพพาน อิมินา ทานํ ปเรณ ด้วยผละอาณิสสงส์อันผู้เข้าได้สร้าง
ธัมมาสน์เป็นทานนี้เทอะ

ภควา อันว่าสัพพัญญูพระพุทธเจ้าเรวัตตะ ก็เล็งไปยังอนาคตญาณแห่งตนแล้ว พยาภาสิ ก็จึง
ดำเนนวยยังตถาคตะปลางนั้นว่าจักได้เป็นพระเจ้าตน ๑ พายหน้า บ่คลาดเที่ยงแท้แล ว่าอันก็มีแล

โส ราชา อันว่าพระญาติอันมีอันหื้อทานแลรักสาสืลบ่ขาด จุตฺโต คັນว่าตายจากชาติอันนั้น
ก็ได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าตุลิดา เสวยสัมปตติสุข ตั้งอยู่เขตอายุแห่งตน จวิตฺวา คັນว่าตายจากชั้นฟ้า ฅณฺหิ
ก็ได้ลงมาเอาปฏิสันธิในท้องนางมหาราชเทวี อันเป็นอัครมเหสีแห่งพระญาอโศกราชกระสัด ตสฺมี ใน
เมืองอโศกคันธินคร [น.๗] ภควา ก็ได้เสวยศรีสมบัติบ้านเมือง ในเมื่อเลี้ยงอายุแล้วตายไปแห่งพระญา
ตนพ่อหั้นแล ทิพฺพปาสาทิ อันว่าปราสาททิพพ์ก็มั่งยังแผ่นดิน อฏฺฐาหิ ก็ออกมาตั้งอยู่ในที่ควรแก่
พระญาติอันนั้น ก็ด้วยผละอาณิสสงส์อันได้สร้างธัมมาสน์หื้อเป็นทานเมื่อก่อนนั้นแล

ปราสาทอันนั้น ปจฺจตฺตรณ สตฺยิตตาสวริโต อันมีพื้นอันลาดปูไปด้วยเครื่องลาดเครื่องปูทิพพ์
รุ่งเรืองไปด้วยผ้ากัณฑ์แลพิดานคำ แลพวงแก้วในท้องท้องที่นอน อันมีศรีสวัสดิ์ คือพิลาสองอาจด้วยหมู่
นางทั้งหลายฝูงประเลื้อ หากเกิดมีทุกประการ กวจฺจลฺลสมฺมพิสฺสยจนา อันเตราดเติมไปด้วยขร่ายหิง
ใบศรี หากหื้อย้อยอยู่มากนัก ในเมื่อลมหากมาพัดถูกต้องก็ดัง มีเสียงอันม่วนควรสนุกชมชื่นยินดี ก็เกิด
มีด้วยบุญอันสร้างธัมมาสน์หื้อเป็นทานเมื่อก่อนนั้นแล

หตฺถิรตนํ [น.๘] อันว่าข้างแก้ว อสฺสรตนํ อันว่าม้าแก้ว จักกแก้ว พ่อเรือนแก้ว ลูกชายแก้ว แล
แก้วมณีโชติ ภวนฺติ ก็เกิดมีแก่พระญาติอันนั้น ก็ด้วยผละอาณิสสงส์อันได้สร้างธัมมาสน์เป็นทานนั้นแล

โกฏฺฐาคารา สหสฺसानิ อันว่าเล้าช้างทั้งหลาย อันได้แลแสนแลแสน อเหตุ ก็เกิดมีแก่พระญาติ
นั้น ก็ด้วยเดชกุศลบุญอันได้สร้างธัมมาสน์เป็นทานนั้นแล

สตรตนวสุสฺสํ อันว่าท่าฝนแก้ว ๗ ประการ สํวฺจเร สํวฺจเรวสุสฺสํ ก็ตกลงมาบูชาพระญาติอันนั้น
ทุกปีทุกปี ในราชะช่วงหลวงแห่งพระญาติอันนั้น ขานฺนุปมาณํ มีประหมาดเพียงหัวเข่า ก็ด้วยผละอาณิสสงส์
อันได้สร้างธัมมาสน์หื้อเป็นทานนั้นแล

โส ราชว อันว่าพระญาณิกระสัตนัน อันมักใคร่ไปที่ใด *อภิริยุหิตวา* ก็ขึ้นสู่ปราสาท ทิพพ์อันนั้น มีหมู่จตุรงค์เสนา ๔ จำพวก แล [น.๙] นางนาฏสนมหมื่น ๖ พันนาง แวดล้อมอ้อมเป็น ปริวาร แล้วไปในทิศไหนใดก็ดี คือกล้ำวันตวันออกชอกไต้หนเหนือตั้งอัน *อภิบุชิต* อันคนแลเทวดา หากรักสาปฐาด้วยเข้าของอันมากนัก แม่นไปทางน้ำพระญาณาก็บูชาด้วยแก้ว ๗ ประการ *คจฺฉติ* แลไปในทวีปทั้ง ๔ ท้าวพระญาแลคนฝูงอยู่ในทวีปที่นั้นก็บูชาด้วยเข้าของมากนัก ขึ้นเมื่อทางอากาศ เทวดาหากรักสา อินทร์พรหมทั้งหลายก็บูชาด้วยผ้าทิพพ์แลดอกมณฑลทิพพ์แล พระญาณตนนั้นคืนมา กะทำทักษิณะเชิงเวียงแห่งตนตั้งอัน มหะสิขเทพดาอันมากนัก ฝูงรักสาโขงเขตบ้านเมือง *โอกริตนฺติ* ก็หว่านลงมายังเข้าตอกดอกไม้เงินคำ บูชามากนัก *ธมฺมกตฺถิกตฺถํ* นานิสฺนฺเทน ก็ด้วยผละอาณิสสงส์ อันได้มาส้างยังธัมมาสน์หื้อเป็นทานเมื่อก่อนวันนั้น

สตตปการานิ [น.๑๐] อันว่ากำแพงเวียงทั้งหลาย อันได้ ๗ ชั้น ก็เกิดมี *เอโก* หว่างกำแพงชั้น ๑ เต็มไปด้วยสระดอกบัวแลไม้ทั้งหลายต่างๆ *เอโก ปกาโร* อันว่าหว่างกำแพงชั้น ๑ เต็มไปด้วยไม้จันทร์ แลของหอม อยาทิพพ์อันมากนัก *ธมฺมาสนนิสนฺเทน* ก็ด้วยผละอาณิสสงส์อันส้างธัมมาสน์หื้อเป็นทาน นั้นแล

โส ราชว อันว่าพระญาณตนนั้น *อจฺฉวาสติ* ก็เสวยสัมปตติบ้านเมือง ประกอบชอบธัมม *อทญฺเทน* ด้วยอันบ่มีไม้ค้อนก้อนดิน *อสตฺเถน* ด้วยอันบ่มีหอกดาบ *อภิปาเรนโต* อันรักสาเลียงดู ยังหมู่คนทั้งหลายอันมากนัก ด้วยสังคหวัตถุทั้งมวล *กาลาเปตฺวา* ยังคนทั้งหลาย ก็หื้อกะทำส้างแปลง ยังสาลากว้านทาน^๑ ๖ หลัง ที่ประตูละช่องหลวงเป็นต้น แล้วก็หื้อเป็นไปยังทานอันมากนักบ่ขาด *รทฺขติ* ก็รักสาสี่ล ๕ สี่ล ๘ เป็นนิจจกาล ก็มีแล *จฺตุโต* คั้นว่าตายจากชาติอันนั้น ก็ได้เมื่อ [น.๑๑] เกิด ในชั้นฟ้าตามกุสลบญกัมมแห่งตน ก็มีแล

ภิกฺขเว ดูราภิกุทั้งหลาย *ธมฺมาสนํ* อันว่าธัมมาสนะ ส้างธัมมาสน์หื้อเป็นทาน *มหาผลํ* มีผละ มากนัก *มหานิสฺสา* มีอาณิสสงส์ก็มากนัก *เอวํ* ดังนี้แล

โย *ปฺคุคฺโค* อันว่าปุกคละผู้ใดมีใจใสสัทธา แลส้างด้วยตนก็ดี จ้างท่านผู้อื่นส้างหื้อก็ดี ยังธัมมาสน์หื้อเป็นทาน โส *ปฺคุคฺโค* อันว่าปุกคละผู้นั้น *สพฺภติ* ก็จักได้ถึงสุข ๓ ประการ มีนิพพานเป็นที่ แลแล *สํสรฺนโต* ปี แม่นปุกคละผู้นั้นยังทวนเที่ยวไปมาในวิภูฏสงสาร *นคฺมิตฺติ* ก็บ่ห้อนไปสู่ อันเป็นทุกข์นั้นสักเทื่อแล ก็เหียรย่อมนได้เกิดที่ดี ได้อยู่ไต่เกินกับปุกคละผู้หื้อแล้วยังความสุขทุกชาติแล

วตฺวาน คั้นว่าสัพพะบุญพระพุทเจ้ากล่าวเท่านั้นแล้ว ก็สำแดงยังสัจจ [น.๑๒] ธัมม ๔ ประการ แก่ภิกุทั้งหลายแล้ว *เกจิ ภิกฺขุ* อันว่าภิกุบางพร่องได้ถึงโสดา สกิทาคามี อนาคามีผละ บางพร่องก็ได้ ถึงอรหันตผละ กับทั้งปฏิสัมภิทาญาณ ๔ ประการ

ในที่ที่แล้วสัจจธัมม *สโมธาเนนโต* พระพุทเจ้าก็ขุมนุมมายังชาติ ๒ ประการ *มาฆตฺตนา* หื้อเป็น เอกจิตุปาทชาติขึ้นระอันเดียวกัน จึงกล่าวว่า *อโสกวรรราชา อาหุ* ดังนี้ เป็นต้น

^๑ สาลากว้านทาน – ศาลาโรงทาน

ภิกษเว ดุราภิกษุทั้งหลาย ส่วนว่าพระญาณโสภณราชกระสัวันนั้น คือว่าพระญาณสิริสุทโธทนะ บัดนี้แล

เทวี อันว่านางเทวีวันนั้น คือว่านางมัทราชเทวีวันนั้น บัดนี้คือนางสรืมหามายาบัดนี้แล

ราชา อันว่าพระญาณธรณีกระสั อันที่อย่งสัมปัตตีสุขแก่คนทั้งหลายวันนั้น อหัง เหว คือว่าตนกู พระตลาคตะ อันนำสัตตเข้าสู่ณีพพาน ในกาลบัดนี้แล

ตุมเห อันว่า [น.๑๓] ท่านทั้งหลายได้ฟังแล้ว ยังชาฎกะอันนี้ก็จ้งจำไว้ในมโนทวารวิถิจิต ก็หาก จักได้ถึงสุข ๓ ประการ บ่อย่าชะแล

ธมฺมาสนานิสรุสา นิฏฐิตา ฯ กรียาอันสังวันณายังอาณิสงส์อันสร้างธมฺมาสน์เป็นทาน ก็แล้วด้วย ประการดังกล่าวมาแต่พายหลังเท่านั้นก่อนแล ฯ

[บันทึกท้ายเรื่อง]

ปถมมุลลสัทธาธุริยวงสา พ่อชื่อว่าเจ้าพระญาไพพาน* กรียาลูกเต้าหลานเหลนชุนคน สร้างยังธมฺม อาณิสงส์ทานธมฺมาสน์ผูกนี้ไว้โชตกะพุทธศาสนา ๕,๐๐๐ พระวัสสา

จุฬสักกพทะได้ ๑๒*๑ ตัว ปลีกัดเป่า ไทยเมืองเม็ด เมงวัน ๕ ยามกองแลง เดือน ๗ แรม ๓ ค่ำ อุตตุร คุณน จ้งปริปุณณะแก่ข้า ฯ

“ธรรมาสัน”

วัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง”

๔. อานิสส์ผ้ากั๊งธัมมาสน์ ผ้าห่อคัมภีร์ แลกากะเยีย^๑

๑ เอกสมัย สมเย สตุถา เขตวเน วิหรนโต โมคคูลานเถโร^๒ อารพภ กเถสิ ฯ

โก สาธโว ดูราสัปปุริสสะทังหลาย เอกทา ยังมีในกาลคาบ ๑ สตุถา อันว่าสัพพัญญูเจ้าแห่งเรา วิหรติ เจ้าก็สถิตสำราญ เขตวเน ในป่าเขตวันอาราม อารพภ เจ้าก็ผารพ^๓ โมคคูลานเถโร^๔ ซึ่งมหาโมคคูลานเถรเจ้าให้เป็นเหตุ กเถสิ เจ้าก็เทศสนา อิมั ธัมมเทศนั ยังธัมมเทศนาดวงนี้

เอกทิวสั ยังมีในวัน ๑ โมคคูลานเถโร อันว่าโมคคูลานเถรเจ้า วนทิตวา ไหว้แล้ว อาปุจฉิ ก็สั่งอำลาคลาจาก ยังสัพพัญญูเจ้าแล้ว อูริ ภูติวา^๕ เจ้าก็สยงขึ้น อากาสั สู่อากาศ ภวเน สู่อันฟ้า ดาวติงสาสวัรค์ จรมาเน เจ้าก็ตระเดินไปสู่ที่ใกล้วิมานแห่งเทพบุตรตน ๑ ฐิตโต ก็ตั้งอยู่ ไส วิมาน สามโก อันว่าเจ้าวิมานปราสาทหลังนั้น ทิสวา ก็เห็น เถโร ยังมหาเถรเจ้า โอหริตวา ก็ลงมาจากปราสาทแห่งตน อุปสงกมิตวา ก็เข้าไป เถโร สุ่มหาเถรเจ้า เถโร อันว่ามหาโมคคูลานเถรเจ้า ปุจฉิ ก็ถาม [น.๒๐] เทวบุตร^๖ ยังเทพบุตรตนนั้นว่า เทวบุตร ดูราเทวบุตร อัย ปาสาโท อันว่าปราสาทหลังนี้ ดุยหิ^๗ แห่งท่าน สวณณมโย อันแล้วด้วยคำ^๘ รตนมณิ ตโต^๙ อันประดับประดาไปด้วยแก้วแลคำทั้งมวล ทวาทสโยชนิเก อันสูงได้ ๑๒ โยชนะ ปตติ ปณทิตา^{๑๐} อันประดับประดาไปด้วยข้อความแลข่ายหึงกะดิงทอง ดูวิโรจน์ โสตการงามมากนักรหนา อจจราหิ ปริบุณโณ อันเต็มไปด้วยนางฟ้าทั้งหลายอันมากกว่าทันหน้า มาชะพัด วัดแวดล้อมอ้อมเป็นปรีวาร เกจิ^{๑๑} นางฟ้ากลางพร่องก็ขับ ลงพร่องก็พ้อนแลตติสตีเปา ยังตริยนนตรี สงเสพเทพบุตรตนนั้น ตว^{๑๒} อันว่าท่าน ยสส ปโมทติ ก็ชมชื่นยินดี อารุหิตวา^{๑๓} ก็ขึ้นขี่ นาว^{๑๔} ยังเรือคำ เหลี่ยมประเสริฐ เต็มไปด้วยนางฟ้าแลเทพบุตรหนุ่มทั้งหลาย กิราหิ^{๑๕} ก็หลื่น^{๑๖} ไปกุชรณิย์ ในชะพัง^{๑๗}

^๑ คัมภีร์ใบลานอักษรธรรมลาว จากวัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๗ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๗๔ ชื่อที่ปรากฏในหน้าทับใบลานคือ “สองผ้ากั๊งธัมมาสน์ กัมพิร์ แลกากะเยีย”

^๒ ต้นฉบับเขียน “โมคคูลานเถโร” ควรเป็น “โมคคูลานตเถโร”

^๓ ผารพ - ประการ คือการเปรย, กล่าว, พูดถึง

^๔ ต้นฉบับเขียน “อูริ ภูติวา” ควรเป็น “อุปปติตวา”

^๕ คำ - ทองคำ

^๖ ต้นฉบับเขียน “รตนมณิ ตโต” ควรเป็น “รตนมณิมโย”

^๗ ต้นฉบับเขียน “ปตติ ปณทิตา” ควรเป็น “ปฐมณทิตโต”

^๘ ต้นฉบับเขียน “เกจิ” ควรเป็น “กาจิ”

^๙ ต้นฉบับเขียน “อรุหิตวา” ควรเป็น “อารุหิตวา”

^{๑๐} ต้นฉบับเขียน “กิราหิ” ควรเป็น “กัฬติ”

^{๑๑} หลื่น - เล่น

^{๑๒} ชะพัง - ตระพัง, หนองน้ำ, สระน้ำ

วังโปกขรณิ ก็ดูวิโรจน์โสการงาม ตูว์ อันว่าเทพบุตร อนุภิตวา ก็ได้เสวยยังสรีรมย์ทิพย์ทั้งหลาย
ดังนี้ *อภิลิ* เทพบุตรได้กระทำกุสละบุญตั้งรื้อนั้นชา

เมื่อมหาโมคคัลลานเถรเจ้าแลถามตั้งนั้นแล เทพบุตรตนนั้น *กโรนโต* อันกล่าวแก่ว่า *ภนฺเต*
ข้าไหว้พระเป็น [น.๒๑] เจ้า *อหํ* อันว่าผู้ข้า เมื่อก่อนได้เกิดมาในมนุษยโลกเมืองคน *อภิลิ* ผู้ข้าก็ได้สร้าง
ยังบุญแท้ดีหลี ก็ข้าแล *หิ* ด้วยมีแท้ *สาสเน* ในเมื่อศาสนาพระพุทธเจ้าอันชื่อว่ากัสสปะ *ริเน* อันล่งไปตั้ง
อัน *อหํ* อันว่าผู้ข้า เมื่อยังเป็นคนนั้น *วนารามํ* ไปสู่วัดป่าบ่อน^๑ *๑ ทิสวา* ข้าก็เห็น *ปุราณพุทธพิมพ์*
ยังพุทธรูปเจ้าบุราณ^๒ แต่กาลศาสนาพระพุทธเจ้าอันชื่อว่ากัสสปะนั้นแล ฯ *อหํ* อันว่าผู้ข้า *วิยฺหิตวา*^๓ กวาด
แผ้ว^๔ เสีย *อหํ* อันว่าผู้ข้า *ปสนฺนจิตโต* มีใจใจอันเลื่อมใสมากนัก *หริตวา* แก้ออกไว้ *วตฺถาณิ*
ยังผ้าบัง^๕ แลกังหลัง^๖ มีแล กำพืดแห่งตนผืน *๑ ปารูปิตวา* ห่มแล้ว *พุทธรูป* ยังพุทธรูปเจ้าองค์นั้นแล
โสภิติ ก็ดูรุ่งเรืองงาม *ปุเชสิ* ข้าก็บูชาด้วยไม้คันธธัสสะของหอม *อหํ* อันว่าผู้ข้า *วนฺทิตวา* ก็ไหว้นบ
ครบอย่าแฉงแล้ว เชื้อไสขมขึ้นยินดี *อนุสริตวา* ผู้ข้าคิดต่อบุญท่อนั้น *ตโต จิตฺวา* ผู้ข้าก็คลาดจากชาติ
อันเป็นคน *นิพพตฺติ* ก็ได้เอาตนมาเกิดในวิมานปราสาท อันรุ่งเรืองงามไปด้วยแก้วแลคำ อันเต็มไปด้วย
นางฟ้าแลเทพบุตรทั้งหลายอันมาก โดยตั้งเจ้าภูหากเห็นนี้ก็ข้าแล เทพบุตรตนนั้นบอกเล่ายังกุสละบุญ
[น.๒๒] แห่งตนตั้งอัน

เถโร อันว่ามหาโมคคัลลานเถรเจ้า *คเหตฺวา* ก็ถือเอา *ปวตฺติ* ยังข่าวสารแห่งเทพบุตรตนนั้น
โอหริตวา เจาก็ลงมา *อุปสงฺกมิตวา* เจาก็เข้าไป *ภควนฺตํ* สู่สำนักแห่งสัพพัญญูเจ้า *วนฺทิตวา* ก็ไหว้
ยังสัพพัญญูเจ้าแล้ว *นิสฺสีทิ* ก็นั่งอยู่ *เอกมนฺตํ* ในสถานที่ *๑ นิลินฺโน โข* คั่นว่านั่งอยู่แล้ว *อโวจ* ก็กล่าว
ภควนฺตํ เชิญสัพพัญญูเจ้าว่า *ภนฺเต* ข้าไหว้สัพพัญญูเจ้า *ปุณฺณํ* อันว่าบุญ อันบุคคลละหากได้กระทำสร้าง
แปลงในมนุษยโลกเมืองคนนี้ จักเป็นดังรื้อก็ข้าจา *ภควา* อันว่าสัพพัญญูเจ้า *อาห* ก็กล่าวว่า *โมคคัลลาน*
ดูราโมคคลา *ปุณฺณํ* อันว่ากุสละบุญอันบุคคลผู้ได้สร้างแปลงในมนุษยโลกเมืองคนตั้งนั้น ก็ได้เอาตน
เมื่อเกิดในเมืองฟ้า เป็นดังท่านหากเห็นชู้อันนั้นแล

ภควา อันว่าสัพพัญญูเจ้าก็กล่าวตั้งนี้แล้ว *เทเสฺนโต* อันจักเทศนาสำแดงยังอาณิสสังสะ
อันยิ่งกว่านั้น *อาห* ก็กล่าวว่า *เม สุวณฺโณ สุรฺวโป ภากฺยวณฺโณ* ตั้งนี้เป็นเกล้า *ทายโก* อันว่านระ^๗

^๑ บ่อน – แห่ง, ที่

^๒ บุราณ – โบราณ

^๓ ต้นฉบับเขียน “วิยฺหิตวา” ควรเป็น “สมฺมุชฺชิตวา”

^๔ กวาดแผ้ว – กวาดแผ้ว (ปิดกวาด, ทำความสะอาด)

^๕ ผ้าบัง – ผ้าเปี่ยง คือผ้าพาด หรือผ้าสไบ

^๖ กังหลัง, ผ้างังหลัง – ผ้าม่าน, ฉากหลัง

^๗ นระ – คน, มนุษย์

อิงชายทหายยก^๑ ผู้ใดได้ให้ผ้าบังพวนรูป แลผ้ากัณฐะมาสน์ แลผ้าพันหนังสือ ขาเขี่ย^๒ ขึ้นไคแก้ว^๓ อันแล้ว ด้วยแก้ว [น.๒๓] แลคำ นำมาใส่ว่า คำสอนแห่งพระตถาคตะดั่งอัน ชาโต เกิดมา ยตถ ภาเว ในภาวะ ที่ใดก็ดี สุรูป มีรูปอันงาม เหมวมณโณ มีวิณณะดั่งคำ ภาควณโณ อันมีภากยวิณณะอันงาม ชนปิโย เป็นที่รักแก่คนทั้งหลาย ปทุตชาตรูป มีเงินคำก็มาก พทุต ทาสี ทาสา อันว่าช้อยข้า^๔ อันมาก พทุต มหิงสา อันมีวัวควายช้างม้าหลายแท้ดีหลีแล ก็ด้วยผลอันได้ให้ผ้าพันหนังสือแลผ้ากัณฐะมาสน์แล ขาเขี่ย ขึ้นไคแก้ว ให้เป็นทานเมื่อก่อนนั้นแล

บ่ต่อแต่นั้น^๕ เทวินโท ก็จักได้เป็นพระญาอินท์กิน ๒ สวรรค์ชั้นฟ้าจาตุมหาราชิกา แล ดาวดึงสาสวรรค์เทวโลก อนุภิวตวา ก็จักได้เสวยสรีรมสมบัติพิภย์ จิรั เสี่ยงจิริกาลมีนนานนัก

บ่ต่อแต่นั้น จกกวตติราชา ก็จักได้เป็นพระญาจักกวัตติราช สดตฺรตนสมฺปนโน อันประกอบ ไปด้วย (แก้ว) ๗ ประการ อันมีกจักกัเป็นประธาน อนุภิวตวา ก็ได้เสวยสมบัติอันมาก จตฺทีเปสฺส ในทวีป ทั้ง ๔ อันมีทวีปน้อยได้ ๒ พันเป็นปวิวาร

บ่ต่อแต่นั้น ปเทสฺรชฺช ก็จักได้เป็นพระญาในประเทศราชบ้านน้อยแลเมืองใหญ่ บ่อาจจกนับได้ แท้ดีหลีแล [น.๒๔] มหาเสฏฺฐิ หุตวา ก็จักได้เป็นเสฏฐีใหญ่ อันมีช้อยข้าอิงชาย ช้างม้าจัวควายมากนัก บ่อาจจกนับได้แท้ดีหลีแล

ยทา ชาโต ปุคฺคละผู้ได้สร้างแปลงผ้ากัณฐะมาสน์แลผ้าพันหนังสือแลกำพีร์อันวิจิตร แล้วด้วย แก้วแลคำ นำไปให้ทานแก่พระสังฆะเจ้า มีพระพุทเจ้าเป็นประธานดั่งนั้น ชาโต เกิดมา ยทา ภาเว ในภาวะอันใดก็ดี ปากโณ อันเป็นผู้ลือชาผาฏ^๖ ตตถ ตตเถว ปุชฺชิตอ อันคนแลเทพดาทั้งหลาย ก็หาก สักการะบูชาในที่อันนั้น มหาลาภ มีลาภสการ^๗ อันมาก มหายโส มียศศักดิ์ปวิวารอันมาก อโศโก เป็นอันหาโทษแลโสภกันได้ นิรุพททโว อันหาอุปหะอันตรายบได้

โส ทายโก อันว่านระอิงชายทหายยกทั้งหลายผู้ใดให้ผ้ากัณฐะมาสน์ แลผ้าพันหนังสือกำพีร์ แลขึ้นไคแก้ว ขาเขี่ย ให้เป็นทานนั้นแล ลภิสฺสตี^๘ ก็จักได้ ติวริสฺสุชฺช ยังสุข ๓ ประการ มีนิรพพาน^๙ เป็นที่แล้ว ยทา อริยมตฺเตยโย โพธิสฺสโต อันว่าอริยมตฺเตยโพธิสัตต์เจ้าลงมาเรียงลัดตัดประหญา สัพพัญญุตัญญานการเป็นพระในกาละยามใด [น.๒๕] โส ทายโก อันว่าปุคฺคละนระอิงชายทหายก

^๑ ทหายก - ทายก (ชาย) ผู้ถวายจตุปัจจัยแก่ภิกษุสามเณร (ถ้าเป็นเพศหญิงเรียกว่า ทายิกา)

^๒ ขาเขี่ย, ขาเขี่ย - กากะเขี่ย คือที่วางคัมภีร์ ทำด้วยแท่งไม้ยาว ๘ ขึ้น ร้อยไขว้กันด้วยเชือก พับเก็บได้

^๓ ขึ้นไคแก้ว - บันไดแก้ว

^๔ ช้อยข้า - คนรับใช้, บริวาร, ทาส

^๕ บ่ต่อแต่นั้น - บ่เท่าแต่นั้น

^๖ ลือชาผาฏ - ฤาณาปรากฏ, เป็นที่รู้จักเลื่องลือ

^๗ ลาภสการ - ลาภสักการะ

^๘ ดันฉบับเขียน “ลภิสฺสตี” ปรับเป็น “ลภิสฺสตี”

^๙ นิรพพาน - นิพพาน, การดับสิ้นซึ่งกิเลส, การดับสิ้น ไม่กลับมาเกิดอีก

ทั้งหลาย ผูกนั้นได้สร้างผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ ผ้าพันหนังสือกัมพิร์แลขาเซีย ขึ้นไต่แก้ว ให้เป็นทาน ชาโต
เกิดก็จักได้ลงมาเกิด ภควโต สนฺติเก ในสำนักพระเจ้าอันชื่อว่าอริยมตไทยเจ้าก็มีแล สุตวา ก็จักได้ฟัง
ยังธัมมเทศนาแห่งสัพพัญญูเจ้าอันชื่อว่าอริยมตไทยยะ ปาปุณีสฺส ก็ได้ถึงยังธัมมวิเสส เป็นต้นว่า โสตา
ปาปุณีสฺส ก็จักได้ถึง อรหตฺต^๑ ยังอรหันตา สนฺติเก ในสำนักพระเจ้าอันชื่อว่าอริยมตไทยเจ้าก็มีแล

เทศนาวสาเน ในเมื่อแล้วรัสสธัมมเทศนา พหุชนา อันว่าคนทั้งหลายอันมาก อันไต่เต้าเข้ามา
ฟังรัสสธัมมเทศนา วารนั้น ปาปุณีสฺส ก็ได้ถึงยังธัมมวิเสสตามบุญสมพาร อันตนหากได้หอมหยาบ^๒ นับมา
แต่บุริมมณาดชาติก่อนพายหลัง^๓ ก็มีแล ฯ

วตถารูปิตํ พุทธพิมพ์ ปิฎกตตยํ ชาฎกํ นิฎฐิตํ ฯ ๑ กริยาวันณนาย้องยอ^๔ ยังผละอาณิสส
แห่งบุคคลผู้ได้สร้างผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ ผ้าพันหนังสือ แลขาเซีย ขึ้นไต่แก้วให้เป็นทาน ก็สระได้จบอระฆฆ
ควรเท่านี้ก่อนแล ฯ

“ผ้าห่อคัมภีร์”

(คัมภีร์ใบลานวัดสูงเม่น ต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่)

^๑ ต้นฉบับเขียน “อรหนตฺ” ปรับเป็น “อรหตฺต”

^๒ หอมหยาบ – สะสม, เก็บหอมรอมริบ

^๓ ฉบับวัดใหม่สุวณณภูมิราม หลวงพระบาง จารด้วยอักษรธรรมลาว ว่า “บุรมมณาดชาติก่อนพายหลัง”

^๔ ย้องยอ – ยกย่อง, สรรเสริญ

๕. อานิสงส์หีต^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ เอวเมเม สุตํ เอกํ สมยํ ภควา สวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺวเน อนาถปิณฑิกสฺส อารามे ฯ

สารโว ดูกราสัปปุริสสะทั้งหลาย เอวเมเม สุตฺนติ อทิก นิทาน วจนํ คำมีต้นว่า เอวเมเม สุตํ นี้ หากเป็นนิทานแห่งสุดตฺถทั้งหลาย ผู้มีประญาเพ็ญรู้งดนี้เทอะ

เอกํ สมยํ ยังมีในกาลสมัยคราบ ๑ คือว่าธัมมเทศนากาล ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า วิหริติ ก้อยู่สำราญในป่าเขตวันอาราม อันเป็นอารามแห่งนายอนาถปิณฑิกสสมหาเสณฺฐิ สวตฺถิยํ อันมีที่ จมใกล้เวียงสวตฺถิราชธานี มีประมาณ ๕ ร้อยเช่นชาธนู ก็มีแล ฯ

อถ โข ในกาลนั้น อายสฺมา มหาสาริปุตฺโต อันว่ามหาสาริปุตต์เถรเจ้าตนมีอายุ ปุจฺฉติ ก็จึงถาม ภควโต เชิญพระพุทธเจ้าด้วยคำว่า ภนฺเต ข้าไหว้สัพพัญญูพระพุทธเจ้าแล โย โกจิ ปุคฺคโล อันว่าบุคคละ ผู้ใดมีใจใสสัทธิทา กรโธติ^๒ แลมาจะทำส้างแปลงด้วยตนก็ดี จ้างทำนผู้อื่นแปลงหื้อก็ดี มณฺชุลฺลํ ยังหิด^๓ หื้อเป็นทาน ใส่ไว้ ปิฏกํ ยังปิฏกธัมมคํสาสอน แห่งพระพุทธเจ้าตั้งอัน โส ปุคฺคโล อันว่าบุคคละผู้นั้นแล ลพฺภติ ก็จักได้ อานิสงฺสยํ [น.๒] อานิสงส์เท่า (ใด) นั้นชา

ตํ สุตฺวา ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า สุตฺวา ได้ยินแล้ว ตํ วจนํ ยังคำอันสาริปุตต์เถรเจ้าหากถาม ตั้งอัน วิวริตฺวา ก็ไข มุขกมฺพลํ ยังปากอันแดง อันงามตั้งผำรัตนกัมพล^๔ นั้น อาห ก็กล่าวแก้เปสนา ปัญหาแก่มหาสาริปุตต์เถรเจ้าด้วยคำว่า ตั้งนี้ สาริปุตฺโต ดูกราสาริปุตต์ โย โกจิ ปุคฺคโล อันว่าบุคคละ ผู้ใดผู้ ๑ ก็ดี ปสนฺนจิตฺโต แลมีใจใสสัทธิทา กรโธติ แลมาส้างด้วยตนก็ดี จ้างทำนผู้อื่นส้างแปลงหื้อก็ดี มณฺชุลฺลํ ยังหิดอันเป็นที่ใส่ไว้ยังปิฏกธัมมคํสาสอน แห่งพระพุทธเจ้า อันแล้วด้วยแป้น^๕ แล้วแลพอกไปด้วย เงินแลคำแลแก้วตั้งอัน อนนฺต อปริมาณํ ผลํ มีผละอานิสงส์บ่ออาจจักคนน่านับได้แล เต เลหฺทํ อันทายกะผู้ใดได้ส้างยังหิดนั้น หากได้ส่วย มหาสุขํ ยังสุขอันมากแล

สาริปุตฺโต ดูกราสาริปุตต์ โย โกจิ ปุคฺคโล อันว่าบุคคละผู้ใด มณฺชุลฺลํ การโก อันส้างหิดนั้น อนฺตมโส ล่วงสุดไป อนุ วา หน่วยน้อยก็ดี มหฺนฺต วา หน่วยใหญ่ก็ดี มหาผลํ ย่อมมีผละอานิสงส์ อันมากนัก บ่ออาจจักนับได้แล จกฺกวตฺติราชา บุคคละผู้นั้นก็จักได้เป็นพระญากักกวตฺติราชาะ ปราบทวีป^๖

^๑ คัมภีร์ใบลานวัดสะป่งหลวง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๑ หน้าลาน ไม่ระบุปีที่จาร จาก ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท รหัส CMRU-LP-01-A-022

^๒ ต้นฉบับเขียน กโธติ ปรับเป็น กรโธติ

^๓ หิด – หีบ, ภาชนะใส่สิ่งของ รูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นต้น มีฝา

^๔ ผำรัตนกัมพล – ผำกำพล, ผำที่ทอจากขนสัตว์

^๕ แป้น – แผ่นไม้, แผ่นกระดาน

^๖ ต้นฉบับเขียน ปราบทวีป ปรับเป็น ปราบทวีป

ทั้ง ๔ เสียง [น.๓] ชาตินันท์มาก บ่เท่าแต่นั้นก็จักได้เป็นพระญาในประเทศราชบ้านน้อยเมืองใหญ่ พหุขตุต
เสียงชาตินันท์มากนักแล สกโก เทวราช อัน ๑ เล่าจักได้เป็นพระญาอินท์ พหุขตุต เสียงชาตินันท์มาก

บ่เท่าแต่นั้น มหาพรมราช จักได้เป็นมหาพรมผู้ประเลื้อ เสียงชาตินันท์มาก ก็ด้วยอาณิสสังสะ
ผลบุญอันได้สั่งหิตนั้นแล

ปิฎกมณฺฑล ทายโก อันว่าบุคคลผู้ใดได้สั่งหิตใส่ปิฎกทั้ง ๓ นี้ อนุภาวนติ ก็จักได้ (เสวยสุข)
จตุราสีติสหัสสาณิ ๘ หมื่น ๔ พัน (ปี)

บ่เท่าแต่นั้น จกกวตติราช จักได้เป็นพระญาจกกวตติราช จตุราสีติสหัสสาณิ ได้ ๘ หมื่น ๔ พันปี
บ่เท่าแต่นั้น ก็จักได้เป็นพระญาในประเทศราชบ้านน้อยเมืองใหญ่ นวอสงเขย ได้ ๙ อสงชัยแล
ประการ ๑ ก็จักได้เป็นพราหมณคหบดี แลเสฏฐีผู้มีเจ้าของอันมาก และมีพระญาปัญญาอัน
มากนัก

ได้เป็นพระญาแก่เทวดาทั้งหลาย อันอยู่เหนือแผ่นดิน อาภาสเทวดา ราช โหติ ก็จักได้เป็น
พระญาแก่เทวดาทั้งหลายอันอยู่ในอากาศก็ดี จาตุมาหาราชิกา เทวราช โหติ ก็จักได้เป็นพระญาแก่
เทวดาทั้งหลายอันอยู่ [น.๔] ในชั้นฟ้าจาตุมาหาราชิกา ดาวดึงสา ยามา ตูลีดา นิมมานรติ
ปรินิมมิตตวสวัตินิ แลชั้นก็ได้ ๙ อสงชัย ก็ด้วยอาณิสสังสั่งได้สั่งหิตใส่ปิฎกทั้ง ๓ นั้นแล

ภควา อันว่าพระพุทธเจ้า เทเสสิ ก็เทศนาสั่งสอนยังอาณิสสังสะผล อันทายกทั้งหลายผู้ได้สั่ง
หิตใส่ปิฎกธัมมคัสสอนแห่งพระพุทธเจ้าหื้อแจ้งแก่มหาสารีบุตรเถระเจ้า เอว ด้วยประการดังนี้แล้ว
สัพพัญญูพระพุทธเจ้าจึงกล่าวคาถาดังนี้เมื่อพยายุนว่า มหาโกโค มหาธโน กุเล เชฏฐา กุลปุตตเมว จ
ตั้งนี้เป็นเค้า ก็จึงเทศนาว่า โก สารีบุตร โย ทายโก อันว่าทายกอุปาสกะแลอุปาสิกา แลภิกษุแล
ภิกษุณี แลสามเณรก็ดี มีใจใส่สัทธาแลมาสั่งแปลงหิตหื้อเป็นที่ใส่ ปิฎก ยังปิฎกทั้ง ๓ อันเป็นคัสสอน
แห่งกุตถาคะตังอันก็ดี ก็มีผลอันมากนักแล เทียรย้อมกั๊บัง^๑ ยังอบายทุกข์ทั้งมวลแล

แม่มว่ามีญาติพี่น้องผู้ใดได้กะทำบาปแต่ก่อน แลได้ไปตกนารก ก็ได้พ้นจากนารกออกมา
ได้เสวยสุขทุกคน ด้วยผลอาณิสสังสั่งทายกได้สั่งหิตใส่ปิฎกหนึ่งสือธัมมนั้นแล [น.๕]

อันว่าทายกผู้นั้น ชาโต เกิดมาเมื่อพยายุน มหาธโน กุลปุตต แม่น (เกิด) ในตระกูลอันดี
มีเจ้าของด้วยศรีสมบัติเจ้าของอันมาก อันปรากฏอุดมยิ่งนักแล

ประการ ๑ จุราสารีบุตร ทายกผู้นั้น นชาโต ก็ไปได้ไปเกิด หนีทุเล ในตระกูลในอันถ้อยอันร้าย
สักเพื่อแล หิเนน สหวาโส อันว่ากรียาอันอยู่กั๊บังด้วยคนผู้ถ้อยผู้ร้ายนั้น จ โหติ ก็บ่ห่อนมีกาลสักคราบ
แล

อุตตเมเนวสวา เทียรย้อมได้อยู่กั๊บังด้วยบุคคลผู้ประเลื้ออุดมยิ่งทุกเมื่อทุกยาม ด้วยอาณิสสัง
บุญอันได้สั่งหิตปิฎกทั้ง ๓ นั้นแล

^๑ กั๊บัง - ปิดกัน

โย ทายโก อันว่าทายกะผู้ใดได้สร้างหิตใส่หนังสือธัมมคำสอนแห่งพระพุทธเจ้า ปญจ-
กल्याณสมุปปโน อันประกอบด้วยกัลยาณะ ๕ ประการทุกชาติ

สุวณณกาโย เทียรย่อมมีวิณะเนือตนอันรุ่งเรืองงามทุกแห่ง ปมีวิณะอันผางรายสักเทือแล

ปุคคละผู้นั้น มธุรส วา เจ้ากล่าวถ้อยคำเป็นอันหวาน นผรุสสุ วา เจ้าบ่ห่อนกล่าวคำอันหยาบ
ซ้ากล้าแขนงนัก ก็บ่ห่อนมีแก่ปุคคละผู้ได้สร้างหิตนั้นแล ฯ

ชาโต เกิดมาในทีใดก็ดี เทียรย่อมประกอบด้วยรูปโสมอันงามบอริสุทธิ์จจะดั่งคำ หาทอันจัก
เปรียบเทียบ [น.๖] บได้นั้นทุกชาติแล ฯ

ลเกยย เทียรย่อมได้เข้าของบอระโพคอันประเสริฐมากนัก ประกอบด้วยลักษณะทั้งมวล คือว่า
น้อยบใหญ่พันประมาณ คอมพอดีพองาม มีริทธิเตชะอาณาภาพอันมากแล ปุคคละผู้ใดได้สร้างหิตนั้น
ก็จักสมดั่งคำมกคำปราณาทั้งมวลแล ฯ

สตถา สัพพัญญูพระพุทธเจ้า ตว จักกล่าวยังผละอันสงส์แห่งปุคคละอิงชายอันได้สร้างหิตนั้น
ให้แจ่มแก่มหาสารีบุตรเถระเจ้าว่าดังนี้แล้ว ฯ

ตุมหิ อโหสิ ก็ปลงลง^๑ ยังธัมมเทศนาคือว่าอยู่ปาก เตหียา จิตโต อันเจ้าภิกขุทั้งหลายผู้นั้น
อันมหาสารีบุตรเถระเจ้าเป็นประธาน หากขอราทธานาตนพระ อาทริตวา เจ้าก็นำเอามายังเหตุ
อันล่วงแล้วมาเทศนาว่า อติเต กิร โปราณสมมาสมพุทโ โลเก อุทปาติ ดังนี้เป็นเคล้าแล อุปตติ
เหตุอันพระพุทธเจ้าจักได้เทศนาปุคคละผู้มีประญาเพ็งรู้ดังนี้เทือะ ฯ

อติเต กาล ในกาลเมื่อล่วงแล้ววันนั้น สมมาสมพุทโ อันว่าพระพุทธเจ้าตนชื่อว่าโปราณ-
โคตมะ ก็เกิดมาเป็นพระพุทธเจ้า โลเก ในโลกนี้แล อสตีกายโก อโหสิ พระพุทธเจ้าตนมีอายุได้ ๘๐ ปี
ก็มีแล

ปิฏกภูต สภา (...) [น.๗] ปิฏกะธัมมคำสอนแห่งพระพุทธเจ้าตนนั้น จักตั้งอยู่นานประมาณ ๕
พันวัสสา โหติ ก็มีแล ฯ

ตทา ในกาลยามนั้น เอโก กุลบุตรโต ยังมีลูกกระกูลผู้ ๑ โปสนติ ก็เลี้ยงดู มาตาปิตุนิ ยังพ่อแล
แม่แห่งตนนั้นก็มีแล เอกทิวส ยังมีในวัน ๑ โส ปุริโส อันว่าชายลูกกระกูลผู้นั้น อาทาย ก็ถือนาพร้าแล
ขวาน วน ปาวีลี ก็เข้าไปสู่ป่าเพื่อจักนำเอามา กถญจ ยังไม้แลหิ้ว^๒ เพื่อจัก (ขาย) เอาค่ามาเลี้ยงยังพ่อ
แลแม่แห่งตน

ตทา ในกาลนั้น เทโว อันว่าท่าฝน วสติ ก็ตกลงมาร้า^๓ ชายผู้นั้นก็มีแล อาคนตวา ชายผู้นั้น
จึงเข้าไปเพ็ง เอก อารามิ ยังวัดอัน ๑ อสามิก อันหาเจ้าผู้รักส่าบได้ ทิสวา ชายผู้นั้นก็เห็น อกขรานิ
ยังหนังสือธัมมทั้งหลาย อันเป็นคำสอนแห่งพระพุทธเจ้า ธมมิโกติ อันปลวกแลหนูทั้งหลายหากมากัด

^๑ ปลงลง – หยุด

^๒ หิ้ว – ฟิน

^๓ ร้า – (ฝน) ตกใส่, พร้า, รด

มากินตั้งอัน กุลบุตรผู้ นั้น จินตลิตี ก็รำเพิงว่าตั้งนี้แล้ว *อห* อันว่าภูมิใจใสสัทธา *มา* *อาหริตวา* กุจักนำเอามา *กมพลกานิ* ยังแป้นทั้งหลาย *มณฺฑล* *โกโรมิ* กุก็จักสร้างแปลงยังหิดหื้อเป็นที่ใสยังหนังสือธัมมอันนี้เทอะ ก็จักเป็นบุญ [น.๘] แก่กุอันมาก เหตุอาจารย์เจ้าทั้งหลายแต่ก่อนกล่าวมาแล้ว ปุคคะผู้ได้สร้างหิดใสปิฏกธัมมไว้ตั้งอัน ก็จักได้เสวยยังสุขอันมากกว่าอันแล้ว กุลบุตรผู้ นั้นรำเพิงตั้งนี้แล้ว *ตฺริตตฺริต* *มณฺฑล* *กเรติ* ก็จึงมาแปลงยังหิดริบปล้นแล ด้วยแป้นอันเล็กน้อย^๑ นัก สักรวมเอามายังหนังสือธัมมทั้งหลายผู้ นั้นใสในหิด *ปฏิสาเมตวา* ก็อีต^๒ หื้อดีแล้วยังหนังสือธัมมทั้งหลายดีแล้ว *ปุน* *เคหิ* *คนฺตวา* ก็คืนเมื่อสู่เรือนแห่งตน *อาโรเจสิ* ก็บอกยังอาณิสส^๓ แลการอันตนได้สร้างหิดหนังสือธัมมนั้นแก่พ่อแลแม่แห่งตน ก็มีแล

ตทา ในกาลยามนั้น *มาตวปีตวา* อันว่าพ่อแลแม่ทั้ง ๒ ก็มีใจเลื่อมใสยินดีกับด้วยลูกแห่งตนมากนัก *วต* *สุ* ก็กล่าวว่า *ตต* *ตฺรา* เจ้าลูกรักแก่พ่อแลแม่ *กุสส* อันว่ากุสละอันเจ้าหากได้กะทำนั้นเพื่อทั้ง ๒ ก็อนุโมทนาไปด้วยเจ้า สาธุการว่าดีนักแล ปุคคะทั้ง ๒ อันเป็นพ่อแลแม่นั้นค้นจิตก็ได้เมื่อเกิดในชั้นฟ้าตูลิดา เป็นเทวบุตรเสวยสร้อยสมบัติในปราสาทวิมานคำ อันสูงแลกว้างได้ ๑๒ โยชนะ ด้วยผลบุญอันลูกตนได้สร้างหิดหื้อเป็นทาน [น.๙] ใส่หนังสือธัมมนั้นก็มีแล

ปุคคะผู้ได้สร้างหิดนั้น *สสรนโต* ตราบใดไปได้ถึงนิพพานเพื่อ ยังทวนเทียวในวิภวสังสารตั้งอัน เทียรยอมได้เกิด *เทวกุล* ในกระกูลท้าวพระญามหากระสัตแลกระกูลพราหมณ์ผู้ประเสริฐ *อิสโร* ก็จักได้เป็นใหญ่แก่ที่ทั้ง ๔ *วิบุล* อันกว้างขวาง *คณโต* อัน *สงเขยยา* ด้วยอันนับได้อสงชัยแล *ฉกามา* *เทวราช* จักได้เป็นพระญาแก่เทวดาในชั้นฟ้าทั้ง ๖ *พหุขตตุ* เสียงชาติอันมากตราบต่อเท่านิพพานแล

ตทา ในกาลยามนั้น *โส* อันว่ากุลบุตรผู้ นั้น *อกาลิ* ก็ได้กะทำยังบุญอันมากด้วยอาณิสส^๓ สะผละอันได้สร้างหิดเป็นทานนั้นแล

ตโต ในกาลนั้น *ปพฺพชิตฺวา* กุลบุตรผู้ นั้นก็ได้บวช *มม* *สาสน* ในศาสนาแห่งพระตถาคตะ *ธาเรติ* ก็จักได้ทรงยังปิฏกทั้ง ๓ ด้วยผลอาณิสส^๓ อันได้สร้างหิดหื้อเป็นทานนั้นแล *ภควา* อันว่าสัพพัญญูพระพุทธเจ้า *อห* ก็กล่าวว่า *สาริปุตฺต* *มณฺฑล* *การโก* อันว่ากุลบุตรผู้ ได้สร้างหิดหื้อเป็นทานใสปิฏกธัมม *นวาโรติ* [น.๑๐] ก็ได้ทรงยังปิฏกทั้ง ๓ ตั้ง *อานนฺโท* คือว่าเจ้าอาณันทะแล *ปฏิสฺสูนิตฺวา* ก็ได้สละดับรับฟังเอายังธัมมแต่สำนักแห่งพระตถาคตะ *สาธุกนฺติ* ก็ได้ถึงอรหันตตนประเสริฐ ก็มีแล

สัพพัญญูพระพุทธเจ้ากล่าวจุนเียนบพแล้ว *อห* ก็กล่าว *อิม* *คาถ* ยังคาถาอันนี้ว่า *สทฺธา* *ปฺพพา* *คมา* *ทาน* *อปิยฺยจิ* *สเย* *คต* ตั้งนี้เป็นต้น *สาริปุตฺต* *ตฺรา* สาริปุตต์ *เย* *ชนา* อันว่าคนทั้งหลายผู้ได้มีใจใสสัทธาเป็นประธาน บ่อสังนั้น หื้อมีใจเลื่อมใส *คณ* เชิญคุณพระพุทธเจ้าแลพระธัมมพระสังฆะเจ้า *สรณ* *ว* ว่าเป็นที่พึ่งแล *ชานาติ* *พฺพุทฺคณ* ยังคุณแห่งพระพุทธเจ้า *ธมฺมคณ* ยังคุณแห่งพระธัมมเจ้า *สงฺฆคณ* ยังคุณแห่งพระสังฆะเจ้า แลเลื่อมใส *ทวาน* อันว่าเชิงทานแห่งตน *อปิยฺย* *จ* แม่นเป็น *กปิเย* *อ* อันตนได้

^๑ เลี่ยนเพียง – เกลี้ยงเกลและราบเรียบเท่ากัน

^๒ อีต – ปิด

กะทำหื้อเป็นที่รักจำเริญใจมากนัก เข้าของอันใดแพงค่ามากนัก คือว่าผ้าผ่อนท่อนแร อันแลบอ่อนสุขุมมาลย์ จุ่งหื้อเป็นทาน มีจิตใจเลื่อมใสในทานแห่ง [น.๑๑] ตนในกาล ๓ คราบ คือว่าเมื่อแต่งยังทานนั้น หื้อมีใจใสที่ ๑ เมื่อยามไปเคน^๑ ทานนั้นก็มิใจใสที่ ๑ คั้นหื้อทานแล้วแลคืนมาสู่ที่อยู่แห่งตนนั้น ก็หื้อมีใจใสที่ ๑ ด้วยคำว่า *สุทินน* ดังนี้ แลรักสาสัลอันบอริสุทธวิเสส เป็นที่พึงใจ^๒ ภูมากนักแล หื้อกระนิงว่าดังนี้ แม่นว่าหื้อทานหน้อยก็ดี จักมีผลอันมากได้ร้อยเท่าอันหื้อทานนั้นแล

เต ชนา อันว่าคนทั้งหลายฝูงใดได้สร้างหื้อเป็นทานนั้น (ก็จักได้) เถิงตวิรส สุข ยงสุข ๓ ประการ คือว่าสุขในเมืองคน แลสุขในเมืองฟ้า แลสุขในนิพพานเจ้า อันล้ำเลิศประเสริฐกว่าสุขทั้งมวล

แต่แล เหตุตั้งรื้อแล้วอัน (นั้นชา) ที่จักไว้ยังปิฎกะธัมมที่ใดก็ยังบั้วรมวลน เทียรยอมมีหิดจึงเป็นที่แล้วบอระมวลน เหตุตั้งอันปุคคะผู้สร้างหิดไว้ใส่หนังสือธัมมนั้น มีผละอาานิสงส์อันมาก บ่ออาจจักคณนา (ได้แล)

เทศนาปริโยสาเน ในเมื่อแล้วธัมมเทศนาแห่งสัพพัญญูพระพุทธเจ้าดังนี้ *สตุถิกา* อันเป็นกับด้วยประโหด *โกฏ* ปาณสัตว์ทั้งหลาย *พหุชนา* อันว่าคนทั้งหลายอันมาก *ปาบุณิส* ก็ได้เถิงยังธัมมวิเสส มีประเพทว่าโสตาปฏิผลมคคญาณ ตามบุญสมพารอันตนหากได้กตาทิการมาแต่ก่อน ก็มีวันนั้นแล

มณฺฑุส *สัณณ* กรียาอันจายยังปุคคะผู้สร้างหิดใส่ธัมมปิฎกะทั้ง ๓ นั้น ก็มีด้วยประการอันกล่าวมานี้แล ฯ *มณฺฑุส* *นิฏฐิต* กล่าวยังอาานิสงส์หิด ก็สมเสร็จเสด็จ ฯ

[บันทึกท้ายเรื่อง]

ปริปัญณ แล้วยามกองแล ฯ

ข้าเขียนปางเมื่ออยู่ปฏิบัติสวาทุหลวงเจ้าปารมี วัดสะป่งวันนั้นแล ฯ

สุทินน *วต* *เม* *ทาน* *นิพพาน* *ปัจจุโย* *โหนตุ* *เม* *นิจจ* *ธวั* *ธวั* ดังนี้ดีหลีแต่เทอะ หย่อนว่าบ่ขาง ฯ

^๑ เคน – ประเคน, การยกสิ่งของเพื่อแด่พระภิกษุสามเณร

^๒ พึงใจ – พึงพอใจ

ตู้ธรรมและหีบธรรม
วัดหนองเจือก ต.แม่แรง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

ก่างธัมม์ หรือตู้ธัมม์
วัดราชฐานหลวงบ้านปาว เมืองมั่ว รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

๖. อานิสงส์หอธัมม^๑

นโม ตสฺสสตฺถุ ฯ อวมหาธเน ภูณียโต ภูลปุตฺตมํ เม หิน สหฺวาโส ชายตฺโต ดังนี้

สาริปุตฺต ตูราสาริปุตฺต ปิฏก ทายโก อันว่าบุคคละผู้ได้สร้างธัมมปิฏกะอันเป็นคำสอนพระเจ้า วัคฺชัซฺสาสนาที่กว้างขวางเป็นไปพวยหน้าดังอัน ก็เทียรยอมได้มาเกิดในกระกูลอันประเสริฐกว่ากระกูล ท้าวพระญาแลพราหมณคหบดีเสฏฐี ประกอบด้วยเข้าของสมบัติมากนัก แม่นเกิดในเมืองฟ้าก็เทียรยอม ได้เกิดเป็นพระญาแก้วเวทาทัง ๖ ชั้นฟ้า แลประกอบด้วยองค์เนื้อตัวอันงามล้วนล้วน เป็นที่รัก จำเริญใจแก่คนแลเทวดาทังหลายทุก (เมื่อ) ดิถีหิชะแล ฯ

โย สุตฺตานาโรชิ สนฺตํ อันว่า (บุคคละ) ทังหลายฝูงใด บั้ได้สร้างธัมมปิฏกะ บั้ได้เขียนธัมมปิฏกะ ด้วยตน ประการ ๑ ก็บั้ได้หื้อท่านผู้อื่นเขียนหื้อแก่ตน อัน ๑ ก็บั้มีใจใสสัทธาในธัมมปิฏกะแก่ พระตถาคตะดังอัน บุคคละทังหลายฝูงนั้นเกิดมาในภาวะอันใด หาเข้า (ของ) บั้ได้ แม่นว่ามี [น.๒] ก็บั้ หื้อ (ทาน) เนยยะประการ ๑ เล้า ก็หาผิดสหายบั้ได้ แม่นว่ามีลูกมีเมียแลเครื่องบอระโศกอันใด ก็บั้ เสมอใจสีกอันแล

อโรคา สุชี ขา นรา ภูญฺญอนฺนตา ปโมทติ วนฺติ โลโก ฯ นรา อันว่าคนทังหลายผู้ใดได้สร้าง ได้เขียนธัมมคำสอนแห่งพระตถา (คตะ) ด้วยตนก็ดี จ้างท่านผู้อื่นเขียนหื้อแก่ตนก็ดี ก็อาจเพื่อไว้เป็น ที่พึ่งแก่ตน เกิดมาในภาวะอันใดย่อมมีเข้าของเงินคำลูกเมียข้าคนมนตรี เข้าเปลือกเข้าสาน เครื่อง บอริโศก ก็เป็นอันประเสริฐยิ่งนัก มีรูปกังามโสมโนม (พรรณ) บริสุทธิ เป็นที่รักจำเริญใจแก่คนทังหลาย ทุกเมื่อ

ประการ ๑ ก็มีอายุหมั่นยืน อโรโค หาพยาธิบั้ได้ เทียรยอมมีสุขมากนักแล

บุคคละทังหลายฝูงนั้น มีบุญหากได้สร้างกะทำมาแล้วนั้น เทียรยอมชมชื่นยินดีในโลกไปหั้นดิถี แล

คนทังหลายฝูงบั้ได้กะทำบุญแลบั้ได้สร้างธัมมวัคฺชัซฺสาสนาที่อรุ่งเรือง [น.๓] เป็นไป ก็หากหล้าง ขงขวายแท้ดิถีแล อันว่าสร้างธัมมเขียนนี้ อนนฺต หาที่สุตบั้ได้ก็มีแล คนทังหลายฝูงบั้ได้กะทำบุญนั้น ตายก็จักได้ไปสู่อบาย มีชะแล

อติเต ตูราสาริปุตฺต ในเมื่อภูเกิดมาก็ได้เกิดมาก็ได้เทศนาเพื่อจักไว้ค้ำสาสนา เพื่อจักไว้เลี้ยง ๕,๐๐๐ วัสสานัน ควบบูชาด้วยเครื่องทังหลายต่าง ๆ มากนักแล ด้วยผลอานิสงส์มากนัก ก็มีวันนั้นแล ฯ

ธัมมเทศนาที่แล้วเป็นห้อง ๑ ก่อนแล ฯ

^๑ คัมภีร์ใบลานจากวัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๕ หน้าลาน) ปกหน้าของใบลาน เขียนว่า “อานิสงส์สร้างหอธัมมเป็นทาน” จากฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส DELMN-0793

จักจาด้วยผละอานิสงส์อันได้สร้างมณฑกที่ไสัธมัมปิฏกะทั้ง ๓ ไวคำชูศาสนาพระพุทเจ้าวันนั้น เราได้เกิดมาเป็นพระญาโปรมาณกับปิละ ปรากฏชื่อว่าพระกับปิลจักกวัตติราชะ อันได้เสวยยังสุข อันนับได้ *สมมาสมโพธิปุตโต* トラบอันตรัสประหลาสาัพพัญญุเป็นพระในโลกนี้แล *กเถลิ* พระพุทเจ้า ก็เทศนาสาแดงยังกุสลบญอันตนหาก้างเมื่อก่อน ก็เป็นสัมปเนยยะ [น.๔] อันหย้ออันแควบ^๑ ดังนี้ก่อน แล

ในที่นี้พระเจ้าข้าเทศนาหื้อเป็นปิฆระกว้างขวางแก่เจ้าภิกขุแลปริสัททั้งหลายดั่งอัน จึงกล่าวว่า *อดีต กรณา กาลे สมมาสมพุทโธ โปรมาณโคตโม* ดังนี้เป็นต้นว่า ตูราสาริปุตตเถร ในกาลอันข้ามล่วง แล้วเสียงจิรากาลนานวันนั้น *โคตโม นาม* ยังมีพระโคตมะเจ้าตน ๑ ชื่อโคตมะเหมือนตนพระตถาคตะ แล ก็เกิดมาเป็นพระในโลกนี้ อายุพระเจ้าตนนั้นก็ไค ๘๐ ปี มีแล พระเจ้าตนนั้นก็ไวศาสนา ๕,๐๐๐ วัสสา พระเจ้าโปรมาณโคตมะเกิดมาไปไคตรัสประหลาสาัพพัญญุเทื่อดังอัน ชื่อว่าสิทธิตถะ ก็มีแล

ในกาลเมื่อนั้นตถาคตะยังเป็นโพธิสัตต์ ได้เกิดมาเป็นอามาตย์แห่งพระญาตนพ่อ ก็มีชื่อว่า สรีสุทโธนะ ว่าอันแล เวียงอันนั้นก็ชื่อว่ากับปิลวัตถุ ก็มีแล

ในกาลเมื่อก่อนตถาคตะยังเป็นโพธิสัตต์เกิดมาเป็นอามาตย์แห่งพระญาตนชื่อสรีสุทโธ [น.๕] ทนะ ตนเป็น (พ่อ) นั้น อามาตย์ผู้นั้นก็ได้สร้างแปลงยังหอมณฑกหลัก ๑ เป็นที่ไวธัมม แล้วสร้างเขียนธัมม ปิฏกะทั้ง ๓ เพื่อดื้อเป็นพิชชะ^๒ ในศาสนา ต่อเท้า ๕,๐๐๐ วัสสา แลก็บูชาด้วยเครื่องบูชาทั้งหลายต่างๆ ตามสัทธาแห่งตน ด้วยใจอันเชื่อใสในแก้วทั้ง ๓ แท้หันแล

อก ในกาลเมื่อนั้น *ภควา* อันว่าพระพุทเจ้าโปรมาณโคตมะเจ้าตนประเลฏ ก็ทำนวยายัง โพธิสัตต์เจ้าอันสัทธาว่าดังนี้ *ย อมม* เจ้าชื่อรือ อามาตย์ผู้ชื่อพุทโธ *ภวิสติ* จักได้เป็นพระตน ๑ เสมอ ตถาคตะนี้ จักมีหันชะแล จักลัทธิพยากรณ์แต่สำนักพระเจ้าที่ปิงกระเจ้า ด้วยเนยยะดั่งพระพุทเจ้า โปรมาณโคตมะ หากกล่าวมานี้ก็มีแล

อามจุลา โพธิสตุโต ส่วนว่าโพธิสัตต์เจ้า คืออามาตย์ผู้สร้างมณฑกไวธัมมแลได้สร้างเขียนธัมม ปิฏกะไวคำชูศาสนานั้น ก็ตั้งอยู่ตามเขตอายุแห่งตน คันจติตายก็จักได้เมื่อเกิดขึ้นฟ้าดาวดิงสาสวรรค์- เทวโลก ด้วยบุญกัมมอันตนได้สร้างมณฑกไว้ [น.๖] นั้นแล

โพธิสัตต์ตั้งอยู่ในชั้นฟ้าดาวดิงสาที่นั่นตราบเสียงอายุ คันจติจากเมือง (ฟ้า) ก็ได้มาเอาปฏิสันธิ ในท้องแห่งนางอนันทเทวี อันเป็นอัคคมเหสีพระญากับปิลนครหันแล

ชาตกุขเนญโย ในกาลเมื่อโพธิสัตต์เกิดมานั้น อันว่าท่าผนแก้ว ๗ จำพวก ก็ตกลงมา ก็ด้วย อานิสงส์อันได้สร้างมณฑกไวไสัธมัมนั้นแล

ถัดนั้น พระญาพรหม ก็มาบูชายังโพธิสัตต์เจ้า ด้วยฉัตตคำทั้งหลายได้พันดวง

พระญาเทวดาทั้งหลาย ก็มาบูชาด้วยเครื่องประดับอันเป็นทิพพมกนักแล

^๑ อันหย้ออันแควบ – อย่างย่นย่อ, สั้นและกระชับ

^๒ พิชชะ – พิชชผล

พระญาสุกษเทวดา ก็มาบูชาด้วยดอกไม้ทั้งหลายอันเป็นทิพย์ มีกลิ่นคันธอันหอมต่างๆ มาบูชามหาสัตว์เจ้า [น.๗] แล

พระญานาค ก็นำเอามาอีกแก้ว ๗ ประการแต่เมืองนาคพัน มาบูชามหาสัตว์เจ้าเห็นแล

พระญาเนื้อ คือว่าราชสีห์ ก็ใช้มายังหมู่น้อยทั้งหลายแต่ป่าหิมพานต์ มาเฝ้าในกาลเมื่อจักใกล้รุ่ง พระญาสุกษเทวดา ก็มาเฝ้าในกาลเมื่อเช้าพอเท่าไรอดเที่ยงวัน

นาคราชา อันว่าพระญานาคก็นำมายังโหล อันแล้วด้วยแก้ว ๗ จำพวก มาตั้งไว้ก็มีแล

อิตถิโย อุตตรกฤตโต อันว่านางทั้งหลายมีเนื้อตนอันงาม ประดับเนื้อตนอันงาม ประดับด้วยเครื่องอลังการดูงามเสมอตั้งนางฟ้าอันมาแต่อุดรกฤทธีปมาถวายมหาสัตว์เจ้าแล

สา ราชา อันว่าพระญาม้าอันเกิดมาแต่ตระกูลอันชื่อว่า ปราหะนั้น มาเป็นที่รักแห่งโพธิสัตว์เจ้าแล

สพเพ รตน นาค ช้างแก้วอันมีตัวขาวทั้งมวล อันเกิดแต่ตระกูลช้างฉัททันต์นั้นก็มาเป็นที่ทรงแก่โพธิสัตว์เจ้าเห็นแล

บ่เท่าแต่นั้น ยุกขา [น.๘] เทพดาทั้งหลายก็มาบูชาด้วยเข้าน้ำโภชนะอาหารทั้งหลายต่างๆ แล

พระญาพรหม ก็มาเนรมิตไว้ยังปราสาทแก้ว ๗ หลังแล

พระญานาค ก็บังเกิดยังปราสาทอันแล้วด้วยแก้ว ๗ ประการแล

สพเพ ปเทสราชาโน อันว่าท้าวพระญาอันอยู่ในประเทศราชบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย ผูก (อื่น) ก็ตั้งไว้ยังปราสาทอันแล้วด้วยเงินแลคำอันมากนักเห็นแล

ประการ ๑ นิธิ อันว่าชุมคำอันกว้างได้ ๑๑ โยชนะ ก็เกิดมีในทิศสะทัง ๔ ด้าน แห่งปราสาทอันเป็นที่อยู่แห่งโพธิสัตว์เห็นแล

สุวรรณรุกขชาติตา อันว่าไม้ต้น ๑ อันเกิดมาในที่ใกล้ชุมคำนั้น ก็ตั้งอยู่ที่กว้างได้ ๑๒ โยชนะ รอดทุกกล้าทุกพวย ทรงด้วยดอกแลลูกทั้งหลายมากนัก แล้วด้วยคำทั้งมวล

นิเฆา โส อันว่าเสียงอันดังแห่งกิ่งก้านสาขา คำไม้แลลูกไม้ทั้งหลาย สุข มีวิณะอันงาม

รูกข อันว่าไม้ต้นนั้น อันลมต้องพัดกัน มีเสียงนั้นควรละเมาเอาใจ เป็นประดุจดังเสียงตุรียนนตรีทิพย์แห่ง [น.๙] แห่งเทพดาทั้งหลายนั้นแล

มณีเมขลา นาม นางเทวีนชื่อเมขลา อันมีนางทั้งหลายได้ ๘ พันเป็นปรีวาร ก็นำเอามาอีกผ้าทิพย์อันประจิตงามเป็นดังคำ อันอยู่ในน้ำมหาสมุทรสาครมาเป็นชាយมหาสัตว์เจ้า ได้เสวยราชสมบัติในเมืองอันสมริทธิบริมณแล้วด้วยเงินแลคำแก้วแหวน เครื่องคือว่าเสื่อผ้าเข้าน้ำโภชนะอาหารทั้งมวล แลทรงรูปกายพลอันเสมอตั้งอินทราธิราชนั้นแล

สกุโก อันว่าพระญาอินทน์นำมายังนางสุทธฉวีเทวีผู้นั้น ก็ได้ลูกชายผู้ ๑ มีรูปโฉมอันงามมากนัก เป็นดังมหาพรหมนั้นแล ประกอบด้วยบุญสมพารนั้นแล มีเดชพละกำลังมากนัก บุตุวาน์ อันว่าลูกชาย ผูกอื่นกว่านั้นก็ได้พัน ๑ ก็เกิดมีแล

กตมปาตํ กิณฺณิ อํนํวํมหาสํตฺตํเจ้า ยํ ปุคฺคํ ลุกทํหลายลางพร่องก็หื้อไปอยู่อุดรกรูทวีป

ลางพร่องก็หื้อไปอยู่ปุพฺพิเทหทวีป

หล้างพร่องก็หื้อไปอยู่มรโคยานทวีป

ลางพร่อง [น.๑๐] ก็หื้อไปอยู่เมืองนาค

ลางพร่องก็หื้อไปเป็นพระรสีอยู่ป่าไม้หิมพานต์

ลางพร่องก็หื้อไปอยู่ในชุมพูทวีป หื้อกะทำกัมมต่างๆ

ลูกลางพร่องหื้ออยู่ในสำนักแห่งตนหันแล

ลูกทํหลายผุํงนี้ในกาลเมื่อก่อน เขาทํหลายได้กะทำยังกุสลบุญกับด้วยมหาสํตฺตํเจ้าปางเมื่อได้เป็นทายกะ ได้สร้างมณทกทไวัธัมมํ แลได้สร้างเขียนปิฎกะทัง ๓ แลได้ค้ำชูศาสนาพระเจ้าวันนํน กิเตชะบุญมหาสํตฺตํเจ้าได้สร้างมณทกทไวัธัมมํปิฎกะทัง ๓ นั้น เกิดมาในภาวะอันใดก็พร้อมด้วยกัมมลูกขายนันแลหาผู้จักเทียบเทียมบได้ในประเทศราชต่างๆ จักเท่ากำลังโพธิสํตฺตํเจ้าก็บมีแล

มหาสํตฺตํเจ้าได้อยู่กับด้วยนางสุทฺธนิ อํนเป็นผู้ยิงแท้ เป็นประดุงตั้งได้อยู่กับนางเทวดานั้น แลได้เสวยสํมปัตติในเมืองฟ้านันก็มีแล

มหาสํตฺตํเจ้าได้เสวยยังจักกวัตติราชผู้อํนเป็นพระญากับปิละในเมืองกับปิลวัตถุนครนํน ก็ด้วยผลอานิสงส์ [น.๑๑] อํนได้สร้างมณทก แลธัมมํปิฎกะไว้ค้ำชูศาสนาพระเจ้า ก็มีวันนํนแล

เตน วุตฺตํ เหตุตั้งอํนพระพุทฺธเจ้าจิงเทศนาแก่ปริสททํหลาย มีมหาสารีบุตฺตเป็นประธานว่าดังนี้ สารีบุตฺโต ดุราสารีบุตฺต ทิ ด้วยมีแท้แล อํนว่านักปราชญ์เจ้าทํหลายเมื่อก่อน ได้สร้างพระเจ้านันเมื่อตถาคตะยังข้องอยู่ในสงสาร ได้กะทำกุสลบุญตั้งอํน กับปราถนาเอายังสํมปัตติอันใดสักอํน สพฺพบุญญุตญาณเทวกา เท่าปราถนาเอายังประหญาสัพฺพัญญุแท้สิ่งเดียว

เตน รุกฺขิเตน รุกฺขิเตน ด้วยอานิสงส์อํนเขียนธัมมนํนมาค้ำชูหื้อได้เป็นเจ้าตนประเสริฐ เทียรยอมประกอบด้วยเข้าของมากนํกในบัดนี้แล

ในกาลเมื่อไปได้เป็นพระเจ้าเพื่อ ยังทวนเทียวไปมาในวิภูฏสงสาร เกิดมาภาวะอันใด มาในภาวะอันจักได้เป็นคนทุกขีไร้เขนใจกับมีสํกคราบแล เทียรยอมได้ทงธัมมํมากนํก จักได้เป็นคนหุหนวก ตาบอดแลพยาธิต่างๆ ก็หาบได้ ยํ กมฺม อํนว่ากัมมอํนได้สร้างธัมมเขียนธัมมนัน สุกฺตํ กมฺม ก็เป็นกัมมอํนได้กะทำยากนํก ได้กะทำ [น.๑๒] ดินนํก ก็บหอน^๑ ว่าจักได้ไปเกิดที่ทุกขสํกคราบแล

ในที่นี้จาเปรียบเทียมนไปหน้าก่อนแล นักปราชญ์เจ้าเพิงรู้^๒ ดังนี้เทอะ สา ปุคฺคลา อํนว่าบุคคละผู้ใดแลได้ (สร้าง) เจตยะคำหลัง ๑ สูงเหียงขึ้น^๓ トラบถึงเมืองพรหมโลกพุนดังอํน ผลบุญกัมมอํนนันก็มี

^๑ หอน – เคย

^๒ เพิงรู้ – พิงรู้

^๓ สูงเหียงขึ้น – สูงขึ้นไป

มากนัก แท้แลก็บ่เท่าส่วน ๑ อันได้สร้างธัมมเป็นทานนั้นแล แม่นเท่าได้สร้างธัมมอักขระแลตัวแลบท ๑ อาจจักมีผละมากนักแล

เย ปุคฺคโล อันว่าปุคฺคละผู้ใดแลได้หื้อทานยังเครื่องบอระโพบ่มีหลายประการต่างๆ ดังอัน ก็มีผลอันสงส์แท้แล อันว่าสร้างธัมมพระเจ้า จาล่วงสุตไป แม่นเท่าสร้างธัมมอักขระ ๔๑ ตัวก็ดี ก็มีผลอันสงส์มากนักแล

พระพุทธเจ้าเทศนาว่า มโน ปุพฺพกฺมา ธมฺมา มโน (เสฏฺฐา มโน) มายา ดังนี้แล เอาเจตนาแห่งผู้นั้นเป็นประธานแล อันว่าอันสงส์อันได้สร้างธัมมอันประเสริฐ เกิดเป็นเจ้ากูร่อยชาติแล จาด้วยอันสงส์ปิฎกะนั้นเทียรย้อมประกอบด้วยเพียรอันยิ่งนัก แลเป็นที่รักจำเริญใจ [น.๑๓] แก่คนแลเทวดาทังหลายทุกเมื่อ ตสฺมา เหตุ ปณฺธิโต เหตุตั้งอัน ปุคฺคละผู้มีประญา อันปราณามักสุขแก่ตนตั้งอันธมฺมสิทฺถเปยฺย ก็ควรสร้าง ควรเขียนธัมมพระเจ้าด้วยใจใสสัทธาอันดีหื้อเป็นที่เพ็งแก่ตน ได้ส่วยผละอันสงส์หาที่สุดบ่ได้ ด้วยประการดังกล่าวมานี้หื้อะ ฯ สตถา สัพพัญญุพระพุทธเจ้าตนประกอบด้วยมหากรุณามากนัก ก็เทศนายังอันสงส์ธัมมปิฎกะนั้นแล

สโมธานสิ เจ้าก็ชุมนุมยังชาติอันนั้นหื้อปรากฏ ก็กล่าวเป็นคถาว่าดังนี้ ตทา (...) อนຸรุทฺโธ เขมา ภิกขุณີ อโหสิ ฯ

ภิกขเว ดูรากิขุทั้งหลาย อันว่านางเทวธิดาอันมาแต่อุดรกรูทีปวันนั้น คือหากมาได้นางเขมา ภิกขุณີ ในกาลบัดนี้แล

นางสุธัมมวันนั้น คือหากได้อุบลวันณาเถรีภิกขุณີ ในกาลบัดนี้แล

พระญาพรหมเทวดาวันนั้น คือหากได้เจ้าสิว (ลี) เถร ในกาลบัดนี้แล

นาคราชา คือพระญานาควันนั้น ก็หากได้อนุรุท [น.๑๔] เถร ในกาลบัดนี้แล

รุกขเทวดาวันนั้น คือหากได้กัสสปะเถร ในกาลบัดนี้แล

สกุโก อันว่าพระญาอินทวันนั้น คือหากได้มหาโมคคัลลาน ในกาลบัดนี้แล

มหาพรหมวันนั้นคือหากได้มหาสารีปุตเถร ในกาลบัดนี้แล

อิสินฺทราชา อันว่าพระญาอิสินฺทราช คือหากได้พระญาสรีสุทโธทนะ ในกาล (บัดนี้แล)

นางอนันทาราชเทวีวันนั้น คือหากได้สรีรมหามายา ในกาลบัดนี้แล

เมกขรา นาม นางธิดาตนชื่อว่าเมกขราวันนั้น คือหากได้นางปัชชปตติโคตมิ ในกาลบัดนี้แล

นางสุทฺถณิวันนั้น คือหากได้นางยโสธราพิมพาเถรี ในกาลบัดนี้แล

เขมฺมบุตฺตา อันว่าลูกชายผู้เป็นพี่วันนั้น คือหากได้เจ้าราหุลเถร ในกาลบัดนี้แล

สพฺเพ เทวมนุสฺสา อันว่าคนแลเทวดาทังหลายอันเป็นปวริวารแห่งโพธิสัตว์เจ้าวันนั้น คือหากได้พุทธปริสท ๔ จำพวก ในกาลบัดนี้แล [น.๑๕]

โบราณกบปิลจกกวตติราช นรินโท ปน เมว อันว่าพระญาโบราณกบปิลจกกวตติ
ตนเป็นไทยในเมืองกบปิลวตวันนั้น *อหิ เหว สมมาสมพุทโธ โลกนาโธ* คือหากมาได้ตนภูพระตถาคตะ
ตนเกิดมาโปรดสัตว์ทั้งหลาย ในกาลบัดนี้แล

ตุเมเห ภวนตา สุทธานทั้งหลายจูงสระระดับรับฟังแลจำไว้ในใจที่อหิณคฺจ แลปฏิบัติตามสติกำลัง
แห่งตนไปไฉ่ๆ ก็เที่ยงจักได้เลิสุข ๓ ประการ มีนิพพานเป็นยอด ด้วยประการดังกล่าวมานี้แล
กล่าวยังอาณิสสอันได้สร้างธัมมปิฎกและหอธัมม ก็สระเด็จบอรวณเท่านี้ก่อนแล ฯ

หอธัมมกลางน้ำ
วัดสันกำแพง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน

หอธัมม
วัดพระหลวง อ.เมือง จ.แพร่

๗. อาณิสสส์ัพพทาน^๑

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมมาสมพุทฺธสฺส ฯ

เอกสฺมึ กิร สมเย สตฺถา เขตฺวเน วิหฺรณโต ภิกฺขุสงฺฆเณ ปริปุตฺโต โหติ ตสฺมึ กาเล สตฺถา มธฺรฺสฺสเนน ฌมฺมกถํ กเถสิ ฯ

เอกํ สมยํ ยังมีสมัยกาลคาบ ๑ สัพพัญญูพระพุทธเจ้าแห่งเรา ยังสถิตตั้งอยู่ธรมาน^๒ ยังอยู่สำราญ ทรงยัง [น.๓๐] พุทธสันตาระ หือแล้วยัง วิหฺรติ ก็อยู่ สัจจะ ๔ ประการ มีอิริยปถวิหาร เป็นต้น ในป่าเขตวันอาราม อันมีภิกษุแลคนกับทั้งเทวบุตรเทวดาทังหลายอันมากนักร หากนั่งแวดล้อมอ้อมเป็นยสปรवार ก็มีวันนั้นหันแล

ในกาลนั้น พระพุทธเจ้าก็เทศนาอย่างคาถาด้วยมีสัททเสียงอันม่วนเพราะว่า กาโย นปฺสฺสติ โช ภิกฺขเว อสฺสโย กาโย อสฺสรณฺณาย กทฺทลฺลิตฺทํ ลิตฺทํ โหติ ดังนี้ เป็นต้นแล ภิกฺขเว ดุราภิกฺขุทั้งหลาย โช ปน ด้วยมีแท้แล อโย กาโย อันว่ากายาอันเป็นตนนี้ อันหาแก้หาสารบได้นั้น เสมอด้มพมพกน้ำ^๓ อันหากเกิดมาในน้ำนั้นแล้วแลหายไป

ประการ ๑ อันว่าตนตัวสัตตโลกนี้ เป็นอันหาแก้หาสารบได้ เสมอด้มไม่รู้ง^๔ นั้นแล

ภิกฺขเว ดุราภิกฺขุทั้งหลาย ตนคิง^๕ อันนี้ก็ดี ตนแห่งท่านก็ดี ก็บไซอันใดอัน ๑ อันจักเป็นแก่น เป็นสาร ในตัวตัวก็มีสักอันแล

โย โกจิ ปุคฺคโล อันว่าบุคคลผู้ใดผู้ ๑ คือว่าผู้ยิ่งก็ดี ผู้ชายก็ดี คับบได้กะทำยังกุสลบุญทั้งหลาย หมายถึงต้นว่าคับบท่านยังเจตียะ แลท่านยังฐานวิหาร แลโภชนะอาหารเป็นทานแล กับด้วยเจ้าภิกษุสังฆะทั้งหลาย บได้หันยังกายา รำพึงหันยังตนอันหาแก่นหาสารบได้นั้นสังักอันแล บุคคลผู้หนึ่งนั้น หากเท่ายินดีซึ่งสรีรมปัตติเข้าของงนคำ^๖ ช้างม้าวัวควาย ข้าคนมนตรี [น.๓๑] ลูกเม^๗ ญาติพี่น้องว่าจักได้หมั้นคูกกับตนทุกเมื่อว่าอันแล้ว ส่วนว่ามนผู้หนึ่งอยู่ไปด้งอัน ถึงเมื่อมรณธัมมมากำจัดยังตนตัวแห่งมันนั้นเมื่อใดด้งอัน ส่วนว่าบุคคลผู้หนึ่งก็จักละเสียยังเข้าของงนคำทั้งมวลผู้หนึ่งแล้ว มันก็หากเท่าแต่ผู้ ๑ ตนเดียวมันไปรงพอยแล้วแล อันว่าพ่อแม่ลูกเมพี่น้องวงสาญาติกาทั้งหลายแลช้างม้าวัวควาย ข้ายัง

^๑ ต้นฉบับเป็นພັບສາຂາขนาดใหญ่ ເກັບຮັກສາໄວ້ທີ່ວັດຣາຊານຸລຸງຍາງຄວງ ເມືອງເຢີງຕຸງ ຣັຊວານ ສາທາຣນຣັຊ ແຫ່ງສຸພາພເມີຍນມາ ຣຳສັອກສາຣ CMRU-CT-12-B-019

^๒ ธรมาน – ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่

^๓ พมพกน้ำ – ฟองน้ำ, อาการที่น้ำกระเพื่อม

^๔ ไม่รู้ง – ไม่รู้ง ? (ต้นกร่าง)

^๕ ตนคิง – ตนเอง, ร่างกายของตน

^๖ งนคำ – เงินทอง (งน – เขียนตามเสียงของชาวไทจีน)

^๗ เม – เมีย (เม – เขียนตามเสียงของชาวไทจีน)

ข้าชาย เข้าเปลือกเข้าสาน แก้วแหวนแสนสิ่ง เข้าของงนคำสมบัติทั้งมวล ก็บ่ปรากฏแก่บุคคลผู้อัน
ตายนั้นสังสัสิ่งแล

อันใดอัน ๑ แลจักปรากฏแก่สัตว์ทั้งหลายผู้พ้นแล ปรากฏแก่ผู้ตายนั้น ก็บ่ลางว่าจักมีนั้น
ชา พระพุทธเจ้าจึงจิกกล่าวว่า *ภิกขเว* ดูราภิกขุทั้งหลาย การอันจักมาปรากฏแก่บุคคลผู้อันตายนั้น
เท่าว่าจักมีแรงแลกา หมาจิ้งจอก เสือป่า หมาใน หมาบ้านทั้งหลาย อันหากจักมาปรากฏแวดล้อม
อ้อมเป็นปรีวาร ยังกายาซากเนื้อแห่งตน แก่บุคคลผู้อันหากตายไปนั้นแล อันว่าญาติกาพี่น้องลูกเม
บุคคลผู้อันตายนั้น ก็บ่มีในฐานะที่บุคคลผู้ตายนั้นสักคนแล

พระพุทธเจ้าก็กล่าวว่ดังนี้ แล้วจือข้าเทศนากล่าวว่า *ภิกขเว* ดูราภิกขุทั้งหลาย อันใดแลจักมา
รักสายยังบุคคลผู้อันตายไปนั้นแล อันใดแลจักมาเป็นญาติพี่น้องแห่งผู้ตายนั้นชา *บุญญกมฺม* เท่ามีแต่
บุญกัมมอันบุคคลผู้อันตายนั้นหากได้หอมหยับไว้พายหลังนั้นเท่าใด ก็จักได้เป็นเข้าของอันประเสริฐ
แก่บุคคลผู้ตายไปนั้นก็มีแล *ทวน กุสลกมฺม* อันว่าทวนกุสลกัมมอันบุคคลผู้ใดหื้อทานแล้วนั้น ก็จักมา
เป็นเผ่าพันธุ์พี่น้องวงสาญาติกาพี่น้องมิตรเคศหายทั้งหลาย แห่ง [น.๓๒] บุคคลผู้หนึ่ง ก็จักมา
สนองตอบยังบุคคลผู้หนึ่ง คือว่าเมื่อตนยามตายไปนั้นก็มีแล

ภิกขเว ดูราภิกขุทั้งหลาย *โย โกจิ ปุคฺคโล* อันว่าบุคคลผู้ใดแล ยิ่งกิติ ชายกิติ อันหากจัก
ประโยชน์ด้วยบุญ จือเข้าไปเอากำจัดมาเป็นแก่นเป็นสารในตนตัวดังอัน ส่วนบุคคลยังชายทั้งหลาย
ผู้หนึ่ง พึงหื้อได้สร้างแปลงยังกะตักกุฎีวิหาร เจตियะมหาธาตุ พุทธพิมพาสารูปเจ้า สิมมา บัวสถ มณฑก
ก่างธัมม^๑ แทนธัมมาสน์ ตั้งประทิตเทียน ตั้งตั้งมัน^๒ บาตร เผื่อน^๓ หวาน^๔ หม้อเข้าหม้อผัก อันใดอัน ๑
กิติแล

ฉิบอัน ก็รักษาสีล พึงธัมม เมตตาวานา อุปัฏฐากรักสายยังพ่อแม่แห่งตน

ก็^๕ ผ้าจีวรแลผ้าผอนท่อนโบ แลเข้าน้ำโภชนาหาร การกินทั้งมวล ถวายเป็นทานแล

ก็บ่ หมายกเหมียงพลูยา คิลานประจัยกิติ

ก็บ่ เจาะ^๖ ประทิตทานกิติ

ฉิบอัน ทานรวงไฟบินขึ้นเล่ายผายไปในอากาศ^๗ นั้นกิติ

^๑ ก่างธัมม – ตู้หรือหีบเก็บคัมภีร์

^๒ ตั้งตั้งมัน – โต๊ะหรือแท่นวางผางน้ำมันสำหรับจุดบูชาพระรัตนตรัย

^๓ เผื่อน – ถาด, ที่วางสำหรับอาหาร

^๔ หวาน – จาน

^๕ ก็บ่ – ถ้าไม่เป็นอย่างนั้น

^๖ เจาะ – จุด, จุดไฟ

^๗ น่าจะหมายถึงการทำดวงไฟ (โคมไฟ, โคลอยที่จุดดวงไฟ) ลอยขึ้นไปในอากาศ

ฉิบอัน ทานรวงไฟสาย^๑ อันหากย้อยหอม^๒ สายมัน ดุจดั่งดาวอยู่ฟ้า มีรัสมอันส่องแจ่มแดงงาม
นั้นก็ดีแล

ฉิบอัน ได้ชุบน้ำบ่อ ก่อสร้างสาละก็ดีแล

บ่อน ก็กายข้าว^๓ แมทาง^๔ ดังอันก็ดี

บ่อน ก็ชุบขุมวัจจกุฎี^๕ เป็นทานก็ดี

แม่นหากสร้างยังธัมม์ แด้มเขียนทานก็ดี ได้จ้างท่านผู้อื่นแด้มเขียนปัน^๖ ก็ดีแล หยาดน้ำคำชู
วรพุทธศาสนาพระพุทธเจ้า หากได้ตั้งไว้ ๕ พันวัสสานั้นดังอันก็ดี ก็หากจักมีผละอาานิสงส์กว้างขวางมาก
นัก หาที่สุดที่เสียงบ่มี อันจักอันจักเสียเปรียบได้ เหมือนดังของท่านทั้งหลายนี้ ก็บ่มี [น.๓๓] แท้แล

ภิกขเว ดูราภิกขุทั้งหลาย เย ชนว่าคนทั้งหลายฝูงใดแลมีบุญกัมม์ผลานุบุญทั้งหลายหาก
ได้กระทำไว้แต่อดีตแล้วพายหลังนั้น ส่วนว่าคนทั้งหลายฝูงนั้น คันว่าจุติตายไป ได้ไปเกิดในฐานะ
ที่ใดก็ดี สัพพสุข^๗ อันว่าสุขทั้งมวล ก็เทียบยอมไปกับเนื้อเทียมตน ในฐานะที่อันบุคคลผู้ได้หื้อท่านนั้น
เสี่ยงแล

ภิกขเว ดูราภิกขุทั้งหลาย บุคคลผู้ใดได้สร้างแต่งยังประทีดก็ดี ตั้งติดเทียนได้บูชาไฟ แลตั้ง
ของ^๘ อันเป็นเครื่องไม้ทั้งมวล ตั้งไว้ในที่ไกล อันที่ท่านทั้งหลายได้^๙ บูชาช่งหน้า^{๑๐} แก้วเจ้า ๓ ประการ
ดังอัน บุคคลผู้นั้นแม่นว่าจุติตายไปสู่ปรโลกพายหน้าแล้ว แม่นหากได้หลายชาติก็ดี ก็เทียบยอมมี
ประสาทหุตอันแจ่มใสดี เป็นปักษิตราบถึงถ้ำคร่ำชรา ทุกภาวชาติก็มีแล

ภิกขเว ดูราภิกขุทั้งหลาย บุคคลผู้ใดได้หื้อข้าวน้ำโภชนะอาหารถวายเป็นทานแก่แก้วเจ้า ๓
ประการดังอัน ส่วนดังบุคคลผู้นั้น แม่นจักหื้อกายะเนื้อตัวเป็นทานดังอัน ข้าพ้อยได้หื้อชีวิตเป็นทานแล
บุคคลผู้นั้นแม่นเกิดมาในฐานะที่ใดก็ดี ก็จักบวรสุทธด้วยตนตัวแลบวรสุทธด้วยแล้มสาง^{๑๑} ทั้งหลาย
คือว่าแล้มเข้าเปลือก แล้วเข้าสาน แล้มงน แล้มคำ แล้มแก้วแหวนแสนสิ่งแล เทียบยอมประกอบด้วยเต
ชะพะละกำลัง มีวิณะเนื้ออันอันบานงามแล เทียบยอมมีเข้าของสัมปัตติทุกเมื่อแล

^๑ น่าจะหมายถึงโคมสาย คือการจุดดวงไฟ ผู้ร่ายแล้วห้อยไปตามเส้นเชือก

^๒ หอม – ตาม

^๓ กายข้าว – ทอดสะพาน, เอาไม้พาดเพื่อสร้างเป็นสะพาน

^๔ แมทาง – สร้างหรือขยายหนทาง

^๕ วัจจกุฎี – ห้องสุขา, ส้วม

^๖ แด้มเขียนปัน – แด้มเขียนให้ (ปัน – ให้)

^๗ ของ – เติยมนอน

^๘ ได้ – จุด

^๙ ช่งหน้า – ต่อหน้า, เบื้องหน้า

^{๑๐} แล้ม, แล้มสาง – ยุ่งฉาง, ห้องหรือคลังเก็บของมีค่า

อุททกํ ทานํ ภิกขเว ตูราภิกขุทั้งหลาย โย ปุคฺคโล ส่วนว่าปุคฺคละผู้ใดได้หื้อเข้าน้ำโภชนะอาหารเป็นทานตั้งอัน อันว่าปุคฺคละผู้นั้น [น.๓๔] เกิดมาใน ภวชาติ ชาติใดก็ดี ก็เที่ยวมีวิณะกำลังแรง มีลักษณะเนื้อตนก็บวรสุทธีบานงามยิ่งนัก อุปมาเปรียบเทียมเหมือนดังผิวน้ำนั้นแล แม่นว่าภวชาติใดก็ดี อันว่าผิวนั้นเนื้อตนก็บจกหม่นเร้าเส้าหมองผางร้ายสักชาติแล อันบุดูดีงามก็หาบได้แก่ ปุคฺคละผู้นั้น ก็บมีสักที่สักแห่ง ยังปุคฺคละผู้นั้นสักเทื่อแล เทียรยอมปริสุทธีหมดใสกับตนตัวทุกเมื่อแล หามละมุลทินบได้แก่ปุคฺคละผู้นั้นสักชาติ อันใดก็เทียรยอมมีกลิ่นคันระเนื้อตนอันหอมยิ่งล้วน เียบเปรียบเหมือนดังดอกอุบลวันณานั้นก็มีแล

คณฺธมฺภขณฺจ ประการ ๑ มีอายปากก็เป็นอันหอมตลบทั่วไปในทิสสะอันไกลได้ ๗ โยชนะก็มีแล เมื่อนั้นเจ้าภิกขุทั้งหลายจื่อเข้าไหว้สาถามยังพระพุทธเจ้าว่า ภนฺเต ภควา ข้าแต่สัพพัญญู พระพุทธเจ้า โย ปุคฺคโล อันว่าปุคฺคละผู้ใดแลได้หื้อทานยังอัฐูปริกขาร มีต้นว่าผ้าจีวรระแลบาตร เอาไปถวายเป็นทานแก่แก้วเจ้า ๓ ประการตั้งอัน (จักได้อานิสงส์ตั้งรื่อนนั้นชา พระพุทธเจ้าจึงเทศนาว่า) ปุคฺคละผู้นั้นเกิดมาในฐานะที่ใดตั้งอัน ก็เทียรยอมบวรมณด้วยผ้าผ่อนท่อนวัดถาอาภรณ์เป็นต้นแล บัรพวก^๑ ยังเสื้อผ้าวัดถาอาภรณ์เครื่องทิพอันยังอันประเสริฐ ประพนมอาภรณ์อันมีวิณะหลาย ประการต่างๆ หากตามใจไผ่มีก อันหากเกิดมีในต้นกาลพริก^๒ นั้นก็มีแล ภิกขเว ตูราภิกขุทั้งหลาย ก็ด้วยเตชะผละอานิสงส์อันหากได้หื้อผ้าจีวรเป็นทานตั้งอัน

ส่วนว่า [น.๓๕] ทายกะผู้นั้นคันจติตายไป ก็บ่อนว่าจักได้ไปเกิดในมหาเวจฺจนากรสักเทื่อแล ก็บ่อนว่าจักได้ไปเป็นเปตวิสัยแลเป็นสัตตริจฺจนากรสักคาบชาแล ก็เทียรยอมได้ไปเกิดในมัจฉิมเทศ^๓ อันเป็นที่ไกลแก้วเจ้า ๓ ประการ นั้นทุกเมื่อแล ส่วนว่าปุคฺคละผู้นั้น ก็จักได้พ้นจากทุกขในโอฆะวัฏฏสงสารวัน ๑ บ่อยาชาแล

ภิกขเว ตูราภิกขุทั้งหลาย ผิว่าปุคฺคละผู้ใดหื้อไม้เท้าเหล็กเป็นทานแล ส่วนว่าทายกะผู้นั้น ได้หื้อทานผ้าตรองน้ำ^๔ เป็นทาน ทีฆายุก โหติ ส่วนว่าทายกะผู้นั้น แม้ว่าเกิดมาในภวชาติอันใด ก็จักมีอายุอันหมั่นยืนยาวแล มีลูกเมกดี มีข้ายังเข้าชาย ก็เป็นอันดีงามประเสริฐยิ่งนักแท้ดีหลีแล ประกอบไปด้วยญาติพี่น้องวงศ์สาทั้งหลาย ก็เป็นอันรักแพ่งเที่ยงแท้ดีหลีแล

^๑ บัรพวก - บริโภค, ใช้สอย

^๒ ต้นกาลพริก - ต้นกับปพฤกษ์, ต้นไม้ทิพย์ที่ผลิดอกออกใบและผลเป็นของทิพย์ บันดาลให้เกิดขึ้นได้ตามความปรารถนา

^๓ มัจฉิมเทศ - มัจฉิมประเทศ คือดินแดนหรือถิ่นฐานที่อยู่ในความเจริญ ตรงข้ามกับปัจจันตเทศ (ปัจจันตประเทศ) คือดินแดนทางไกลความเจริญ

^๔ ผ้าตรองน้ำ - ผ้ากรองน้ำ

เมื่อนั้น เจ้าภิกษุทั้งหลายจึ้อข้าไว้ว่าสาธุว่า ภนฺเต ภควา ข้าแต่สัพพัญญูพระพุทธเจ้า บุคคละ
ผู้ใดได้หื้อเข้าน้ำโภชนะอาหาร กับทั้งอัฐฐปริกขารแลผ้าจีวรจะเป็นทานนั้น ก็จักได้สวย^๑ ผละอานิสงส์
เป็นดังรือนั้นข้าชา ขอพระพุทธเจ้าจงจักเทศนาแก่ผู้ข้าทั้งหลายแต่เทือะ

ภิกขเว ดุราภิกษุทั้งหลาย บุคคละทายกะอันได้หื้ออัฐฐปริกขารแลผ้าจีวรจะถวายเป็นทานนั้น
คันจุตตายจากเมืองคนแล้ว ก็จักได้เอาตนไปเกิดในชั้นฟ้าที่ประเสริฐ ก็จักได้สวยสัมปัตติทิพพ์ ก็จักได้
เป็นใหญ่แก่เทวดาทั้งหลาย เหมือนดังพระญาอินทนั้นแล มีอายุประมาณว่าได้ ๓๖ กัปป์ แล้วก็จักได้ลง
เกิดในชาติติยราชตระกูลอันใหญ่แล สวยสัมปัตติมากนั กบ่อย่าชะแล ฌิบอันก็จักได้เป็นพระญาจักกวัตติ
ราชา มีอายุได้ ๓๖ กัปป์ แล้วจึ้อข้าพอยได้มาเกิดในชาติติยราชตระกูลอันได้เป็นลูก [น.๓๖] ท้าวพระญา
เสนาอามาจจ ปรากฏในประเทศราช ทุกบ้านน้อยเมืองใหญ่ทั้งหลาย จักคณนาสังขยาว่าน้อยนั กมาก
เท่าใด ก็จักนับได้แล

ดูราเจ้าภิกษุทั้งหลายเอีย บุคคละผู้ใดได้บวชลูกทอนก็ดี ลูกคิงก็ดี ฌิบอันได้ไปเอาลูกหลานทอน
ผู้อื่นมาบวชก็ดี เอาลูกหลานตัวมาบวชก็ดี เรียกว่าได้ค้ำชูสาสนายังคฺวุพระตถาคตะ ด้วยจิตปสาทสัทธา
แท้ตั้งอัน ส่วนว่าบุคคลผู้นั้นก็เที่ยงว่าจักได้ถึงยังสุขอันเป็นที่แล้ว ตามดังคำมกคำปราถนา มีสัพพัญญู
โพธิญาณเป็นต้น หากจักเป็นปริโยสาน ก็จักมีเที่ยงแท้ดีหลี บ่ออย่าชาแล

เย ชนา อันว่าคนทั้งหลายผู้ใดแลได้สละระดับรับฟังยังรัสสธัมมเทศนาอันเป็นโอวาทะคำสอน
แห่งพระพุทธเจ้าแล้วแล จังจักชวนกันปฏิบัติตาม รักสาสิกการะบูชายังพระไตรรัตนะแก้วเจ้า ๓
ประการ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน แลจุ้งจักชวนกันรักสาสีล ฟังธัมม เมตตภาวนาไปไจๆ ดังอัน เต
ชนา อันว่าคนทั้งหลายแลเทวดาทั้งหลายผู้นั้น คันว่ามังปัญจขันธทั้ง ๕ พายหน้าแต่นั้น คันจุตตาย
มรณา ก็จักได้เอาตนไปเกิดในชั้นฟ้าที่ประเสริฐ ได้สวยยังทิพสัมปัตติตามผลอานิสงส์เลี้ยงกับบัพทั้งหลาย
อันนานประมาณนับได้ ก็มีแล

เทศนาปริโยसानะ พุทฺโธ โสตา ปฏิผลทีนิ ปาปุณิสฺสุ ในเมื่อแล้วธัมมเทศนาอย่างคาถาอันนี้ ส่วนปาณ
สัตต์ทั้งหลาย ๔ จำพวก มีภิกษุแลปริสัททั้งหลายเป็นต้น ก็ได้ตั้งอยู่ในธัมมวิเสส มีพระภะทว่าโสตา
สกิทาคา อนาคา อรหันตา ตามบุญสมพารแห่งตน อันได้กตาทิการมาแต่บุพพชาติพายหลังแต่ก่อน ก็มี
วันนั้นแล สัพพทานนิสงสา [น.๓๗] นิฏฺฐิตํ กรียาสังวณฺณนาเทศนายังอานิสงส์สัพพทานทั้งมวล ก็สระ
เด็จบัวรวมณกาลควรเท่านี้ก่อนแล ฯ

[บันทึกท้ายเรื่อง]

ลิขิตตะแล้ว ๑๓๓๕ ตัว เดือน ๑๒ ออก ๖ คำ ยามนาฬี ๑๐ คำแล

สาธุ สาธุ นิพพาน ปจฺจโย โหนตุ โน นิจจํ นิจจํ ฐวํ ฐวํ ฯ

อานิสงส์สัพพทานแล้วนี้ข้าแล ฯ

^๑ สวย – เสวย (เขียนตามสำเนียงพูดของชาวไทจีน)

การประดับตกแต่งคัมภีร์ใบลานด้วยการลงรัก ทาชาด ปิดทอง ทำไม้ไขว้ชัก และผ้าห่อคัมภีร์
คัมภีร์ใบลาน วัดสูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่

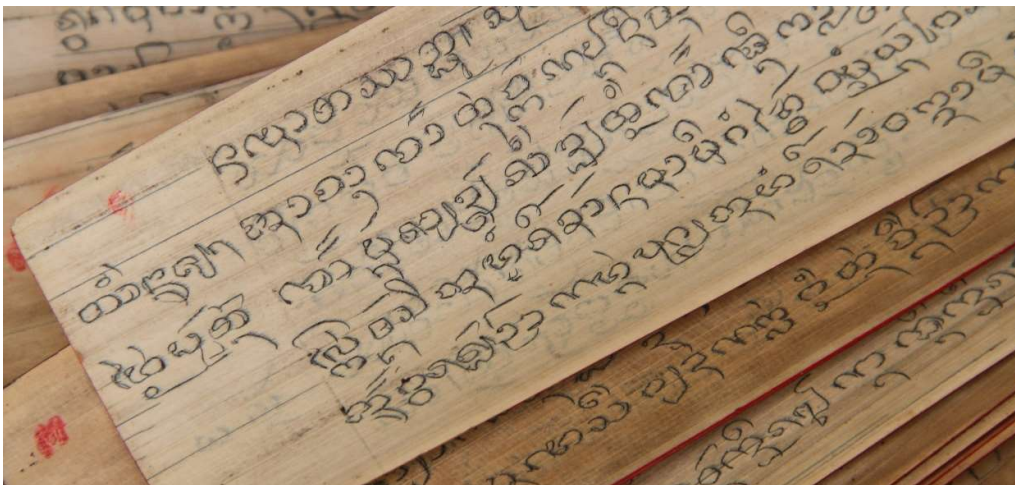

ค้ำจันหมี่ (สำหรับวางคัมภีร์ธรรม)
วัดราชฐานหลวงเชียงยืน เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ศัพทานุกรม

ก๊ับ (คืบ) – ถ้าไม่เป็นอย่างนั้น	นระ – คน, มนุษย์
กวาดแผ้ว – กวาดแผ้ว	นิรพพาน – นิพพาน
กั้งบัง – ปิดกัน	บ่ต่อแต่นั้น – บ่เท่าแต่นั้น
กั้งหลัง, ผ่ากั้งหลัง – ผ่ามาน, ฉากหลัง	บ่ห่อน – ไม่เคยปรากฏ
กัปปี้ – กัลป์ คือช่วงเวลาที่ยาวนานมาก	บ่อน – แห่ง, ที่
ก่างธัมม์ – ตูหรือหีบเก็บคัมภีร์	บอระมวน, บัวระมวน – บริบูรณ์
กายชั่ว – เอาไม้พาดเพื่อสร้างเป็นสะพาน	บัวรพวก – บริโภค, ใช้สอย
ข้อยข้า – คนรับใช้, บริวาร, ทาส	บุราณ – โบราณ
ขันไดแก้ว – บันไดแก้ว	ปเทศราช – ประเทศราช
ขาเขี่ย, ขาเขี่ย – กากะเขี่ย	ปราการ – กำแพง
คำ, คำ – ทองคำ	ปลงลง – หยุด
เคน – ประเคน	แป้น – แผ่นไม้, แผ่นกระดาน
งนคำ – เงินทอง (งน – เขียนตามเสียงไทจีน)	ผัง – ยิง, ฟังจะ
เจ้ากู – คำที่ใช้เรียกผู้ตนเคารพอย่างยิ่ง	ผ้าตรองน้ำ – ผ้ากรองน้ำ
เจาะ – จุด, จุดไฟ	ผ้าบัง – ผ้าเบี่ยง คือผ้าพาด หรือผ้าสไบ
ของ – เตียนนอน	ผารพ – พรารภ คือการเปรย, กล่าว, พูดถึง
ช่องหน้า – ต่อหน้า, เบื้องหน้า	ผำรัตนกัมพล – ผำกำพล, ผำทองจากชนสัตว์
หอม – ตาม	เผื่อน – ถาด, ที่วางสำหรับอาหาร
ชะพัง – ตระพัง, หนองน้ำ, สระน้ำ	พระญาอาตสัดดู – พระเจ้าอาตสัดดู
ชายคำ – ทรายทองคำ	พริตสะเพิงกลัว – นากกลัว, นาดกใจ
ต้นกาลพริก – ต้นกัลปพฤกษ์	พำเพ็ง – บำเพ็ญ
ตนคิง – ตนเอง, ร่างกายของตน	พิชชะ – พืชผล
ปณณสัดต์ (ปณสัดต์) – สัตว์ที่มีชีวิต	พุมพวกน้ำ – ฟองน้ำ, อาการที่น้ำกระเพื่อม
ตุลิตา – สวรรค์ชั้นดุสิต	เพิงใจ – ฟังพอใจ
แต้มเขียนปัน – แต้มเขียนให้ (ปัน – ให้)	เพิงรู้ – ฟังรู้
ได้ – น.คบเพลิง, ก. จุด (จุดไฟ)	มหาสิมพลี – พระสิวลี
ถำนันตระ – ถุำนันตร	มัจฉิมเทส – มัจฉิมประเทศ
ทายยก – ทายก (ผู้ขาย)	ม้าว – เครื่องประดับที่รัดแขน
ธรมาน – ยังทรงพระชนม์ชีพอยู่	เม – เมีย (เม – เขียนตามเสียงของชาวไทจีน)

แมทาง – สร้างหรือขยายหนทาง	หลัว – ฟืน
ไม้รุ่ง – ไม้ลุ้ง ? (ต้นกร่าง)	หลั่น – เล่น
ย้อยยอ – ยกย่อง, สรรเสริญ	หว่าน – น.จาน, ก.โปรย
รำ – (ฝน) ตกใส่, พรำ, รด	ห่อน – เคย
รำมาเอาใจ, ลำมาเอาใจ – ชอบพอ, พึงพอใจ	หอมหยับ – สะสม, เก็บหอมรอมริบ
ลาวาเจือ – ปู, ลาด	หืด – หีบ, ภาชนะใส่สิ่งของ
ลามสการ – ลามสักการะ	หีนชาติ – ชาติที่ต่ำทราม
ลือชาผากฎ – ฤาณาปรากฎ, เป็นที่รู้จักเลื่องลือ	เหล้ม – เล่ม, แท่ง, ลำ
เลี่ยนเพียง – เกลี้ยงเกลาและราบเรียบเท่ากัน	อย่า, ครอบอย่า – เคารพยำเกรง
เล้มสาง, เล้มสาง – ยุ่งฉาง, คลังเก็บของมีค่า	อสงชัย – ระยะเวลาที่ยาวนานจนไม่อาจนับได้
วังจุกฏ – ห้องสุขา, ส้วม	อันหย้ออันแควบ – อย่างย่นย่อ, กระซิบ
สวย – เสวย (เขียนตามสำเนียงไทจีน)	อานันทะ, มหาอานันทะ – พระอานนท์
สัตตปณคุหา – สัตตบรรณคุหา	อามาจ – อามาทย์
สาลากว้านทาน – ศาลาโรงทาน	อืด – ปิด
สายสะเอ้งแก้ว – สะอ้ง, สายรัดเอวทำด้วยแก้ว	อุดรกรูทูป – อุดรกรูทูป ตั้งอยู่ทางทิศเหนือ
สูงเห้งยงขึ้น – สูงขึ้นไป	เขาพระสุเมรุ
	อุบคำ – ผอบทำด้วยทองคำ

คัมภีร์ใบลาน อักษรธรรมล้านนา เรื่อง ตำนานเชียงใหม่ (ผูกต้น)

เอกสารอ้างอิง

คัมภีร์ใบลานและพับสา

“อานิสงส์เขียนธัมม” คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดสะป่งหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน.

จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๑ หน้าลาน ไม่ระบุปีที่จาร. ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท รหัส CMRU-LP-01-A-022.

“อานิสงส์ธัมมาสน์”. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดศรีหมวดเกล้า ต.ชมพู อ.เมือง

จ.ลำปาง. จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๓ หน้าลาน จารเมื่อ จ.ศ.๑๒๒๑ (พ.ศ.๒๔๐๒).

คลังข้อมูลเอกสารไมโครฟิล์ม สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัส 81.065.011.004-004.

“อานิสงส์ผ้ากัณฑ์ธัมมาสน์ ผ้าคัมภีร์แลกกะเยีย”. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมลาว. วัดสูงเม่น ต.สูงเม่น

อ.สูงเม่น จ.แพร่. จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๗ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๗๙.

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP 070106001_00.

“อานิสงส์พึงธัมม”. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดสูงเม่น ต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่. จำนวน ๑ ผูก

(๒๒ หน้าลาน) ไม่ระบุปีที่จาร. ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP-070120111_02.

“อานิสงส์สัพพทาน”. พับสา. อักษรไทจีน. วัดราชฐานหลวงปางคอง เมืองเชียงตุง ราชอาณาจักร

แห่งสหภาพเมียนมาร์. จำนวน ๑ เล่ม รวมทั้งสิ้น ๔๓๔ หน้า.

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท รหัส CMRU-CT-12-B-019.

“อานิสงส์หอธัมม” คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน. จำนวน ๑ ผูก

จำนวน ๑๕ หน้าลาน. ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส DELMN-0793.

“อานิสงส์หิตธัมม”. คัมภีร์ใบลาน. อักษรธรรมล้านนา. วัดสะป่งหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน.

จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๒๐ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๕๕.

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสาและเอกสารอักษรตระกูลไท รหัส CMRU-LP-01-A-022

หนังสือทั่วไป

คณะอนุกรรมการตรวจชำระตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่. **ตำนานพื้นเมืองเชียงใหม่ ฉบับเชียงใหม่ ๗๐๐ ปี.**

เชียงใหม่: ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๓๙.

ศูนย์ใบลานศึกษา. **รายชื่อคัมภีร์ใบลานและพับสา: ไทจีนเมืองเชียงตุง.** เชียงใหม่: สำนักศิลปะและ

วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๗.

ศูนย์ใบลานศึกษา. **รายชื่อคัมภีร์ใบลานและพับสา: อักษรธรรมล้านนา ในภาคเหนือ (เล่ม ๑).**

เชียงใหม่: สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๙.

อนาโตน เป็ดติเยร์. **อานิสงส์กลุ่มชาติพันธุ์ไท.** เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๗.

อุตรคณาธิการ, พระ (ชินนทร์ สระคำ) และ จำลอง สารพัดนึก. **พจนานุกรม บาลี-ไทย.** กรุงเทพฯ : ร้านเรืองปัญญา

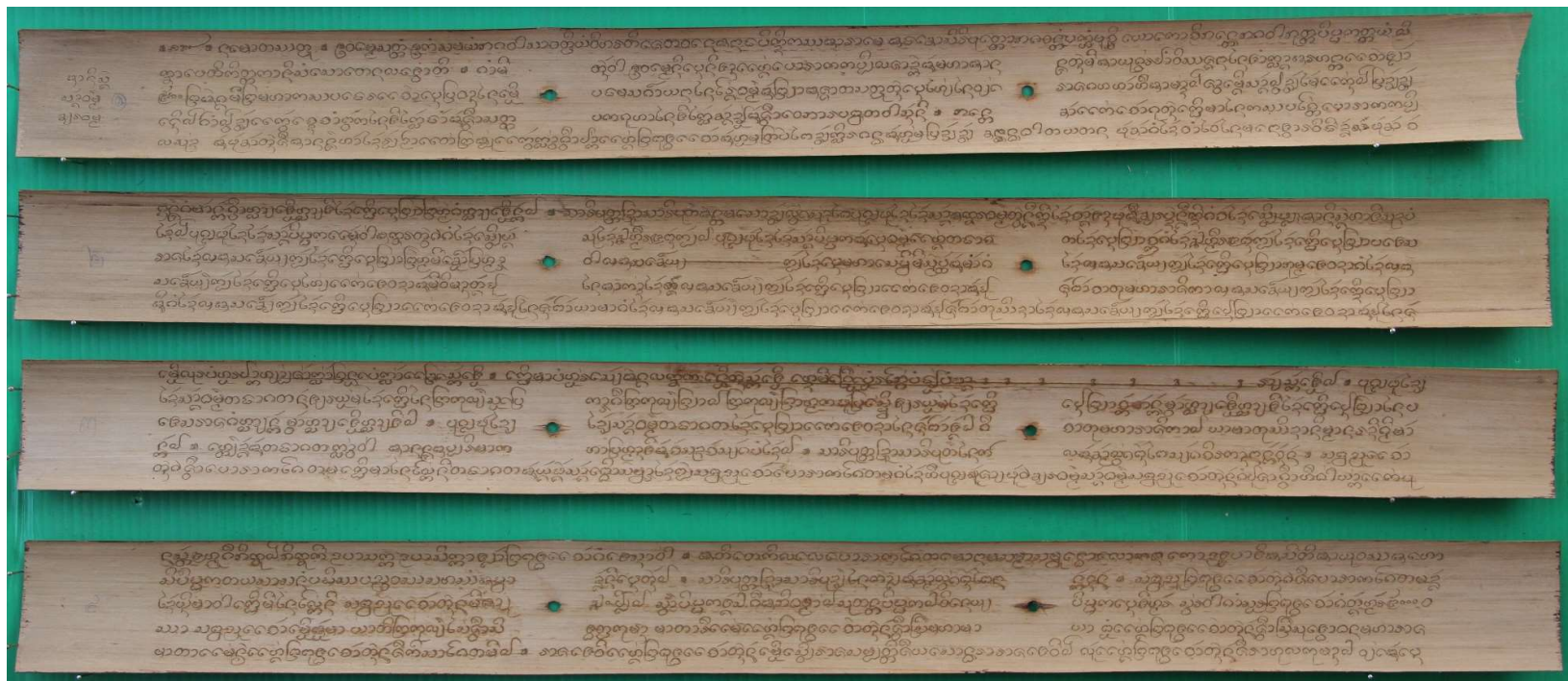
ท่าพระจันทร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๓๘.

ภาคผนวก

๑. อานิสงส์เขียนธัมม

วัดสะป่งหลวง อ.ป่าซาง จ.ลำพูน. จำนวน ๑ ผูก (๑๑ หน้าลาน) ไม่ระบุปีที่จาร.

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัส CMRU-LP-01-A-022.

๒. อานิสงส์ฟงัมม

วัดสูงเม่น ต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่ จำนวน ๑ ผูก (๒๒ หน้าลาน) ไม่ระบุปีที่จาร

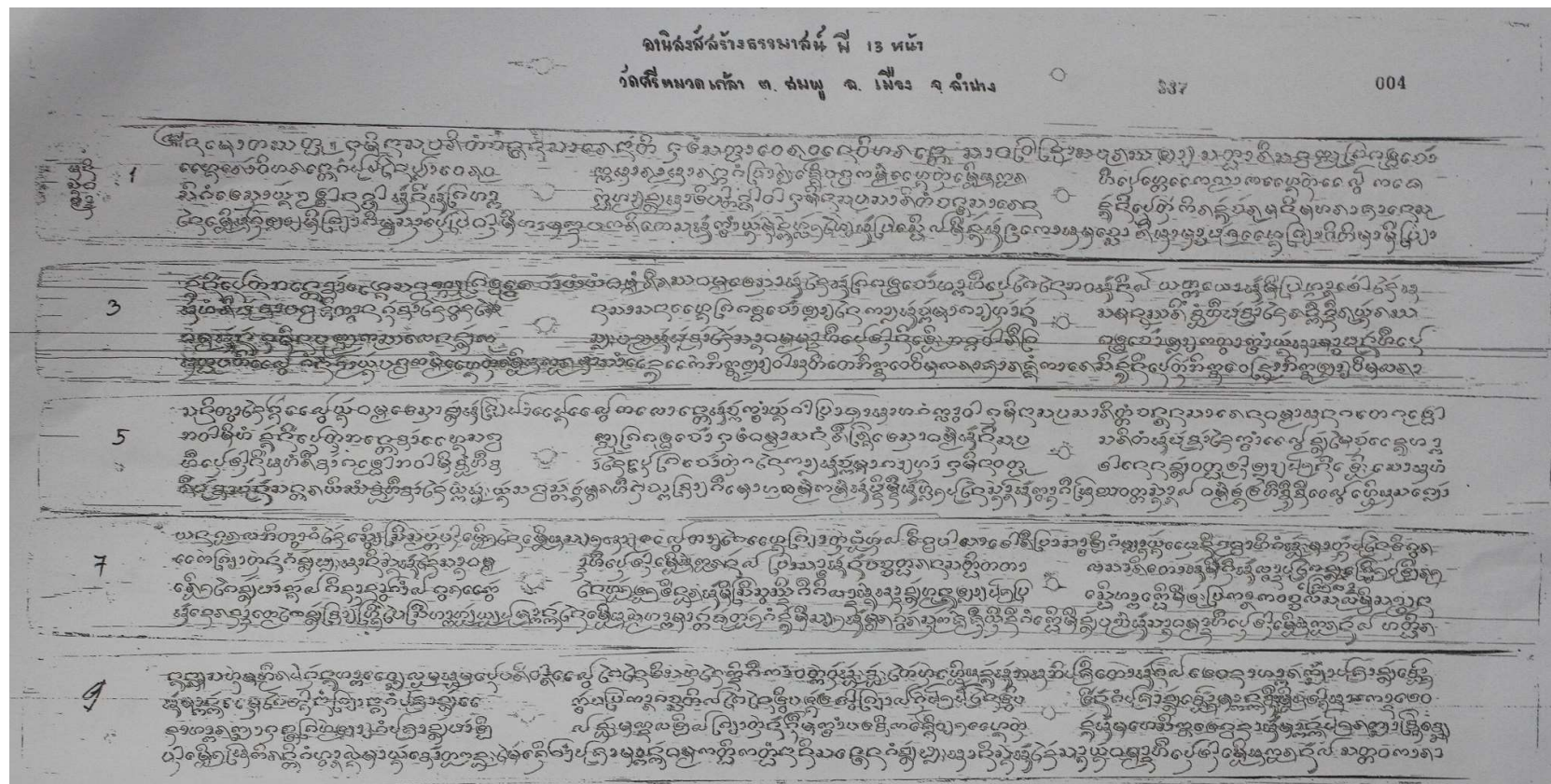
ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP-070120111_02.

๓. อาณิสสธัมมมาสน์

วัดศรีหมวดเกล้า ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง. จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๑๓ หน้าลาน จารเมื่อ จ.ศ.๑๒๒๑ (พ.ศ.๒๔๐๒).

คลังข้อมูลเอกสารไมโครฟิล์ม สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รหัส 81.065.011.004-004.

๔. อานิสงส์ผ้ากั้งธัมมาสน์ ผ้าคัมภีร์ แลกากะเยีย

วัดสูงเม่น ต.สูงเม่น อ.สูงเม่น จ.แพร่. จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๗ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๗๙

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส PNTMP 070106001_00

๕. อานิสงส์หัตถัมม์

วัดสะป่งหลวง ต.ม่วงน้อย อ.ป่าซาง จ.ลำพูน จำนวน ๑ ผูก รวมทั้งสิ้น ๒๐ หน้าลาน จารเมื่อ พ.ศ.๒๓๕๕.

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสาและเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัส CMRU-LP-01-A-022

๖. อานิสงส์หอรัชมัง

วัดบุญยืน อ.เวียงสา จ.น่าน. จำนวน ๑ ผูก (๑๕ หน้าลาน) ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลานล้านนา (www.lannamanuscripts.net) รหัส DELMN-0793.

๗. อานิสถสัพพทาน

วัดราชฐานหลวงบางคอง เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา. จำนวน ๑ เล่ม รวม ๔๓๔ หน้า.

ฐานข้อมูลคัมภีร์ใบลาน พับสา และเอกสารอักษรตระกูลไท (www.culture.cmru.ac.th/manuscript_database) รหัส CMRU-CT-12-B-019

